

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ

ΜΙΧΑΗΛ Χ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ ἔκτου ἐν Ἀθήναις Γυμνασίου

Αρ. Εισ. 17761

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Γεν. Γραμματεῖον
ΔΙΑ ΤΗΝ Β'. ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΕΞΑΤΑΞΙΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
8Α ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 8Α

1931

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουσι τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Τύποις: Κ. Σ. Παπαδογιάννη, Ψαρρῶν 41, Ἀθήναι

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΠΑΛΑΙΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Μίαν ἑσπέραν εἰς τινὰ πρόσκλησιν τοῦ Μηδίου, φίλου του Θεσσαλοῦ, ὅπου παρέμεινεν ἀρκετὰ ἀργά, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἢ ἀσθένεια, ἡ ὁποία τὸν κατεβίβασεν εἰς τὸν τάφον.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν μετὰ τὸ λουτρόν ἐγεύθη πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καὶ ἔμεινε πάλιν ἀργὰ τὴν νύκτα. Κατόπιν μετέβη νὰ ἡσυχάσῃ, διότι ὁ πυρετὸς δὲν τὸν ἄφηνε. Τὴν ἄλλην ἡμέραν (ἦτο ἡ 17ῃ τοῦ μακεδονικοῦ μηνὸς Δαισίου, περίπου Ἰουνίου) δὲν ἠμέλησε τὴν ὄρισμένην διὰ τοὺς θεοὺς θυσίαν, ἕνεκα τοῦ ἐπιχειρομένου ἀπόπλου τοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Νέαρχον. Κατόπιν ἀνεπαύθη εἰς τὸ ἀνάκτορον. Ἀκόμη δὲ καὶ τὴν τετάρτην καὶ πέμπτην ἡμέραν συνεργάζεται μετὰ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἐκστρατείας καὶ κατόπιν μεταφέρεται εἰς τοὺς ἀπέναντι τοῦ ποταμοῦ κήπους, ὅπου κάμνει λουτρόν. Τὴν ἕκτην ἡμέραν λούεται πάλιν καὶ προσφέρει τὴν εἰς τοὺς θεοὺς θυσίαν, τὴν ἑσπέραν δὲ συνδιαλέγεται μετὰ τὸν φίλον του Μηδίου, ὅποτε καὶ παραγγέλλει τοὺς ἀξιωματικοὺς του νὰ παρευρεθοῦν ἀπὸ πρωΐας διὰ νὰ λάβουν τὰς διαταγὰς του. Τὴν νύκτα ὅμως ἐκείνην ὁ πυρετὸς ἦτο συνεχῆς. Τὰς ἀκολουθοῦσας ἡμέρας ἐξηκολούθησε τὴν ἰδίαν ἐργασίαν, ἀλλὰ τὴν 23ην δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὀμιλήσῃ πρὸς τοὺς συνηγμένους στρατηγοὺς καὶ χιλιάρχους. Ἀφοῦ μετεφέρθη πάλιν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ναβουχοδονόσορος, * ἡ θέσις τοῦ ἀσθενοῦς ἦτο ἀτελειστική, ἕνεκα

τοῦ πυροτοῦ. Οἱ περὶ αὐτὸν δὲν δύνανται πλέον ν' ἀποκρούσῃ τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὸν στρατόν, ὅστις ὁρμᾷ νὰ ἴδῃ τὸν ἀποθανόντα ἴσως βασιλέα του. Μόλις σηκώνων τὴν κεφαλὴν καὶ νεύων μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποτείνει ὁ ἀποθνήσκων ἥρωϊς τὸν ἕστατον χαιρετισμὸν εἰς τοὺς στρατιώτας του, εἰς ὅσους ἐπέτρεψαν ν' ἀτενίσουν τελευταίαν φορὰν τὸν βασιλέα των. Τὴν 28ην τοῦ Δαισίου μηνὸς τοῦ 323, ἐσπέρας, ἐξέπνευσεν.

Τὸ ἀνέκφραστον πένθος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατελήφθησαν Μακεδόνες καὶ Ἀσιᾶται, στρατὸς καὶ λαός, ὅταν τὴν φοβερὰν ἐκείνην νύκτα ἠκούσθη εἰς τὴν ἀπέραντον Βαβυλῶνα, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀπέθανε, συγκινεῖ τὴν καρδίαν καὶ σήμερον ἀκόμη διὰ τὸ πρόσωρον τέλος τοῦ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δόξης καὶ τῆς νεότητος ἀποθανόντος Ἀλεξάνδρου. Μίαν ἡμέραν πρὶν ἀποθάνῃ, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνωτάτους ἀξιωματικούς του, ὁ Πευκέστας, ὁ Ἄτταλος, ὁ Δημοφῶν, ὁ Σέλευκος καὶ ἄλλοι, ἐζήτησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ θεοῦ περὶ τοῦ βασιλέως των, κοιμηθέντες εἰς τὸν ναὸν τοῦ Σερότιδος. Ἠρώτησαν τὸν θεὸν ἰδιαιτέρως, ἂν θὰ ἦτο καλὸν νὰ μεταφερθῇ ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸ ἱερόν του καὶ κοιμηθῇ εἰς αὐτὸ πρὸς θεραπείαν. Καὶ ὁ θεὸς ἀπήντησεν, ὅτι καλύτερον θὰ ἦτο, εἰ μὴ ἐμμενεν ἐκεῖ ὅπου ἦτο. Ταῦτα ἀνήγγειλαν οἱ ἑταῖροι εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Ἀλέξανδρος ἐξέπνευσεν.

Εἰς τὴν συγκινητικὴν αὐτὴν ἱστορίαν ποῖος δὲν θὰ ἐνθυμηθῇ τὴν εὐχὴν τῆς Ἑλληνίδος μητρός, ἣ ὁποία ἐζήτησεν ἀπὸ τὴν θεὰν Ἥραν τὴν μεγίστην διὰ τοὺς εὐσεβεῖς υἱοὺς τῆς εὐτυχίαν. Οἱ υἱοὶ τῆς, ὁ Κλέοβις καὶ ὁ Βίτων, ἀπεκοιμήθησαν τὴν νύκτα καὶ δὲν ἐξύπνησαν πλέον. Τὸ τέλος των ἦτο ἡ τελευταία των εὐσεβῆς εἰς τοὺς θεοὺς καὶ μακαριστικὴ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους προᾶξις.

Καὶ τὸν Ἀλέξανδρον οἱ θεοὶ ἐκάλοιν ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δόξης του καὶ τῆς νεότητος ἐν τῷ μέσῳ τῶν θριάμβων καὶ τῶν μεγάλων του κατορθωμάτων. Διότι τὰ ἀνθρώπινα δὲν εἶναι ποτὲ τέλεια καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο τέλειος καθ' ὅλα, ὅτε ἀπέθνησκε.

Τὸ ἔργον του δὲν ἦτο πεπερωμένον νὰ φέρῃ ὁ ἴδιος εἰς πέρας. Ἄλλ' ὅ,τι ἦτο τεταγμένον ἀπὸ τὰς αἰωνίους βουλὰς τοῦ Ὑψίστου νὰ πράξῃ, ὅπως κανεῖς ἄλλος θνητὸς δὲν ἠξιώθη μετ' αὐτόν, τοῦτο εἶχε φθάσει εἰς τὸ τέλος του. Ἡ ἀνθρωπότης δι' αὐτοῦ ἠτοιμάσθη πρὸς ὅλον τῆς τὸ μέλλον. Ἔως σήμερα ὁ πολιτισμὸς τοῦ κό-

σμον εἶναι μία ἀδιάκοπος συνέχεια τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου Μακεδόνοσ, καὶ τὸ μέλλον ἀκόμη ποῖοσ τάχα γνωρίζει, ἂν δὲν θὰ εἶναι ἡ τελείωσισ αὐτοῦ;

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Εἰσ τὸ Ζάππειον μᾶσ ἐλκύουν τὰ ἐρεῖπια τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διόσ· καὶ πλησιάζομεν. Τὶ γίγαντες, τὶ κολοσσοὶ μᾶσ φαίνονται αἱ δέκα ἕξ ἐκείναι στήλαι, αἱ ὁποῖαι μακρόθεν, ὅπωσ ἴστανται μεμονωμένοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπεράντου χώρου, μᾶσ κάμουν ἐντύπωσιν κομψοτεχνήματοσ!

Ἄρχει νὰ σταθῶμεν παρὰ τὴν βᾶσιν των καὶ νὰ ὑψώσωμεν τοὺσ ὀφθαλμοὺσ πρὸσ τὰ ἐπάνω, διὰ νὰ ἐννοήσωμεν, ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ, ὅλην μασ τὴν μικρότητα. X

Τὶ θὰ ἦτο λοιπὸν ὁ ναὸσ αὐτὸσ ὀλόκληροσ, ὅταν ὀλίγα του μόνον λείψανα μᾶσ καταπλήττουν σήμερον μὲ τόσων μεγαλειῶν; Φαντασθῆτε ὅτι σώζονται μόνον δέκα ἕξ κίονεσ, ἐνῶ τὸ οἰκοδόμημα εἶχεν ἐν ὅλῳ ἑκατὸν τέσσαρασ! Κάμετε τώρα τὴν σύγκρισιν, καὶ συλλογισθῆτε τὶ ἔκτασιν κατεῖχεν ὁ κολοσσιαῖοσ αὐτὸσ ναὸσ, μεγαλύτεροσ τοῦ ὁποῖου δὲν ὑπῆρξε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, παρὰ μόνον ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναὸσ τῆσ Ἄρτέμιδοσ.

Ἐκ τῶν δέκα ἕξ αὐτῶν κίωνων μόνον οἱ δεκαπέντε σώζονται ὀρθοῖοι. Ὁ δέκατοσ ἕκτοσ κατάκειται «μέγασ μεγαλωστί», ὅπωσ λέγει ὁ Ὀμηροσ, ριφθεῖσ ὑπὸ σφοδροτάτου ἀνέμου τὴν νύκτα τῆσ 26ησ Ὀκτωβρίου 1852. Οἱ σπόνδυλοὶ του, τὰ τεμάχια δηλαδὴ ἐκ τῶν ὁποῖων ἀποτελεῖται, εὐρίσκονται κατὰ γῆσ τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου κατὰ σειρᾶν, ὅπωσ ὅταν ρίπτῃ κανεῖσ στήλην νομισμάτων.

Αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία μεταβολή, ἡ ὁποῖα ἐπῆλθεν εἰσ τὸ ἐνδοξον ἐρεῖπιον. Ἄλλὰ πρὸ αὐτῆσ, κατὰ τὴν μακρὰν σειρᾶν τῶν αἰώνων, πόσαι ἄλλαι δὲν ἠλλοίωσαν τὴν ὄψιν του! Οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ ἀνεμοὶ δὲν θὰ εἶχον τόσῃν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτοῦ, ἂν τὸ ἔργον των δὲν συνεπλήρωσαν αἱ καταστρεπτικαὶ

χειρες τοῦ ἀνθρώπου... Ποσάκις δὲν ἐκάη, δὲν ἐσυλήθη, δὲν ἐγυμνώθη, δὲν ἠκρωτηριάσθη! Εἶναι γνωσθὸν ὅτι κάποιος βοϊβόδας * τῶν Ἀθηνῶν ἔκαυσε καὶ μετεποίησεν εἰς ἄσβεστον ἓνα τῶν κιώνων, χάριν ἄλλης οἰκοδομῆς. Ἀλλὰ πόσαι δὲν εἶναι αἱ ἀγνωστοὶ βεβηλώσεις καὶ καταστροφαί, τὰς ὁποίας φαντάζεται τις μόνον βλέπων σήμερον ὀλίγα ἔρείπια εἰς τὴν θέσιν τοῦ παμμεγίστου ναοῦ!

Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον περιπετειώδη οἰκοδομήματα, τὰ ὁποῖα γνωρίζει ἡ ἱστορία. Φαντασθῆτε ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν ἀκόμη, ἐτέθησαν τὰ θεμέλια του—ἐπὶ χώρου ἀνέκαθεν ἀφιερωμένον εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς—ἐδέησε νὰ παρέλθουν ἕξ αἰῶνες δλόκληροὶ διὰ νὰ τελειώσῃ! Μετὰ τὴν ἐξορίαν τοῦ Ἰππίου ἡ οἰκοδομὴ διεκόπη. Κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους ὁ Ἀντίοχος* ἐπανήρχισε τὸ ἔργον, ἀναθέσας αὐτὸ εἰς τὸν Ρωμαῖον ἀρχιτέκτονα Δέκιμον Κουσσούτιον.

Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀντιόχου τὰ χρήματα ἔλλειψαν καὶ τὸ οἰκοδόμημα πάλιν ἐγκατελείφθη. Παρῆλθον σχεδὸν τρεῖς αἰῶνες ἀκόμη, καὶ τὸ ἔργον ἐσυνεχίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Αὐτὴν τὴν φορὰν ὅμως ἐπερατώθη καὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 129 μ. Χ. ἐτελέσθησαν πανηγυρικώτατα τὰ ἐγκαίνιά του, παρισταμένον τοῦ φιλαθηναίου καὶ μεγαλοδώρου αὐτοκράτορος, ἐκφωνήσαντος δὲ θαυμάσιον πανηγυρικὸν τοῦ ἐκ Σμύρνης ῥήτορος Ἀντωνίου Πολέμωνος.

Ἄλλ' οἱ Ἀθηναῖοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἦσαν πλέον οἱ Ἀθηναῖοι τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς ἀκμῆς. Ἦσαν οἱ ταπεινοί, οἱ κατακτημένοι ὑπὸ τῶν Ρωμαίων Ἀθηναῖοι, οἱ κολακεύοντες τοὺς ἰσχυροὺς δεσπότας, διὰ νὰ λαμβάνουν χάριτας καὶ προνόμια. Καὶ ὁ ναὸς ἐκεῖνος, ὁ προωρισμένος ἀρχαίῳθεν διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Διὸς, ἀποπερατωθεὶς τόσον ἀργά, ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ καὶ ναὸς τοῦ Ἀδριανοῦ· οὕτω δέ, παρὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς, ἐστήθη καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀποθεωθέντος αὐτοκράτορος, ὁ δὲ ἱερεὺς, ὁ προσφέρων θυσίας καὶ ὕμνους εἰς τὸν ἄνακτα τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἔθυε συγχρόνως καὶ εἰς τὸν νέον θεὸν τῶν Ἀθηναίων!

Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι δὲν εἶχον καὶ πολὺ ἄδικον νὰ κολακευθοῦν καὶ νὰ κολακεύσουν τόσον. Ὁ Ρωμαῖος ἐκεῖνος αὐτοκράτωρ ἠγάπησε καὶ εὐηργέτησε τὴν πόλιν τῶν ὅσον οὐδεὶς ἄλλος. Μεγαλοπρεπής, φιλόκαλος, γενναιόδωρος, ὁ

Ἄδριανὸς μετέβαλε τὴν ὄψιν τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν καὶ ἔδωσε νέας αἴγλην καὶ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἀθάνατον πόλιν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην αἱ Ἀθῆναι τοῦ Ἀδριανοῦ ἀνεδείχθησαν ἐφάμιλλοι τῶν ἐπὶ Περικλέους.

Δὲν ἐκοσμήθη δὲ μόνον διὰ νέων οἰκοδομῶν ἢ παλαιὰ πόλις, ἀλλὰ καὶ νέα ἰδρῦθη παρ' αὐτὴν ὡς παράρτημα καὶ συνέχεια. Ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἔμελλε νὰ εἶναι τὸ κέντρον τῆς νέας ταύτης συνοικίας, ἢ μᾶλλον τῆς νέας πόλεως. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἔκτασις, ἢ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ ἔρημος σχεδὸν τέως καὶ μᾶλλον ἐξοχική, κατεκοσμήθη ἤδη διὰ περιστύλων καὶ δενδροφυτῶν περιπάτων, διὰ ρωμαϊκῶν λουτρῶν καὶ διὰ λαυπρῶν ἐπαύλεων. Τὸ ἀδριανέιον ὑδραγωγεῖον, ἄλλοτε μεγαλοπρεπὲς ἔργον, σωζόμενον ἀκόμη, ἤρδευε πλουσίως τὴν συνοικίαν ταύτην, τὴν τερπνὴν καὶ κατάφυτον. Τὸ παλαιὸν τεῖχος τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸ περιβάλλον τὴν ἀρχαίαν πόλιν, κατερρίφθη εἰς ἓν μέρος διὰ νὰ ἐνωθῆ μετ' ἐκείνης καὶ ἡ νέα πόλις, παρ' αὐτὸ δὲ τὸ τεῖχος, καὶ ἐκεῖ ὅπου κατέληγε μία μεγάλη ὁδός, ἀπὸ τὰ βορειοδυτικὰ τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχομένη, ἀνιδρῦθη ὁ ὄρος, ὁ κοινῶς λεγόμενος ἀψίς ἢ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ. Τὰ ἐρείπια τῆς πύλης ταύτης σώζονται παρὰ τὰς στήλας τοῦ Ὀλυμπιείου. Εἶναι μία μεγάλη ἀψίς, χαλκόχρους πλέον ἐκ τοῦ χρόνου, ἔχουσα ἀνοίγματα πλάτους ἕξ μέτρων. Ἄλλοτε ἐκοσμεῖτο διὰ κινῶνων κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, τῶν ὁποίων οἱ στυλοβάται φαίνονται ἀκόμη. Ἄνωθεν τοῦ ἐπιστυλίου, διὰ κιονίσκων σχηματίζονται τρία ἀνοίγματα, ὅμοια μὲ θυρίδας—ἄλλοτε κλειστάς διὰ λεπτῶν μαρμαρίνων πλακῶν—καὶ τὸ ὄλον ἐπεστέφετο δι' ἀετώματος. Τὸ ἐπιστυλίον τὸ ἄνωθεν τοῦ τόξου, φέρει ἀπὸ τὴν μίαν ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν, τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν :

Αἰδ' εἰς Ἀθῆναι, Θεσέως ἢ πρὶν πόλις

δηλαδή: αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι, ἡ ἀρχαία πόλις τοῦ Θεσέως· εἰς τὴν ἄλλην δὲ ὄψιν, τὴν ἐστραμμένην πρὸς τὴν νέαν πόλιν, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφὴ :

Αἰδ' εἰς Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ Θεσέως πόλις.

δηλαδή: αὐταὶ ἐδῶ εἶναι αἱ Ἀθῆναι ὅχι τοῦ Θεσέως, ἀλλ' ἡ νέα πόλις τοῦ Ἀδριανοῦ.

Καὶ ὁ ἰστάμενος παρὰ τὸν ὄρον, παρὰ τὸ σύνορον τοῦτο, καὶ

ἔχων ἀφ' ἐνός μὲν τὰ ἑρείπια τοῦ Παρθενῶνος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ ἑρείπια τοῦ Ὀλυμπίου, ἀναπλάττει διὰ τῆς φαντασίας τὰς δύο πόλεις, τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν νέαν, ὡς ἦσαν ποτὲ ἐν ἀκμῇ, συναμιλλώμεναι. Πόλιν τόσον περικαλῆ καὶ τόσον ἔνδοξον εἰς ἀναμνήσεις, ὡς ἦσαν αἱ Ἀθῆναι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας μετὰ Χριστόν, δὲν εἶχεν ἄλλην ἢ ἀρχαιότης. Φαίνεται δέ, ὅτι τὸ θαῦμα τῆς συγγεντώσεως τῶν ὡραίων οἰκοδομῶν καὶ καλλιτεχνημάτων μόνον μίαν φρονὴν ἔγινε εἰς τὸν κόσμον!

ΚΩΝΣΤ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Κωνσταντῖνος ἔζησεν ἔτη 63, 2 μῆνας καὶ 20 ἡμέρας κυριαρχήσας ἔτη 30, 9 μῆνας καὶ 27 ἡμέρας. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς μακρᾶς ταύτης βασιλείας ὁ ἀρχαῖος κόσμος μετέβαλεν ὄψιν καὶ πνεῦμα. Τὸ Κράτος, ἀπαλλαγὴν τῶν ποικίλων ἑξωτερικῶν πολεμίων καὶ τῶν πολλῶν ἐμφυλίων στάσεων, ὑπὸ τῶν ὁποίων πρότερον σχεδὸν ἀδιαλείπτως κατεπόρευτο, ἀπῆλυσεν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ στιβαροῦ ἐκείνου βραχίονος τὰ ἀγαθὰ εἰρήνης διαρκούς. Τὸ χριστιανικὸν θρησκειῶμα, λυτρωθὲν τῶν ὀλεθρῶν διωγμῶν ὑφ' ὧν πρὸ τοσοῦτον χρόνου ἐβασανίζετο, ἐξησφαλίσθη, ἐρρυθμίσθη, ἐπροστατεύθη, χωρὶς νὰ καταδιωχθῶσι παντάπασιν οἱ ὅπαδοι τοῦ ἀρχαίου θρησκειώματος· ἡ δὲ νομοθεσία τοῦ Κράτους μετερρυθμίσθη εἰς πολλὰ κατὰ τὸ σωτήριοιον τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου πνεῦμα.

Εἶναι δυνατόν ν' ἀρνηθῶμεν, ὅτι μέγας ἐπῆρξεν ὁ ἀνὴρ, ὅστις, ἂν δὲν διέπραξε τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων καὶ πνευμάτων μεταβολήν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, τοῦλάχιστον συνετέλεσεν εἰς τὴν μεταβολὴν ταύτην, δι' ἧς ἐπὶ τοσοῦτον ἀνεμορφώθη ἡ κατάστασις ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου;

Καὶ ὅμως εὐρέθησαν ἱστορικοὶ πολλοὶ καὶ ὀνομαστοί, οἵτινες οὐ μόνον ἀπηξίωσαν νὰ ἀπονεύμωσιν αὐτῷ τὴν δικαίαν ἐκείνην ἐπωνυμίαν, ἀλλὰ καὶ πολυειδῶς ἐμυκτήρισαν, ἐχλεύασαν, περιεφρόνησαν καὶ ὡς κακοῦργον ἐχαρακτήρισαν τὸν ἄνδρα.

Ἡ ἱστορικὴ ἐπιστήμη τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἡ τοσαύτας τοῦ παρελθόντος πλάνας καθ' ἐκάστην διορθοῦσα, διαλύει κατὰ μικρὸν καὶ τὴν ἀγλὴν τὴν ἐπὶ τοσοῦτο καλύψασαν τὴν μνήμην τοῦ Κωνσταντίνου καὶ παρέστησεν ἡμῖν τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ εἰκόνα, εἰκόνα φέρουσα μὲν πάντοτε στίγματα τινα, ἀλλ' οὐδὲν ἦτρον μεγάλῃν καὶ σεβαστῆν. Ὁ Κωνσταντῖνος ἴσταται εἰς τὰ μεθόρια δύο κόσμων, τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νέου, τοῦ ἐθνικοῦ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ. Ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἐντὸς τοῦ πρώτου, ἐπραξε καὶ ἀπέθανεν ἐντὸς τοῦ δευτέρου. Δὲν εἶναι ἄρα πρόπον νὰ κριθῆ ὑπὸ τὴν μονομεροῦ καὶ ἀπόλυτον τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου ἔποψιν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐκάστοτε αὐτῶν περιστάσεις δέον νὰ κριθῶσιν, δέον νὰ ἐκτιμηθῶσιν αἱ ποικίλαι τοῦ βίου αὐτοῦ περιπέτεια.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὁμοιάζει τὰ ὀπωροφόρα ἐκεῖνα φυτό, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκεντρίσθη ὁ χυμὸς φυτῶν ἑτέρων καὶ τῶν ὁποίων ὁ καρπὸς μετέχει ἀμφοτέρων τῶν οὐσιῶν καὶ ἀμφοτέρων τῶν φύσεων.

Τὸ δόγμα τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ἀπεδέξατο εἰς ἡλικίαν ὄριμον, δὲν ἴσχυσε νὰ μεταβάλλῃ παρ' αὐτῷ ὀλόκληρον τὸν ἄνθρωπον· ἂν ὁ νοῦς αὐτοῦ κατενόησε τὰς ὑψηλὰς τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας καὶ κατεμέτρησε τὰς εὐεργεσίας, ὅσας ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἐπηγόρευσε εἰς αὐτὸν νὰ ἐπιταχύνῃ τῶν εὐεργεσιῶν τούτων τὴν διάδοσιν, ἡ καρδιά αὐτοῦ, δὲν τὸ ἀγνούμεθα, παρέμεινε ἐθνικὴ, οὔτε ἠδυνήθη ποτὲ ν' ἀποβάλλῃ καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀρχαίων ἔξεων καὶ παραδόσεων. Ἀλλ' αὕτη αὕτη ἡ μεταξὺ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας πάλη, καθ' ἣν ἐπὶ τέλους λαμπρῶς ὑπερίσχυσε ἡ τοῦ πνεύματος δύναμις, μαρτυρεῖ τὸ μέγεθος τῆς προαιρέσεως καὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνδρός.

Ὅθεν δικαίως ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀπεκάλεσε αὐτὸν ἱσάποστολον καὶ κατέταξε μετὰ τῶν πρωταγωνιστῶν, μετὰ τῶν ἁγίων τῆς πίστεως, παραβλέψασα μὲν τὰ ἁμαρτήματα, ὧν ἐθεώρησεν αὐτὸν ἀνεύθυνον, διότι ὑπῆρξαν προῖον ἀλλοτριᾶς ἀνατροφῆς καὶ ἔξεως, ἀποβλέψασα δὲ εἰς μόνην τὴν ὑπὲρ τοῦ Χριστιανισμοῦ προαίρεσιν, ἣτις ὑπῆρξεν ἀναμφισβήτητος· δικαίως δὲ καὶ ἡ ἱστορία, ἔξαιρέτως ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀποκαλεῖ αὐτὸν μέγαν, διότι ὀλίγοι τῆ ἀληθείᾳ ἄνδρες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἔχοντες πρὸς τοσαύτας ἠθικὰς καὶ πολιτικὰς, ἰδίας τε καὶ κοινὰς, νὰ παλαίσωσι δυσχερεῖας, ἐπολιτεύθησαν μετὰ πλείονος δεξιότητος καὶ

συνέδεσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν μετὰ μείζονος πραγμάτων καὶ πνευμάτων μεταβολῆς· τοῦτο δὲ ἔστι τὸ ἀσφαλέστερον χαρακτηριστικὸν καὶ τὸ κάλλιστον τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς βραβεῖον.

ΓΕΩΡ. ΤΕΡΤΖΕΤΗ

ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Στὰ Σοῦσα γάμοι γίνονται, μύρια βαροῦν παιγνίδια,
παίζουν φλογέρες τεχνητές, λύρες, χρυσή κιθάρα,
σμίγει καὶ ὁ τραγουδιστὴς τὴν εὐμορφη φωνή του . . .
Μέτρα τοὺς εὐμορφους γαμβρούς! περνοῦν τοὺς ἐνενηντα
ἀπὸ Μακεδονίτισσες μητέρες γεννημένοι . . .
Κάθονται εἰς θρόνους ἀργυροῦς οἱ νέοι μὲ τὴν ἀράδα
ψηλότερος κι' ὀλόχρυσος τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ θρόνος.
Λάμπει κορώνα στὰ ξανθὰ μαλλιά τοῦ βασιλέως,
τὰ ρόδα τῆς νεότητος ἀνθοῦν στὸ πρόσωπό του.
Οἱ φίλοι του γὰ τὸ θωροῦν χαίρονται κι' οἱ ἐχθροὶ του.
Σιμὰ στοὺς θρόνους τῶν γαμβρῶν εἶναι καὶ ἄλλος θρόνος
πλησίον τοῦ νεμφίου της ἢ νύμφη γὰ καθίσῃ . . .
Φέρονουν ποτήρια ὀλόχρυσσα, γλυκὸ κρασί γεμάτα.
ὁ Βασιλιάς κι' οἱ στρατηγοὶ δέηση γιὰ γὰ κάμουν,
γὰ εὐχηθοῦν ἀπ' τοὺς Θεοὺς χαρὸς καὶ μεγαλεῖα.
Στεφανωμένα ἤτονε μὲ ἄνθη τὰ ποτήρια.
Ἵορθὸς στέκει ὁ Ἀλέξανδρος κι' οἱ λαμπηροὶ ὀφθαλμοὶ του
τὸν οὐρανὸ κοιτάζοντας, Θεὸν παρακαλιέται.
Ἡ συνοδεία μὲ θαυμασμὸν στέκει ὀρθὴ ν' ἀκούσῃ.
«Θεέ μου Παντοκράτορα, λέγει, καὶ καρδιογνώστη!
Μάρτυς μου γὰσαι εἰς Θεοὺς καὶ εἰς θνητοὺς ἀνθρώπους,
παίρνω ἐγὼ συμβία μου τὴν κόρη τοῦ Δαρείου . . .
Δῶσε, Θεέ, παρακαλῶ τοῦ σκήπτρου κληρονόμους
καὶ δύο ἔθνη ἀφίλιωτα γὰ δέσω εἰς μίαν ἀγάπην,
φανὸς εἰρήνης εἰς τὴν γῆν τὰ τέκνα μου γὰ λάμψουν.
Πατέρα θᾶχον Ἑλληνα καὶ μᾶνα ἀπ' τὴν Περσία.
Τῆς κορασιᾶς οἱ παλαιοὶ προγόνου ἀνδρειωμένοι

τὴν εὐμορφη ἐβασάνισαν Ἑλλάδα μὲ πολέμους.
Καίουν τοὺς θείους τῆς ναοῦς, τὰ ἱερά τῆς δάση,
τὴ Σμύρνη καὶ τὴν Ἐφεσο σὴν ἄλυσσο κρατοῦνε.
Λόγχη βαρβάρου ἐλόγγευσε τῆς Ἀθηνῶς τὸ δένδρο,
ἢ ἴδια σὴν Ἀκρόπολη πὸν τῶχει φντευμένο.
Χρόνοι διαβαίνουν καὶ καιροί, φέγγει μεγάλη ἡμέρα,
ἐμέναν. Ἀρχιστράτηγον οἱ Ἕλληνας ψηφίζουν . . .
Μακεδονίτης βασιλιᾶς καὶ Ἑλλήνας στρατάρχης.
. . . Εἰς βράχους καὶ εἰς ποταμοὺς κί' εἰς ἀνοιχτὴ πεδιάδα.
τὸ ἄνθος τῶν πολεμιστῶν νικοῦμεν τῆς Περσίας.
Μανίζει τὸ κοντάρι μας καὶ στὰ Ἰνδικὰ βασίλεια
μ' ἄγρια θεριὰ ἐπαλεύσαμεν καὶ μ' ἥρωας ἡγεμόνας . . .
Συντρόφοι μου, ἂν μ' ἀκούατε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
θὰ φθάναμε, τὴν ἄγνωστη κτίσιν ἐκεῖ νὰ ἰδοῦμεν.
Τὰ ὅσα δὲν ἐκάμαμεν, θὰ κάμωμεν ἐλλπίζω
μοῖρα οὐρανόθεν φανερὴ βοηθάει τ' ἄρματά μας !
Εἰς πείνα, δίψα κί' ἀγρυπνίες, πολεμικοὺς κινδύνους
ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μου μικρότερος δὲν εἶμαι.
Λαβωματιᾶς τὸ σῶμα μου πατόκορφα ὄλο ἔχει,
ἀπὸ σαῖτες κοφτερὲς κί' ἀνδρειωμένον λόγχη
τίς δόξεις τίς μοιράζαμε ἴσα καὶ τοὺς κινδύνους.
Εἶμαστε ὄλοι ἐλεύθεροι καὶ νικηφόροι ὄλοι,
εἶμαστε κόσμον νέα ἀρχὴ καὶ μυστικὴ ἡμέρα,
τέλος ἢ βασιλεία μας δὲν θάχη στοὺς αἰῶνας.
Μαντεύσατε, γνωρίσατε, Θεοῦ ἢ Βουλὴ τί θέλει . . .
Θέλει μὲ τὴν ἀνδρεία μας σ' ὅλη τὴν Οἰκουμένην
τὸ κάλλος τῆς Ἑλληνικῆς ν' ἀπλώσωμεν σοφίας,
λαοὺς νὰ ἡμερώσωμεν καὶ βασιλείας βαρβάρων !»

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑ

ΤΑ ΜΑΡΜΑΡΑ

Σκόρπιοι ναοί ! Κατάλευκοι ρυθμοί και χαλασμένοι,
μιας Ἀπολλώνιας μουσικῆς ἤχοι μαρμαρωμένοι,
ποῦ τὸ βουβὸ τραγοῦδι σ' αὐτὸν ἤ ψυχρὴ τ' ἀκούει
ἡ Σιωπὴ στὴν ἄρπα* τῆς τὴν ἄλλη γὰ τὸ χοροῦ,

Νανάγια στὸν Ἀττικὸ τὸ βράχο συντριμμένα,
σᾶς χαιρετῶ, μ' ἀπάνω σας δὲν γέρονω λυπημένα
ὁ ἕσκιος σας περὶφανος κι' ἀθρόγητος ἄς πέφτη·
μέσ' στὸν τετραπὸ τοῦ Ἰδανικοῦ κι' ἀθόλοτο καθρέφτη.

Ἀπὸ μαζοριὰ σᾶς χαιρετοῦν τῆς φοινικιάς τὰ τόξα,
κλαδιὰ σεμνὰ ἀγοζόκητα ποῦ τὰ σαλεύει ἡ δόξα,
τῆ Νίκη σὰ γὰ νοσταλγοῦν π' ἄνοιξε τὰ γτερά της
ἔσση τὴ γροεμισμένη της ἀφίνοντας φωλιά της.

Ὁ Χρόνος στὴ σκληράδα σας τὸ διάβα του σκαλίζει,
μὰ ἡ τεχνίτρα ἡ Ἀνοιξη τάχα πὸς ξαναχίττει,
τὸ θαυμασμὲνο τρίγωνο και τὴ νεκρὴ ἔδωροσσή
γεμίζει μὲ μὴ ἀνώφελη τὶς χαρομάδες χλόη.

Τυλίγει μάταια γύρω σας τὴ νύχτα και τὴ μέρα
ὁ ἄγιος κέκλος τοῦ φωτὸς στὸ σιωπηλὸν ἀγέρο,
ἔσεῖς μὲ τὰ μαρμάρινα, μὲ τ' ἄλυστά σας χιόνια
σχεπάζετε τὴν χοροφή τῆς Ὁμορφιάς αἰώνια.

ᾠ ! μὴν ἀγγή—μὰ δρεῖρον ἀγγή—στὰ βάρη σας χαράζει
ποῦ ὅλη τὴ λάμψη της, στερογὴ σπορδὴν ἀγοσταλάζει,
γὰ φέγγη μέσ' στὴ σσοτεινιά τῆς λήθης τὸ Θεό σας,
λὲς και δὲν ἔσβησε γι' αὐτὸν ὁ λήγρος στὸ σηκό σας.

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΡΥΛΟΙ

ΑΝΔΡ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Με τὸ μπρίζι* τοῦ κατετὰν Φαράση ἀρομένηζα μισοκάναλα ἐκεῖνη τὴ νύχτα. Σπάνια νύχτα! πρώτη καὶ τελευταία θαροῶ στὴ ζωὴ μου. Τί εἶχαμε φορτωμένο; Τί ἄλλο ἀπὸ σιτάρι. Ποῦ πηγαίναμε; Ποῦ ἄλλον ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ. Πράγματα καὶ τὰ δύο ποὺ τὰ ἔφαμα τὸ λιγώτερο εἴκοσι φορές. Μὰ ἐκεῖνη τὴ βραδιά ἔνοιωθα τέτοιο πλάκωμα στὴν ψυχὴ, ποὺ κινδύνευα νὰ λιγοθυμήσω. Δὲν ξέρω τί μοῦ ἔφταιγε· θὲς ἢ γαληνεμένη θάλασσα, θὲς ὁ ξάστερος οὐρανός, θὲς τὸ τσουχτερὸ λιοπύρι· δὲν μποροῦ νὰ εἰπῶ. Μὰ εἶχα τόσο βαρειά τὴν ψυχὴ, ἤβροσκα τόσο σαγλοπλημμυρισμένη τὴ ζωὴ, ποὺ ἂν μὲ ἄρπαζε κανεὶς νὰ μὲ ρίξει στὸ νερὸ «Ὅχι!» δὲν θᾶλεγα.

Ὁ ἥλιος ἦταν ὄρα βασιλεμένος. Τὰ χρυσοπόρφυρα συννεφάκια ποὺ συντρόφευαν τὸ βασίλειμά του σκάλωσαν κάποιον μαῦρα σὰν μεγάλες καπνιές. Ὁ ἀποσπερίτης* ἔλαμψε χρυσαυλόχοινο μέσα στὰ σκουῖρα. Φάνηζαν ψηλά οἱ ἀστερισμοὶ ἕνας κι ἕνας. Τὰ νερὰ κάτω πῆραν ἐκεῖνο τὸ λευκοσκότεινο χοῶμα, τὸ κοῦο καὶ λαχταριστὸ τοῦ ἀτσαλιοῦ. Τὸ ναντόπουλο ἀναψε τὰ φανάρια, ὁ κατεάνιος κατέβηκε νὰ κοιμηθῆ· ὁ Μούλπερης ἔκατσε στὸ τιμόνι. Ὁ Μπραζάμης, ὁ σκύλος μας, κονλουριάστηκε στὴ ρίζα τοῦ ἀργάτη νὰ ἡσυχάσῃ καὶ κείνος.

Ἐγὼ οὔτε νὰ ἡσυχάσω μποροῦσα, οὔτε ἕπνο οὔτε ξύπνο. Δοξίμασα νὰ πιᾶσω κουβέντα μὲ τὸν τιμονιέρη· μὰ εἶχε τόση ἀνοστιᾶ, ποὺ ἔσβησε σὰν φωτιὰ ἀναμμένη μὲ γλωροζύλα. Πῆγα

νά παίξω μὲ τὸν Μπραχάμη· ἀλλὰ καὶ κείνος τρύπωσε ἀκόμη περισσότερο τὸ μουσούδι στὰ πόδια του, βαριεστημένος γρίνιασε σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε : Ἄφησέ με καὶ δὲν ἔχω τὴν ὄρεξή σου! Τότε βαριεστημένος καὶ γὼ πῆγα καὶ ξαπλώθηκα πρὸνυτα καταμεσις κι' ἔκλεισα στὴ χούφτα τὰ μάτια μου. Ἦθελα νὰ μὴ βλέπω τίποτα, νὰ μὴν αἰσθάνωμαι, πῶς ζῶ. Καὶ λίγο—λίγο σχεδὸν τὸ κατόρθωσα. Κάτι ἐλάχιστο, σὰν θαμπὸ καντηλάκι, ἔνοιωθα νὰ ζῆ μέσα μου καὶ γύρω τὸ κορμί μου νὰ σμίγῃ καὶ νὰ χωνεῖ μὲσα στ' ἀναίσθητα σανίδια τῆς κουβέρας *

Πόσο ἔμεινα ἔτσι δὲν ξέρω. Τὶ μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ κι' ἂν μοῦ ἦρθε τίποτα, δὲν θυμοῦμαι. Ἄξαφνα ὅμως ἄρχισα ν' ἀνατριχιάζω· κάποιοι μαγνήτης νὰ ἐρεθίζῃ τὰ νεῦρα μου, ὅπως ἡ ὑγρασία ἀναγκάζει τὰ πουλιὰ στὸ φλυάρισμα. Κι' εὐθὺς πορφυρὸ κῦμα χύθηκε ἀπάνω μου. Πίστεψα πὼς κολυμποῦσα στὰ αἵματα. Καὶ ὅπως ὁ κοιμάμενος σὲ σκοτεινὸ δωμάτιο, αὐτόματα ξυπνᾷ στὸ λαμπρὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ γὼ ἄνοιξα τὰ μάτια μου. Τ' ἄνοιξα ἢ τὰκλειςσα δὲ θυμοῦμαι. Θυμοῦμαι μόνο πὼς ἔμεινα ἀζήνητος. Πρώτη μου σκέψη ἦταν πὼς ξύπνησα στὸ στομάχι κάποιου ψαριοῦ, ποὺ ρούφηξε τὸ καράβι μας. Καὶ ὅμως δὲν ἦταν στομάχι ψαριοῦ. Ἦταν ὁ οὐρανὸς ψηλὰ καὶ κάτω ἡ θάλασσα. Μὰ ὅλα, ψηλὰ καὶ χαμηλά, στρωμένα ἦταν μὲ ροῦχο κατακκόκινο, κυματιστὸ ποὺ ἔβαφε μὲ ἄβρὸ φεγγοβόλημα ὡς καὶ τὸ στωρόπι * τῆς σκάφης μας. Κάπου στὰ πέρατα τῆς γῆς πυροκαγιὰ τίναξε τὴ λαμπάδα τῆς ψηλὰ κι' ἔρριχνε φοβεροὺς ἀποκλαμοὺς περαδῶθε. Μὰ ποῦ τὸ κάμα καὶ ποῦ ἡ ἀθάλη * τῆς; Καὶ τὰ δύο ἔλειπαν.

Κάτω στὰ βάθη τοῦ βοριά κάποιο μενεξεδένιο σύγγεφο ἄπλωσε καὶ τύλιξε γαλαζόχρωμα τ' ἀστέρια, τὰ ἔκρινε κάτω ἀπὸ τὸ πυκνὸ μαγνάδι του. Καὶ παραπάνω τόξο ἀπλώθηκε λευκοζίτρινο κι' ἔχυνε μεσοῦρανα ποτάμια σκοτεινὰ καὶ ποτάμια πράσινα, χρυσοροδίνια καὶ γλανκά, λὲς ἦθελε νὰ βάρῃ τὸ στερέωμα. Καὶ τὸ τόξο κινητὸ σὰν ἀνεμόδαρο παραπέτασμα, κουνοῦσε τὰ κρούσσα* ἐμπρός, ἀπλωνε τὶς ἀραγοῦφαντες δαντέλλες του καὶ πρόβαινε, ὅπως ἡ πλημμύρα προβαίνει καὶ σκεπάζει μὲ ἄφρους καὶ γλῶσσες τὴν ἀμμουδιά. Τ' ἀέρια ποτάμια ἔτρεχαν καὶ φούσκωναν καὶ κυλοῦσαν πάντα σκοτεινὰ ἢ πράσινα, χρυσοροδίνια ἢ γλανκά, καὶ σκόρπιζαν ἀντιφεγγίσματα ὀλοῦθε σὰν ἠλεκτρικοῦ προβολὲς χοντροῦς καὶ ἀδαπάνητες. * Ἡ θάλασσα ἀκίνητη ἀντανακλοῦσε τὰ τόσα χρώματα καὶ φαίνονταν, ὅλα ξαφνιασμένα μέσα στὴν τόση λάμψη.

Δὲν ἤξερα τὶ νὰ κάμω καὶ τὶ νὰ σὺλλογιστῶ. Ἔφτασε, εἶπα, τοῦ κόσμου ἢ συντέλεια. Τέτοια ὅμως συντέλεια μποροῦσε νὰ εἰχαριστήσῃ τὸν καθένα. Ἡ γῆ βούλεται νὰ πεθάνῃ μέσα στὰ ροδοκύματα . . .

Ἄξαφνα ἀνατρόμαξα. Κάτω βαθιά, μέσ ἀπὸ τὸ μενεξεδένιο σύγνεφο, εἶδα νὰ προβαίνει ἴσκιος πελώριος. Ἡ χονδρὴ κορμοστασιά, τὸ πυργογύριστο κεφάλι του φάνταζαν Ἁγιονόρος. Τὰ δυὸ μάτια του γύριζαν φωτεινοὺς κύκλους κι' ἔβλεπαν περὶφρανα τὸν κόσμο πρὶν τὸν κλωτσήσουν στὴν καταστροφή. Νᾶταν, εἶπα, ὁ θεόσταλτος ἄγγελος, ὁ χαλαστής καὶ σωτήρας! Τὸν ἔβλεπα κι' εἶχα σύγκρουσιν * στὴν ψυχὴ. Ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ πρόσμενα σφουρὶ νὰ πέσῃ τὸ φοικτὸ χτύπημα. Πάει τώρα ἡ γῆ μὲ τοὺς καρπούς, πάει κι' ἡ θάλασσα μὲ τὰ ξύλα της! Οὔτε τραγουδία πλιό, οὔτε ταξίδια.

Ἀλλὰ δὲν ἄκουσα τὸ χτύπημα. Ὁ ἴσκιος πρόβαινε στὰ νερὰ μὲ ἄλματα πύρινα. Κι' ὅσο γρηγορώτερα πρόβαινε, τόσο μικραίνει ἡ κορμοστασιά του. Καὶ ἄξαφνα ὁ θεότερμος ὄγκος, χιλιόμορφη κόρη, στάθηκε ἀντίκρου μου. Διαμαντοστολίστη κορώννα φοροῦσε στὸ κεφάλι της καὶ τὰ πλούσια μαλλιά, γαλάζια χήτη, ἀπλωναν στὶς πλάτες ὡς κάτω στὰ κύματα. Τὸ πλατὺ μέτωπο, τ' ἀμυγδαλωτὰ μάτια, τὰ χεῖλη της τὰ κοραλλένια, ἔχυναν γύρω κάποια λάμψη ἀθανασίας, καὶ κάποια περιφάνεια βασιλική. Ἀπὸ τὰ κρυσταλλένια λαιμοτράχηλα κατέβαινε κι' ἔσγιγγε τὸ κορμὶ δλόχουσος θώρακας λεπιδωτὸς καὶ πρόβαλε στὸ ἀριστερὸ τὴν ἀσπίδα κι' ἔπαιξε μὲ τὸ δεξιὸ τὴ Μακεδονικὴ σάρισσα.*

Δὲν εἶχα συνέλθει ἀπὸ τὴν ἀπορία καὶ φωνὴ γλυκιὰ, ἡμεροὶ καὶ μαλακὴ, ἄκουσα νὰ μοῦ λέῃ :

— Ναύτη-καλεναύτη ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος :

Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος! ψιθύρισα μὲ περισσύτερη ἀπορία. Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος; Δὲν ἤξερα τὶ ρώτημα ἦταν ἐκεῖνο καὶ τὶ νὰ τῆς ἀποκριθῶ, ὅταν ἡ φωνὴ ξαναδευτέρωσε.

— Ναύτη-καλεναύτη ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος :

— Τώρα, κυρά! ἀπάντησα χωρὶς νὰ σζεφτῶ. Τώρα βασιλιάς Ἀλέξανδρος! οὔτε τὸ χῶμα του δὲν βρίζεται στὴ γῆ.

Ὡϊμέ! κακὸ πὸν τό παθα! Ἡ χιλιόμορφη κόρη ἔγινε μὲ μιᾶς φοβερὸ σύχαμα. Κόκλωπας βγῆκε ἀπὸ τὸ κῆμα κι' ἔδειξε λεπιοντυμένο τὸ μισὸ κορμὶ. Ζωντανὰ φίδια τὰ μεταξόμαλλα ση-

κώθησαν περαδῶθε, ἔβγαλαν γλῶσσοες καὶ κεντριὰ φαρμακερὰ καὶ ἔχυσαν φοβεριστικὸ ἀνεμοφύσημα. Τὸ θωρακωτὸ στῆθος καὶ τὸ παρθενικὸ πρόσωπο ἄλλαξαν ἀμέσως.

Τώρα καλογνώρισα μὲ ποιὸ εἶχα νὰ κάμω! Δὲν ἦταν ὁ Χάρος τῆς γῆς, ὁ χαλαστής καὶ σωτήρας ἄγγελος. Ἦταν ἡ Γοργόνα, τ' Ἀλεξάνδρου ἢ ἀδελφῆ ποῦ ἔζλειρε τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ γυρίζει ζωντανὴ καὶ παντοδύναμη. Ἡ δόξα ἦταν τοῦ μεγάλου κοσμοκράτορα, ἀγέροστη καὶ αἰώνια σὲ στεριά καὶ θάλασσα. Καὶ μόνο γιὰ κείνης τὸν ἔρχομὸ ἔχυσε ὁ Πόλος τὸ Σέλας του, νὰ στρώσῃ τὸν αἰθέρα μὲ τῆς πορφύρας τὸ χρῶμα. Δὲ ρωτοῦσε βέβαια γιὰ τὸ φθαρτὸ σῶμα, ἀλλὰ γιὰ τὴ μνήμη τοῦ ἀφέντη της. Καὶ τώρα στὴν ἄκριτή μου ἀπόκριση μανιασμένη ἔρριξε τὸ χέρι, ἕνα δασοτριχομένο καὶ βαρὺ χέρι στὴν κουπαστή,* ἔπαιξε ξεροβόδεξα τὴν οὐρά της καὶ ἔδειξε Ὁκεανὸ τὸν μαλακὸ Πόντο.

— Ὅχι, Κυρά, ψέματα! ... τρανοφώναξα μὲ λυμένα γόνατα.

Ἐκείνη μὲ κοίταξε αὐστηρὰ καὶ μὲ φωνὴ τροεμάμενη ξαναρώτησε :

— Ναύτη-καλεναύτη, ζῆ ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος;

— Ζῆ καὶ βασιλεύει ἀπάντησα εὐθύς. Ζῆ καὶ βασιλεύει καὶ τὸν κόσμὸ κυριεύει.

Ἄκουσε τὰ λόγια μου καλὰ. Σὰν νὰ χυθῆκε ἀθάνατο νερὸ ἢ φωνὴ μου στὶς φλέβες της, ἄλλαξε ἀμέσως τὸ τέρας καὶ ἔλαμψε παρθένα πάλι καὶ χιλιόμορφη. Σήκωσε τὸ κρινῶτο χέρι της ἀπὸ τὴν κουπαστή, χαμογέλασε ροδόφυλλα σκορπώντας ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Καὶ ἄξαφνα στὸν ὀλοπόρφυρον ἄερα χυθῆκε τραγοῦδι πολεμικὸ, λὲς καὶ γύριζε τώρα ὁ Μακεδονικὸς στρατὸς ἀπὸ τὶς χῶρες τοῦ Γάγγη καὶ τοῦ Εὐφράτη.

Σήκωσα τὰ μάτια ψηλὰ καὶ εἶδα τ' ἀέρινα ποτάμια, τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ πράσινα, χρυσορόδινα καὶ γλιανὰ νὰ σμίγουν στὸν οὐρανὸ καὶ νὰ κάνουν τὸ στέμμα γιγάντιο. Ἦταν κάμωμα τοῦ καιροῦ ἢ μὴν ἦταν ἀπόκριση στὸ ρῶτημα τῆς ἀθάνατης; Ποιὸς ξέρει. Μὰ σιγά-σιγά οἱ ἀχτῖνες ἄρχισαν νὰ θαμπώνουν καὶ νὰ σβήνουν μιὰ μὲ τὴν ἄλλη, λὲς καὶ ἔπαιρνε τὰ κάλλη μαζί της ἡ Γοργόνα στὴν ἄβυσσο.

Τώρα οὔτε Στέμμα, οὔτε Τόξο φαινόνταν πουθενά. Κάπου κάπου σκόρπια σύγνεφα ἔμεναν σταχτιὰ καὶ κάτωχρα καὶ μέσα στὴν ψυχὴν μου θαμπὴ καὶ ξέθωρη ἢ πορφύρα τῆς πατρίδας μου.

Μὲ τὸ μπρῖκι τοῦ κατετὰν Φαράση ἀοιμένιστα μεσοκίναλα ἐκείνη τὴ νύχτα.

Ἡ Ἱστορία

(Ἔργον Ν. Γόζι)

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΤΟ ΦΛΑΝΔΡΩ

Παιδιά μου, χορίτσια μου, ἀρχίζει νὰ ομιλήῃ ἡ γοιὰ-Συροαχίνα, παλαιὰ κατεπάνισσα μὲ τὸ ραβδάκι τῆς καὶ μὲ τὸ καλάθκι τῆς στὸ χέρι, μὲ τὰ ὀγδόντα χρόνια στὴν πλάτη τῆς, ποὺ μπόρεσε καὶ ἀνέβῃ στὸν ἀνήφορον διὰ νὰ καμαρώσῃ ἴσως διὰ τελευταίαν φορὰν, τὸ καράβι τοῦ γιοῦ τῆς ποὺ ἔφευγε. Ξέρετε τί μεγάλη χάρη ἔχει, καὶ πόσο καλὸ ἔχαμε στοὺς θαλασσινοὺς αὐτὸ τὰ ἐκκλησιδάκι τῆς Μεγαλόχαρης.

— Πῶς δὲν τὸ ξέρομε, εἶπαν αἱ ἄλλαι, ἃς ἔζη δόξα τῶνομά τῆς.

— Τὸ ἐξωκλήσει αὐτὸ ἀγίασε καὶ μέρωσε ὅλο τὸ ἀγριο κῆμα· προτίτερα εἶχε κατὰρα ὅλος αὐτὸς ὁ γιολός.

— Γιατί;

— Βλέπετε κείνον τὸν βράχο, κάτω στὸ κῆμα, ποὺ ξεχωρίζει ἀπ' τὸ γιολό; ... ποὺ φαίνεται σὰν ἄνθρωπος μὲ κεφάλι καὶ μὲ στήθια... ποὺ μοιάζει σὰν γυναῖκα; Ἐκείνη εἶναι τὸ Φλανδρῶ.

— Ναί, τὸ Φλανδρῶ, εἶπεν ἡ ὑπερεξηροντοῦτις Χατζηγάνανα. Κάτι ἔχω ἀκουστά μου. Ἐσὸν θὰ τὸ ξέρῃς καλύτερα, θειὰ-Φλωροῦ.

— Τὸ βλέπετε καὶ εἶναι ξέρα, εἶπεν ἡ Φλωροῦ ἡ Συροαχίνα· μιά φορὰ καὶ ἕναν καιρὸ ἦτον ἄνθρωπος.

— Ἄνθρωπος;

— Ἄνθρωπος καθὼς ἐμεῖς, Γυναῖκα.

Αἱ ἄλλαι ἤζουον μὲ ἀπορίαν. Ἡ γοιὰ-Συροαχίνα ἤρχισε νὰ διηγῆται.

— Στὸν καιρὸ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων, ἦτον μιά κόρη ἀρχοντοπούκα, ποὺ τὴν ἔλεγαν Φλάνδρα ἢ Φλανδρῶ. Ἡ Φλανδρῶ εἶχε νοματισθῆ ἔτσι — καθὼς μοῦπε ὁ πνευματικὸς ἀπάνω στὸν Ἄϊ-Χαράλαμπον ὅσον τὸν θυμοῦμαι, μακαρία ἡ ψυχὴ του. Ἡμουν μικρὸ χορίτσι, δώδεκα χρόνων, καὶ μ' ἐπῆγε ἡ μάνα μου νὰ ξαγορευτῶ τῇ Μεγάλῃ Τετάρτῃ... τὴ νὰ ξαγορευτῶ, ἐγὼ τίποτα δὲν ἤξερα, τὰ ξεράματά μου... τὸ τί μῦλλε ὁ πνευματικὸς δὲν ἀγορικοῦσα, φωτιά ποὺ μ' ἔ!... Τὸ νόμημά του δὲν τὸ καταλάβαινα, τὰ λόγια τὰ θυμόμουν καὶ ὕστερ' ἀπὸ χρόνια... τὸ χορίτσι πρόπει νάνα φρόνιμο καὶ ντροπαλό, νάνα ὑπάκουο, ν' ἀγαπᾷ τὸν *Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Β'. τάξ. Ἔκδ. 1η*

ζύγη τον και τη μαρούλα του· και σαν μεγαλώση, και δώσει ο Θεός και παντρευτή με την εύχλη των γονιών της, άλλον να μην αγαπά από τον άνδρα της.

Μόφερε το παρόδειγμα των παλαιών Έλλήνων . . . Οί παλαιοί Έλληνες, που προσκυνούσαν τα είδωλα . . . Κείνο τον καιρό ήταν μιὰ που την έλεγαν Φιλάνδρα ή Φιλανδρώ. Φιλανδρώ θα πη Φιλανδρώ. Φιλάνδρώ θα πη μιὰ που αγαπά τον άνδρα της. Φιλανδρώ την είπαν, Φιλανδρώ βγήκε. Αγάπησε όλόψυχα τον άνδρα της, όσο που έχασε τ' αγαθά του κόσμου, και έγινε πέτρα γι' αυτό. Τον καιρόν εκείνον ήταν ένας καταβοκύρης, όμοιοφο παλιζάρι, κι' αγάπησε το Φιλανδρώ και την έγύρεψε, και της έδωσε άραβώνα. Σαν της έδωσε άραβώνα, έσκάρωσε ζαινούργιο καράβι, έγινε κι' ο γάμος· και σαν έγινε ο γάμος, έροίξε το καράβι στο γαλιό, κι' έμπαρζάρησε και πήγε να ταξιδέψη.

Τότε το Φιλανδρώ ήλθε ν' άγναντέψη, σαν καλή ώρα, σ' αυτόν τον έρημο το γαλιό. Ξεκολλούσαν ή ψυχή της, που έφαιγεν ο άνδρας της· δεν μπορούσε να το βαστάξη, να στηλώση την καρδιά της. Αγναντέψε το καράβι που έφαιγε, κι' έκλαψε πικρά κι' έπεσαν τα δάκρυά της στα κύματα, και τα κύματα έπικράθησαν κι' έφραμακώθησαν κι' έθύμωσαν κι' άγρίεψαν κι' έθόρειψαν . . . και στο δρόμο τους, που ήσαν το καράβι, έπνιξαν τον άνδρα της Φιλανδρώς, κι' έγινε άγνωσιά του . . . Και ή Φιλανδρώ ήρθε και ξαναήρθε σ' αυτόν τον έρημο γαλιό κι' έκοιτάζε κι' λγνάντενε . . . κι' έπερίμενε κι' έκαοτερούσε κι' απάντεχε . . . Πέρασαν μήνες, πέρασε χρόνος, πέρασαν δυο χρόνια, πέρασαν τρία . . . και το καράβι πουθενά δεν φάνηκε . . . και το Φιλανδρώ έκλαψε και καταράστηκε την θάλασσα και τα μάτια της έστέγνωσαν και δεν είχε πια δάκρυ να χύση . . . Και παρακάλεσε τους θεούς της, που ήταν είδωλα, πέτρες, να της κάμουν τη χάρη να γίνη κι' αυτή είδωλο, βράχος, πέτρα . . . Και το ζήτημά της έγινε και την έκαμαν βράχο, ξέρα . . . με το σκῆμα τ' ανθρωπινό, που τρίβηκε κι' εφθάρηκε απ' τα κύματα ύστερα από χιλιάδες χρόνια· και το ανθρωπινό σκῆμα φαίνεται ακόμα, και να ο βράχος εκεί, ή πέτρα που θαλασσοδέγνεται και χτυπά και βογγά άπάνω της το κύμα . . . κι' ή φωνή της, το βογγητό της, γίνεται ένα με το βογγητό της θάλασσας . . . Να ή ξέρα εκεί. Αυτή ναι ή Φιλανδρώ.

Ύστερα με χρόνια πολλά, σαν ήρθε ο Χριστός ν' αγιάση τα νερά, για να βαπτισθή ή πλάση, μιὰ χριστιανική αοχόντισσα, ή

Χατζηγυιάνναινα, πού εἶχαν σαρώσει τὰ παιδιὰ της δυὸ καράβια, ἔταξε στήν Παναγιά κι' ἔχτισε αὐτὸ τὸ παρακλήσι, γιὰ τὸ καλὸ κατευόδιο τῶν παιδιῶν της... "Ἄς δώσ' ἡ Παναγιά καὶ σήμερα νᾶναι κατευόδιο στοὺς ἄνδρες, στ' ἀδέρφια σας, καὶ στοὺς γονιούς σας.

—Φχαριστοῦμε ὁμοίως καὶ στὰ παιδάκια σου, θεῖα Φλωροῦ!

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ

ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ

*« Ἁγιά-Βαρβάρα φώναξε, Σάββας ἀπηλοήθη
κι' Ἁϊ-Νιζόλας ἔτρεξε νὰ πάη νὰ λειτουργήσῃ ».*

Νὰ λειτουργήσῃ τρέχει ὁ λευκότετος Ἅγιος, κρατώντας στὸ χέρι του — ἔτσι τὸ θέλει ὁ λαὸς — « ἓνα ροῖ* μὲ λάδι ».

Ἄλλ' ὅταν πρόκειται νὰ προστατεύσῃ τοὺς πιστούς, καὶ ἰδίως τὴν νεότητα, τότε ὁ καλοκάγαθος γέρον πετᾷ τὸ ροῖ μὲ τὸ λάδι του καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι γνωρίζει καλὰ νὰ χειρίζεται καὶ τὸν κεραυνόν. Ὁ Ζεὺς τοῦ τὸν ἐνεπιστεύθη φαίνεται στὴν βιαστικὴ του φυγῇ.

Ἄν κανεὶς ἀποφασίσῃ νὰ σαρωθῶσῃ πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν κλιτὸν τοῦ Ἑμπετοῦ, ἐκεῖ πού θὰ καμαρώνῃ ἀπὸ ψηλὰ τὰ χωριὰ τῆς Ἀττικῆς, ἅς κοιτάξῃ καὶ γύρω του, ἴσως θὰ κατορθώσῃ νὰ εὔρῃ τότε τὴν εἴσοδον ἑνὸς σπηλαίου.

Εἶναι ἡ περίφημη « Σπηλιὰ τοῦ Λιονταριοῦ », πού μὲ τὸ βάθος πού ἔχει καὶ μὲ τὸν ὀπτασιασμὸν πού παρουσιάζει, νομίζει κανεὶς, ὅτι ἀπὸ ἐκεῖ θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ μυστικοῦ κόσμου.

Εἶναι στολισμένη μὲ παραπετάσματα ἀπὸ πελωροῖους καὶ ποιηλὸσχημους σταλακτίτας, οἱ ὅποιοι κάτασπροι, ὅπως εἶναι, λαμποκοποῦν εἰς τὸ φῶς τοῦ στρατοκόπου.

Τὸ φῶς αὐτὸ ξαφνιαίνει τὶς νυχτερίδες, πού τρομαγμένες ἀφίνουν τὰ κρεμαστήρια των καὶ τριγυρίζουν ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι σου σὰν τρελλές. Αὐτὸ ὅμως θὰ σοῦ δείξῃ καὶ τὴν θέση,

εἰς τὴν ὁποίαν ἐφώλιαζε καὶ ἐβρουζῆτο τὸ θουλιζὸν Λιοντάρι. Ἐπὶ ἐκεῖ κατέβαινε καὶ ἐσημαζε τὸν κῆμπον, διότι ἠροῦντο νὰ τοῦ θυσιάσουν γάθε χρόνον ἀπὸ μίαν παρθένον: Τὴν ὥραιότεραν μὲ τὴν ἀβροτέραν σάρκα.

Ἐπὶ τέλους τὸ ἀπεφάσισαν, διὰ νὰ σταματήσουν αἱ καταστροφαί.

Εἶναι πολὺν ὥραία, ὀφρανή ἀπὸ πατέρα καὶ μητέρα, ἡ μονάκοριβη ἐγγονὴ τῆς γριᾶς Κάντζαινας, πού τὴν ὥρα πού θὰ κατέβῃ ἀφῆτον τὸ Λιοντάρι, θὰ τοῦ τὴν ἀφίσουν καὶ θὰ φύγουν.

Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ εἶναι τὸ ἐκκλησιδίκι τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἐκεῖ πῆγε καὶ ἐπρόσπεσε ἡ γριᾶ, ζητοῦσα τὴν προστασίαν τοῦ Ἁγίου.

Ἐνῶ προσήρχετο, ἐκλαιε καὶ κτυποῦσε τὰ στήθη της, ὁ Ἁγίος Νικόλας, γέρος, κοντός καὶ ἀσπρογένης, πού ἄκουγεν ἀθέατος, παρουσιάζεται ἕξαφνα. Στέζεται γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀκίνητος. Ὑστερα ἀνοιγοκλείνει τὰ μάτια του τρεῖς φορὲς κάτω ἀπὸ τὰ πυκνά του φρύδια, καὶ γάνεται.

Ἐτρεξεν εὐθύς στὸ χωριὸ ἡ γριᾶ, ἐφανέρωσε τὸ ὄραμά της καὶ τὸ πρῶτ—ἀνήμερα τοῦ Ἁγίου Νικολάου—ὄλοι οἱ χωρικοὶ μαζεύθησαν στὴν ἐκκλησίτσα καὶ ἄκουαν τὴν λειτουργίαν μὲ πολλὴν κατάνυξιν, ἐνῶ τὸ κορίτσι καθότανε στὸ πεζούλι τῆς ἐκκλησιᾶς, ὅπως τὸ ἤθελε τὸ Λιοντάρι.

Ἐξαφνα ἀκοῦνε τὸ μουγκρητὸ τοῦ Λιονταριοῦ πού κατέβαινε καὶ σὲ λίγο τὸ βλέπουν, πού ἐρχότανε τρεχῆτο καὶ θυμωμένο.

Ἐστρομηώχθησαν τότε ὄλοι τρομαγμένοι κοντὰ στὸν τοῖχο τῆς ἐκκλησιᾶς, καὶ ἄφησαν τὸ κορίτσι μονάχο του ἕξω.

Τὸ Λιοντάρι ἐζύγωσε. Μὰ τὴν ἴδια τὴ στιγμῇ, παρουσιάστη καὶ ἓνα συννεφάκι στὸν οὐρανό. Τὸ συννεφάκι ἕξαφνα ἐβγάλε μιὰ ἀστραπὴ καὶ ἄναψεν ὄλο, καὶ ἓνα χέρι φάνηκε μέσ' ἀπὸ τὴν λάμψη τῆς ἀστραπῆς, πού κρατοῦσε τὸν κεραυνό.

Ὁ κεραυνὸς ἔπεσε. Ἐσείστηκε ὄλος ὁ τόπος καὶ τὸ Λιοντάρι σοφιάστηκε στὸ γῶμα.

Ὅποιος δὲν πιστεύει, ἄς ὑπάγῃ νὰ τὸ ἰδῇ, πού κείται μαρομαρωμένον ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίτσα τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Ἄλλὰ καὶ μαρομαρωμένον, ὅπως εἶναι, τὸ ἀλόβραδον, ἂν τύχῃ νὰ εἶσαι μόνος, σκέπτεσαι, ὅτι, ὅπως κατήντησε ἡ ἱστορία, τὸ παραμῦθια ἄρχισαν νὰ εἶναι βασιμώτερα.

Γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ λοιπόν, ἄς φύγωμεν ἀπὸ τῆ σπηλιά
τοῦ Λιονταριοῦ καὶ ἄς καμαρώσωμε τὶς πράσινες πλαγιές, ποῦ
τὶς ζωντανεύουν ἕνας βοσκὸς καὶ πολλὰ κουνούνια.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ

Μάνα μὲ τοὺς ἐγγιὰ σου γιουὺς καὶ μὲ τὴ μιά σου κόρη,
τὴν κόρη τὴ μονάκριβη τὴν πολυαγαπημένη,
τὴν εἶχες δώδεκα χρονῶν κι' ἥλιος δὲ τὴν ἐθώρει !
Στὰ σκοτεινὰ τὴν ἔλουζες, στᾶφεγγα τὴ χενίζεις,
στᾶστροι καὶ στὸν Ἀγγερινὸ* ἔπλεκες τὰ μαλλιὰ της !
Προξενητάδες ἤρθανε ἀπὸ τὴ Βαβυλῶνα
νὰ πάρουνε τὴν Ἀρετὴ πολὺ μαζριὰ στὰ ξένα.
Πραματευτὴς τὴ γύρευε, πραματευτὴς τὴ θέλει,
ποῦχει πρόγους τὸ γλωσι καὶ μόδια* τὸ λογάρι*
τὴν Ἀρετὴν ἐγύρευε γυναίκα γιὰ νὰ πάρη.
Οἱ ὀχτιὼ ἀδελφοὶ δὲ θέλουνε, μὰ ὁ Κωσταντῖνος θέλει.
— Δῶσ' τηγε, μάνα, δῶσ' τηγε τὴν Ἀρετὴ στὰ ξένα,
στὰ ξένα ἔκει ποὺ περπατῶ, στὰ ξένα ποὺ πηγαίνω,
νᾶχω κι' ἐγὼ μιά συντροφιά, κονάκι νὰ κοιεύω.
— Φρόνιμος εἶσαι, Κωσταντὴ, μ' ἄσκημα ἀπηλογήθης !
Κι' ἂν μοῦρθη, γιέ μου, θάνατος κι' ἂν μοῦρθη, γιέ μου,
ἀρρώστια,
κι' ἂν τύχη πίκρα γῆ χαρὰ, ποιὸς πάει νὰ μοῦ τὴ φέρη ;
— Βάλλω τὸν οὐρανὸ κοιτῆ καὶ τοὺς ἀγίους μαρτύρους,
ἂν τύχη κι' ἔρθη θάνατος κι' ἂν τύχη κι' ἔρθη ἀρρώστια
κι' ἂν τύχη πίκρα γῆ χαρὰ καὶ τὴν ἀναζητήσης,
νεκρὸς ἂν εἶμαι ἢ ζωντανὸς θὰ πάω νὰ σοῦ τὴ φέρω !
Καὶ σὰν τὴν ἐπαντρέψανε τὴν Ἀρετὴ στὰ ξένα
κι' ἐμπῆκε χρόνος δίσεχτος καὶ μῆρες ὠρμισμένοι
κι' οἱ ὀχτιὼ της γιοὶ πεθάνανε, τὸν Κωσταντὴ σκοτώσαν,
βρέθηκε ἡ μάνα μοναχὴ σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο.
Σ' ὄλα τὰ μνήματα ἔκλαιγε, σ' ὄλα μοιρολογιῶταν,

στοῦ Κωστατίνου τὸ μνημεῖο ἐσηκωνε τὴν πλάζα.
— Σηκώσου, Κωστατίνε μου, τὴν Ἀρετὴ μου θέλω,
ὅπου μοῦ τὴν ἐξώρισες πολὺ μακριὰ στὰ ξένα !
Τὸ τάξιμο πὸν μοῦταξες, πότε θὰ μοῦ τὸ κάμης ;
Τὸν οὐρανό βαλες κοιτῆ καὶ τοὺς ἀγίους μαρτύρους,
ἂν τύχη πίκρα γῆ χαρὰ καὶ τὴν ἀναζητήσω,
νεκρὸς ἂν εἶσαι ἢ ζωντανός, γὰ πᾶς γὰ μοῦ τὴ φέρης.
Ἡ γῆς ἀναταράχτηκε κι' ὁ Κωστατίνης ἐβγήκε !
Ἡ πλάζα ἔγινε ἄλογο, τὸ χῶμα χαλινάρι
κι' ὁ σκόληκας ἀπὸ τὴ γῆ ἔγινε ὁ Κωστατίνος !
Παίρνει τὰ ὄρη πίσω του καὶ τὰ βουνὰ μπροστά του !
μὲ τὸ φεγγάρι συντροφιά, καὶ πάει γὰ τῆς τὴν φέρη.
Ἐπῆγε καὶ τὴν εὔρηκε σ' ἐννιά χοροὺς πιασμένη,
σ' ἐννιά χοροὺς ἐχόρευε, σ' ἐννιά χοροὺς κρατιῶταν.
Ἀπὸ μακριὰ τὴ χαιρετᾷ κι' ἀπὸ κοντὰ τῆς λέγει
— Ἐλα, ἀδερφή, γὰ φύγωμε κι' ἡ μάνα μας σὲ θέλει.
— Ἀλίμονο, ἀδερφάκι μου, καὶ τί εἶναι τούτη ἡ ὥρα ;
Ἄν ἴσως κι' εἶναι γὰ χαρὰ, γαρθῶ κατὰ πῶς εἶμαι,
κι' ἂν εἶναι πίκρα πὲς μου, το γὰ βγάλω τὰ καλὰ μου.
— Ἐλα, Ἀρετῆ, στὸ σπίτι μας, κι' ἄς εἶσαι, ὅπως κι' ἂν
εἶσαι».

Κοντολογίζει τᾶλογο καὶ πίσω τὴν καθίζει.
Στὴ στοάτα πὸν διαβαίνανε πουλάκια κελαηδοῦσαν,
δὲν κελαηδοῦσαν σὰν πουλιά, μήτε σὰν χελιδόνια
μον' κελαηδοῦσαν κι' ἔλεγαν ἀνθρωπινὴ ὁμιλία ·
« Θεὲ μεγαλοδύναμε, μεγάλο θᾶμα κάνεις
γὰ περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀπεθαμένους ! »
— Ἀκουσες, Κωστατίνε μου, τί λένε τὰ πουλάκια ;
— Πουλάκια εἶναι κι' ἄς κελαηδοῦν, πουλάκια εἶναι κι' ἄς λένε.
Καὶ παρεκεῖ πὸν πάγαιναν κι' ἄλλα πουλιά τοὺς λένε !
« Ἄν εἶναι κοῖμα κι' ἄδικο, παρᾶξενο μεγάλο
γὰ περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀπεθαμένους ! »
— Ἀκουσες, Κωστατίνε μου, τί λένε τὰ πουλάκια,
πὼς περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ τοὺς ἀπεθαμένους ;
— Ἀλλά πουλιά κι' ἄς κελαηδοῦν, λωλά πουλιά κι' ἄς λένε.
Καὶ παρεμπρὸς πὸν πάγαιναν κι' ἄλλα πουλιά τοὺς λένε :
« Γὰ ἰδὲς θᾶμα κι' ἀντίθωμα πὸν γίνεται στὸν κόσμο,
τέτοια πανώρια λυγερὴ γὰ σέρρη πεθαμένος ! »

Τάκουσε πάλι ἡ Ἀρετὴ καὶ ἐροῦργίσε ἡ καρδιά της.

— Ἄκουσες, Κωνσταντάκη μου, τὶ ἔλεγε τὰ πουλιά;

— Ἄσ'τα, ἀδερφή μου, τὰ πουλιά καὶ ἄς ἔλεγε ὅ,τι καὶ ἂν θέλουν.

— Μοῦ φαίνεται, ἀδερφάκι μου, πὼς λιβανιᾶς μεροῖζεις.

— Ἐχτὲς βροδὺς ἐπήγαμε πέρα στὸν Ἄϊ—Γιάννη
καὶ ἐθέμισέ μας ὁ παπὰς μὲ περισσὸ λιβάνι.

— Πές μου, ποῦ εἶναι τὰ ζάλλη σου καὶ ποῦ εἶν' ἡ λεβεντιά σου
καὶ τὰ ξανθὰ σου τὰ μαλλιά καὶ τὸ μορφο μουστάκι;

— Ἐχω καιρὸ ποῦ ἀρρώστησα καὶ ἔπεσα τοῦ θανάτου
καὶ πᾶνε τὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ τὸ μορφο μουστάκι.

Αὐτοῦ σιμά, αὐτοῦ κοντὰ στήν ἐκκλησιὰ προστάτουν.

Βαριὰ χτεπᾶ τᾶλόγον του καὶ ἀπ' ἐμπροστιά της χάθη,

καὶ ἀκούει τὴν πλάκα γὰ βροντᾶ, τὸ χῶμα γὰ βοῦζῃ.

Κινάει καὶ πάει ἡ Ἀρετὴ στὸ σπίτι μοναχὴ της.

Βλέπει τὸ μπάλσαμο ξερὸ, τὸ καρποφίλι μαῦρο,

βλέπει μπροστὰ στήν πόρτα της χορτάρια φτυρωμένα

καὶ τὰ σπιτοπαράθυρα σφιχτὰ μαγταλωμένα.

Χτεπᾶ τὴν πόρτα δυνατὰ, τὰ παραθύρια τριζούν.

— Ἄν εἶσαι φίλος, διάβαινε καὶ ἂν εἶσαι ἐχθρὸς μου, φύγε,

καὶ ἂν εἶσαι ὁ Πικροχάροντας, ἄλλα παιδιὰ δὲν ἔχω

καὶ ἡ δόλια ἡ Ἀρετούσα μου λείπει μακριὰ στὰ ξένα.

— Σήζω, μαρούλα μου, ἄνοιξε, σήζω γλυζιά μου μάνα,

— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποῦ μοῦ χτεπᾶ καὶ μὲ φωνάζει μάνα;

— Ἄνοιξε, μάνα, ἄνοιξε καὶ ἐγὼ εἶμαι ἡ Ἀρετὴ σου,

ἐγὼ εἶμαι ἡ Ἀρετούλα σου ἡ μικροπαρτομενή.

Κατέβηξε, ἀγκαλιάστησαν καὶ ἀπέθαναν καὶ οἱ δύο!

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγος καρᾶβι ταξιδεύει.
 Τριγύρω νύχτ' ἀπλώνεται.
 Καὶ μὲ τ' ἀγέρι, ποὺ ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει,
 τὸ μπρίζι* τ' ἀσπροφύρετο κουνιέται, ἀργοσαλεύει,
 σὰ νύφη ποὺ ὄλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνω, σὰν γὰ κάρφωσε σ' ἀμμοδιασπῶ ἀχρογάλλι
 τίς δυὸ του ἄγκυρες μαζί,
 τὸ μπρίζι στέζει, καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του προβάλλει
 Γοργόνα θαλασσόβροχτη μ' ἀγρωπὸ κεφάλι.
 «Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε, γιὰ ζῆ!»

Βροντολογεῖ τὸ στόμα της καὶ τὰ νερὰ ἀγαδενεῖ*
 μὲ τὴν ψαρίσια της οὐρά,
 καὶ τὸ γενναίεο της ἀντὶ ἀπόκριση γροεῖ.
 «Ὁ βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμον βασιλεύει!»
 ὁ ναύτης ἀποκρίνεται «ζωὴ νᾶχης, νερά!»

Ἄλιμονο ἂν τῆς ἔλεγε πὸς εἶναι πεθαμένος
 ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά!
 Εὐθὺς τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ ὁ ναύτης ὁ καῖμένος
 μαζί μὲ τὸ καρᾶβι του θὰ βούλιαζε πνιγμένος,
 καὶ ἡ Γοργόνα θᾶρχιζε γὰ κλαίῃ τὸ βασιλιά!

Μὰ τότ' αὖ ποῦμαθε πὸς ζῆ, τὴν ὄψη της ἀλλάζει
 καὶ μ' ὁμορφιές στολιζέται
 γίνεται κόρη λεγευῆ, στὰ κύματα πλαγιάζει,
 μὲ δυὸ ματάκια ὀλόγλυκα τριγύρω της κοιτάζει,
 γι' ἀπ' τὰ ξανθὰ της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγος φωτίζεται.

Τὸ μπρίζι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλὰ ἀομενίζει
 στὴ θάλασσα τὴ γαλανή.
 Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰ γλάρος φτερογίζει
 λύρα κρατάει ὀλόχρονη καὶ παίζοντας ἀρχίζει
 γὰ τραγουδῆ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Χήρας ἄγριος ἐγεύγετο σὲ μαρμαρένια τάβλα,
χορσᾶ ἦταν τὰ πηρούγια του κι' ὀλόγουρα τὰ πιῶτα
κι' ἡ κόρη ὀποὺν τὸν κερνᾶ ἀσημοζουκλωμένη.

Ἦ μάνα του στὴ μιά μεριά φτάνει ξαγριεμένη.
— Γεύγεσαι, γιέ μου, γεύγεσαι, κι' οἱ Φράγκοι ἐπλαζῶσαν.
— Πρόβαλε, μάνα μου, νὰ ἰδῆς πόσες χιλιάδες εἶναι
κι' ἂν εἶναι δυό, νὰ χαίρωμαι, κι' ἂν εἶναι τρεῖς νὰ πίνω
κι' ἂν εἶναι περισσότερες, σελώσετε τὸ Μαῦρο.
— Ἐβῆγκα, γιέ μου, καὶ εἶδα τσι, μὰ μετρημὸ δὲν ἔχοντ.

Σελώσετε τὸ Μαῦρο μου, καλογιγλώσετέ* τον,
καὶ δῶσ' μου, μάνα, τὸ σπαθὶ τ' ἀγιοκωσταντινῶτο,
νὰ βγῶ νὰ ἰδῶ τὸν πόλεμο, ποὺ κάνουνε οἱ Φράγκοι...

— Μαῦρέ μου, γοργογόνατε καὶ ἀνεμοζουκλωπόδη,*
πολλὲς φορὲς μ' ἐγλίτωσες ἀπὸ βαριὲς φουρτοῦνες'
κι' ἂν μὲ γλυτώσης κι' ἀπ' αὐτή, θὰ σὲ μαλαματώσω,
τὰ τέσσερά σου πέταλα χορσᾶ θὰ σοῦ τὰ κάμω,
τὰ δαχτυλίδια τῆς ξανθῆς σζάλες καὶ χαλινάρια.

Στὸ ἔμπα χίλιους ἔκοψε, στὸ ἔβγα δυὸ χιλιάδες
κι' εἰς τ' ἄλλο στριφογύρισμα δὲν ἤβριζε νὰ κόψη.
Κι' ὁ οὐρανὸς ἐσείστηξε, κι' ἡ θάλασσα μονγκίστη.

ZAX. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΟΥ ΠΕΥΚΟΥ

«Γιάννη, γιατί ἔχοφες τὸ πεῦκο;
γιατί; γιατί;»
— Ἀγέρας θᾶναι, λέει ὁ Γιάννης
καὶ περπατεῖ.

Ἀνάβει ἡ πέτρα, τὸ λειβάδι
βγάνει φωτιά.
Νᾶβροσε ὁ Γιάννης μιὰ βουσοῦλα,
μιὰ ρεματιά! . . .

Μές στὸ λιοπύρι, μέσ στὸν κάμπο
γὰ ἓνα δεντρί . . .
Ξαπλώθη ὁ Γιάννης ἀπὸ κάτον
δροσιά γὰ βροῦ.

Τὸ δέντρο παίρνει τὰ κλαδιά του
καὶ περπατεῖ!
«Ὡ θ' ἀνασάνω», λέει ὁ Γιάννης.
«Γιατί; Γιατί;»

— Γιάννη, ποῦ κίνησες γὰ φτιάσις;
— Στὰ δυὸ χωριά.
— Κι' ἀζόμα βροίσκεσαι ἐδῶ κάτον;
Πολὸν μαζριά.
— Ἐγὼ πηγαίνω, ὄλο πηγαίνω.
Τί ἔφταιξα γώ;
Σκαίζεται ὁ λόγγος καὶ μὲ φεύγει.
Γι' αὐτὸ εἶμαι δῶ.

Πότε ξεκίνησα; Εἶναι μέρες . . .
γὰ δυό, γὰ τρεῖς . . .
Ὅ τοῦς μου σήμερα δὲν ξέρω
τ' εἶναι βαρύν.
— Νὰ μιὰ βουσοῦλα, πὲ νεράκι
γὰ δροσιστής.

Σκύβει γὰ πη νερὸ στή βούση . . .
στερεΐει εὐθύς.

Οἱ μέρες πέρασαν κι' οἱ μῆρες,
φεύγει ὁ καιρὸς,
στὸν ἴδιον τόπον εἶν' ὁ Γιάννης
κι' ἄς τρέχει ἔμπρός.
Νὰ τὸ χινόπωρο, γὰ οἱ μπόρες!
μὰ ποῦ κλαροῖ;
Χτυπιέται ὀρθὸς μὲ τὸ χαλάζι,
μὲ τὴ βροχή.

«Γιάννη, γιατί ἔσφαξες τὸ δέντρο
τὸ σπλαχνικό,
ποῦροζην ἴσκιω στὸ κοπάδι
καὶ στὸ βοσκό;»

Ὁ πεῦκος μίλαε στὸν ἄερα
—τ' ἀκοῦς; τ' ἀκοῦς;—
καὶ τραγουδοῦσε σὰ φλογέρα
στοὺς μπιστικούς.

«Φρόγανο καὶ κλαροῖ τοῦ πῆρες
καὶ τίς δροσιές
καὶ τὸ ρεῖσινι τον ποτάμι
ἀπ' τίς πληγές.

Σακάτης ἦτανε κι' ὀλόρθος,
ὡς τὴ χρονιά
ποῦ τὸν ἐγκρέμισες γιὰ ξύλα,
Γιάννη φοιιά!»

—Τὴ χάρι σου ἐρημοκκλησάκι
τὴν προσκυνοῦ.

Βόηθα γὰ φτάσω γάποιαν ὄρα
καὶ γὰ σταθῶ . . .

Ἦ μάνα μου θὰ περιμένῃ
κι' ἔχω βοσκή
κι' εἶχα καὶ τρέγο . . . Τί ὄρα γὰναι
καὶ τί ἐποχή;

Ξεκίνησα τὸ καλοκαίρι

— γὰ στοχαστῆς—
κι' ἦρθε καὶ μ' ἦῤορεν ὁ χειμῶνας
μεσοστρατῆς.

Πάλι ἀλωνάρης καὶ λιοπύρι
πότε ἦρθε; πῶς;

Ἄγριε, σταμάτησε τὸ λόγγο,
πὸν τρέχει ἐμπρός.

Ἄγριε, τὸ δρόμο δὲν τὸν βγάνω
— μὲ τὴ καρδιά—

Θέλω γὰ πέσω γὰ πεθάνω
ἐδῶ κοντά».

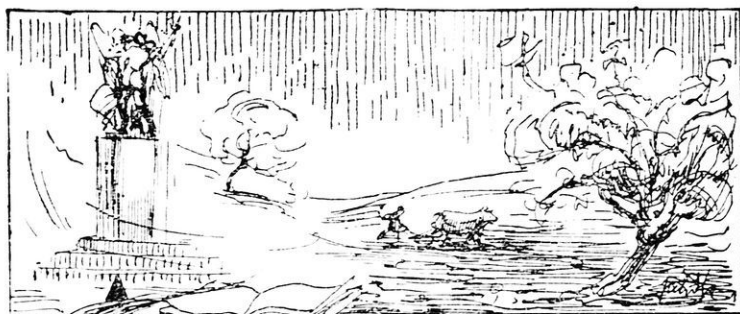
Πέφτει σὰ δέντρο ἀπ' τὸ πελέζι,
βογγάει βαριά,

μαζριά του στάθηκε τὸ δάσος,
πολὸν μαζριά.

Ἐκεῖ τριγύρω οὔτε χοιτάρια,
φωνὴ καμιὰ.

Στὰ ἀγκάθια πέθανε, στὸν κάμπο,
στὴν ἐρημιὰ.

ΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ

(Τραγούδι τοῦ χειρόμυλου)

Γύριζε, γύριζε...

Ἄλθε τοῦ πόνου τὸ σιτάρι, τρίβε τοῦ στεναγμοῦ τὸ γέννημα. Βγάλε τ' αἰεῖσι πὸν θὰ δώση τὸ ζυμάρι, ζυμωμένο μὲ τοῦ σκλάβου τὸν ἰδρώτα τὸν πικρό. Κάμε τὸ ψομὶ τοῦ ἀφέντη στὰ τραπεζοστρώσια του φαρμακερό.

Γύριζε, γύριζε..

Ἄλθε τοὺς μῆνες τοὺς ἀργούς, καὶ κάμε νὰ γοργοπερνᾶνε. Λυῶσε τὰ χρόνια τὰ βαριά, βαρύτερα ἀπὸ τῆς καρδιάς τὴν πέτρα, πὸν πλακώνει τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀξημέρωτη χαρὰ. Γύριζε γοργά. Τρίβε τὰ κατάρχονα, χρόνια νὰ γίνουνε περατιστικά, τὰ χρόνια μῆνες. Τρίβε τὸν ἀτέλειωτο καιρὸ, καὶ κάμε ὄλο πιὸ γλήγορα νὰ φεύγη· κύλα τὸν ἀκοίμητο τροχό, ξεγέλα τὸν ἀγέλαστο τὸν ὠκεανό. Στερὴν μιά δύση φέρε ὁ σκλάβος ν' ἀγναντέψη, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ ἀνατολή. Κάμε ἢ ἐλπίδα νὰ ταχίνη τὸ ποδάρι, νὰ προφτάσῃ καὶ νὰ τὸν κερᾶσῃ τὴ χαρὰ σὲ μαγικὸ γυαλί.

Γύριζε, γύριζε...

Τρίβε τὰ σίδηρα τὰ στοιχειωμένα, κάμε τα σκουριά νὰ πέσουν ἀπ' τὰ χέρια τὰ δεμένα. Λυῶσε τ' ἀλύσσια τὰ λησμονημένα γύρω στὰ βαλαντωμένα τὰ χορμιά. Τρίβε τὰ κλειδιά τὰ διπλοσφραγισμένα, κάμε ν' ἀνοίξουν τὰ κατώγια* τὰ βαθιά. Σπάσε

τὰ σύνεργα καὶ σπάσε τ' ἀργαλειά, τῆς κόλασης μαστορεμένα
τ' ἀργαστήρια, στομωμένα* ἀπὸ τῶν χρόνων τ' ἀργὸ πέρασμα,
χορτασμένα ἀπὸ τὸ αἷμα.

Γύριζε, γύριζε...

Δούλευε τ' ἀκόνια, πὺν θὰ τροχιστοῦνε τὰ σπαθιά, σπαθιά
μέσ' τῆς ψυχῆς τὰ βάρη φυλαγμένα, σὰν τ' ἀκριβὰ τὰ φυλαχτά.
Δούλευε τ' ἀμόνια, πὺν θὰ πλάσουν ἀπ' τὰ μίση τὰ παλιά—
κάθε χτυπιὰ σπύθα θὰ γένη, καὶ θὰ ἀνάρη μιὰ φωτιά τρανή, θε-
ριακωμένη—πὺν θὰ πλάσουν τοῦ ξεδικημοῦ τ' ἀλύγιστα κοφτή-
ρια, τῶν κορμιῶν πὺν θρέφονται ἀπὸ τ' ἄδικα, τὰ κλαδευτήρια,
καὶ τ' ἀλέτρια πὺν θὰ σκάρουν τὰ ζωόφια τὰ παχιά, τὰ δρε-
πάνια πὺν θὰ δώσουν τῶν κορμιάτων τὴ σοδειά· σοδειὰ πὺν οἱ
ταπεινοὶ τὴ λαχταροῦν, αἰῶνες πεινασμένοι. Γύριζε γοργά. Καὶ
χαίρισε τὸ λεύτερο καρπὸ, τὸ νιὸ σιτάρι, τῆς ἀνάστασης τὸν
ἄροτο τὸ γλυκό, πὺν ὁ σκλάβος περιμένει τὴ μεταλαβριά* νὰ πάρη.

Γύριζε, γύριζε...

Κάμε τῆς ἀπελπισιᾶς τὸ βογγητό, πὺν ἀπὸ τὰ στήθια βγαί-
νει, σὰν τοῦ λίβα* τὴν πνοή, σὰν τὸ δοιμόζολο* γιὰ τὸν ὄχτρο.
Πάρε τὸ δάκρυ καὶ ποτάμι κάμε τὸ κατεβατό, νὰ σαρώση τοῦ
κακοῦ τὰ χτήματα, τὰ ξένα ἀποχτημένα· τοῦ λυγμοῦ τὸν κόμπο,
καὶ βοννὸ νὰ γένη νὰ πλακώση τοῦ ἀφέντη τὴ χαρά. Ἢ Κάμε τοῦ
σκλάβου τὴν ἀβάσταχτη τὴν ἀνυπομονή, ἄλλο νὰ μὴν περιμένη.
Κάμε τὴ νύχτα τοῦ τὴν ἀξημέρωτη, ἀπὸ τὴν ζουφοδρομούσα
φλόγα πὺν τὴ βόσκει ν' ἀνατιναχτῆ, καὶ νὰ χαίριση τὴν ἀπί-
στευτην ἀνατολή.

ΓΙΑΝΝΗ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΕΤΣΙ ΗΤΑΝΕ

— Παππού, σήζου, παππούλη! Σήμερα είναι μέρα επίσημη! Τί φυλάς τὸ στρωῶμα καὶ βογγᾶς; ὄλο βογγᾶς, κι' ὄλο μαλλώνεις, σώνει πιά! "Εβγα νὰ ἰδῆς! "Ελα ν' ἀλλάξης καὶ νὰ πᾶς στὴν ἀγορά. Ὁ κόσμος ἔχει πανηγύρι σήμερα—Σάββατο Λαζάρου!

Τὸ μαθητοῦδι ζωηρό, καθὼς μπῆκε στὸ σπίτι, ἔφυγε κιόλα. Τῶξερε ὁ παππούς, πὼς ἦταν τρανὴ Παραμονή, τῆς "Εξοδος ἡμέρα. "Αχ, τέτοια μέρα δὲ θὰ ξαναφανῆ—μῆτε ὁ θεὸς νὰ δώση!

Τῶξερε ὁ παππούς, κι' αὐτὸ ἀπὸ μέρες κι' ἀπὸ νύχτες συλλογιόταν. Ὁ πονεμένος νοῦς του σερόντανε τριγύρω στὴ μεγάλη Θύμηση. Καὶ τὴν περιέμενε τὴ μέρα αὐτή, σὰ νάτανε νὰρχόταν ἄλλη μιὰ φορά, πρώτη φορά—τοῦ κίζου!

Μὰ τοῦ μικροῦ τὰγγόνου οἱ χαρωπὲς φωνὲς τοῦ ξάφνισαν τὸ νοῦ. Κι' ἐκεῖ, νὰ πάλι τὸ τρελλόπαιδο μπροστά του. "Αφησε τὶς τρεχάλες γιὰ νὰ ξαναρθῆ καὶ νὰ τοῦ γίνῃ πειρασμὸς καὶ πάλι.

—"Ακόμα κἀθεσαι, παππούλη; Λεχώνα θὰ μοῦ γίνῃς αὐτοῦ πέρα; "Απόλυσε κι' ἡ ἐκκλήσιά!

—Καλά, καλά, μωρὲ παιδί, μὴ μὲ μαλλώνῃς τόσο· γέρος εἶμαι, δὲ μπορῶ νὰ σηκωθῶ. "Εδῶ ἄσε με νὰ σήπωμαί...

—Τὶ εἶπες; Δὲν ἀκοῦς; Περνάει ἡ "Εξοδο!

Αὐτὸς ὁ λόγος χτύπησε τὸ γέρο ἀλλόκοτα. Τῆς λιτανείας ἡ βοή, ποῦ ἔφτανε ἀπ' τὸν ἄλλο δρόμο, κορυφὴ τρεμουῖα τοῦ'χουσε στὰ σωτικά· ὁ νοῦς του σάλεψε ἄξαφνα.

—"Εφτασα! Τ' ἄρματα μου!

"Ορθὸς τινάχθηκε, σὰν παλιζάρι. "Ανάλλαγος, ἀνάμαλλος*, ζώστηκε τὸ σπαθί. Καὶ βγῆκε.

Τὰ μάτια ἀγριωπὰ στυλώνει γύρω του. Κάτι σὰ νὰ ζητῆ. Τὸ κανόνι καὶ τὸ τουφέκι γεμίζει ὅλη τὴ χώρα μ' ἀμέτρητη βοή. Κόσμος πολὺς στὴν ἀγορά. "Ολοὶ ντυμένοι τὰ καλά τους. "Ολοὶ τ' ἄρματα κρατοῦν—καὶ οἰχνοῦν!

"Ο λαὸς παίξει μὲ τὴν φαντασιά του τὸ παιγνίδι αὐτό, στὸ χρόνο μιὰ φορά. Θέλει νὰ ξαναζωντανέψῃ τὴ μεγάλη εἰκόνα, ἔτσι γιὰ νὰ δῆ «πὼς ἦτανε»—κι' ὁ γέρος πάει νὰ τὸ πιστέψῃ.

Βοίσζεται μὲ τὰγγόνι στῆς λιτανείας τὴν οὐρά, κι' ἀκολου-

θοῦν. Τέλος στοὺς Τάφους ἔφτασαν. Ἐκεῖ χιλιάδες συναγμένοι στέκονται καὶ ἀκοῦν ἕναν ποῦ βγαίνει λόγος, μὰ ὁ λόγος εἶν' ἀτέλειωτος. Ὁ γέρος ἀκούει, καὶ δὲν καταλαβαίνει. Ἀκούει, καὶ καρτερεῖ· σὺν κατὶ φαίνεται νὰ καρτερῇ...

— Ὡρέ, δὲν ἦταν ἔτσι! κορῶζει μὲ δυνατὴ φωνή.

Ἄφησε στὴ μέση τὴ γιορτὴ καὶ πῆρε τὸ δρόμο πίσω γιὰ τὸ σπίτι. Θυμωμένος φαίνεται. Βογγάει, στ' ἀγγόνι δὲ μιλεῖ. Ἄξαφνα σταματάει. Ἐκεῖ κοντὰ του κάποιος τραγουδεῖ. Ἐνας τυφλός, χωριάτης διακονιάρης, στρωμένος καταγῆς παίζει τὴ λύρα του καὶ τραγουδεῖ. Λέει τὸ τραγούδι τὸ θλιμμένο, τὸ μοιρολόγι τοῦ Μεσολογγιοῦ.

Ὁρθὸς ὁ γέρος, ἄσειστος, ἀκούει. Βούση πᾶνε τὰ μάτια του. Κλαίει ἤσυχα, καὶ δὲ μιλεῖ. Τέλος κόπηκε τὸ τραγούδι.

— Νά, ὦρέ, ἔτσι ἦταν!

Αὐτὸ εἶπε μοναχά. Καὶ γύρισε στὸ σπίτι του καὶ στὸν καιμὸ του.

ΝΙΚ. ΚΑΡΒΟΥΝΗ

Ἡ ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

(26 Ἰουλίου 1913)

Ὁ διμοιρίτης λοχίας εἶχε φθάσει ἀσθμαίνων καὶ κάθιδρος εἰς τὸν λόχον του ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα τῆς 26 Ἰουλίου. Ἦτο ὁ ἀγγελιαφόρος Ἐρμῆς * τοῦ τάγματος.

Ἐνας στρατιώτης τοῦ λόχου εἶχεν ἀποσπασθῆ ἀπὸ δύο ἡμερῶν εἰς τὴν Μεραρχίαν ὡς τηλεγραφητὴς καί, ἐπειδὴ ὅλοι ἐπερίμεναν τὸ ἀγγεῖμα τῆς εἰρήνης, ὁ διμοιρίτης λοχίας ἔτρεχε κάθε πρωτὶ καὶ κάθε ἀπόγευμα τὸν ἀνήφορο, διὰ μέσου δάσους βαλκανιδῶν καὶ φτελιῶν, εἰς τὴν σκηνήν, ὅπου εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοὺς καταλισμοὺς τῶν συνταγμάτων, εὐρίσκετο ἡ σκηνὴ τοῦ Μεραρχιακοῦ τηλεφώνου.

Μόλις τὸν εἶδαν οἱ στρατιῶται, ἐνόησαν ὅτι κατὶ ἐξαιρετικὸν εἶχε συμβῆ. Τὸν περιεκύκλωσαν ἄφωνοι καὶ εἰς τὰ μάτια τῶν ἔλαιπον χίλιες ἐροφήσεις.

— Ζήτω, παιδιά! Ζήτω! Πήραμε και τὸ Νέστο και πάρα πέρα ἀκόμη!

— Ὅστε ὑπεγράφη;

— Ὑπεγράφη. . . Αὔριο θὰ γίνη ἡ τελετή. Εἶδα τὸ τηλεφώνημα.

Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἀπλώθη ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς και τὰ προαῖ* τοῦ Μάλες* τοῦ αἱματοποτισμένου ἑνας χαμόσυννος σάλαγος. Ἀπὸ λόγον εἰς λόγον, ἀπὸ τάγμα εἰς τάγμα, ἀπὸ σύνταγμα εἰς σύνταγμα, ἀπὸ τὰ πολυβόλα εἰς τοὺς τραυματιοφορεῖς και τὰ μεταγωγικά μίχης εἶχε διαδοθῆ ἡ χαμόσυννος εἶδησις.

Οἱ καρβάνες ἐλημονήθησαν γύρω ἀπὸ τὴς φωτιῆς, ποὺ ἀναβαν κάθε βράδυ ἔξω ἀπὸ τ' ἀντίσκηνα, ἐμαζεύθησαν τὰ φανταράκια και ἐξεστάθησαν, περισσότερο ἀφ' ὅτι ἤμποροῦσε νὰ τὰ ξεστάνη ἡ φωτιά, ἀπὸ τὴν ιδέαν, ὅτι γοήγορα θὰ ξανάβλεπαν τὴν πατρικὴν ἐστίαν.

Ἔως ἐκεῖνην τὴν στιγμὴν ἐκνοιαροῦσεν ἡ ιδέα τοῦ πολέμου.

Ἡ ἀνακοχὴ εἶχε πνίξει κάθε ιδέα εἰσόδου στὴ Σόφια. Ἀλλὰ ἡ εἰρήνη ἡ ὀριστική, ἡ δοξασμένη γιὰ τὰ ὄπλα μας, ποὺ δέκα μῆνες τώρα ὑπαγόρευαν τὸν σεβασμὸν εἰς τὰ δίκαια μιᾶς Νέας Ἑλλάδος, ἔκαμε νὰ λημονηθῆ ἀμέσως ἡ λύπη διὰ τὴν χαθεῖσαν θριαβευτικὴν εἴσοδὸν μας εἰς τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν, ποὺ εἶχαμε συνηθίσει νὰ βλέπωμεν νὰ φεύγουν, νὰ φεύγουν, νὰ φεύγουν. . .

Ἐνα ἡμῖσιν σελήνης εἶχε σηκωθῆ πρὶν νυκτώση μαζί με μίαν ἀκολουθίαν ἀετῶν, ποὺ με κύκλους ἀογοῦς και μεγαλοπρεπεῖς, δίχως νὰ ταράξουν τὰ φτερά των, ἀνέβαιναν πρὸς τὸν ἀχνόγλαυκον οὐρανόν, και αἰωροῦτο τώρα μελιχρὸν και προστατευτικὸν ἐπάνω ἀπὸ τὴν φουντωμένην ράχιν τοῦ βουνοῦ. Οἱ γούλλοι εἶχαν σωπάσει πλέον, κοιμημένοι μέσα εἰς τὰ δροσερὰ φυλλώματα τῆς φτέρης. Ἀλλ' ἔξωνιάνενε τὸ στρατόπεδον ὁ χαμόσυννος σάλαγος, και οἱ στρατιῶται ἐτραγουδοῦσαν καθ' ὁμίλους γύρω ἀπὸ τὰς πυράς τὰ τραγοῦδια, με τὸν ρυθμὸν τὸν ὁποῖων εἶχαν ἐκπορθήσει ἀπὸ χαρᾶκωματος εἰς χαράκωμα, ἀπὸ τὸ Ἀμιλάντζιο ὡς τὴν Τζουμαγιά, τὴν οἰκτρὴν ἀλαζονείαν τοῦ ἐχθροῦ.

ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Ο ΎΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ

1.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψη
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψη,
ποῦ μὲ βία μετράει τὴ γῆ.

2.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη,
χαῖρε, ὦ χαῖρε, Ἐλευθεριά!

3.

Ἐκεῖ μέσα ἑκατοικοῦσες
πικραμμένη, ἐντροπαλί,
κι' ἓνα στόμα ἀκαρτεροῦσες
«ἔλα πάλι», γὰ σοῦ πῆ.

4.

Ἄργειε νῆλθη ἐκείνη ἡ μερα
καὶ ἦταν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τᾶσκιαζε ἡ φοβέρα
καὶ τὰ πλάκωνε ἡ σκλαβιά.

5.

Ἀνστιχίς! Παρηγορία
μόνη σοῦ ἔμενε, γὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγώντας τα γὰ κλαῖς.

6.

Καὶ ἀκαρτέρει, καὶ ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
ἓνα ἐκτύπαιε τᾶλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.

7.

Κι' ἔλεες «πότε, ἄ! πότε βγάλω
τὸ κεφάλι ἀπ' τ'ς ἐρμιές;»

Καὶ ἀποκρίνοντο ἀπὸ πάνω
κλάψες, ἄλυσσες, φωνές!

8.

Τότ' ἐσήκωνες τὸ βλέμμα
μέσ' στὰ κλάματα θολό,
καί εἰς τὸ ροῦχο σου ἔσταζ' αἷμα,
πληῆθος αἷμα ἑλληνικό.

9.

Μὲ τὰ ροῦχα αἱματωμένα,
ξέρω, ὅτι ἔβγαινες κορυφὰ
γὰ γροεύης εἰς τὰ ξένα
ἄλλα χέρια, δυνατά.

10.

Μοναχὴ τὸ δρόμο ἐπῆρες,
ἐξανάλθες μοναχὴ
δὲν εἶν' εὐκόλες οἱ θύρες,
ἐὰν ἢ χρεῖα τὲς κουρταλῆ.

11.

Ἄλλος σοῦ ἔκλαψε εἰς τὰ στήθια
ἀλλ' ἀνάσασε καμιά,
ἄλλος σοῦ ἔταξε βοήθεια,
καὶ σὲ γέλασε φριχτά.

12.

Ἄλλοι, ὦϊμέ! στή σφοδρά σου,
ὅποῦν ἐχαίροντο πολὺ,
«σύρε ναῦρης τὰ παιδιὰ σου,
σύρε», ἔλεγαν οἱ σκληροί.

13.

Φεύγει ὀπίσω τὸ ποδάρι,
καὶ ὀλογλήγορο πατεῖ
ἢ τὴν πέτρα, ἢ τὸ χορτάρι,
ποῦν τὴ δόξα σου ἐνθυμεῖ.

14.

Ταπεινότητα σοῦ γέρνει
ἢ τρισάθλια κεφαλὴ,
σὰν φτωχοῦ, ποῦν θυροδέρει
κι' εἶναι βάρος του ἢ ζωή.

15.

Ναί, ἀλλὰ τόρρα, ἀντιπαλαίει
κάθε τέκνο σου με δόμη,
ποὺ ἀκατάπανστα γυρεῖει
ἢ τῇ νίκῃ, ἢ τῇ θανάῳ.

16.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλιμένη
τῶν Ἑλλήνων, τὰ ἱερά,
καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρωμένῃ,
χαῖρε, ὦ! χαῖρε, Ἐλευθεριά!

Λ. ΜΑΒΙΛΗ

ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

Πατριίδα, σὰν τὸν ἥλιο σου ἥλιος ἄλλοῦ δὲ λάμπει.
Πῶς εἰς τὸ φῶς του λαχταροῦν ἡ θάλασσα κι' οἱ κάμποι,
πῶς λουλουδίζουν τὰ βουνά, τὰ δάση, οἱ λαγκαδιές,
στέλνοντάς τον θυμιάμα μνηριάδες μνηωδιές!
Ἄφρολογοῦν οἱ ρεματιές καὶ λαχταρίζει ἡ λίμνη,
χίλιες πουλιῶν λαλιές ἤχοῦν, τῆς ὁμορφιάς του ἔμνοι,
σ' ἄπειρ' ἀστράφτον χρώματα παντοῦ λογιῆς-λογιῆς
τ' ἀγέρος τὰ πετούμενα, τὰ σεργιὰ τῆς γῆς.
Κι' αὐτὸς σηκώνει τ' ἀλαφρὸ τῆς καταχνιάς μαργάδι
κι' ἡ κάθε σιάλα ἀπὸ δροσιά γυαλίζει σὰν πετράδι,
ἡ κάθε ἀχτίδα του σκορπᾷ μὲ τὴν ἀναλαμπὴ
χαρά, ζωὴ καὶ δύναμη κι' ἐλπίδα, ὅπου κι' ἂν μῆν.

2.

Φαντάζεις σὰν τὸν ἥλιο σου καὶ σέ, καλὴ πατριίδα,
καὶ μάγια σὰν τὰ μάγια σου στὸν κόσμον ἄλλοῦ δὲν εἶδα.
Ἡ γῆ σου εἶναι παράδεισο, κι' αἰῶνα γαλανὸς
γύρω σου καθορεφτίζεται στὸ πέλαγ' ὁ οὐρανός.
Κι' οἱ νύχτες σου μὲ τ' ἄστρα τους, μὲ τὴ γαλάζια πίστρα,
μὲ τ' ἀηδογολαλήματα, τραμάρια σὰν τ' ἄστρα,

μέ τὸ φεγγάρι ποῦ περνᾶ, σὺν ὄνειρο εἴτυχιᾶς,
οἱ νύχτες σου δροσοβολοῦν χιλιόπλουμα λουλούδια
καὶ στῶν παιδιῶν σου τὶς καρδιὰς ἀμάραντα τραγούδια,
σταλάζουν εἰς τὰ σπλάχνα τοὺς θεράπειο * λησμονιᾶς,
ἐλευθεριᾶς ἀγάλλιαση καὶ μῦσος τυραννιᾶς.

3.

Μάγεμα ἀσημοῦφαντο, φῶς μαργαριταρένιο,
λυώνοντοί σ' ἓνα χάρωμα ξανθό, μαλαματένιο,
γιομάτες μύσχους καὶ δροσιές· ὁ Ζέφυρος * τερπνὰ
μέσ' ἀπ' ἀγάπης φαντασιᾶς τὰ πλάσματα ξυπνᾶ.
Κι' ἀνάμεσα στὰ χρώματ' ἀπὸ χίλια οὐράνια τόξα,
προβαίνει πάλ' ὁ ἥλιος εἰς ὅλη του τὴ δόξα.
Καί, σὺν τοῦ μεγαλείου σου σύμβολο φωτεινό,
ἕως τὸ χρυσὸ βασίλεμα λάμπει στὸν οὐρανό.
Ἐλλάς, τὸ μεγαλεῖο σου βασίλεμα δὲν ἔχει
καὶ δίχως γνέφια * τοὺς καιροὺς ἢ δόξα σου διατρέχει.
* Ὅσες φορὲς ὁ ἥλιος σου γὰ σὲ φωτίσῃ ἐρῶθῃ,
θὲ γὰ σ' εὐρῆ πεντάμορφη, στεφανωμένη, ὀρθῆ!

ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΔΙΑΚΟΥ

«*Ανέβα, Μητέρα,** στοῦ βουνοῦ κατάκορφα τὴ ράχη.
Πάρε τὸ μάτι τὰ τοῦ καὶ τάλαιοῦ τὸ πόδι
καὶ τὴν ἀγρόπνια τοῦ λαγοῦ, καὶ στήσε καρραοῦλι*.
Κι' ἂν δῆς χιλιάδες τὸν ἐχθρό, ἄλογο καὶ πεζούρα,
μὲ τὸν Κιοσέ* Μεχμέτ πασαῖ, τὸν ἔπνο μὴ μοῦ κόψης*
στάσον, πολέμα μοναχός. Κι' ἂν δῆς μέσ' στοῦ φυσάτο*
νὰ πιλαλάη τάλογο τοῦ Ὁμέρπασσα* Βριόνη,
πέτα, ροβόλα, κράξε με... Σύρε με τὴν εὐχή μου».

Ἄστραψε ἀπ' ἄγρια χαρὰ τὸ μέτωπο τοῦ κλέφτη,
ἐβρόντησαν τὰ χαϊμαλιά, ἀνέμισε ἡ φλοζάτη,
ἐλάμψε ὁ Μητρος μιὰ στιγμή κι' ἐσβήστηκε σὰν ἄστρο.

Ὁ Διάκος τὸν συντρόφευε γιὰ λίγο μὲ τὸ μάτι
κι' ἔστερα πέφτει κατὰ γῆς γονατιστός στὴν πέτρα·
«*Αδέρφια, παλικάρια μου!* Ἐλᾶτε ὀλόγνρά μου
καὶ γονατίσετε μ' ἐμέ. Ὁ κόσμος στὴ χαρὰ του
εἶν' ἀνθοστόλιστη ἐκκλησιά, κι' ἐδῶ μᾶς παραστέκει
Ἐκεῖνος, πού τὴν ἔχτισε, γιὰ νὰ τὸν προσκυνοῦμε».

Ἦτανε νύχτα. Τὰ βουνά, οἱ λαγκαδιές, τὰ δέντρα,
οἱ βρύσες, τ' ἀγριολούλουδα, ὁ οὐρανός, τὰ γέρι,
στέκουν βουβὰ ν' ἀκούσουνε τὴν προσευχὴ τοῦ Διακού:

«*Ὅταν ἡ μαύρ' μάνα μου, ἔμπρός σέ μιὰν εἰκόνα,
Πλάστη μου, μ' ἐγονάτιζε μὲ σταυρωτὰ τὰ χέρια
καὶ μᾶλεγε νὰ δεηθῶ γιὰ κειούς, πού τὸ χειμῶνα
σὰ λύκοι ἐτρέχαν στὰ βουνά, μὲ χιόνια, μ' ἀγριοκαίρια
γιὰ νὰ μὴ ζοῦνε στοῦ ζυγῶ, ἐνωθα ἢ φωνή μου
νὰ ξεψυχᾷ στὰ χεῖλη μου, ἐσπάρραζε ἡ καρδιά μου,
μοῦ ἐτρέμανε τὰ γόνατα, σὰν νᾶθελε ἡ ψυχὴ μου
νὰ φύγη μὲ τὴ δέηση ἀπὸ τὰ σωθικά μου.
Ἔστερα μᾶλεγε κρυφὰ νὰ σοῦ ζητῶ τὴ χάρη
νὰ μ' ἀξιώσης μιὰ φορὰ ἕνα σπαθὶ νὰ ζῶσω*

καὶ νὰ μὴν ἔρθῃ ὁ θάνατος νὰ μ' εὔρῃ νὰ μὲ πάρῃ,
πρὶν πολεμήσω ἐλεύθερος, γιὰ σὲ πρὶν τὸ ματώσω.

Πατέρα παντοδύναμε! Ἄκουσες τὴν εὐχή μου,
μοῦ φύτεψες μέσ' στὴν καρδιά ἀγάπη, πίστη, ἐλπίδα,
ἔδωκες μιὰν ἀχτίδα σου, ἀθέρα στὸ σπαθί μου,
καὶ μοῦτες: τώρα πέθανε γιὰ μέ, γιὰ τὴν πατριδα!

Ἔτοιμος εἶμαι, Πλάστη μου! Λίγες στιγμὲς ἀκόμα
καὶ σβῶνται τ' ἄστρα σου γιὰ μέ. Γιὰ μὲ θὰ σκοτιδιάσῃ
τὸμορφο γλυκοχάραμα. Θὰ μοῦ κλειστῇ τὸ στόμα,
ποῦ ἐκελαδοῦσε στὰ βουνά, στὴ ρεματιά, στὴ βρύση.
Θὰ μαραθοῦν τὰ πεῦκα μου. Ἀραχνιασμένη* ἡ λύρα,
ποῦ μοῦταν ἀδερφοποιτὴ* κι' ὁποῦ μ' ἔμε ὅτῃ φτέρη
ἀγκαλιασμένη ἐπλάγιαζε, τώρα θὰ μείνῃ στεῖρα
καὶ σι' ἄψυχο κονφάρι της θὲ νὰ βογγάῃ τ' ἀγέρι.

Ὅλα τ' ἀφήνω μὲ χαρὰ, χωρὶς ν' ἀναστενάξω.
Καὶ τὸχω περηφάνια μου, ποῦ ἐδιάλεξες ἐμένα
αὐτὴ τὴν ἔρημ τὴν ποριά* μὲ τὸ κορμὶ νὰ φράξω.

Εὐχαριστῶ σε, Πλάστη μου! Λὲ θὰ χαθοῦν σπαρμένα
καὶ δὲ θὰ μείνουν ἄκαρπα τ' ἄχαρα κόκκαλά μου.
Εὐλόγησέ τινε τὴ γῆ, ὁποῦ θὰ μ' ἀγκαλιάσῃ,
καὶ στοίχειωσε κάθε κλωνὶ ἀπὸ τὰ χῶματά μου,
νὰ γένη ἀδιάβατο βουνὸ τὸ μνημα τοῦ Θανάση.

Θέ μου! Ξημέρωσέ τινε τὴν αὐριανὴ τὴ μέρα!
Θὰ μᾶς θυμᾶτ' ἡ Ἀρβανιτιά καὶ θὰ τὴν τρώγ' ἡ ζήλεια.
Θὰ χλιμυτρᾶνε τ' ἄλογα, θὰ καῖνε τὸν ἀγέρα
μὲ τᾶγρια τὰ χνότα τους γκέγκικα* καριοφίλια,
θὰ γένουν πάλε τὰ Θερμιᾶ* λαίμαργη καταβόθρα...

Χιλιάδες ἦρθαν θεριστὰ καὶ Χάρος ὄργιστος,
μουγκρίζουν, φοβερίζουνε πὼς δὲ θὰ μείνῃ λόθρα*
σ' αὐτὴ τὴ δύστηχη τὴ γῆ, φωτιά, δρεπάτι, τρόμος...
Κι' ἐμεῖς θὰ πᾶμε μὲ χαρὰ σ' αὐτὸν τὸν καταρράχτη.
Ἐπάνωθὲ μας θάσαι Σὺ, καὶ τὰ πατήματά μας
θὰ νᾶχουνε γιὰ στήριγμα τὴ φοβερὴ τὴ στάχτη,
πῶμεινε σπὶθ' ἀκοίμητη βαθιὰ στὰ σωθικά μας.

Αντάμωσέ μας, Πλάστη μου! Για ν' άκουσιῆ στή Δύση
πὼς δὲν άπονεκρωθήκε και πὼς θ' άνθοβολήση
τόρα με τὰ Μαγιάπριλα ἢ δουλωμένη χώρα.

Εὐλογημέν' ἡ ὥρα!»

Ἔσκηψ' ὁ Λιάκος ὡς τῆ γῆ, ἔσφιξε με τὰ χεῖλη
κι' εφίλησε γλυκὰ γλυκὰ τὸ πατρικό του χῶμα.
Ἔβραζε μέσα του ἡ καρδιά, και στὰ ματόκλαδά του
καθάριο, φοιτιστόλιστο, ξεφύτρωσ' ἕνα δάκρυ...

Χαρά στο χόρτο πόλαχε γὰ πιῆ σὲ τέτοια βούση!

ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΑΛΒΟΥ

ΩΔΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΛΟΧΟΝ

1.

Ἄς μὴ βρέξῃ ποτὲ
τὸ σύννεφον, και ὁ ἄνεμος
σκληρὸς ἄς μὴ σκορπίση
τὸ χῶμα τὸ μακάριον
πὸν σᾶς σκεπάζει.

2.

Ἄς τὸ δροσίξῃ πάντοτε
μὲ τ' ἀργυρᾶ της δάκρυα*
ἢ ροδόπεπλος* κόρη,
και αὐτοῦ ἄς ξεφουτρώουν
αἰῶνια τ' ἄνθη.

3.

ὦ γνήσια τῆς Ἑλλάδος
τέκνα, ψυχαὶ πὸν ἐπέσατε
εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνδρείως
τάγμα ἐκλεκτῶν ἡρώων,
και χημα νέον.

4.

Σᾶς ἄρπαξεν ἢ τύχη
τὴν νικητήριον δάφνην
καὶ ἀπὸ μυρτιῶν σᾶς ἔπλεξε
καὶ πένθιμον κυπαρίσσον
στέφανον ἄλλον.

5.

Ἄλλ' ἄν τις ἀποθάνῃ
διὰ τὴν πατρίδα, ἢ μύρτος
εἶναι φύλλον ἀτίμητον
καὶ καλὰ τὰ κλαδία
τῆς κυπαρίσσου.

6.

*Ἕλληγες, τῆς πατρίδος
καὶ τῶν προγόνων ἄξιοι,
*Ἕλληγες σεῖς, πῶς ἤθελεν
ἀπὸ σᾶς προκριθῆν*
ἄδοξος τάφος;

7.

Ὁ Γέρον*, φθονερός
καὶ τῶν ἔργων ἐχθρός
καὶ πάσης μνήμης, ἔρχεται
περιτρέχει τὴν θάλασσαν
καὶ τὴν γῆν ὅλην.

8.

Ἀπὸ τὴν στάμναν χύνει
τὰ ρεύματα τῆς λήθης
καὶ πάντα ἀφανίζει
Χάνονται οἱ πόλεις, χάνονται
βασίλεια καὶ ἔθνη.

9.

Ἄλλ' ὅτε πλησιάζει
τὴν γῆν ὅπου σᾶς ἔχει,
θῆλει ἀλλάξαι τὸν δρόμον του
ὁ Χρόνος, τὸ θαυμάσιον
χῶμα σεβάζων.

10.

Αίτοῦ, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχαίαν
προφυρίδα καὶ σκηπτρον
δώσωμεν τῆς Ἑλλάδος,
θέλει φέρειν τὰ τέκνα τῆς
πᾶσα μητέρα.

11.

Καὶ δακρυχέουσα θέλει
τὴν ἱερὰν φιλήσειν
κόριν καὶ εἰπεῖν «τὸν ἔνδοξον
λόχον, τέκνα, μιμήσατε
λόχον ἡρώων».

Σ. ΣΚΙΠΗ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΑΡΜΑΤΟΛΩΝ

Οἱ ἀρματολοὶ κι' οἱ κλέφτες δὲν πέθαναν ποτές!
Λεχθῆτε μας βρουσοῦλες καὶ γάργαρα κρονόρια,
ζάτου ἀπὸ κοντοελάτια καὶ πράσινες ὀξιάς.
Γειά σας, παλιές μας σκέπες, κι' αἰώνια μας λημέρια.

Γειά σας, χαρά σας, λόγγοι, παλιά μας συντροφιά!
Κι' ἔσεις, θολές ραχοῦλες, καὶ μαυρομαντιλοῦσες,
γειά σας, χαρά σας δάσα ξανθὰ κι' ἄγρια θεριά,
ὁμορφες πέρδικές μας καὶ πετροκελαῖδοῦσες.

Ἐδῶ, βουνό, μᾶς εἶδες, γειά σου ἰσκιερὸ βουνό!
νὰ στήνονμε κουβέντες, νὰ λέμε καὶ τραγοῦδια.
Μᾶς δρόσιζε τὴν ὄψη τὸ ἀγέρι τὸ τερωπὸ
καὶ στὰ καλὰ ἄρματά μας κρεμνοῦσαμε λονλιούδια.

Ἐδῶ, ἀπ' τὰ ὄνειράτά μας ἦρθε τὸ πιὸ χρονὸ
μὴν ἄνοιξη ἀνθισμένη κι' ἕνα ὄριο καλοκαίρι

γὰ χάσῃ στήν καρδιά μας ἐλπίδων θησανρό
κι' ἐπόσχεση σάν ἄνθι τοῦ Ἀπρίλη γὰ μᾶς φέρεη.

Ἐδῶ τὰ γιαταγάνια καὶ τ' ἀργυρᾶ σπυθιά
τροχίσσαμε, βοννό μου. Καὶ τὰ ντουφέκια τ' ἄγια
αὐτὰ μᾶς ξεμονδιάσαν τὰ χέρια τὰ τραχιά,
ρίχνοντάς τα τὰ ἔρμα ν' ἀντιλαλοῦν στὰ πλάγια.

Καὶ τῶναιρο τὸ πιάνο πιάσαμ' ἐμεῖς ἐδῶ,
καὶ τ' ἄτρομα γουρρούσια* σύραμε ἀράδα-ἀράδα.
Στήσαμε ἀπ' ἄκρια σὲ ἄκρια τὸ μέγα σηκωμὸ
καὶ λευτεριᾶς ἀγέρι ἀνάπνευε ἡ Ἑλλάδα.

ΔΙΟΝ ΣΟΛΩΜΟΥ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ

Στῶν Ψαρῶν τὴν δλόμανρη θάχη
περπατιόντας ἡ Δόξα μονάχη
μελετᾷ τὰ λαμπρὰ παλικάρια
καὶ στήν κόμη στεφάνι φορεῖ,
γνωμένο ἀπὸ λίγα χορτάρια
ποὺ εἶχαν μείνει στήν ἔρημη γῆ.

ΥΣΙΣ ΚΑΙ ΖΩΗ

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

ΔΥΣΙΣ ΗΛΙΟΥ

Ἐκαθήμεθα ἐπὶ τοῦ ἐξώστου κατὰ τὴν φθινοπωρινὴν ἐσπέραν. Τὴν προσοχὴν πάντων ἀπησχόλει ἡ περίξ φύσις. Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει μόλις, ὡς δύνει συνήθως κατὰ τὰς φθινοπωρινὰς ἐσπέρας, οὐχὶ ἐντὸς ροδοβαφοῦς ἀγλῦος βυθισθεὶς, ἀλλ' ἐν σκιερᾷ καὶ πυκνῇ ὁμιχλώσει ἀποσβεσθεὶς, πρὶν ἔτι καταλίπη τὸν ὀρίζοντα.

Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὁ καιρὸς εἶχε τραπῆ πρὸς τὴν βορρῆν. Μεγάλα ἀπέραντα σύννεφα εἶχον προβάλλει τὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἠοργυρωμένα ρύγχη αὐτῶν ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν βουνῶν, καὶ μετ' ὀλίγον πλανώμενα ἐν ἀγέλαις μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς ἐκηλίδουν διὰ τῶν μεγάλων σκιῶν τὰς κιοτίνιας ἐκτάσεις τῶν ξηρῶν ἀγρῶν καὶ τῶν βουνῶν τὰς κλιτύας. Καὶ ἠκολούθησεν ἀνεμὸς τις ἐλαφρὸς καὶ ὑγρὸς, ὁ συνήθης τῆς βορρῆς ταχυδρομὸς, καὶ ἀπεκρούθησαν ἐν θολῇ σκέπῃ τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν πέρατα. Ἡμεῖς δὲ ἐφιπποὶ μεταβαίνοντες εἰς τὴν ἔπαυλιν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐταχύνομεν τὸ βῆμα τῶν ἵππων, ἵνα μὴ ὑποστῶμεν λουτρον ἐν μέσῳ δάσει. Καὶ ὅμως δὲν ἔβρεξεν. Ὅταν μάλιστα ὁ ἥλιος ὑπὲρ τὰ νέφη ἐτράπη πρὸς τὴν δύσιν, πνοὴ ἀνέμου βιαιοτέρα κατέσχισε τὰ πυκνότερον συνυφασμένα καὶ ἐπεφάνησάν του γλαυκὰ τμήματα οὐρανοῦ. Ὡς δὲ κατεροακώθησαν τῆδε κακείσε αἱ ἐναέριοι αὐταὶ σκέπαι, ποικίλλουσαι τὴν ἀπόστασιν καὶ τὴν πυκνότητα, συστραφεῖσαι κατὰ παντοειδεῖς μορφὰς ὑπὸ τῆς πνοῆς τοῦ νότου,

ἀποδέχοντο ἐν γραφικωτάτῃ ποικιλίᾳ χρωμάτων τὰς ὑστάτας ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου.

Καὶ ποῦ μὲν ἐξωγοῦντο χαλκόχροα, ποῦ δὲ προσβάλλον χροσιζόντα τὰς παρυφάς, ἀλλαχοῦ ἐξεχείλιζον βαθυκίανα ὡς κύματα ὀργίλου πελάγους καὶ συνετριβόντο ἐπὶ φαντασιωδῶν βράχων γρανίτου· παρέχει ἐπυκνοῦντο ὡς μαῦροι καπνοὶ ἐκηγνυμένων ἡφαιστείων, διειλίσσοντο πέραν ὡς ἀραχνούφαντοι νυμφικοὶ πέπλοι καὶ ἐξημιζόντο ροδόχροα αἴφνης, ὡς ἂν ἦσαν ἀτμοὶ ρόδων. Ἀλλὰ τὸ ἀληθές ὀπτικὸν θαῦμα ἐτελεῖτο ἐν ἀπωτάτῃ βορειοδυτικῇ ἄκρᾳ τοῦ ὀρίζοντος μεταξὺ τῶν κορυφῶν δύο βουνῶν. Ἐκεῖ ἀντεκατοπτρίζοντο συμφυόμενα ἐν ἀπαραιμίλλῳ ἀσυναρτησία, ἐν τερατώδει ἀλληλουχία, τὰ ἰδιάζοντα ἐκεῖνα χρώματα, δι' ὧν ἡ φύσις ἐπροίκισε τὰ βασίλεια αὐτῆς· κάτι τὸ ὅποιον δὲν λέγεται, δὲν πιστεύεται, δὲν δύναται νὰ συλληφθῇ ὑπὸ τῆς φαντασίας ζωγράφου, διότι εἶν' ἐναντίον πρὸς πάντα κανόνα καὶ τέχνης καὶ λογικῆς. Δύναταί τις νὰ πλάσῃ ἐν ταυτῶ συμμιγνύμενα ποικιλοβαφῶν πτηνῶν πτίλα, μυριοχρόμων ἀνθέων πέταλα, παντοειδῶν μετάλλων ψήγματα; Δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ταῦτα ἐν τρομώδει κυμάνσει ἐναλλάσσοντα ἀενάως θέσιν; Τότε μόνον θὰ ἀναπαραστήσῃ πως τὸ θαῦμα, ὅπερ ἐτέλει πέραν ἐκεῖ εἰς τὸ ἄκρον τ' οὐρανοῦ ὁ μάγος αὐτὸς τῆς δημιουργίας, ὁ ἥλιος.

Ἄν ἡ ἰδέα δὲν ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον τολμηρά, θὰ ἐτόλμων νὰ εἶπω:

*Τὴν ὥρα αὐτὴ τὴν ὑστερνὴν, ποῦ χάνεται σὴν δύση
 Ὁ ἥλιος ὁ χρυσόφωτος, θαρρεῖς πρὶν ξεψυχῆσῃ
 Μ' ἀγάπη καὶ ἐπιθυμιὰ ξαναθυμᾶται πάλι
 Ὅλες τῆς γῆς τὶς ἐμορφιές καὶ καὶ τὰ περίσσια κάλλη
 Καὶ μὲς στὸ ψυχομάχημα, σὴν ὥρα τοῦ θανάτου,
 Ἐκεῖ ψηλὰ στὸν οὐρανὸ περνοῦν ἀπὸ μπροστά του
 Τῆς θάλασσας τὰ κύματα, τοῦ κάμπου τὰ λουλούδια,
 Καὶ τὰ πουλιὰ ποῦ κελαιοῦν χαρούμενα τραγούδια,
 Καὶ κάθε τί ποῦ φώτισε σὴν γῆν μας ἕνα ἕνα,
 Ἀπ' τὶς χρυσὲς ἀχτῖνες του σιὰ σύννεφα γραμμένα.*

Πρὸ τοῦ καταπληκτικοῦ ἐκείνου θεάματος ἡ γῆ ἐθαμβοῦτο, ἡ πλάσις ὅλη διετέλει ἐν ἀγαλματώδει στάσει. Τὰ βουνὰ οἶονε ἔκλινον τὰς φαλακρὰς κορυφάς, περιβεβλημένας ὑπὸ ἰσίδοχρόων* ἀνα-

θυμιάσεων, οἱ ἀγροὶ ἠπλοῦντο ἄλλοι, ὤχροι καὶ ἀπὸ νότου ἄνεμος ἠρέμα ἐκπνεύσας κατέλειπεν ἐν σταθερᾷ ἀκινήσιᾳ τὰς χλωροπρασίνοὺς πεύκας καὶ τὰς πλατυφύλλους ἀμπέλους. Τὰ πτηνὰ τῆς ἡμέρας ἀπειληθέντα ὑπὸ βροχῆς ἐκρούβησαν προώρως ἐν ταῖς φωλαῖς αὐτῶν καὶ νὰ νυκτόβια πτηνὰ θαμβούμενα ὑπὸ τῶν τελευταίων φώτων τῆς ἡμέρας δὲν ἐτόλμων ἔτι νὰ προβάλωσιν εἰς θῆραν τροφῆς. Φωνὴ ἀνθρωπίνη, κραυγὴ ζώου, δὲν ἠκούοντο. Καὶ ὡς ἂν ἡ παγκόσμιος ἐκείνη γαλήνη ἐπεβλήθη καὶ ἐφ' ἡμᾶς, ἐσιγήσαμεν ὀρμεφυτῶς καὶ παρῆσθημεν ἄφωνοι μάρτυρες τοῦ μυστηρίου. Ἐπὶ δὲ τῶν μορφῶν ἡμῶν ἐπεχύθη μελαγχολία τις, ὥσει συνεπενθοῦμεν μετὰ τῆς λοιπῆς φύσεως ἐπὶ τῇ ἐκποῇ τοῦ ἀληθοῦς βασιλέως αὐτῆς.

Ἄγνοῶ τί συνέβη ἐν ταῖς ψυχαῖς ἄλλων· τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὁμολογῶ, ὅτι ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ νῦν ἔτι, οὐδ' ἐν ὥρα σκοτεινῆς καὶ θυελώδους νυκτὸς καταλαμβάνομαι ὑπὸ τόσης ἀθυμίας, τόσου παραδόξου φόβου ἐνίοτε, ὅσον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ λυκόφωτος. Καὶ ὁσάκις ἀσθενῶν διήλθον ἐν οἴκῳ κεκλεισμένος τοιαύτας ὥρας, καθ' ὅσον ἐθεώρουν περὶ ἐμὲ πυκνομένην τὴν σκιάν τοῦ δωματίου καὶ τὰ σκεύη ἐξαφανιζόμενα ἐν αὐτῇ καὶ τὰς εἰκόνας μαύρας, ὡς τόσας ὁπὰς σκοτεινὰς ἐπὶ τῶν τοίχων, ρίγημά τι μὲ κατελάμβανε, ὡς ἐπαφὴ θανάτου καὶ ἀνεζήτητον προώρως φῶς, ἵνα συντάμω τὴν ἀμφίβολον, τὴν μυστηριώδη ταύτην φάσιν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ζωῆς.

Ἄλλ' ἡ μαγεία αἴφνης ἐλύθη... Πένθιμος, πυκνοτάτη σκέπη ἐκάλυψε τὴν ροδαλὴν τοῦ ἡλίου μορφὴν κατὰ τὴν ὑστάτην ἐκπνοὴν καὶ βαρὺ πένθος ἠπλώθη ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ὄλου. Καὶ ἀποχρώσεις καὶ λάμπεις καὶ σκιαὶ ἐσβέσθησαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον καὶ ἀπέμειναν διεσπαρμένα τὰ σύννεφα, ὡς ἀσυνάφτητα σκιαγραφήματα νηπιακῆς χειρὸς.

Καὶ ὁ νυκτοκόραξ ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ὀπῆς του καὶ ἡ νυκτερὶς ἀνεκίνησε τρίζουσα τὰ μεμβρανώδη πτερυγία της καὶ ὁ γκιώνης ἐκραξε γοερῶς ἀπὸ τῆς λευκῆς, καὶ τῶν ποιμνίων οἱ κωδωνίσκοι ἐκωδώνησαν ἀπὸ τῶν ἀγρῶν καί, ὡσὰν ἡ τελευταία τοῦ ἡλίου ἐκπνοὴ ἐπεχύθη ὡς φύσημα ἀνέμου ἐπὶ τὴν γῆν, χλιαρόν τι ρεῦμα ἀνεκίνησεν αἴφνης καὶ κλάδους καὶ φύλλα.

ΠΟΙΜΕΝΙΚΑ

Τὰ πράγματα μετεβλήθησαν αἴφνης ριζικῶς: Ὁ Ὑμηττὸς καὶ ὁ Πάρνης ἔγιναν τσελιγκάδες. Ἐφόρεσαν βαριές κάπες ἀπὸ καταχνιά. Ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν ἡ Πεντέλη, μὲ κάπαν ὁμοίως, παρίστανε νεαρὴν βλαχοπούλαν, ἡ ὁποία ἐκαμάρωνε μεταξὺ πατρὸς καὶ νυμφίου.... Δὲν ἐπρόλαβα νὰ πληροφορηθῶ πάντα ταῦτα, ὅποτε εἶδον καὶ τοῦτο: Τὸ σπίτι μου εἶχε μεταφερθῆ διὰ νυκτὸς εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων. Καί, εἰς τὴν κορνίζαν τοῦ παραθύρου, καθὼς τὸ ἀνοιξα—ὦ θαῦμα θαυμάτων!—ἐσφηνώθη ἓνα τοπίον τοῦ Σεγκαντίνι. Ἐπάνω εἰς τὸ πράσινο, βρεγμένον γρασίδι, ὅπου ἡ δροσὸς ἰρίδιζεν*, εἶχε σχεδιασθῆ ἓνα κοπάδι, μουσοῦδες, καμπύλαι τραγῆλων εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ βοσκῆματος, αὐτάκια, στριμμένα κέρατα κριῶν, ἔπειτα δάσος ἀπὸ λευκό, ἀναφουφουλιαστό, χιονῶδες μαλλί. Ἀλλὰ δὲν ὀφείλω ποσῶς νὰ παραλείψω τὰ λάγια*. Ταῦτα εἶχε πετάζει, ὡς μελανὰς κηλίδας, ἀπὸ τὴν παλέτα* του, ὁ ζωγράφος, ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου, σοφῶς διακόπτων τὴν μονοτονίαν τοῦ λευκοῦ. Εἰς τὸ βάθος ἓνας βράχος, ἀγνοῶ πῶς ἰσοροπῶν ἐπάνω εἰς τὴν λεπτὴν ἀγκλίτσαν, ὁ τσέλιγκας.

Εἰς τὸ τοπίον ὑπῆρχε ἐπίσης καὶ μουσική. Τὰ ντρογκάνια*, τὰ ὁποία ἐκτελοῦν μίαν ποιμενικὴν συμφωνίαν. Ἀρχίζουσι ἀργά—γκλέν, γκλούν, γκλέν!—ἄρρηθμα, μελαγχολικά, ἔπειτα πυκνώνουν—γκλέν, γκλέν, γκλούν, γκλέν, γκλέν, γκλούν!—καὶ κατόπιν συναρπάζονται, ὁρμοῦν ὅλα μαζί, σ' ἓνα χαρούμενον, θριαμβευτικόν, μεγαλοπρεπῆ συναγερμόν, εἰς τὸν ὁποῖον προστίθενται καὶ τὰ μπάσσα, τὰ βαριά, τὰ χονδρὰ κουδούνια, ὡς λόγοι φρονήσεως, ὡς ἀντιρροήσεις γερόντων. Ἐκτὸς τοῦ τσοπάνου εἰς τὴν συναυλίαν, παρίστανται καὶ οἱ τρεῖς σκύλοι τῆς στάνης, καθιστοί, μὲ τὸ φοβερὸν οὐγγὸς εἰς τὸν ἄερα, σοβαροί, αὐστηροί.

Κατεβαίνω, νὰ πληροφορηθῶ πῶς συνέβη νὰ γίνωμεν χειμαδιό. Ὁ τσέλιγκας, ὅστις ὀνομάζεται Γιάννουσι καὶ ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὸ Λιδωρίκι, ἔχει δυὸ τοῦφες ἀπὸ ἀγροιάγκαθα στὰ μάτια καὶ λόγγον ἐκ τῶν ἰδίων εἰς τὸ σαγόνι, ἀπὸ τὸν ὁποῖον οὐδέποτε πέρασαν ὀδόντες τσατσάρας. Συνοφροῦται:

— Χειμώνας. Σ' Λειβαδιά χιόνια.

— Σᾶς βοῆκε σὸ δρόμο ;

— Τς !... Τοῦ ξιπέρασα. Ἄλλ' τσ' πλάκουσι κί χάσαν προῖμα* πουλί. Γιατί γλιέπ'ς, τοῦ προῖμα, σὰ δὴν ηῆρι χουρατόρ', σὰ δὴν ηῆρι κλαρί....

— Μὰ κί' ἐδῶ τὶ βρίσκει ;

— Ἰδῶ ἀπαγγιάζ' γλιέπ'ς ! Κί πάλε κᾶτ' ψιφτουβουσκάει. Κᾶτ' χουρατόρ', κανιὰ φλούδα λιμόν' !... Προρορ ! Προρορ !...

— Αὐτὸ τὸ «προρορ» τὶ εἶνε, μπάρομπα ;

— Δὲν τοῦ λέω σένα, τοῦ λέω στοῦ κριαρό' !...

— Μιλᾶς μὲ τὸ κριαρί ;

— Τ' κραινώ. Πάει νὰ ξιζόψ' ἀπ' τοῦ κουπάδ' κί τ' κραινώ νὰ γυρίσ' μὶ τᾶλλα.

— Κί' ἀκούει ;

— Ἄμ τί, ἀνθρουπους εἶνε τοῦ ζουντανό, νὰ κᾶν' τ' κιαφαλιού τ' ;

Πραγματικῶς ἐπληροφορήθην πάραυτα περὶ τῆς προσωσικῆς πειθαρχίας τῆς ἀγέλης. Ἐνας κριός, ὁ ὁποῖος, καταληφθεὶς αἴφνης ἀπὸ ἐπιθυμίας ἐξερευνητοῦ, ἠθέλησε νὰ ριφθῆ πρὸς τὸν κεντρικὸν δρόμον τῆς συνοικίας καὶ νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ ἄγνωστον, ὑπακούων τώρα εἰς τὴν μυστηριώδη ἐπίπληξιν τοῦ Γιάννου—προρορ ! προρορ !—ἐπανήρχετο κατησχυμμένος εἰς τὸ κοπάδι. Ἡ συναλία ὅμως τῶν ντροκανιῶν σβήνει σιγὰ σιγὰ, ὅπως τὸ δεῖλι, στὴν πλαγίᾳ τοῦ βουνοῦ, ὅταν πίσω ἀπὸ τὸν φράκτην τοῦ μαντροῦ, χάνεται καὶ ἡ τελευταία λευκὴ σκιά. Ἡ ποιμνὴ ἔχει ἐντελῶς ἠρεμήσει. Ἐχει πάρει ἐκεῖνη τὴν περίεργον, ἀλλὰ τόσον συνειθισμένην ἀκινήσιαν τῶν κοπαδιῶν, ὅταν αἴφνης κουράζονται ἀπὸ τὴν βροχὴν. Εἶναι, ὡς νὰ ἔχετε ἀδειάσει ἐπάνω σὲ πράσινη τσόχα ἓνα κοντὶ ἀγιοβασιλιάτικα πρόβατα. Στὸν ἀέρα, ἐν τούτοις, κᾶτ' ἀκούεται ὡς ὁμαδικὸς βήχας.

— Τὰ πράματα εἶνε, μπάρομπα ;

— Τὰ πράματα.

— Καὶ βήχουν ἔτσι τὰ καῦμένα, σὰν συνταξιοῦχοι, μὲ χουριὰν φαρυγγίτιδα ;

— Ξιλαγιασμένα.

— Ἄροπαξαν γορίπη. Δὲν τοὺς δίνεις ἀλτέα ;

— Τ' εἶν' ἐφτοῦνε ;

Δὲν προφθαίνω νὰ τοῦ ἐξηγήσω. Ἐπὶ πόλου ὄνου, ἐν μέσῳ δύο τενεκέδων, περνᾷ, μὲ τὸ σκουφάκι στραβά, τὸ μουστάκι

τοιγγέλι, ἕνας γαλατίας, ὅστις προβαίνει ἀμέσως εἰς σπουδαιοτάτας ἀνακοινώσεις.

— Οὐ γιὸς τ' Καρακώστα, στοὺν Πιραία, ἔχ' πινήντα πρόβατα κὶ τὰ πλ' αἶι λέει. Τὰ παίρν'ς;....

— Οὐ γιὸς τ' Καρακώστα; Καὶ ποῦ τὰ βρῆκι; Ἰφτούνους τ' αἶι μισακὰ κὶ ρουγά'κα!.... Κἀτ' δαριουργία (ἀνάγνωθι ραδιουργία) εἶνι στ' μέσ';....

Ἄλλ' ἐνῶ οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐξιχνίασιν τῆς προελεύσεως τῶν προβάτων, εἰς τὸ κοπάδι τελεῖται τὸ μέγιστον τῶν μυστηρίων. Ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἕνα ζῶον, πλάφ! πηδᾷ αἴφνης ἐν ἄλλο. Χωρὶς φωνές, μαμές, φασαρίες, εἰς τὸ κράσπεδον τῆς νέας γλῶσς, μιὰ προβατίνα κενώνει τὸ μικρὸ της. Ἡ συζητήσις περὶ Καρακώστα παύει ἀμέσως. Ἡ προσοχὴ τοῦ τσέλιγκα εἶνε ὅλη στὸ βρέφος. Ὡς πού νὰ πλησιάσωμεν, ἔχει σηκωθῆ ἑστὰ τέσσαρα ἕνα πραγματάκι τόσο δά, ἕνα χαριτωμένο σκίτσο προβάτου, μιὰ τούφα κάτασπρο, βρεγμένο μαλλί, τὸ ὁποῖον ὁμως φροῖσσει ἀπὸ ζοήν. Ἐνῶ ἡ μητέρα του κάνει προχείρως, μὲ τὴ γλῶσσα της, τὴν τουαλέτα του, αὐτὸ προχωρεῖ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της καί, μὲ τὴν μουσουδίτσα του, ἀνιχνεύει τὰ σκέλη του. Σὲ μιὰ στιγμὴ τὸ βλέπουμε νὰ σφαδάζῃ ἀπὸ ἡδονήν. Ἡ οὐρίτσα του ἐπῆγαινε καὶ ἤρχετο ἕκατὸ φορὲς στὸ λεπτό, σὰν νὰ τῆς διωχέτευσαν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα.

Εἶχεν ἀνακαλύψει τὸν μητρικὸν μαστόν.

ΕΜΜ. ΛΥΚΟΥΔΗ

ΟΙ ΦΤΕΡΩΤΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΙ

Εἶναι αὐτοὶ τ' ἀποδημητικὰ πουλιά.

Νομίζω, ὅτι εἶναι πρόβλημα ἄλυτον (καὶ ὄχι μόνον δι' ἐμὲ) διατί, ἐνῶ ὅλα τὰ μαστοφόρα τὰ ἔκαμεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ ζοῦν καὶ ν' ἀποθνήσκουν, ὅπου γεννηθοῦν, χωρὶς νὰ ζητοῦν τὴν εὐτυχίαν περιπλανώμενα κατ' ἔτος εἰς τὰς διαφόρους ἡπείρους, τὰ περισσότερα πουλιά δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν χωρὶς νὰ ἐπιχειροῦν κάθε

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Β'. ταξ. "Εκδ. 1η 4

χρόνο ἢ μᾶλλον δυὸ φορές τὸ χρόνο τὰ ἐναέρια ταξίδια πολλῶν χιλιάδων μιλίων.

Εἰς ἄλλα πάντοτε εἶναι ἀπαραίτητος ἡ θερμοκρασία τῶν τροπικῶν. Εἰς ἄλλα ἀρκεῖ ἡ θερμοκρασία τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐν γένει τῆς γραμμῆς ὅλης τῆς βορείου Ἀφρικῆς ἕως εἰς τὰ ἄκρα τοῦ Μαρόκου. Αὐτὰ ὅλα λοιπὸν τὸ καλοκαίρι ζητοῦν τὴν ἴδια θερμοκρασία εἰς τὴν Εὐρώπην, ἄλλα τὴν μέσην καὶ ἄλλα τὴν βορείαν.

Εἰς τὸν τόπον μας μάλιστα πολὺ ὀλίγα εἶναι τὰ πουλιὰ, τὰ ὁποῖα — ὅπως ἡ πέρδικα, τὸ ἀγριοπερίστερο, ὁ σπουρογίτης, ὁ κατσιλιέρης, καὶ ὀλίγα ἄλλα — ἐκτιμοῦν, ὅπως πρέπει, τὰ θέλγητρα τῆς στέγης μονίμου ἐστίας. Διότι σχεδὸν ὅλα — ἐκτὸς ὀλίγων — τὰ πουλιὰ ὅπου κυνηγοῦνται εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι πουλιὰ ὅπου ἢ ἔρχονται ἀπὸ τὰ βόρεια κλίματα πρὸς τὰ σφίγγουν τὰ μεγάλα ψύχη διὰ τὰ ξεχειμωνιάζουσαν ἐδῶ, ἢ περνοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας ἐρχόμενα ἀπὸ τὰ νότια τὴν ἄνοιξιν διὰ βορειότερα κλίματα καὶ κατεβαίνουν τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου με ἀντίθετο δρομολόγιο.

Ἄλλὰ κανεὶς νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι τὰ ταξίδια αὐτὰ τοῦ φερωτοῦ κόσμου γίνονται χωρὶς περιπετείας, χωρὶς κινδύνους, χωρὶς καταστροφάς. Πολλὲς φορές πέφτουν εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ ἐξάντλησιν, ἄλλοτε τοὺς δίδουν συνολικὸ θάνατον ἢ χάλαζα, οἱ καταγίδες, οἱ τυφῶνες, πότε ἐπάνω στὰ κύματα τῶν θαλασσῶν, καὶ πότε ἐπάνω σὲ βράχους πρὸς τὰ περιδινοῦν μέσα εἰς σίφωνας καὶ τὰ συντριβοῦν. Ἄλλοτε πάλιν πέφτουν σὰν πυκνὸ σύμφερον, ἐξηντλημένα, ἀπάνω στὰ καράβια, στὶς κεραεῖες τῶν, στὶς κορφάς, στὸ κατάστρομα, στὰ ταμπούκια, ὅπου βροῦν.

Καὶ διὰ μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς καταστροφὰς ἤμπορῶ νὰ προσφέρω τὴν μαρτυρίαν μου, ὡς αὐτόπτης μάρτυς.

Εὐρισκόμην ἐπὶ τοῦ πολεμικοῦ «Σαλαμίνα» ὡς ἀνακριτῆς διὰ τὴν καταδίωξιν ἑνὸς τρομεροῦ ἐγκλήματος πειρατείας. Ἐπλέομεν μεταξὺ Ρόδου καὶ Καρπάθου. Ἦτο πρῶτῃ τῆς 31 Αὐγούστου, ἐνθυμοῦμαι τὴν ἡμέραν, διότι τὴν ἐσημείωσα εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μου. Ἦμην ἐπάνω εἰς τὴν γέφυρα, ὅπου εἶδα τὸν ἐπὶ τῆς πηδαιλιουχίας κελουστὴν νὰ παρατηρῇ με προσοχῇ τὴ θάλασσα ἔμπροσ. Ἐπῆρε τὰς διώτρας καί, ἀφοῦ ἐκοίταξε καλά, μοῦ εἶπε:

—Περίεργο. Ἡ θάλασσα σὲ ἀρκετὴ ἔκτασις εἶναι κίτρινη, σὰν νὰ εἶναι στρωμένη με ψάθες.

Ὅταν ἐπλησιάσαμεν, ἐπλέομεν ἀνάμεσα σὲ μυριάδες πνιγμένα ὀρτύκια, ὅπου ἔπλεαν. Ἐροψίαν κουβάδες καὶ ἀνέσθραν μερικὰ.

Εἶχεν ἀρχίσει ἡ σῆψις τῶν καὶ ἀνέδιδον τρομερὴ δυσσομία, ὅσῳ νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὴν ἔκτασιν αὐτὴν ποὺ δὲν ἦτο μικρά. Τότε ἐνεθυμήθην, ὅτι πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἰς τὴν Ρόδον, ὅπου ἤμεθα ἀγκυροβολημένοι ὅλην τὴν νύκτα, ἔπνεε σφοδρότατος ἄνεμος μὲ ἀτελείωτη βροχή.

Ἄλλὰ δι' ἐμὲ τὸ μεγαλύτερον μυστήριον τῆς φύσεως τοῦ κόσμου δὲν εἶναι τόσον τὰ μεγάλα, τὰ δυνατὰ πουλιά.

Μοῦ γεννοῦν ἀπορίαν, μοῦ ἐμπνέουν θαυμασμὸ οἱ μικροσκοπικοὶ ταξιδιωτὲς τοῦ ἀέρος, ὅπου περνοῦν βουνὰ καὶ κορυφὰς ὑπερόριοι, καὶ σχίζουσι τὸν αἴρα ὑπερόντιοι, ἀπ' ἐπάνω ἀπὸ τὰ κύματα θαλασσῶν χιλιάδων μιλίων, ὅπου ἀπὸ τὸν Αὐγούστο ἕως τὸν Ὀκτώβριον πετοῦν στὸν τόπον μας σὲ δένδρα, σὲ θάμνους, σὲ ἀγκάθια—ἢ ἄλλα, ὅχι μεγαλύτερα τὴν ἐποχὴ τοῦ χειμῶνος, ἐμψυχα μικρὰ λουλουδάκια, ὅπου νομίζεις ὅτι φθάνει ἢ πλέον ἀδύνατη αὔρα, μία ἀναστανιὰ ἑλαφρὴ αἴρος διὰ νὰ τὰ συναρπάσῃ καὶ νὰ τὰ ἐξαφανίσῃ σὰν πούπουλα.

Πῶς ταξιδεύουν ὁ δροκολάπτης, ὁ κοκκινόλαιμης, καὶ τόσα ἄλλα πουλάκια, ὅπου χωροῦν μέσα σ' ἓνα καρῦδι, καὶ πρὸ πάντων ἐκεῖνα τὰ πρασινοζίτρινα πουλάκια, ποὺ μυτιάζουν τὰ ἀγκάθια, μικρότερα καὶ ἀπὸ τὸ λουλούδι τοῦ ἀγκαθιοῦ καὶ ὅπου μοιάζουν σὰν πεταλούδιτσες μὲ πούπουλα, ἄβρὰ παιγνιδάκια τῆς δημιουργίας;

Καὶ ὅμως καὶ αὐτὰ, χαριτωμένα μικρὰ στολίδια τῶν πρασίνων κλαδιῶν, ὅπου λικνίζονται μὲ τὸ ἑλαφροφύσημα—λουλούδια καὶ αὐτὰ—διασχίζουσι ἠπειροὺς καὶ περνοῦν ἀπὸ πάνω ἀπὸ ψηλὰ κορφοβούνια, καὶ ἀπὸ τὴ βοῆ μανιωμένων κυμάτων, σὲ ἀπέραντα πελάγη μὲ ὀλόμαυρον οὐρανὸν καὶ κάτω ἀπὸ τὴ λάμψη τῶν ἀστραπῶν, γιὰ νὰ φθάσουν στὸ ἄγνωστο τέρας τοῦ δρόμου, ὅπου τοὺς δείχνει ἔμπρὸς εἰς τὰ ματάκια τους, ματάκια σὰν ψιλὲς χαντρίτσες, τὸ ἔνστιχτον!

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

ΤΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

Πίσω ἀπὸ μακρυνὲς κορφές ὁ ἥλιος βασιλεύει
καὶ τοῦροανὸν τὰ σύνορα χίλιες βαφές ἀλλάζουν,
πράσινες, κόκκινες, ξανθές, ὀλόχρυσες, γαλάζες,
κι' ἀνάμεσά τους σκάει λαμπρὸς λαμπρὸς ὁ Ἐποσπερότης.*

Τὴν πύρα τοῦ καλοκαιριοῦ τὴ σβηεὶ γλυκὸ ἀγεροάκι
ποὺ κατεβάζουν τὰ βουνά, ποὺ φέρονουν τ' ἀχρογιάλια.
Ἄναρια τὰ κλωνάρια του κοννάει ὁ γέρο πεῦκος
καὶ πίνει καὶ ρουφάει δροσιὰ κι' ἀχολογáει καὶ τρίζει.
Ἡ βρούση ἢ χροστιαρόστρωτη δροσιζει τὰ λουλούδια
καὶ μ' ἀλαφρὸ μουρομοριτὸ γλυκά τὰ γανουρίζει.
Θολώνει πέρα ἢ θάλασσα, τὰ ριζοβούνια ἰσκιώνουν,
τὰ ζάλογκα* μαυρολογοῦν, σκύβουν τὰ φρέδια* οἱ βράχοι,
κι' οἱ κάμποι γέρω οἱ ἀπλωτοὶ πράσινο πέλαο μοιάζουν.

Ἄπ' ὄξω, ἀπὸ τὰ ὄργωματα, γυροῦνε οἱ ζευγολάτες,
ἠλιοκαμένοι, ξέκοποι, βουβοί, ἀποκαρωμένοι,
μὲ τοὺς ζυγούς, μὲ τὰ βαριά τ' ἀλέτρια φορτωμένοι
καὶ σαλαγοῦν* ἀπὸ μπροστὰ τὰ δυὸ καματερά τους,
τρανά, στεφανοκέρατα, κοιλᾶτα, τραχηλᾶτα,
«ὄω!», φωνάζοντας, «ὄω, Μελισσινέ*! Λαμπίρη*!»
κι' ἀργὰ τὰ βώδια περπατοῦν καὶ ποὺ καὶ ποὺ μουγκρίζουν.
Γυροῦνε ἀπὸ τὰ ἔργα τους οἱ λυγερές, γυροῦνε
μὲ τὰ ζαλίγια ὄχ τὴ λογγιά, μὲ τὰ σκοπιὰ ὄχ τὸ πλύμα,
μὲ τὲς πλατιές των τὲς ποδιές σπογγίζοντας τὸν ἴδρο
καὶ σ' ὅποιο δέντρο κι' ἂν σταθοῦν, σ' ὅποιο κοντι
[ἀκκουμπίσουν
εἰς τὸ μουρομούρι τοῦ κλαριοῦ, εἰς τὴ θωριά τοῦ βράχου,
γλυκὸ γλυκὸ καὶ πρόσχαρο χαιρετισμὸ ξανοίγουν :
«Γ'εὶὰ καὶ χαρὰ στὸν κόσμο μας, τὸν ἄμορφο μας κόσμο!»

Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

● ΤΡΥΓΟΣ

"Όταν ἀνθίζ' ἡ ἀγρόμπελη κι' ἀπλώνει τὰ κλαδιά της
 στὸ σχοῖνο, τὸ χαμόδεντρο, στοῦ πεύκου τὰ κλωνάρια,
 στὰ ρέματα τοῦ ποταμοῦ, στὸν ἐγκρεμὸ τοῦ βράχου,
 κι' ἀγέρα, κάμπους καὶ βοννά, τὴν πλάση πέρα ὡς πέρα
 γιομίζει ἀπὸ μοσχοβολιὰ μὲ τὸν ἀνασαμὸ της,
 πυκνὸ πυκνὸ κι' ὀλόμανρο μελισσολόι πευιέται
 μέσ' ἀπὸ βράχους καὶ κρινιά*, μέσ' ἀπὸ ἐρμιές καὶ κήπους,
 καὶ τ' ἀνθὴ της βοσκολογᾶ καὶ παίρνει τὸν ἀγνό τους,
 καὶ διαλαλαίει μ' ἓνα βοητὸ τὸν ἀναγαλλιασμό του.
 "Ἔτσι οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ πετιοῦνται ἀπὸ τὰ σπίτια
 κι' εἰς κάμπους κι' εἰς βοννά σκορποῦν, κι' ὅπ' εἶναι
 [ἀμπέλια τρέχουν
 καὶ μὲ τραγούδια, μὲ χαρές, ὅταν ἀρχίζει ὁ τρύγος.
 Ἄναταράζονται οἱ ἐρμιές, ἀχολολοῦν τ' ἀμπέλια,
 λές κι' ἀπὸ κάθε πέτρα ὀρθή, λές κι' ἀπὸ κάθε βάτον
 ὅπου στὸ χόρτο σέρνεται, κόρης κορμὶ φνιτρώνει.
 Πράσινη ἀπλώνεται ἡ φυτιὰ κι' οἱ ῥάγες μεστωμένες,
 μαῦρες καὶ κίτρινες, ξανθιές, μαυρολογοῦν, γαλιζοῦν
 στὴν πρώτη ἀχτίδα τοῦ ζεστοῦ τοῦ ἡλίου ὅπ' ἀνατέλλει,
 σὰν μαῦρα μάτια, σὰν χοιτρά κλωνιὰ μαρογαριτάρια.
 Οἱ βέργες οἱ καμαρωτὲς λαμποκοποῦν κι' ἐκεῖνες
 κι' περογλιες ξαπλώνονται στὰ δίπλατα κρεββάτια
 καὶ στὴν πυκνὴ τους χλωρασιὰ καὶ στὸ βαθύ τους ἴσκιον
 τὴν ἰδρωμένην ἀργατιὰ δροσίζουν, ἀνασαίνουν.
 τὴν ἀργατιὰ πὸν ὀλημερὶς ὄλο τραγᾶει κι' ἀπλώνει,
 τὴν ἀργατιὰ πὸν λαχταρᾶ πότε νὰ πέση ὁ ἥλιος,
 πότε νὰ ἰσιώσουν τὰ ριζά, νὰ δροσερέψη ὁ κάμπος.
 Νάτος ὁ ἥλιος πὸν ἔπεσε καὶ πάει νὰ βασιλέψη,
 νάτα πὸν ἰσκιῶσαν τὰ ριζά καὶ δροσερενεὶ ὁ κάμπος.
 *● ἥλιος χάθη ὀλότελα καὶ τὰ βοννά σουρπῶσαν
 θόλωσαν τ' ἀνοιχτὰ νερά καὶ πάνου βγῆκαν τ' ἄστρο.
 Διπλὰ ἀνασαίν' ἡ ἀργατιὰ κι' ἀπαρτάει τὸ ἔργο
 κι' ἐκεῖ πὸν κληματόβεργες κι' ἀπὸ παλιούρια* φράχτες
 καλύβι ὀλόρθο πλέκουνε, δεῖπνον ἀπλὸ κνζλώνουν,

καὶ τὸν ἀπλὸ τὸ δεῖπνο τοὺς φωτᾶει θαμπὸ λυχνάρι.
 Ὑστερα εἰς κάθε μιὰ φυτιᾶ, κάθε ὄχτι*, κάθε ἀμπέλι,
 τραγὲς ἀνάβονται φωτιᾶς μεσ' σι' ἀπλωτὸ σκοτιάδι.
 Ὀλόυρα ὀλόυρ' ἀπ' τὲς φωτιᾶς σταίνουν χορὸ οἱ κοπέλες,
 στρώνονται χάμου οἱ γέροντες κι' οἱ νιοί, κι' ἀπ' ὅλους ἕνας
 τοὺς συνοδεύει τὸ χορὸ μ' ἕνα ἀπαλὸ τραγοῦδι
 καὶ μ' ἕνα λάλημα γλυκὸ γλυκὸ τοῦ ταμπουρᾶ του,
 ὡς ποὺ τ' ἀστέρια τ' οὐρανοῦ τὸ μεσονύχτι δείχνουν.
 Καὶ τότες οἱ χοροὶ χαλοῦν, σκορπᾶν οἱ δουλευτάδες.
 Στρώνουν γιὰ στρώματα κλαδιὰ κι' ἀποσταμένοι γέροντες
 κι' ἐκεῖ ποὺ σβήνονται οἱ φωτιᾶς ἔρμες ἀνάγια ἀνάγια,
 τὸ νυχιοπούλι τ' ἄγρυπνο γλυκὰ τοὺς νανοουρίζει,
 ὡς ποὺ νὰ σκάση ὁ Ἀύγερινός*, ποὺ θὰ ξεπνήσουν πάλι,
 πάλι στὸ ἔργο τοὺς νὰμποῦν, στὸ ζηλεμένο τρέγο.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Βουνά, γιγάντια παιδιὰ τῆς γῆς,
 Βουνὰ ἀνυπόταχτα, βουνὰ αἰώνια,
 Ὅπως τῆ λάμψη τῆς ἀγῆς
 Γιὰ χαμογέλιο, γιὰ στολή τὰ χιόνια

Ὅπως θυμὸ σας φλογερὸ
 Τὴν ἀστραπή, τὸ μαῦρο νέφος θλίψη,
 Καὶ μίλημά σας τὸ γοργὸ νερὸ
 Ποὺ μὲ βοή κατατρικυλᾷ ἀπ' τὰ ἔψη

Ἦχετε χίλιες γνώμες καὶ καρδιές,
 Κι' ἀγάπη καὶ χαρὰ καὶ περιφάνεια,
 Ὅσων τοὺς ἴσκιους σας, τίς εἰρωδιές,
 Σὰν τὰ ποτλιά, τ' ἀγρίμια, τὰ βοτάνια

Ἦχετε τὴ δική μας τὴ ζωὴ
 Καὶ τὰ δικὰ μας ἔχετε πρωτεῖα,

Κι' ἔνα σᾶς λείπει, κι' εἶσθε σὰ Θεοί,
Κι' ἔνα δὲν ἔχετε: τὰ γηρατεῖα !

Βουρὰ τῶν ξένων τόπων σκοτεινά,
Ποὺ γλυχοχαιρετίζεστε μὲ τ' ἄστρα,
Κρουγτὰ στήν καταχνιά παντοτεινά
Ἕλπειστα, ἀπάτητα κι' ἄπαρτα κάστρα·

Βουρὰ τῆς γῆς ἀντῆς, ὃ πλαστικά,
Καθάρια, διάφανα, πελεκημένα
Ἕκ τῆς τεχνίτης χέρια γνωστικά,
Σὰ μετρημένα ἀγάλματα ἔνα ἔνα·

Ποὺ κρύβετε τὰ μάρμαρα λευκά
Καὶ μωσαϊσμοὺς τὰ λουλούδια,
Καὶ πιὸ γερὰ ἀπ' τὴν πέτρα, πιὸ γλυκά
Κι' ἀπ' τοὺς ἀνθούς, τὰ κλέφτικα τραγοῦδια·

Βουρὰ ψηλά, βουρὰ ἰσκιερά, βουρὰ
Γεμᾶτα δύναμη, γεμᾶτα κάλλη,
Ἦ! δώστε μου ἀπ' τὴν χάρη σας ξανά,
Καὶ ζάμετέ με ὅμοιον μὲ σᾶς καὶ πάλι !

Καθὼς ἡ πρώτη ἀκτίνα τοῦ οὐρανοῦ
Φωτίζει ἐσᾶς, πρὶν φωτισθοῦν οἱ κάμποι,
Θέλω κι' ἐγὼ μὲς στὸ δικό μου νοῦ
Τὸ φῶς τ' ἀληθινὸ νὰ προστολάμψη.

Ἕκ τῆς ὑψὺς θέλω μαγικὸ
Τὸν κόσμον οἱ ματιές μου ν' ἀντιγράφουν,
Τοῦ κόσμου τὴ βοή νὰ μὴ γροικῶ,
Καὶ πάθη ἀνάξια νὰ μὴ μ' ἐγγίζουν.

Καὶ θέλω οἱ στοχασμοί μου καθαροί
Νὰ μένουν, σὰν τὰ χιόνια στήν κορυφή σας,
Καὶ νὰ θεμαῖται πάντα ἡ θλιβερὴ
Ψυχὴ μου, πῶς ἐπλάστηζε ἀδελφὴ σας.

Γιατὶ ἡ ψυχὴ μου ἐλλείσθη σὲ κορμὶ
Μισό, σκεφτό, σ' ἔν' ἄρρωστο κορφάρι

Κι' ἔχασε τὴν ἀγοράτηγν ὀρμὴν
Ὅπου τὴν εἶχε ἀπ' τὸ βοριά σας πάρει.

Καὶ σὰν αὐτὸς ποὺ τοῦζοφαν κακοί
Οἱ ἄνθρωποι τὰ δυὸ πλατιά φτερά του
Καὶ σέφνεται καὶ πέφτει ἐδῶ κι' ἐκεῖ
Καὶ δείχγεται περιγέλο ἄνω κάτω.

Ἔτσι πολλὲς φορὲς κι' ἡ ἀνθρωπινὴ
Ψυχὴ, κι' ἄν ζῆ κι' ἄν χάνεται ἐδῶ πέφτει,
Ἄπραγη* καὶ δειλὴ καὶ ταπεινὴ,
Εἶναι γιὰτὶ ἔχασε τὸν πρῶτο ἀέρα.

Εἶναι γιὰτὶ λησμόνησε κι' αὐτὴ
Ἄπο ποιοῦ μέρος ἔφτιασε, ποιοῦ χέρι
Τὴν πρωτοδιήγησεν· εἶναι γιὰτὶ
Ποῦ νὰ ξαναγροῖση δὲν τὸ ξέρεϊ

Ὡ γὰν ἔσεϊς, βουγὰ ψηλά, βουγὰ
Ποὺ μιὰ φορὰ τὸν ἥλιο ἐπροτοεῖδα,
Κάμετ' ἔσεϊς νὰ μὴ σᾶς λησμονᾶ
Ποτὲ ἡ ψυχὴ μου, ὃ πρώτη μου πατρίδα!

Καὶ κάμετε ἡ θωριά σας νὰ γεννᾶ
Αἰσθήματα μεγάλα, ταιριασμένα,
Σ' ἐμένα τὸ μικρό, ψηλὰ βουγὰ,
Μὲ γιοῦλια καὶ μὲ ρόδα πλουμισμένα.

Καὶ κάμετε νὰ ἐλπίζω πὸς θάρηθῶ,
Μόλις ξεφύγω ἀπὸ τὴ φυλακὴ μου,
Στὰ ὕψη σας, νὰ ξαναταμωθῶ
Μ' ἔσᾶς, πατρίδα ἀληθινὴ δική μου!

I. ΠΟΛΕΜΗ

Η ΕΛΙΑ

Εὐλογημένο γᾶναι, ἑλιά, τὸ χῶμα ποὺ σὲ τρέφει
κι' εὐλογημέεο τὸ νερὸ ποὺ πίνεις ἀπ' τὰ νέφη.
Κι' εὐλογημένος τρεῖς φορές Ἀπὸς ποὺ σ' ἔχει στείλει
γιὰ τὸ λυχνάρι τοῦ φτωχοῦ, γιὰ τ' ἄγριον τὸ καντήλι!
Ἴεν εἶσαι σὺ περήφανη σὰν τ' ἄλλα καρποφόρα,
ποὺ βιαστικά, ἀνεπόμενα δὲν βλέπουνε τὴν ὥρα,
πότε μὲ τ' ἀνθολούλουδα τοὺς κλώνους γὰ σκεπάσουν
καὶ μὲ μιὰ πρόσκαιρη ὁμορφιὰ τὰ μάτια γὰ ξιπάσουν.
Ἐσὺ εἶσαι πάντα ταπεινή, πάντα δουλεύτρα σκύβεις
μ' ὄλα τὰ πλούτη ποὺ κρατεῖς, μ' ὄλο τὸ βιὸς ποὺ χροῖβεις.
Γι' αὐτὸ ἀπ' τὰ πρῶτα νιῶτα σου ποὺ τὰ φιλοῦν οἱ ἀνέμοι
ὥς τὰ βαθειὰ γεράματα ποὺ τὸ κορμί σου τρέμει,
καὶ γέρνει γάθε σου κλαδί καὶ γάθε παρακλάδι,
μέσα στὸν κοῦφιο σου κορμὸ δὲν σοῦλειψε τὸ λάδι.

ΜΙΛΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ

ΤΟ ΜΑΓΕΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ

1

Τὸ δάσος, ποὺ λαχτάριζες
Μονάχος γὰ περᾶσης,
Τώρα γὰ τὸ ξεχάσης,
Διαβάτη ἀποσπερνέ.

2

Μιὰν ἀγνὴν τὸ κοῦρσεψαν*
Ἀνίδρωτοι λοτόμοι*
Κι' ἐκεῖ εἶναι τώρα δρόμοι,
Διαβάτη ἀποσπερνέ.

3

Τὸ τρίβαθο ἀναστέναγμα
Πᾶγγιζε τὴν καρδιά σου
Κ' ἔσπασε τὰ γόνατά σου
Λὲ θὰ τ' ἀκούσῃς πλιά.

4

Τὸ πήρανε σιὰ διάπλατα
Περίτρομα φτερά τους
Καὶ τῶκαμαν λαλιά τους
Τὰ νύχτια πουλιά!

5

Καὶ κάτι, ποὺ βραχνόκραζε
Μὲ μιὰ φωνὴν ἀνθρώπου
Στὸ ἡμέρωμα τοῦ τόπου,
Βουβάθηξε κι' αὐτό.

6

Κ' ἔπεσε τὸ αἱματόβροχτο,
Τ' ὀλόγυμο μαχαίρι,
Πῶβλεπες σ' ἓνα χέρι
Σὰ σίδερο ζαφτό.

7

Τὸ λιγερό τραγοῦδισμα,
Ποῦ σ' ἔσερνε, διαβάτη,
Σὲ μαγικὸ παλάτι
Αἰχῶς ἐλπίδα αὐγῆς,

8

Τὸ πήρανε, γιὰ κοιτάξε,
Στερογὴν ἀνατοιχίλα,
Τὰ πεθαμένα φύλλα
Ποῦ ἀπόμειναν στὴ γῆς!

9

Κι' ἡ ἄρπα* μὲ τὸν ἦχο της,
Ποῦ σὲ γλυχομεθοῦσε,
Μὰ κούφια σοῦ χτυποῦσε
Τὴν ὥρα τὴν φοριχτή...

10

Χάθηκε μέ τήν ἄγγιχτη,
Ποῦ τήν κρατοῦσε, κόρη
Στὰ πέλαγα, στὰ ὄθη,
Νά μὴν ξανακουσιῇ...

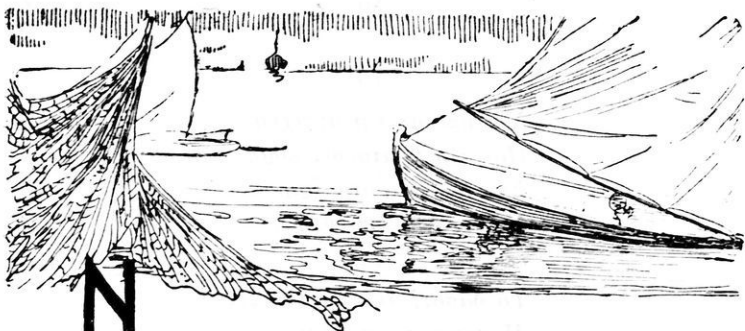
11

Τὸ δάσος, ποῦ λαχτάριζες
Μονάχος νὰ περάσης,
Γιὰ πάντα νὰ ξεχάσης,
Διαβάτη ἀποσπερνέ.

12

Γενῆκαν νεκροκρέββατα
Τᾶγρια δεντρού του τώρα
Καὶ θὰ τὰ βρῆς στὴ χώρα,
Διαβάτη ἀποσπερνέ.

ΝΑΥΤΙΚΑ - ΘΑΛΑΣΣΙΝΑ

ΑΝΔΡ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑ

ΝΑΥΑΓΙΑ

Μόλις άράξαμε στη Στένη, ό καπετάν Ξυροίχης πήρε τή βάρκα κι' έτοξε στο τηλεγραφείο. Αυό ημέρες τώρα δέν έβρισκε ήσυχία. Τριάντα μίλια έξω από τό μπουγάζι άντάμωσε τόν «'Αρχάγγελο», τό μπάρκο * του, πού ήταν μέσα κυβερνήτης και γοαματικός τά δυό του άδέρφια. Δέν πρόφθασαν νά καλοχαιρετηθοῦν, νά ειποῦν για τό φορτίο και τό ναῦλο τους και τούς χώρισε ό χιονιάς. Κατόρθωσε τέλος νά ορθοπλωρίση τό δικό μας και ολάκερο ήμερονύχτι θαλασσοδαρθήκαμε στ' ανοιχτά. Μά όταν μπήκε στο Βόσπορο, ρώτησε όλους τούς βαρκάρηδες, τούς πιλότους, άκόμη και τούς κουμπάρους και τίς κουμπάρες· αλλά τίποτα δέν έμαθε για τόν «'Αρχάγγελο»! Τι νά έγινε; Φυλάχτηκε πουθενά; Πρόφθασε νά ορθοπλωρίση κι' εκείνος ή έπεσε άπάνω στους βράχους; Κι' άν τσακίσθηκε τό μπάρκο, σώθηκαν τουλάχιστον τ' άδέρφια του; "Όλο τέτοια συλλογίζεται κι' έχει συγνεφωμένο τό μέτωπο, τρέμουλο έχει τήν καρδιά.

"Όταν έφτασε στο τηλεγραφείο, ξεχάσε μιá στιγμή τόν πόνο του εμπρός στον πόνο τών άλλων. Κάτω στην αύλή, άπάνω στις σαραζωμένες σκάλες και παραπάνω στ' άσάφωτα πατώματα, κόσμος σαν αυτόν άνήσυχος· γυναίκες άντρες, παιδιά πρόσμεναν νά μάθουν από τό σύμα την τύχη τών δικών τους. Και κείνο σώριαζε με τήν ταρταριστή φωνή του άκατάπαντα θλίψη. Ώνόμαζε πνιγμούς, μετροῦσε θανάτους, έλεγε ναύαγια, περιουσίας χαμούς, συνέπαιρνε χαρές κι' έλπίδες σαν δροόλαπας*. Και κάθε

λίγο ἀπάνω στὰ πατώματα, στίς σκάλες κάτω καὶ παρακίωω στὴν αὐλή, θρῆνοι ἀκούονταν, κορμιὰ ἔπεφταν λιπόθυμα, φωτιὰ κυλοῦσε τὸ δάκρυ.

Ὁ καπετὰν Ξυρίχης δὲν μποροῦσε νὰ ὑποφέρει περισσότερο τὸ βάσανο. Βιαζότανε νὰ μάθῃ τὴ δική του μοῖρα. Ἐσπρωξε τὸν κόσμο ξεροβόδεξα, ἀνέβηκε δυὸ-δυὸ τὰ σκαλιά, μὲ κόπο ἔφτασε στὴ θυρίδα καὶ ρώτησε μὲ δλόθερμη φωνή :

— Γιὰ τὸν Ἀρχάγγελο . . . τὸ μπάρο . . . μὴν ἀκούσατε τίποτα ;

— Τίποτα, ἀπαντᾷ ξερὰ ὁ τηλεγραφητής.

— Τίποτα ! πῶς εἶναι δυνατόν ; Ξαναρωτάει.

— Ἀρχάγγελο τὸ λέν' ἔχει φιγοῦρα δέλφινά . . . ἔχει στὸ μεσανὸ κατάρτι κόφα. Σπετσώτικο χτίσιμο.

Καὶ κολλάει περίεργα τὰ μάτια στοῦ ὑπαλλήλου τὸ πρόσωπο, ἀρτιαῖζεται τοὺς κοτότους πὺν βγάξει ξερούς, συγκροητούς, σὰν δοντοχτύπημα κροφμένου ἢ μηχανῆ. Τὰ σωθικά του λαχταροῦν, φεύγουν τὰ σανίδια ἀπὸ τὰ πόδια του· ἔτοιμος νὰ λιποθυμήσῃ. Μὰ δὲν τὴν παρατᾷ τὴ θέση του. Τέλος σηκώνει ἐκεῖνος τὰ μάτια, τὸν καλοκοιτάζει μιὰ στιγμή καὶ λέει μὲ φωνὴ ἀδιάφορη :

— Ναί . . . Ἀρχάγγελος. Χάθηκε στὸ τάδε μέρος τῆς Ρούμελης· κόπηκε στὰ δυό. Ἡ πρύμη του οἰχτήκε στοὺς βράχους μὲ δυὸ παιδιὰ μέσα . . . Τὰ παιδιὰ εἶναι ζωντανά.

Ζωντανά ! Ἀνασηλώνεται ὁ καπετάνιος στὰ πόδια του.

— Τὰ ὀνόματα ; λέει μὲ φωνὴ σὰν χάδι· δὲν μποροῦμε τάχα νὰ μάθουμε τὰ ὀνόματα ;

— Πέτρος καὶ Γιάννης.

— Δόξα σοι ὁ Θεός ! Πέτρος καὶ Γιάννης εἶναι τ' ἀδέρφια του. Ζωντανὰ λοιπὸν καὶ τὰ δύο. Ζωντανὰ ἐκεῖνα· θρήμματα τὸ ὀλοκαίνουργο σκαφίδι ! Πάλι δόξα σοι ὁ Θεός ! Φτιάνουν ἄλλο μεγαλύτερο κι' ὁμορφώτερο. Φιλεῦει ἀνοιχτόκαρδος πέντε ποῦρα τὸν ὑπάλληλο· δίνει ἓνα μετζίτι * κέρασμα στὸν ὑπηρέτη, παρηγορεῖ γλυκομίλητος θλιμμένα πρόσωπα.

— Δὲν εἶναι τίποτα· ὅλοι καλὰ εἶναι· ὅλα καλὰ !

— Ποιᾶς ἡλικίας τάχα νὰ εἶναι τὰ παιδιὰ ; ρωτᾷει πάλι.

Ὁ ὑπάλληλος σκουντουφλιάζει : Μὰ τὸν παρασκότισε ! Γύρω ἀκούονται φωνὲς ἀνεπόμενες· σπρώχνει ὁ ἓνας τὸν ἄλλον· θέλουν νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὴ θύρα.

Ἐμαθε πὸς ζοῦν τ' ἀδέρφια του· δὲν τὸν φτάνει ; Εἶναι

κι' ἄλλοι ποὺ λαχταροῦν γιὰ τοὺς δικούς των. Ἄς μάθουν κι' ἐκεῖνοι κάτι τί! Μὰ ἐκεῖνος δὲν ἀφήνει τὴ θέση του.

— Ποιᾶς ἡλικίας τάχα; Ξαναρωτᾷ.

— Δέκα-δώδεκα χρονῶν.

Πάλι ἀπελλισία. Τ' ἀδέφια του δὲν εἶναι τόσο μικρά. Εἶναι ἀπὸ εἰκοσιπέντε κι' ἀπάνω. Σκοντούφλης κατεβαίνει τὶς σκάλες, βγαίνει ἀπὸ τὴν αὐλή, παίρνει τὸ βαποράκι καὶ φτάνει στὰ Θεραπειά. Ἀπὸ κεῖ μ' ἓνα ἄλογο φτάνει στὸν Ἄϊ Γιώργη, παίρνει τὴν ἀκρογιαλιά. Τὰ μάτια του ὀμπρίζουν*. Ὁ ἥλιος παιγνιδίζει ἀκόμη σὲ ζαφειρόνιο οὐρανό. Ἡ θάλασσα λίμνη ἀπλώνεται ὡς τὰ οὐρανοθεμέλια. Ἡ γῆ ἀνθοσπαρμένη μοσχοβολᾷ. Μὰ ἡ ἀκρογιαλιά μοιάζει μὲ νεκροταφεῖο. Καράβια κουματιασμένα, βαρκοῦλες μισοσπασμένες, σχοινιά, κατάρτια, φιγοῦρες, πανιά, εἰκονίσματα, παδέλες, πιάτα, λιβανιστήρια, χουσόξυλα.

Ἐνα τρεχαντηράκι ὁμομορφιασμένο, ἄγγελος πρόβαινε μὲ πανιά καὶ ξάρτια, λὲς κι' ἀομένιζε ἀνάερα. Καὶ ὅμως ἦταν κροφωμένο στὸ βράχο, σφαλιασμένο τόσο καλὰ στὴν πέτρα, ποὺ οὐδὲ νερὸ οὐδ' ἀνεμος μποροῦσε νὰ περάσῃ. Καὶ ἓνα σκυλί στὴν πρύμη δεμένο, γύριζε μάτια φωτιές, δάγκωνε τὴν ἀλυσίδα, καὶ τὸ νερὸ κοιτᾶζοντας, ἀλύχταγε κι' ἀλύχταγε, σὰν νὰ τὸ ἔβριζε ποὺ χάλασε τ' ὁμομορφιάραβο.

Ἐκαμε ἀκόμη μερικά βήματα ὁ καπετάν Ξυρῆρης καὶ ἄξαφνα βρέθηκε μπρὸς στὸ μπάρο του. Ἐπρεπε νὰ εἶναι δικό του ξύλο γιὰ νὰ τὸ γνωρίσῃ. Οὔτε κατάρτια, οὔτε πανιά, οὔτε σκαφίδι ἀτόμενε πιά. Μονάχα ἡ πρύμη του καὶ κείνη ξεσκλισμένη κρατιότανε σὲ δυὸ χάλαρα. Καὶ γύρωθὲ της πιζοῦ νεκροπομπή, ἄλλες καρίνες φαγωμένες, ἄλλα ποδόσταμα καὶ σωτρόπια* καὶ σταύρωσες. Κι' ἀκόμη γύρωθὲ της ἄλλη πιζρότερη συνοδεία! Βλέπει τὸ ναύκληρο νεκρὸ στὸ πλάϊ, βλέπει τοὺς ναῦτες πέρα-δῶθε σκορπισμένους, ἄλλους μισοσκεπασμένους μὲ τὸν ἄμμο, ἄλλους παιγνίδι τοῦ νεροῦ, δαρμὸς καὶ φτύμα του. Κι' ἀπάνω στὰ τουμπανιασμένα κουφάρια, στὰ πρόσωπα τὰ χασκογέλαστα, τὰ ὄρνια καλοκαθισμένα βύθιζαν τὸ ράιμος στὴ νεκρὴ σάρκα καὶ στὸν κρότο του πέταγαν κρᾶζοντας σὰ νὰ διαμαρτύρονταν ποὺ τὰ ἐνόχησε στὸ πλούσιο φαγοπότι.

Ἄρχίζει τώρα φοριχτότερο τοῦ καπετάνιου τὸ βάσανο. Ἐκεῖνα τὰ κουφάρια δείχνουν πὼς κοντὰ βρίσκονται καὶ τὰ δικὰ του. Θέλει νὰ δράμῃ, νὰ ψάξῃ ὀλοῦθε, μὰ δὲν τολμᾷ. Κάτι μέσα τὸν

κρατεῖ, τὰ πόδια καρφώνει στ' ἀχνάρια τους. Τέλος πάει καὶ ψαχουλεύει· βρίσκει ἀσουσουμα* καὶ τ' ἀδέρφια του. Τὸ ἓνα κοιτάται μὲ τὸ κεφάλι στυφιασμένο, τὸ ἄλλο ἔχει καὶ τὰ δυὸ πόδια κομμένα στὰ γόνατα. Ἐὰν δὲν τοῦ τῶλεγε ἡ ψυχὴ, βέβαια δὲ θὰ τὰ γνώριζαν τὰ μάτια του, ὅπως καὶ τὸ μπάροχο. Ἄλλὰ τοῦ τὸ εἶπε καὶ τὰ καλογνώρισε. Καὶ τότε τὰ μάτια του στέρεψαν· οὔτε δάκρυα βγάζουν, οὔτε σπαρταροῦν. Τῇ θάλασσα μόνον κοιτάζουν πεισιμωμένα. Ἐξαφνα ὁ γρόθος του σηκώνεται καὶ πέφτει μὲ ὀρμὴ, πὺν λὲς τρώμαξε καὶ πισωπάτησε κείνη φοβισμένη.

Ἐπειτα σκύφει καὶ γλυκοφιλεῖ τ' ἀδέρφια του. Χαϊδεύει τους τὰ χτυπημένα κορμιά, ἀνάλαφρα, σὰ νὰ φοβᾶται μὴν τὰ ξυπνήσῃ· καὶ τοὺς ψιθυρίζει μυστικά στ' αὐτί, θές παρηγοριά, θές μακρονήν ὑπόσχεση. Ἐπειτα μὲ τὸ λάξο* ἀρχίζει καὶ σκάφτει τὸν τάφο τους. Παιδεύτηκε κάπου μιὰ ὥρα στὸν ἄμμο. Τὸν ἄνοιξε καλὰ· ἀπίθωσε πρῶτα τ' ἀδέρφια, ἔπειτα τὸ ναυκλήρο, κατόπιν τοὺς ναῦτες, κύλισε ἐπάνω πέτρος καὶ χάλαρα. Ἐπειτα ἔπιασε πάλι τὴ στράτα του καὶ ἔφτασε στὰ Θεραπειά. Βρίσκει τὸ βαλόρι· ἔφτασε πάλι στὸ μπάροχο του.

— Ἐτοιμα : ρωτᾶ τὸ γραμματιζό.

— Ἐτοιμα.

— Βίρα ἄγκουρα!

Ὁ καπετὰν Ξυρῆρης ἀμίλητος ἔπιασε τὴ θέση του στὸ κάσαρο* καὶ ἐξακολούθησε τὸ ταξίδι.

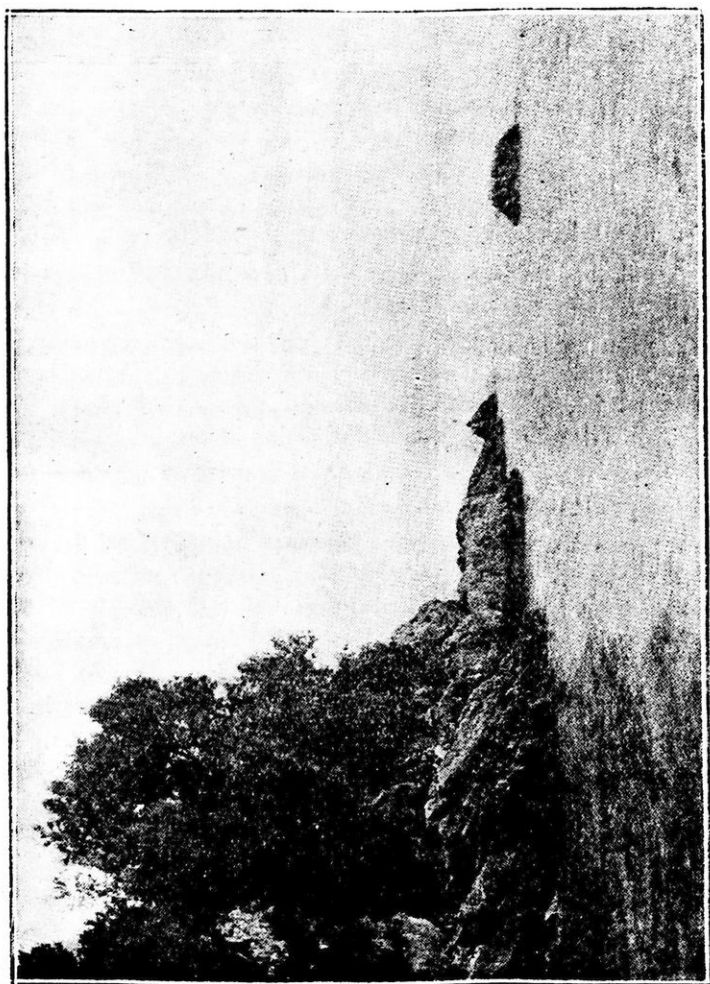
ΠΙΑΣΤΗΚΕ

Καὶ κεῖ ποῦ καθόμαστε ὅλοι μας χολοσκασμένοι,

—Αἶ, φωνάζει ὁ Ἀγγελάκος. Τρέχα, γέρο Βασίλη, καὶ πιάστηκε!

Ἔτσι γυρίζουμε ἀμέσως κατὰ τὴν ἀπετονιά, * μερικὰ βήματα μακριὰ μας. Τὸ σημάδι στὰ χαλίκια ἦτανε πεσμένο, τὸ σκοινὶ τεντωμένο. Καὶ στὴν ἄλλη ἄκρη, ὡς εἴκοσι ὄργυιες μὲς τὸ νερό, ξετινάζονταν κάθε λίγο μεγάλη οὐρά καὶ χτυποῦσε τὰ κίματα.

Ξεχνοῦμε τὶς πίστες τῶν σφαιριῶν * καὶ σηκωνόμαστε στὸ ποδάρι. Πρῶτος ὁ γέρος ἔτρεξε καὶ πῆρε τὸ σπάγγο στὰ χέρια. Κι' ἀσχινάει καὶ τραβᾷει κι' ἀφήνει πάλι τὴν καλούμα, σὰν τεχνίτης θαλασσινός. Οἱ ἄλλοι κοίταζαν καὶ δίνανε γνώμες καὶ συμβουλές, πότε ἀπὸ δῶ νὰ τραβᾷ, πότε ἀπ' ἐκεῖ, νὰ μὴν τὸ φευγατίσει τὸ ψάρι. Σιγὰ σιγὰ ἄσχιζε καὶ φαινότανε στὸ γιὰλὸ μέσα. Ἄστραφτε σὰν τ' ἀσήμι καὶ χυνότανε σὰ σαῖτα ἀπ' τὴ μιὰ κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη, καθὼς τραβοῦσ' ὁ γέρος καὶ τὸ μισοψόφησε μὲ τὴν καλούμα. Κι' ἔτσι, σὰν ἦρθε στὰ ριχὰ, δὲν εἶχε πιά δύναμη τὸ δύστηχο νὰ ξετιναχτῆ καὶ νὰ ξεκόψη. Ἦτανε μιὰ χαρὰ νὰ τὴ βλέπης σπαραταριστὴ στὰ χαλίκια ἀπάνω τὴ συναγοῖδα κείνη. Ἐπρεπε νὰ χάσῃ τὴ ζωὴ του αὐτὸ τὸ ψάρι νὰ μᾶς τὴ δώσῃ ἐμᾶς. Ἐλεγεσ καὶ γυρίζαμε ἀπὸ γιορροῦσι * σὰν ἀνεβαίναμε. Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὴν μεγάλη τὴν καρυδιά, σιμὰ στὴ βούση, ἐκεῖ πηγαίνω ἀκόμα καὶ καθίζω κάποτεσ καὶ ρωτῶ τίς πέτρες καὶ τὰ δέντρα, ἂν τὸ θυμοῦνται τὸ φαγολότι ἐκεῖνο... Ποιὸς δὲν τραγοῦδησε ἐκεῖνη τὴ βραδυνὴ!... Πῆγε νὰ βασιλέψῃ ἡ πούλια, κι' ἀκόμα γλέντιζαν κοπέλλες, ἀγόρια κι' ἀντρογόνα. Ὡς κι' ὁ καυμένος ὁ γέρο—Βασίλης σὰ νὰ μὴν ἦταν ἐκεῖνος ποῦ μᾶς διηγούνταν τὰ πάθια του στὴν ἀροογαλιά, ὡς καὶ κείνος ἐβγαῖε τὸ μαντήλι καὶ χόρευε, μὲ λουλούδι σὶ ἄσπρο του κατσαρό. Ὡς κι' ἡ μακαρίτισα ἡ γοιὰ μου, ποῦ μῆτε νὰ χαμογελάῃ δὲν πολυσυνείθιζε, σηκώθηκε στὸ χορὸ τὴ βραδιά ἐκεῖνη.

Ἑλληνική παραλία

ΤΟΥ ΚΥΡ ΒΟΡΙΑ

Ὁ κύρ Βοριάς παράγγειλεν οὐλῶ τῶν καρabiῶνε,
 «Καράβια π' ἀρμενίζετε, κάτεργα * πὸν κινᾶτε,
 ἐμπᾶτε στὰ λιμάνια σας, γιατί θὲ νὰ φουξήσω,
 ν' ἀσπρίσω κάμπους καὶ βουνά, νὰ κοινώσω κορὲς βρουσοῦλες
 κι' ὄσα βρω μεσοπέλαγος, στεριάς θὲ νὰ τὰ ρίξω».

Κι' ὄσα καράβια τ' ἄκουσαν ὄλα λιμάνι πιάνουν.
 Τοῦ κύρ Ἀντιριά τὸ κάτεργο μέσα βαθιὰ ἀρμενίζει.
 Δὲν σὲ φοβοῦμαι, κύρ Βοριά, φουξήσης, δὲ φουξήσης,
 τὶ ἔχω καράβι ἀπὸ καρῶν καὶ τὰ κονπιὰ πυξάρι, *
 ἔχω κι' ἀντένες * μπρούτζινες καὶ ἀτσάλινα κατάρτια,
 ἔχω πανιά μεταξωτά, τῆς Προύσας τὸ μετάξι,
 ἔχω καὶ καρabόσκοινα ἀπὸ ξανθῆς μαλλᾶκια,
 κι' ἔχω καὶ ναῦτες διαλεχτούς, ὄλο ἄντρος τοῦ πολέμου,
 κι' ἔχω κι' ἓνα ναυτόπουλο, πὸν τοὺς καιροὺς γνωρίζει,
 κι' ἐκεῖ πὸν στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γνωρίζω».

— Ἀνέβα, βρὲ ναυτόπουλο, στὸ μεσιανὸ κατάρτι
 γὰ νὰ διαλέξης τὸν καιρό, νὰ ἰδῆς γιὰ τὸν ἄερα.

Παιζογελῶντα ἀνέβαινε, κλαίοντας κατεβαίνει.

— Τὸ τί εἶδες, βρὲ ναυτόπουλο, αὐτοῦ ψηλά πὸν πῆγες ;

— Εἶδα τὸν οὐρανὸ θολὸ καὶ τ' ἄστρα ματωμένα,
 εἶδα τὴ μπόρα πὸν ἄστραψε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη,
 καὶ στῆς Ἀττάλειας* τὰ βουνὰ ἀστροχαλάζι πέφτει.

* Ὅστε νὰ εἰπῆ καὶ καλοεἰπῆ, νὰ καλοκουβεντιάσῃ,
 βαριά φορτοῦνα πλάκωσε καὶ τὸ τιμόνι τρίζει,
 ἀσπρογαλίζει ἢ θάλασσα, σουρίζουν τὰ κατάρτια,
 σκῶνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι,
 σπηλιάδα τοῦρθε ἀπὸ τὴ μιὰ, σπηλιάδα ἀπὸ τὴν ἄλλη,
 σπηλιάδα ἀπὸ τὰ πλάγια του κι' ἐξεσανίδωσε το.
 Γιόμισε ἢ θάλασσα πανιά, τὸ κῦμα παλικάρια,
 καὶ τὸ μικρὸ ναυτόπουλο σαράντα μίλια πάγει.

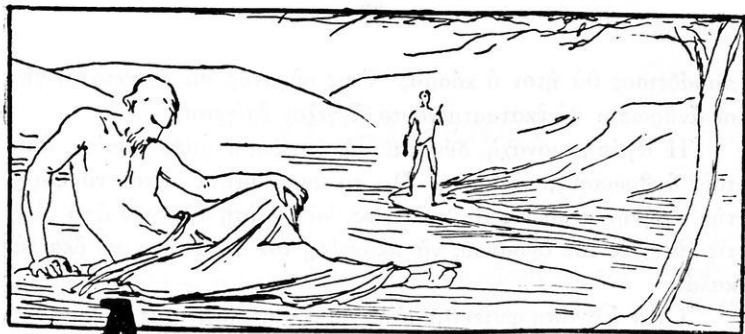
* Ὅλες οἱ μάνες κλαίγανε κι' ὄλες παρηγοριοῦνται,
 μὰ μιὰ μάνα ἐνοῦ παιδιοῦ παρηγοριά δὲν ἔχει.

Βάνει τὶς πέτρες στὴν ποδιά, τὰ τρόχαλα στὸν κόρφο,
 πετροβολάει τὴ θάλασσα καὶ τροχαλάει τὸ κῦμα.

—Θάλασσα, μικροθάλασσα καὶ μικροκυματούσα,
πῶπνιξες τὸ παιδάκι μου, π' ἄλλο παιδί δὲν ἔχω.

—Δὲ φταίω ἢ δόλια ἢ θάλασσα, δὲ φταίω ἐγὼ τὸ κῆμα,
μόν' φταίει ὁ πρωτομάστορας πὸν φτιάνει τὰ καράβια,
καὶ τὰ πελέκαγε φτενὰ καὶ τὰ γυρίζει ὁ ἀέρας,
καὶ χάνω τὰ καράβια μου πὸν εἶναι δικὰ μ' στολίδια,
χάνω τὰ παλικάρια μου, ὅπου μὲ τραγουδοῦνε.

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ

Η ΑΓΑΠΗ

Ἡ θαυμαστικὴ καὶ μεγάλη ἀρετὴ τῆς ἀγάπης ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ὕψιστον καὶ ὑπεροτέλειον Θεόν, τὸν ὁποῖον λατρεύομεν, ἔχει τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς. Πόσον εὐτυχεῖς ἤθελαν εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἂν εὐρίσκετο τοῦτο τὸ οὐράνιον μύρον μέσα εἰς τὶς καρδιές τους! Δὲν θὰ ἦτον πλέον εἰς τὸν κόσμον ὁ ἓνας πλούσιος καὶ ὁ ἄλλος πένης· δὲν θὰ ἦτον πλέον ὁ ἓνας γυμνὸς καὶ ὁ ἄλλος μὲ χουσαῖ φορέματα ἐνδεδυμένος· δὲν θὰ ἔβλεπες πλέον τὸν ἓνα νὰ πεινᾷ καὶ τὸν ἄλλον νὰ ἔχη τὴν τράπεζάν του πάντοτε γεμάτην· ἡ ἀγάπη ποῦ θὰ εἶχαμεν μέσα εἰς τὶς καρδιές μας δὲν θὰ ὑπέφερε τόσῃ ἀδικίαν καὶ ἀνισότητά· δὲν θὰ μᾶς ἄφηνε νὰ βλέπομεν τοὺς ἀδελφούς μας εἰς κατάστασιν κατωτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικήν μας· ἂν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἔκατοίκα μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, ποῦ πλέον ἔριδες καὶ μάχες; Ποῦ νὰ εὖρης πλέον φθόνον καὶ μῖσος; Ποῦ ν' ἀκούσῃς ἀδικίαν καὶ καταδυναστείαν; Οὐδὲ δόλος, οὐδὲ ὑπόκρισις, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ ἀπάτη, ἤθελε φαίνεται ποτέ εἰς τὸν κόσμον. Ἡ συκοφαντία ἢ κατάκρισις, ἢ ἀρπαγή, ἢ πλεονεξία, ὁ φθόνος, θὰ ἔφευγαν τόσον μακρὰν ἀπὸ τὸν κόσμον, ὅσον μακρὰν εἶναι τὸ στερεώμα τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς τὰ ἀταχθόνια. Δὲν θὰ ἦτον πλέον ἔχω καὶ ἔχεις· ἰδικόν μου καὶ ἰδικόν σου. Ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς κοινὰ θὰ ἦταν εἰς ὅλους· ὅλοι θὰ τὰ ἀπολάμβαναν μὲ εἰρήνην· ὅλοι θὰ τὰ ἐχαίροντο μὲ ἡσυχίαν, χωρὶς κἄν φόβον. Φθονερός δὲν θὰ ἦτον· ποῖος νὰ τὰ φθονήσῃ; Ἐπίβουλος δὲν θὰ εὐρίσκετο· ποῖος νὰ τὰ ἐπιβουλεύσῃ; Ἐνας

παράδεισος θὰ ἦτον ὁ κόσμος· ἓνας οὐρανὸς θὰ ἐγίνετο ἡ γῆ· οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐκατασταίνοντο ἄγγελοι ἐπίγειοι.

Ἡ ἀγάπη μοναχὴ δύναται νὰ ξεριζώσῃ κάθε κακίαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, νὰ παύσῃ ὅλα τὰ ἀναρίθμητα κακά, νὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην μέσα εἰς τὶς πολιτεῖες, νὰ γεμίσῃ τὴν γῆν ἀπὸ ὅλες τὶς εὐτυχίες τοῦ οὐρανοῦ, νὰ πλουτίσῃ τὸν κάθε ἕναν μὲ ὅλα τὰ καλά.

Ὅταν ἡ ἀγάπη φυτευθῇ μέσα εἰς τὴν καρδίαν μας, εἶναι ἀδύνατον νὰ μείνῃ ἀτελεσφόρητος καὶ ἄκαρπος. Εὐθὺς βλαστάνει τοὺς οὐρανίους καὶ εὐθαλεῖς κλάδους τῆς, εὐθὺς παρησιάζει τοὺς ὠραίους καὶ γλυκεῖς καρπούς τῆς. Οἱ ξένοι εὐρίσκουσιν ὑποδοχὴν, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἀγάπη· οἱ ἀσθενεῖς ἔχουν ἐπίσκεψιν, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ ἀγάπη· ἡ ἀγάπη δίδει ἔνδυμα εἰς τοὺς γυμνοὺς, τροφήν εἰς τοὺς πεινασμένους, εἰς τοὺς ὀρφανοὺς ἀντίληψιν, εἰς τὶς χῆρας προστασίαν, παρηγορίαν εἰς τοὺς λυπημένους. Ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ ἀγάπη, εὐρίσκουν καταφύγιον οἱ ἀηλιτισμένοι. Ποῖοι ταράττονται καὶ δὲν τρέχει ἐκεῖνος ὅπου ἔχει ἀγάπην, νὰ τοὺς ἡσυχάσῃ; Ποῖος ἀμαρτάνει καὶ δὲν προφθάνει ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὴν ἀγάπην, διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ; Ποῖος ἀσθενεῖ καὶ δὲν συμπάσχει ἐκεῖνος ὅπου ἔχει ἀγάπην;

Ἡ ἀγάπη εἶναι τόσον ἀναγκαία διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ὅσον ἀναγκαία εἶναι ἡ τροφή διὰ τὴν ζωὴν μας. Χριστιανοί, μίαν ἀρετὴν τόσον ἀναγκαίαν καὶ τόσον εὐκόλην, μίαν ἀρετὴν ὅπου μᾶς πλουτίζει ἀπὸ κάθε εὐτυχίαν, διατι τόσον πολλὰ τὴν ἀμελοῦμεν; Διατι ἐσβύσθη ἡ ἀγάπη, ἡμεῖς δοκιμάζομεν τόσα πάθη εἰς τὸν κόσμον.

Ἐπαισεν ἡ ἀγάπη καὶ διὰ τοῦτο δὲν εὐρίσκομεν προστάτην εἰς τὴν ἀνάγκην μας, δὲν ἔχομεν συμβουλον, δὲν ἔχομεν κανένα νὰ μᾶς παρηγορήσῃ εἰς τὶς θλίψεις μας...

ὦ ἀγάπη, ἀρετὴ θεία, ἦλιε λαμπρότατε τῶν ψυχῶν μας, ἐσὺ δύνασαι νὰ ἐξορίσῃς ὅλα τὰ κακά ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ νὰ φέρῃς ὅλες τὶς εὐτυχίες εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄν δὲν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος νὰ θερμάνῃ τὴν γῆν, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀπολαύσωμεν τῆς γῆς τὰ ἀγαθὰ. Ἐσὺ ἂν δὲν ἔλθῃς εἰς τὰς ψυχὰς μας, εἶναι ἀδύνατον νὰ χαροῦμεν τὰ κάλλη τοῦ οὐρανοῦ.

Δ. ΒΙΚΕΛΑ

Ο ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΟΣ

Ὁ λόγος ἦτο περὶ σκύλων.

Τὸ δεῖπνον εἶχε τελειώσει. Αἱ κυραὶ εἰς τὸν ἐξώστην ἐθαύμαζον τὰ φλογοφανῆ νέφη τῆς δύσεως, ἡμεῖς δὲ εἰς τὴν τράπεζαν ἐπίνομεν τὸν καφὲν καπνίζοντες. Ὁ Ἄνδρέας μόνος, ὁ ἀνεπιός μου, ὅστις δὲν καπνίζει ἀκόμη, ἔπαιζεν εἰς μίαν γωνίαν μὲ τὸν σκύλον του. Ἄλλ' ἢ θορυβώδης ἐκδήλωσις τῆς ἀμοιβαίας τῶν δύο τούτων ἀγάπης δὲν συνετέλει οὔτε πρὸς διασκέδασιν οὔτε πρὸς καλὴν χώνευσιν ἡμῶν τῶν περὶ τὴν τράπεζαν πρεσβυτέρων. Οὐδεὶς παρεπονεῖτο, διότι ὁ μὲν Ἄνδρέας ἦτο τοῦ οἰκοδεσπότης ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ δὲ σκύλος ἦτο ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Ἄνδρέα σύντροφος· δὲν ἐχρειάζετο ὅμως μεγάλη εὐφυΐας δόσις διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι οἱ πλεῖστοι ἠθέλομεν εὐχαριστηθῆ ἐπὶ τῇ ἀποπομπῇ τοῦ ζωηροῦ τούτου τετραπόδου. Ὁ γαμβρός μου, ὅστις δὲν ἐννοεῖ δυσκόλως, ἔσπευσε νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ τῆς παρουσίας του, πρὸς προφανῆ τοῦ υἱοῦ του δυσαρέσκειαν.

Ἐπανελθούσης τῆς ἡσυχίας ἐπανελήθη ζωηροτέρα περὶ τὴν τράπεζαν ἡ συνομιλία, φυσικῶ δὲ τῷ λόγῳ ἠρχίσασμεν λαλοῦντες περὶ τοῦ ἀποπεμφθέντος, περὶ τῶν ποικίλων ἀρετῶν του, περὶ τῆς καταγωγῆς του καὶ ἐν γένει περὶ σκύλων. Προκειμένου περὶ σκύλων, κατητήρησμεν, ἀπὸ ἓν εἰς ἄλλο, εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς λύσεως. Ὁ δὲ Ἄνδρέας, ὅστις ἐφαίνετο πλέον παντὸς ἄλλου ἐνδιαφερόμενος εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ἠρώτησε τὸν ἱερέα τοῦ χωρίου μετὰ τοῦ ὁποίου εἶχομεν συνδειπνήσει, ἂν ἦτο συνήθης ἢ λύσσα εἰς τὸ χωρίον.

—Συνήθης ὄχι, ἀλλ' ὄχι καὶ ἄγνωστος, ἀπεκρίθη ὁ Παπα-Σεραφίμ. Καὶ μᾶς διηγήθη μετὰξὺ ἄλλων τὰ τῆς ἀσθενείας ἐνὸς καλοῦ σκύλου του, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀναγκασθῆ πρό τινων ἐτῶν νὰ φονεύσῃ, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ ἀσθενεία του ἦτο λύσσα.

Τὴν διήγησιν τοῦ ἱερέως διέκοπτεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν ὁ Ἄνδρέας μὲ τὰς ἐρωτήσεις του : Πῶς ἐνόησεν ὁ Παπα-Σεραφίμ ὅτι ὁ σκύλος ἦτο λυσσασμένος ; τί τὸν ἔκαμε, ποῦ τὸν ἔδεσε, πῶς τὸν ἐφόνευσεν ; Ὁ ἱερεὺς ἀπεκρίνετο λεπτομερῶς, ἐκ δὲ τῶν ἐρωταποκρίσεων ἐκείνων ὁμολογῶ, ὅτι ἔμαθα οὐκ ὀλίγα περὶ λύσεως τὴν ἐσπέραν ἐκείνην.

—Ὅμιλοῦμεν περὶ σκύλων, εἶπεν ὁ γαμβρός μου διακόψας τελευταίαν τινὰ τοῦ υἱοῦ του ἐρώτησιν. Ἄλλὰ τί θὰ ἔλεγες, Ἄνδρέα, ἐὰν ἤκουες τὸν Παπα-Σεραφίμ νὰ σοῦ διηγηθῇ ὅτι εἶδε καὶ ἄνθρωπον λυσσασμένον ;

—Ἄνθρωπον λυσσασμένον ! ἀνεφώνησεν ὁ Ἄνδρέας. Ὅλοι δὲ μετ' αὐτοῦ ἤρχισαν ἀπευθύνοντες ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἱερέα. Πῶς, ποῦ, πότε, τί συνέβη, τί ἀπέγινε ;

Αἱ δασεῖαι ὄφρυνες τοῦ Παπα-Σεραφίμ εἶχον συσταλῆ, ἀμα ἤκουσε τὰς τελευταίας τοῦ γαμβροῦ μου λέξεις. Δὲν ἀπεκρίθη εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐρωτήσεών μας ἢ σιωπῆ καὶ ἢ κατήφειά του ἐμαρτύρουν, ὅτι ἀναμνήσεις θλιβεραὶ ἐπίεζον τὴν καρδίαν του, ὅτι δὲν τῷ ἦτο ἀρεστὸν νὰ τὰς ἀναξαίνη. Ἄλλὰ βλέπων ὄλους περιέργους καὶ ἀνυπομόνους νὰ τὸν ἀκούσωμεν, ἐνίκησε τὸν δισταγμὸν του, ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς καθέκλας του, ἐσήκωσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τὸ καλυμμαίχιόν του, τὸ ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἔτριψε δις ἢ τρίς τὸ μέτωπον μὲ τὴν δεξιὰν παλάμην του καὶ ρίψας τὸ ἤρεμον βλέμμα του κατὰ σειρὰν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὄλων ἡμῶν ἤρχισεν ὡς ἐξῆς τὴν διήγησίν του :

—Γνωρίζετε ὅλοι τὰ Παλαιὰ Ἀλώνια, ἐδῶ ἔξω πρὸς βορρᾶν τοῦ χωρίου. Τὸ νεκροταφεῖον μας, καθὼς ἐνθυμεῖσθε, κεῖται ὀλίγον μακρότερα πρὸς δυσμᾶς. Ἀμπέλια δεξιὰ, τὸ βουνὸν ἀριστερά, καὶ ἀνάμεσα ὁ δρόμος ἀπὸ τ' Ἀλώνια, εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ δρόμου, πρὸς τοῦ βουνοῦ τὸ μέρος, ἴσως παρετηρήσατε ἐν μεγάλον πεῦκον τὰ γηρασμένα του κλωνάρια σχηματίζουσαν μικρὰν ὄασιν σκιᾶς, ὅταν ὁ ἥλιος φλογίζει τὴν ἄδενδρον ἐκείνην ἔκτασιν. Ὅποτε διαβαίνω ἐκεῖθεν, ἢ καρδιά μου σφίγγεται εἰς τὴν θεάν τοῦ πεύκου καὶ ὁ ἦχος τοῦ μου φαίνεται ὡσάν νὰ συλλαβίσῃ τὸ ὄνομα τοῦ δυστυχοῦς Χρήστου. Δέκα τρία ἔτη ἐπέρασαν ἔκτοτε. Ἦτο περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου. Πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἶχεν ἀκουσθῆ ὅτι ἐφάνη λύκος γύρω τοῦ χωρίου. Ὁ Γερομῆτρος, ὁ ὁποῖος εἶχε κτίσει κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος τὴν καλύβην του πλησίον εἰς τ' Ἀλώνια, διηγεῖτο ὅτι αἱ φωναὶ τοῦ σκύλου του τὸν ἐξύπνησαν μίαν νύκτα, ὅτι ἤνοιξε τὸ παράθυρον καὶ εἶδεν ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχον τοῦ αὐλογύρου του ἓνα φοβερὸν λύκον, ὅτι ἤρπασε τὸ ὄπλον του καὶ ἐτουφέκισεν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐπέτυχε, καὶ τὸν εἶδεν εἰς τὸ φῶς τῆς σελήνης ἀποσυρόμενον μὲ τὴν οὐρὰν χαμηλὰ καὶ μὲ βήματα ὡσάν μεθυσμένον ἄνθρωπον καὶ ὅτι τόσον ἐτρόμαξεν, ὥστε δὲν ἐσχέ-

φθῆ νὰ γεμίσῃ καὶ πάλιν τὸ μονόκαννον ὄπλον του διὰ νὰ πυροβολήσῃ ἐκ δευτέρου. Καὶ ἀπὸ ποιμένας ἠκούσθησαν ἄλλα παραπλήσια, ὥστε διέτρεχε φήμη εἰς τὸ χωρίον, ὅτι λύκος ἐπικίνδυνος ἦτο πλησίον μας, οἱ δὲ χωρικοὶ τὴν νύκτα ἐκοιμῶντο μὲ τὸν ἓνα ὀφθαλμὸν ἀνοιχτόν, ἔχοντες τὸν νοῦν εἰς τὰ ζῶα των.

Ὁ κίνδυνος ἦτο μεγαλύτερος παρ' ὅσον ἐφαντάζοντο διότι ὁ ἐχθρὸς δὲν ἦτο λύκος πεινασμένος, ἀλλὰ λυσσασμένη λύκαινα.

Ἐν ἀπόγευμα—ἦτο Δευτέρα—ὁ Χρῆστος ἔβροσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς του πλησίον εἰς τὸ πεῦκον, περὶ τοῦ ὁποίου σᾶς ἔλεγα. Ἐκάθητο εἰς τὴν σκιὰν καὶ διώρθωνε μίαν παλαιὰν καρδάραν*, ὅτε ἔξαφνα βλέπει τὰ πρόβατά του καὶ ἔφρευγον καταφοβισμένα τὸ ἐν ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο. Στρέφει πρὸς τὸ νεκροταφεῖον καὶ τί νὰ ἰδῆ! Εἰς εἴκοσι βημάτων ἀπόστασιν ἡ λύκαινα ἀγριεμένη, ἐτοίμη εἰς ἐπίθεσιν ἐδείκνυε τοὺς φοβεροὺς ὀδόντας της. Σηκώνεται ἀμέσως ὁ Χρῆστος καὶ ἀρπάζει μίαν πέτραν. Ὁ λύκος συνήθως φοβεῖται τὸν ἄνθρωπον. Ἄλλ' ὁ Θεὸς νὰ φυλάγῃ ἀπὸ λυσσασμένον ζῶον.

Ὁ Παπα-Σεραφίμ ἐπῆρε μηχανικῶς ἀπὸ τὴν τράπεζαν τὸ καλυμμαίχιόν του καὶ τὸ ἔθηκε ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Μετὰ τινων στιγμῶν σιωπῆν ἐπανέλαβεν :

— Συγχωρήσατέ με, φίλοι μου, νὰ σᾶς δώσω μίαν συμβουλήν, τῆς ὁποίας εὐχομαι ποτὲ νὰ μὴ λάβετε ἀνάγκην. Λύκον λυσσασμένον δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἰδῆτε ποτέ. Ἄλλ' ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, τύχῃ νὰ ὀρμήσῃ ἐπάνω σας σκύλος λυσσασμένος, καὶ δὲν κρατῆτε ἢ ὄπλον ἢ ξύλον ἀρκετὰ δυνατὸν διὰ νὰ τοῦ σπάσῃ τὸ καύκαλον, προσέχετε πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ προφυλάττετε τὰς χεῖρας σας. Ἄν ζητήσετε μὲ τὰς χεῖρας νὰ παλαίσετε πρὸς τὸ ζῶον, θὰ σᾶς δαγκάσῃ. Σεῖς οἱ φραγκοφορεμένοι ἔχετε τὸ καπέλον, ἐγὼ τὸ καλυμμαίχιόν μου, ὃ φουστανελάς τὸ φέσι του. Ὅπως δὴ ποτε ἔχετε τὸν νοῦν σας πῶς νὰ ὑπερασπισθῆτε τὰς γυμνάς χεῖρας σας, μεταχειριζόμενοι τὸ προφύλαγμα των ὡς ἀσπίδα κατὰ τοῦ ζῶου.

Ὁ Χρῆστος δὲν ἦτο οὔτε εἰς θέσιν οὔτε εἰς καιρὸν νὰ προφυλαχθῆ. Ἀντὶ νὰ στρέψῃ τὰ νῶτα ἡ λύκαινα καὶ νὰ φύγῃ, ἐξεναντίας, ἅμα εἶδε τὸν νέον ἐγειρόμενον, χύνεται ἐπάνω του, καὶ πρὶν κἂν προφθάσῃ ὁ Χρῆστος νὰ ρίψῃ τὴν πέτραν, οἱ ἐμπρόσθιοι πόδες τοῦ θηρίου ἔσφιγγον τὸ δεξιὸν πλευρόν του καὶ οἱ ὀδόντες του ἐξέσχιζον τὸ στήθος του.

Ἡ πέτρα ἔπεσεν ἀπὸ τὰ δάκτυλά του, ἀλλ' ἔμειναν καὶ αἱ δύο του χεῖρες ἐλεύθεραι.

Ὁ Χοῦστος ἦτο ὁ ὑψηλότερος νέος τοῦ χωρίου μας, εὖρωστος καὶ γενναῖος, σωστὸν παλικάρι. Ἄλλ' ὁ κίνδυνος κάμνει καὶ τὸν δειλὸν γενναῖον. Κατεβάζει διὰ μιᾶς τὸν δεξιὸν του βραχίονα καὶ σφίγγει κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλην τὸν λαιμὸν τῆς λυκαίνης, ἀρπάζει μὲ τὴν ἀριστερὰν τὴν κεφαλὴν της καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν πνίξῃ. Τότε ἀρχισε πάλῃ φοβερά. Οἱ ὄνυχες καὶ οἱ ὀδόντες τοῦ λυσσασμένου θηρίου κατεξέσχισαν ὅλον τὸ δεξιὸν πλευρὸν τοῦ δυστυχοῦς νέου. Δὲν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ τὴν μάχαιράν του, διότι διὰ νὰ τὴν ἐκβάλλῃ ἀπὸ τὴν ζώνην του ἔπρεπε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν κεφαλὴν τῆς λυκαίνης, τὴν ὁποῖαν ἐκρατεῖ πάντοτε μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα του. Δὲν ἠδύνατο νὰ κινήσῃ τὴν δεξιὰν καὶ νὰ χαλαρώσῃ τὴν λωρίδα, ὅπου ἔμενε σφιγμένος ὁ λαιμὸς τοῦ ζώου. Νὰ φωνάξῃ δὲν ἔτόλμα. Ἀλίμονον εἰς ὅποιον παλαίη, ἐὰν ἀρχίσῃ νὰ ἐξοδεύῃ τὰς δυνάμεις του φωνάζων. Ἐπὶ τέλους πίπτουν κατὰ γῆς οἱ δύο χωρὶς νὰ διασπασθῇ ὁ φοριτὸς ἐκεῖνος ἐναγκαλισμὸς. Ὁ Χοῦστος ἀπ' ἐπάνω, ἡ λύκαινα ἀπὸ κάτω· ἀλλ' ἡ κεφαλὴ της ἀπλάκωτος, ἀντικρὺ τοῦ στήθους τοῦ Χοῦστου, τὸ ὁποῖον κατεσπάρασσε πάντοτε, ἀγωνιζομένη ν' ἀπαλλαγῇ.

Ὁ Χοῦστος ἠσθάνετο τὰς δυνάμεις του ἐκλείπούσας καὶ ἤρχιζε ν' ἀπελπίζεται, ὅτε ἔξαφνα ἀκούει μακρόθεν μίαν φωνήν, τὴν φωνὴν τοῦ Γερομήτρου.

— Βάστα, Χοῦστε, ἔφθασα!

Τὰ πρόβατα τοῦ Χοῦστου φεύγοντα εἶχον φθάσει μέχρι τῆς καλύβης τοῦ Γερομήτρου. Ἐκπλαγεὶς εἰς τὴν θεάν των ὁ γέρον ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ εἶδε μακρόθεν τὸν Χοῦστον παλαίοντα μὲ τὸ θηρίον. Ἀρπάζει ἀμέσως τὸ ὄπλον του ἀπὸ τὸν τοῖχον καὶ τρέχει δρομαῖος, ὅσον τὸ ἐσυγχώρουν οἱ γεροντικοὶ πόδες του.

Ὅτε ἐπὶ τέλους ἔφθασεν ὑπὸ τὸν πεῦκον καὶ ἐστάθη ἄνω τοῦ συμπλέγματος ἐκεῖνου, εὐρέθη εἰς ἀμηχανίαν. Πῶς νὰ πυροβολήσῃ τὸ ζῶον, χωρὶς νὰ βλάβῃ τὸν ἄνθρωπον; Ὁ Χοῦστος νέας λαβῶν δυνάμεις ἐκ τῆς ἐπικουρίας, ἥτις τῷ παρουσιάσθη, σφίγγει τὴν κεφαλὴν τῆς λυκαίνης, τὴν κρατεῖ ὅσον ἠδύνατο μακρὰν τοῦ στήθους του, καὶ φωνάζει: Φωτιά! Ὁ γέρον, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, στηρίζει τὴν κἀνήν εἰς τὸ αὐτίον τοῦ ζώου καὶ πυροβολεῖ. Ἡ λύκαινα ἔμεινεν εἰς τὸν τόπον.

Ὁ Παπα-Σεραφὶμ ἐσιώπησεν ἐπ' ὀλίγον. Οὐδεὶς ἡμῶν διε-

τάραξε τὴν σιωπὴν του. Ἐβλέπομεν ὅτι εἶχε καὶ ἄλλα νὰ μᾶς εἰπῆ καὶ ἐπεριμένομεν.

Ὁ ἥλιος ἐν τούτοις εἶχε δύσει· ἐντὸς τοῦ θαλάμου αἱ γωνίαι ἤρχισαν νὰ μαυρίζωσιν, αἱ κυρίαὶ ἔμενον εἰσέτι εἰς τὸν ἐξώστην καὶ ἠκούαμεν τὰς ζωνηρὰς ὀμιλίας καὶ τὸν εὐθυμον γέλωτά των.

— Ἡξεύρετε φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱερεὺς, τὶ ἐσκεπτόμην τώρα καὶ τὶ συγνάκις σκέπτομαι; Ἐσκέφθημεν πόσον ἡ ἀμάθεια μᾶς ζημιώνει, πόσα δεινὰ ἠθέλομεν ἀποφεύγει ἢ μετριάζει, ἐὰν ἐγνωρίζαμεν πλειότερα πράγματα; Ἀλλὰ ποῖος νὰ μᾶς τὰ διδάξῃ; Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι καλυτερεύομεν βαθμηδὸν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἀλλ' εἴμεθα πολὺ ὀπίσω. Ἡξεύρετε ὅτι εἰς ὅλα ἐδῶ τὰ χωρία τῆς περιφερείας μας οὔτε ἱατρὸς ὑπάρχει οὔτε φαρμακεῖον. Δὲν γνωρίζω, ἂν ἐτυπώθη ποτὲ εἰς Ἀθήνας, ἕως ἐδῶ ὅμως δὲν ἔφθασε ποτέ, οὔτε βιβλίον οὔτε φυλλάδιον μὲ ὀδηγίας περὶ τοῦ πῶς ν' ἀποφεύγωμεν ἢ νὰ θεραπεύωμεν τὰς κοινοτέρας νόσους, δὲν λέγω τὴν λύσσαν, ἀλλὰ τὰς ἀσθενείας, αἱ ὁποῖαι θερίζουν ἀδίκως νὰ τέκνα μας! Θὰ γίνουν ὅλα μὲ τὸν καιρόν.

Ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τὸ χωρίον ὁ Χρῆστος στηριζόμενος εἰς τὸν ὄμον τοῦ Γερομήτρου, αἱματωμένος, πληγωμένος, μὲ τὰ φορέματα σχισμένα, τὸ χωρίον ὀλόκληρον κατεταράχθη. Τὸ ἔμαθα ἀμέσως καὶ ἔτρεξα νὰ τὸν ἰδῶ. Ἐξῆ εἰς τοῦ πατρὸς του, εἰς ἐκεῖνην τὴν δίπυτον οἰκίαν, παρέκει ἀπὸ τὸ καφενεῖον, εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐκκλησίας. Κάτω ἀποθήκη καὶ ἐλαιοτριβεῖα, ἐπάνω δύο μικρὰ δωμάτια, ἡ δὲ εἴσοδος των ἀπὸ μίαν ἐξωτερικὴν κλίμακα εἰς τὸ πρόσωπον τῆς οἰκίας, ἐπὶ τοῦ δρόμου.

— Ἐκεῖ ὅπου κατοικεῖ τώρα ὁ δημοδιδάσκαλος; ἠρώτησεν ὁ Ἄνδρέας.

— Ἐκεῖ. Ὅτε ἀνέβην, μόλις καὶ μετὰ βίας κατώρθωσα νὰ φθάσω μέχρι τοῦ Χρήστου. Αἱ γειτόνισσαι εἶχον πλημμυρίσει τὰ δύο δωμάτια καὶ περιεκύκλωναν τὸν νέον, συμπαθεῖς, ἀλλὰ ἄχρηστοι, φέρουσαι σύγχυσιν. Ἡ πρώτη ἀνάγκη δὲν ἦτο νὰ πλυθῶσι τὰ αἵματα ἢ νὰ διορθωθῶσι τὰ φορέματα τοῦ Χρήστου, ἀλλὰ νὰ καυτηριασθῶσιν αἱ πληγαὶ του. Οὐδεὶς ὅμως ἐκεῖ ἐσκέπτετο περὶ τούτου. Ἡ σκέψις καὶ ἡ συλλογὴ ἦτο πῶς νὰ προμηθευθῶσι λυσοσόχορον.

Τὶ δὲν εἶπα διὰ νὰ τοὺς πείσω νὰ τὸν στείλωσιν ἀμέσως εἰς Ἀθήνας, εἰς τὸ νοσοκομεῖον! Δὲν ἤθελαν νὰ τὸ ἀκούσωσι. Λυσ-

σόχορτον καὶ πάλιν λυσσόχορτον. Αὐτὸ ἦτο ἡ ἐπιθυμητὴ πανάκεια, ἀλλὰ κανεῖς εἰς τὸ χωρίον δὲν εἶχε λυσσόχορτον.

— Τί χόρτον εἶναι τοῦτο ; ἠρώτησα διακόφας τὸν ἱερέα.

Οἱ ὀφθαλμοὶ ὄλων τῶν περὶ τὴν τράπεζαν ἐστράφησαν διὰ μᾶς πρὸς ἐμὲ καὶ ἠσθάνθησαν ὅτι ἠρουθρίασα ὑπὸ τὰ βλέμματά των. Εἶδα ὅτι ἡ διακοπή μου δυσηρέστησε τὸ ἀκροατήριον καὶ μετενόησα διὰ τὴν ἄκαιρον ἐρώτησίν μου. Δὲν ἦτο κατάλληλος ἡ στιγμή διὰ βοτανικὰς ἐρεῦνας, ἀλλ' ἀργὰ τὸ ἐνόησα.

— Δὲν ἠξεύρω πῶς νὰ τὸ περιγράψω, διότι δὲν τὸ γνωρίζω, μοὶ ἀπεκρίθη ὁ ἱερεύς. Ὑποθέτω ὅτι βλαστάνει εἰς Σαλαμίνα. Εἶναι μυστικὸν καὶ εἰσόδημα τῶν καλογήρων τῆς Φανερωμένης.

Δὲν ἐζήτησα πλειοτέρας διασαφήσεις, ἀλλ' ἔκυψα σιωπηλῶς τὴν κεφαλὴν. Ὁ Παπα-Σεραφίμ ἐνόησε τὴν στενοχωρίαν μου καὶ ἐξηκολούθησεν ὡς ἐξῆς :

Ἐπὶ τέλους καὶ μετὰ πολλὰ ἔπεισα καὶ τὸν Χρῆστον καὶ τοὺς — ἢ μᾶλλον τὰς — περὶ αὐτόν, καὶ ἀπεφασίσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἀθήνας. Ἦθελε ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Ἐπέμεινα καὶ ἐπὶ τέλους κατώρθωσα νὰ φύγῃ ἀμέσως, ὑποσχεθεὶς νὰ τὸν συνοδεύσω. Ἀνέβημεν εἰς τὰ ζῶα μας καὶ ἐξεκινήσαμεν. Αἱ γειτόνισσαι μᾶς ἔδιδαν εὐχὰς ἐν ἀφθονίᾳ, χωρὶς ὅμως νὰ φαίνωνται πεπεισμένοι, ὅτι τὸ νοσοκομεῖον θ' ἀντικαταστήσῃ τοῦ λυσοσόχορτου τὴν ἔλλειψιν. Ἐφθάσαμεν εἰς Ἀθήνας πολὺ ἀργά· ἀφῆκα τὸν Χρῆστον εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἐπέστρεψα νύκτα βαθεῖαν εἰς τὸ κελλίον μου.

Ταῦτα συνέβησαν, καθὼς σὰς εἶπον, τὴν Δευτέραν. Τὴν Πέμπτην ὁ Χρῆστος ἐπέστρεψε. Ὑπέφερεν ἀκόμη ἀπὸ τῆς καυτηριάσεως τοὺς πόνους, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἄλλα ἐφαίνετο καλῶς ἔχων. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας αἱ πληγαὶ τοῦ ἐπουλώθησαν ἐντελῶς. Ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δὲν εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ νοσοκομείου. Ἡ ὑποψία των δὲν προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ἐβράδυνε ἡ καυτηρίασις, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι ἔλλειψε τὸ λυσσόχορτον. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ προσληφθῇ ἡ λύσσα χωρὶς λυσοσόχορτον ; Ὅταν λοιπὸν ἐφαίνετο ὁ Χρῆστος, ἐξεδηλοῦτο γύρω του μυστηριώδης φόβος.

Αἱ μητέρες ἐφρόντιζον ἀμέσως νὰ συμμαζεύωσι τὰ τέκνα των, διὰ νὰ μὴ εὐρίσκωνται πλησίον του. Οἱ ἄνδρες ἐφέροντο περιποιητικῶς, ὡσὰν νὰ ἐπροφυλάττοντο μὴ τυχὸν λάβῃ ἀφορμὴν νὰ θυμώσῃ· ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ χωρίον ὄλον ἦτο εἰς προσοχὴν. Συνεμερίζετο. Ἄρα γε αὐτοὺς τοὺς φόβους τῶν συγχωρικῶν του

περὶ τῆς θεραπείας του ; Ἡ συστολή μὲ τὴν ὁποίαν μοὶ ἀπεκρίνετο, ὁπότεν συνέβαινε νὰ τὸν συναντήσω, τὸ λοξὸν βλέμμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐκοίταζε τοὺς διαβαίνοντας, ἐνῶ συνωμίλουν μετ' αὐτοῦ, ταῦτα καὶ ἄλλα μοὶ ἐφαίνοντο σημεῖα μαρτυροῦντα, ὅτι ὁ δυστυχὴς εἶχε τὰς ὑποφίας του. Τὸν ἔλυπούτην κατάκαρδα. Φαντασθῆτε, φίλοι μου, ὁποῖα βάσανος, ὁποῖα ἀγωνία νὰ φοβῆται τις, ὅτι κρύπτει ἐντὸς αὐτοῦ τοιαύτην ἀσθένειαν καὶ νὰ περιμένῃ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν ἐκρηξίν της!

—Τὸ χειρότερον εἶναι, ὑπέλαβεν ὁ γαμβρός μου, ὅτι τοιοῦτος φόβος ὑποτρέφει τὴν ἀσθένειαν. Ἄνεγίνωσκα ἐσχάτως τοιοῦτον τι εἰς ἓν ἐπιστημονικὸν περιοδικόν. Ὁ φόβος, ὅστις κατακυριεύει πολλούς, ὅταν τοὺς δαγκάσῃ σκύλος, φόβος τὸν ὁποῖον κρύπτουσιν, εἴτε ἀπὸ ἐντροπῆν, εἴτε διὰ νὰ μὴ τὸν μεταδώσουν εἰς τοὺς συγγενεῖς των, ἀποτελεῖ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀσθένειαν. Ἡ δὲ τοιαύτη παθολογικὴ κατάστασις ἐπιβαρύνει τὰς συνεπειὰς τῆς πληγῆς καὶ τῆς κεντηριάσεως. Ταῦτα καὶ μόνον δύναται νὰ προξενήσωσι τέτανον. Ἡ δὲ ὑδροφοβία καὶ ὁ τέτανος ὁμοιάζουσιν εἰς πολλά. Αὐτὰ λέγουν οἱ ἰατροί. Πρὸς τὶ ὅμως μᾶς τὰ λέγουν, ἐνόσω δὲν μᾶς διδάσκουν καὶ τὸ μυστικὸν πῶς νὰ κυριεύωμεν καὶ νὰ ἐκρίζωνωμεν τοὺς μυστικοὺς φόβους μας ; Ἐδῶ τοὺς θέλω. Ἄλλὰ μὲ συγχωρεῖτε, πάτερ, σᾶς διέκοψα.

—Χωρὶς ν' ἀναγνώσω τι περὶ τούτου, μοῦ ἤρχοντο ὑποφίαι τοιαῦται, ἐπανέλαβεν ὁ ἱερεὺς. Ἐν τούτοις αἱ ἐβδομάδες παρήρχοντο καὶ ἤρχιζον οἱ χωρικοὶ νὰ λησμονῶσι τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴ ὁμιλῶσι περὶ αὐτῆς, ὅτε ἕξαφνα περὶ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου ἔρχεται μίαν αὐγὴν ὁ πατήρ τοῦ Χριστοῦ καὶ μοῦ λέγει, ὅτι ὁ νιὸς του δὲν εἶναι καλά. Τί ἔχει ; Δὲν ἤξεύρω. Ἐχει θέρμην, δὲν ἔχει ὄρεξιν. Ὑπῆγα ἀμέσως νὰ τὸν ἰδῶ. Τὸν ἠῦρα ξαπλωμένον κατὰ γῆς, εἰς τὴν κάππαν του ἐπάνω. Ἦτο ἡσυχος, ἀλλ' ὠχρὸς καὶ φοβισμένος. Μοῦ εἶπεν ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἀναπνοήν του, ὅτι τοῦ ἔρχεται κάποτε ὡσὰν πνίξιμον εἰς τὸν λαιμόν, ὅτι στενοχωρεῖται ὑπερβολικά. Τῷ ἔδωκα ὀλίγον γάλα καὶ τὸν παρεκίνησα νὰ τὸ πῖν. Ἄνεσηκώθη, ἐπῆρε τὸ ἀγγεῖον ἀπὸ τὰς χεῖρας του καὶ ἠτοιμάσθη νὰ τὸ γευθῆ. Ἄλλ' ἄμα τὸ ἐπλησίασεν εἰς τὰ χεῖλη του, κατελήφθη ὑπὸ ῥίγους καὶ ἀηδίας. Τὸν κατέλαβον σπασμοὶ φοβεροί. Ἐνόμιζα ὅτι τελειώνει. Μετ' ὀλίγον συνῆλθεν.

—Ἄχ, μοῦ εἶπεν, ὁ γέρος μου τὰ πταίει. Ἄν ἐφρόντιζε νὰ

μοῦ φέρη τὸ λυσοσόχοτον, δὲν θ' ἀπέθνησκα λυσσασμένος ! Ἐπροσπάθησα νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἡ ἀσθενεία του ἦτο ἀπλῆ τοῦ στομάχου ταραχῆ, τῷ εἶπα ὅσα ἠδυνάμην, χωρὶς δυστυχῶς νὰ τὰ πιστεύω, καὶ τὸν ἀφῆκα, ὑποσχεθεὶς νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ πάλιν τὸ ἑσπέρας, διότι εἶχα τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ τελέσω γάμον εἰς τὸ πλέον ἀπόκεντρον χωρίον τῆς περιφερείας. Τοιαύτη ἡ ζωὴ τοῦ ἱερέως. Ἀπὸ τὴν λύπην εἰς τὴν χαράν, ἀπὸ τὰ στεφανώματα εἰς τὴν κηδεῖαν ! Ἄλλ' ἄς εἶναι.

Ἡ Τὸ ἑσπέρας, πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὸ χωρίον, ἔμαθα ὅτι ὁ Χοῤῥ-
στος ἦτο μανιώδης. Ὁ πατήρ του μ' ἐπερίμενε εἰς τὸ κελλίον μου. Ἦθελε τὴν βοήθειάν μου διὰ νὰ μεταφέρωμεν τὸν πάσχοντα εἰς ἄλλο οἶκημα ἰσόγειον. Τὸ ἀπῆτουν οἱ γείτονες. Ἐφοβοῦντο μὴ ἐξέλθῃ εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἀρχίσῃ νὰ δαγκάνῃ δεξιὰ καὶ ἀριστερά. Εἰς τὸ ἀνώγειον, ὅπου εὗρίσκετο, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐμποδισθῇ, ἐὰν ἦθελε νὰ ἐξέλθῃ. Ἦδύνατο νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὰ παράθυρα. Οἱ χωρικοὶ ἦσαν φοβισμένοι, ὁ δὲ φόβος εἶναι ἄγριος καὶ σκληρὸς καὶ ἐννόησα, ὅτι ἐὰν ὁ δυστυχὴς Χοῤῥστος ἐγίνετο ἀπειλητικὸς καὶ ἐπινίνδυνος, θὰ ἐτουφεκίζετο.†

Χωρὶς νὰ χάσω καιρὸν, μετέβην εἰς τὸ ἀνώγειον. Εὐτυχῶς ἤτορα τὸν ἀσθενῆ εἰς περιόδον ἡσυχίας. Ἐκάθητο κατὰ γῆς με τοὺς ἀγκῶνας ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν του. Τὰ ὀλίγα ἐπιπλα τοῦ δωματίου ἦσαν ἄνω κάτω, καὶ σπαρμένα ἐδῶ κι' ἐκεῖ τρίμματα πηλίνων ἀγγείων. Σᾶς ἐξομολογοῦμαι, ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην μὲ κατέλαβεν αἴσθημα φόβου. Ἐσκέφθην, ὅτι ἦτο ἀνοησία μου νὰ ὑπάγω μόνος ἐκεῖ. Ἄλλὰ δὲν ἠδυνάμην πλέον, ἂν τὸ ἤθελα, νὰ ὀπισθοχωρήσω. Ἐπλησίασα, ἔθεσα τὴν χεῖρα μου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ εἶπα μίαν εὐχὴν μεγαλοφώνως.

Ἢτε ἐτελείωσα, ἔκαμε τὸν σταυρὸ του καὶ μοῦ φίλησε τὴν χεῖρα.

— Δὲν εἶσαι καλὰ ἐδῶ Χοῤῥστε μου, τοῦ εἶπα. Ἐλα νὰ ὑπάγωμεν εἰς τοῦ θείου σου. Δὲν κατοικεῖ κινεῖς ἐκεῖ καὶ θὰ εἶσαι καλύτερα καὶ ἡσυχώτερος.

Ἢγέροθη ἐν σιωπῇ.

— Δὲν θέλω νὰ μὲ ἰδῇ κανεὶς, εἶπεν ἡσύχως. Εἰπέ τους ὅλους νὰ φύγουν ἀπὸ τὸν δρόμον μας.

Ἢνοιξε τὴν θύραν καί, μολοντί δὲν ἦτο κανεὶς ἔξω ἐκεῖ, ἐφώναξε δυνατά : Φύγετε ὅλοι, πηγαίνετε εἰς τὰ σπίτια σας.

Δὲν ἔμεινε κανεὶς ἔξω, Χρῆστε, πηγαίνωμεν.

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ βλέπω τὸ φῶς, πάτερ, μὲ πειράζει.

Ἐὖλος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του καὶ αἱ τελευταῖαι ἀκτῖνες του ἐχύνοντο διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας ἐντὸς τοῦ πενιχροῦ δωματίου. Ἐπῆρεν ὁ Χρῆστος τὴν κάμπαν του, τὴν ἔθεσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, τὴν ἐχαμήλωσεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του καὶ μούρτενε τὴν χεῖρα. Ἐγὼ ἔμπρός, ἐκεῖνος κατόπιν, μετέβημεν ἀπὸ τὸ ἐν οἶκημα εἰς τὸ ἄλλο. Ἐκεῖ ἔμεινα ἀρκετὴν ὥραν πλησίον του, ἐπροσπάθησα, ὅπως ἠδυνάμην, νὰ τὸν παρηγορήσω καὶ ἀνεχώρησα, ἀφοῦ ἐνύκτωσεν. Ὅτε ἤνοιξα τὴν θύραν διὰ νὰ ἐξέλθω, μούρ ἐφάνη, ὅτι εἶδα εἰς τὸ σκότος ἀνθρώπους ὠπλισμένους. Ἐκλείσα τὴν θύραν. Ἡ κλεῖς ἦτο ἔξωθεν. Τὴν ἐκλείδωσα καὶ ἐπροχώρησα.

Οἱ χωρικοὶ μὲ περιέβαλλον ἀμέσως ἐρωτῶντες περὶ τοῦ αἰσθηνοῦς. Τοὺς εἶπον, ὅτι ἀποθνήσκει καὶ τοὺς παρεκάλεσα ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἐλέους νὰ τὸν ἀφήσωσι ν' ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ. Οἱ δυστυχεῖς δὲν ἦσαν ἀναισθητοί. Ἐλυποῦντο ἐξ ὅλης καρδίας τὸν φίλον, τὸν σύντροφόν των. Ἀλλὰ τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυνητηρήσεως εἶναι ἀνώτερον τοῦ ἔλεους, ὁ δὲ φόβος ἐξεγείρει εἰς τοῦ ἀμαθοῦς τὴν καρδίαν τοῦ θηρίου τὰς ὁρμὰς . . .

Ἐκεῖ μᾶς διέκοψαν αἱ Κυριαί. Ἡ ἐσπερινὴ δροσὸς τὰς ἐδίωξεν ἀπὸ τὸν ἐξώστην.

Ἀκόμη εἰς τὰ σκοτεινὰ κάθεσθε ; ἀνέκραξεν ἡ ἀδελφὴ μου.

Ἡ Πατῆ-Σεραφίμ θὰ σᾶς λέγῃ κανὲν νόστιμον παραμῦθι. Δὲν μᾶς τὸ λέγετε καὶ ἡμᾶς νὰ διασκεδάσωμεν ;

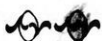
Καὶ διέταξε τὴν ὑπηρέτριαν νὰ φέρῃ φῶτα.

— Τί ἀπέγινεν ὁ Χρῆστος ; ἠρώτησε σιγὰ ὁ Ἄνδρῆας.

Ἡ ἱερεὺς ἐκλείσε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐκίνησεν ὀριζοντίως τὴν χεῖρα.

Δὲν ἐνόησα, καὶ οὔτε ἠθέλησα πλέον νὰ ἐξετάσω, τί ἐσήμαινεν ἡ χειρονομία ἐκείνη. Ἀπέθανε ; τὸν ἐφόνευσαν ; . . .

Ἡ ὑπηρέτρια εἰσῆλθε μὲ τὰ κηρία ἀνημμένα καὶ ἠλλάξαμεν ὀμιλίαν.

I. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΟΠΑΙΔΟΥ

Κατὰ τὸ 1896 εἶδα νὰ βαδίζῃ εἰς τὴν προκυμαίαν τοῦ Πειραιῶς ἓνα Κρητικόπουλο τριῶν πιθαμῶν, τὸ ὁποῖον ἦτο ἐνδεδυμένον μὲ δύο πήχεις ὕφασμα. Ἄνυπόδητον καὶ ξεσκουφωτον, ἐφόρει μόνον ὑποκάμισον καὶ βράκαν, τῆς ὁποίας τὸ κάτω ἄκρον ἐσεῖετο ὡς οὐρὰ πετειναρίου. Τὸ Κρητικόπουλον παρετήρει μὲ περιέργειαν μεγάλην τὰ πάντα, τὰ πλοῖα ἐξ ἑνός, τὰ μαγαζιά ἐξ ἄλλου, τὰ σπίτια, τὰ ὄχηματα καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐφαίνετο ἔκθαμβον ἀπὸ τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν πρωτοφανῶν πραγμάτων καὶ προσώπων.

Ἐπλησίασα καὶ τὸ ἤγγισα εἰς τὴν κεφαλήν.

— Πῶς σὲ λένε ; τοῦ εἶπα.

Τὸ παιδίον ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ ἀνήσυχον τὰ μάτια του, δύο μαῦρα μάτια γεμάτα φῶς.

— Μανώλη, μοῦ ἀπήντησε.

— Κι' ἀπὸ ποιοῦ μέρος τῆς Κρήτης εἶσαι ;

— Ἀπὸ τὸν Ταράτσο.

Μοῦ ἦλθε μιὰ ἰδέα. Τὸ εἶλκυσα εἰς τὸ ἀπέναντι μανάβικο καὶ τοῦ εἶπα :

— Θέλεις νὰ σοῦ δώσω ἓνα πρᾶμα ;

Ὁ μικρὸς οὔτε ναι εἶπεν, οὔτε ὄχι, ἀλλ' ἐπερίμενε νὰ ἴδῃ τὸ πρᾶγμα πὺ θὰ τοῦ ἔδιδα.

— Δῶσε μου ἓνα κανατάκι, εἶπα πρὸς τὸν μανάβην.

Καί, ἀφοῦ ἐπλήρωσα, ἔδωκα τὸ κανάτι τοῦ μικροῦ Κρητικοῦ.

— Χαρίζεις μού το ; μοῦ εἶπε,

— Χαρίζω σοῦ το.

Ἡ χαρὰ ἔλαμπεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ μικροῦ, ὁ ὁποῖος ἔφυγε μὲ τὸ κανάτι καὶ ἀπομακρυνόμενος τὸ παρετήρει καὶ τὸ ἐκαμάρωνεν ὡς πολῦτιμον ἀπόκτημα.

Ἐγὼ ἔσταμάτησα πρὸ τοῦ μανάβικου καὶ παρετήρουν τὸ παιδίον. Ὁ δὲ μανάβης, ἀφοῦ μὲ παρετήρησε μὲ ἀπορίαν διὰ τὴν δωρεάν μου, ἦλθε πλησίον καὶ εἶπε :

— Εἶνε γυναικόπαιδο, τὸ κακόμοιρο !

Καὶ ἔπειτα ἐπρόσθεσε :

—Τὶ τραβοῦν κι' αὐτοὶ οἱ Κρητικοί!

Ἦρχισε δὲ νὰ μ' ἐρωτᾷ, ἂν ὑπῆρχεν ἐλπίς αὐτὴν τὴν φορὰν νὰ τελειώσουν καὶ τὰ βάρσανα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ δὲν τοῦ ἀπήντησα.

Ἡ προσοχὴ μου ὅλη ἦτο συγκεντρωμένη εἰς τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔξωντάνευε μία μακρουνήν μου ἀνάμνησιν. Καὶ ἐπανέβλεπα τὸν ἑαυτόν μου, ὅπως ἦτο, ὅτε πρὸ τριάντα ἐτῶν, ὡς γυναικόπαιδον καὶ ἐγώ, εὐρέθηκα εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἐπλανήθην ἐκθαμβος εἰς τὴν προκουμαίαν ἐκείνην μ' ἕνα κανάτι αἰγινητικὸν εἰς τὸ χέρι.

Θὰ ἦμουν καὶ ἐγὼ τότε πέντε ἐτῶν. Ἄλλ' ἐνθυμοῦμαι τὰς πρώτας ἀνησυχίας καὶ τοὺς φόβους τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ '66. Ὁ πατέρας μου ἀπουσίαζεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐγύριζε δὲ κρυφὰ εἰς τὸ Καστέλλι καὶ ἐκοιμᾶτο σὲ ξένο σπίτι. Μόλις τὸν ἐβλέπαμε. Ἦτο ἀπὸ τοὺς συνωμότες καὶ ἐφοβεῖτο μὴ συλληφθῆ.

Ἐπειτα, μίαν νύκτα μᾶς ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ Καστέλλι καὶ μᾶς μετέφερε ὅλην τὴν οἰκογένειαν εἰς τὴν δυτικὴν παραλία, ὅπου μὲ ἄλλα γυναικόπαιδα ἐπεριμέναμεν πλοῖον νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς πάρῃ. Ὁ πατέρας μου πάλιν ἀπουσίαζεν ἦτο εἰς τὴν Συνέλευσιν καὶ μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἤρχετο, καὶ μᾶς ἔβλεπε.

Δὲν γνωρίζω πόσον καιρὸν ἐκάμαμεν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἀλλὰ βεβαίως μῆνες θὰ ἐπέρασαν. Ἄλλὰ πλοῖον δὲν ἤρχετο, οἱ Τοῦρκοι ἐπλησίαζαν καὶ αἱ τροφαὶ μας ἐξηντλοῦντο. Τότε ὁ πατέρας εὐρέθηκε τὸν Μεσογειανὸν Κρουβίδην καὶ ἐσυμφώνησεν νὰ τοῦ δώσῃ δέκα λίρες διὰ νὰ μᾶς περάσῃ μὲ τὸ καΐκι του εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἦμεθα δέκα, παιδιὰ καὶ γυναῖκες, καὶ καΐκι τὸ τοῦ Κρουβίδη ἦτο μιὰ ἐλεεινὴ ψαρόβαρκα. Ὁ πατέρας τὸν εἶχε συμφωνήσει νὰ μὴν πάρῃ ἄλλους. Ἄλλ' αὐτός, πλεονέκτης ἄνθρωπος, ἀφοῦ μᾶς παρέλαβεν ἀπὸ τὸ Σφινάρι, ἔκαμε προσέγγισιν εἰς τὴν Ἀκτὴν κι' ἐπῆρε καὶ ἄλλους, γέροντας καὶ γυναῖκες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἕναν πληγωμένον εἰς τὸ μάτι. Κατὰ τὰς ὀκτῶ-ἐννιά εἴχαμε ἀφήσει τὴν Κρήτη καὶ κατὰ τὴν αὐγὴν εὐρισκόμεθα μεταξὺ τοῦ ξερονήσου Ποντικοῦ καὶ τῶν Ἀντικυθῆρων. Ὀλίγον ἀκόμη καὶ θὰ εἴμεθα ἀσφαλεῖς. Ἄλλ' ὅταν ἤρχισε νὰ διαφωτίζῃ, ὁ Κρουβίδης διέκρινε ἕνα πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἤρχετο κατ' ἐπάνω μας.

—Χαθῆκαμε, μᾶς λέει. Εἶναι Τούρκικο καὶ θὰ μᾶς πιάσῃ.

Οἱ γυναῖκες ἐξεφώνησαν καὶ ἐπεκαλοῦντο Χριστοὺς καὶ Πα-

ναγίες και ὁ πληγωμένος πού εἶχε ἐπάνω του τριάντα λίρες τὶς ἔροϊξε στὴ θάλασσα γιὰ νὰ μὴ τὶς πάρουν οἱ Τοῦρκοι.

—Θέλετε νὰ μᾶς πιάσουν οἱ Τοῦρκοι; ἠρώτησεν ὁ Κρουβίδης.

—Καλλιὰ νὰ μᾶσε φάη ἢ μαύρη θάλασσα! ἀπήντησε μιὰ ἀπὸ τὶς γυναῖκες.

Καὶ αὐτὴ ἦτον ἡ γενικὴ γνώμη τῶν γυναικῶν.

—Αἶ, ἐλάτε ἀπὸ παέ, εἶπεν ὁ πλοίαρχός μας καὶ ἤρχισε νὰ μᾶς τοποθετῆ εἰς τὴν μίαν πλευρὰν τῆς βάρκας διὰ νὰ τὴν ἀνατρέψῃ εὐκολώτερα.

Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην διατηρῶ μιὰν φροξιαστικὴν ἀνάμνησιν τῆς θαλάσσης, ὅπως τὴν εἶδα ν' ἀπλώνεται μπροστά μου μαύρη πίσσα. Ἄλλὰ δὲν εἶχα συνείδησιν σαφῆ τοῦ κινδύνου καὶ ἐφοβούμην μὲ τοὺς φόβους τῶν ἄλλων.

Οἱ ἄνδρες ὅμως ἠμπόδισαν τὸν Κρουβίδην νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν του. Ἠλπίζαν, φαίνεται, εἰς τὴν θεῖαν ἐπέμβασιν ἢ εἰς ἄλλο τι ἀπροσδόκητον. Ἴσως κ' ἐπροτίμων νὰ σφαγοῦν παρὰ νὰ πνιγοῦν. Ἐν τῷ μεταξῶν ὁ μαῦρος ὄγκος τοῦ πλοίου ὄλο καὶ ἐπλησίαζε καὶ τώρα ἐφαίνετο ὄγκωδέστερος εἰς τὴν διαφάνειαν τοῦ ὄρθου. Τότε μιὰ κόρη ἐροίφθη εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰ χέρια τῶν Τούρκων, ἀλλ' οἱ ἄνδρες τὴν ἀνέστυραν.

—Ἀφοῦ δὲ θέτε νὰ βουλιάζωμε, εἶπεν ὁ Κρουβίδης, τότε νὰ ρίξετε στὴ θάλασσα ὅσα ἄρματα ἔχετε οἱ ἄντρες, γιὰτὶ ἂν βροῦν οἱ Τοῦρκοι ἄρματα στὸ καῖκι θὰ μᾶσε δώσουνε ἄσκημο θάνατο. Χωρὶς ἄρματα θὰ περάσωμε γιὰ ἀπόλεμοι καὶ μουτῆδες.

Οἱ ἄνδρες ἐπέισθησαν καὶ ἔροριψαν ὅσα ὄπλα εἶχαν στὴ θάλασσα. Ἄλλ' ὁ πλοίαρχός μας εἶχεν ἄλλον σκοπόν. Ἦθελε νὰ φύγῃ καὶ ἐφοβεῖτο μήπως τὸν ἐμποδίσουν ἢ τὸν σκοτώσουν οἱ ἄνδρες. Ἀφοῦ λοιπὸν τοὺς ἔπεισε κ' ἔροριψαν κατὶ παλιοπιστόλες καὶ μαχαίρια πού εἶχαν στὴ θάλασσα, ἐφούσκωσε δύο τουλούμια συνδεδεμένα καὶ μ' αὐτὰ ἔπεσε στὴ θάλασσα. Καὶ ἔγινεν ἄφαντος εἰς τὸ σκότος. Ἐμεῖς δ' ἐμείναμεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ κανεὶς δὲν ἤξερε νὰ κρατήσῃ τιμόνι, τὸ καῖκι ἔμεινεν ἀκυβέρνητον.

Ὡς τόσον τὸ πλοῖον ἤρχετο κατ' ἐπάνω μας καὶ τώρα ἠκούετο ὁ θύρυβος τῶν μηχανῶν του. Ἄρα γε μᾶς εἶχαν ἰδῆ ἢ θὰ ἔπεφτεν ἐπάνω μας ὁ φοβερός ἐκεῖνος ὄγκος νὰ μᾶς κάμῃ θρύψαλλα; Ἄλλὰ δὲν ἦτο προτιμότερον αὐτό, παρὰ νὰ μᾶς πιάσουν οἱ Τοῦρκοι;

Διονύσιος Σολωμός

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἄλλὰ δὲν ἦσαν Τοῦρκοι. Ἡ ἀπελπισία μας μετεβλήθη εἰς χαρὰν ἀπερίγραπτη, ὅταν ἀκούσαμε νὰ μᾶς φωνάζουν ἀπὸ τὸ πλοῖον ἑλληνικά.

—Τὸ νοῦ σας! . . . Τραβηχθῆτε λιγάκι νὰ μὴ σᾶς τρακάρη τὸ βαπόρι.

Εἶχε πιά φωτίσει καὶ διεκρίναμεν ἀνθρώπους μὲ κασκέτα πάνω στὸ πλοῖον. Σὲ λίγο βλέπομεν καὶ μιὰ φελούκα * νῶοχεται. Τὸ πλοῖον ἦτο ρωσικὸν καὶ εἶχεν ἔλθει διὰ νὰ πάρῃ τὰ γυναικό-παιδα, νὰ τὰ σώσῃ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τὴν πείναν. Ἦτο τρώοντι γεμάτο ἀπὸ γυναῖκες καὶ παιδιὰ.

Μᾶς ἐπῆραν ἐπάνω, μᾶς ἐπεριποιήθησαν πλὴν οἱ Ρῶσοι καὶ τὸ βδάδου ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Τὴν ἄλλῃ μέρα ἐσυρ-γιανοῦσα εἰς τὴν παραλίαν ἐκθαμβος δι' ὅσα ἔβλεπα, ὅπως τὸ προσφυγόπουλο πού εἶδα στὸ ἴδιο μέρος. Καὶ δὲν ἐλησμόνησα ἀκόμη τὴν χαρὰν πού μοῦ ἔκαμεν ἕνας καλὸς ἀνθρώπος, μανά-βης εἰς τὴν προκυμαίαν, ὁ ὁποῖος μοῦ χάρισε ἕνα κανάτι αἰγι-νήτικο.

Εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐμείναμεν ὀλίγον καιρόν. Ὅταν δὲ μετὰ ἔτη ἐπανῆλθα μεγάλος, δὲν εὗρῆκα τίποτε ἀπὸ τὴν εἰκόνα πού εἶχε διατηρήσει ἡ παιδική μου μνήμη καὶ ἡ ὁποία ἦτον ὡς ἀνάμνη-σις παλαιοῦ ὄνειρου μισοσβησμένη.

Καὶ ὁ Κρουβίδης, θὰ ρωτήσετε, τὶ ἀπέγινε; Δυὸ ἡμέρες ἐπάλευε τὸ θηρίον μὲ τὴ θάλασσα καὶ κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἀκτὴν τῆς Κισάμου μισοπεθαμένος. Εὗρῆκε δὲ τὸν πατέρα καὶ τοῦ εἶπεν ὅτι μᾶς ἔπιασε ἕνα Τούρκικο καὶ ὅτι μόνον αὐτὸς ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος. Ὁ πατέρας εὔρε τρόπον νὰ γράψῃ στὰ Χανιά, ἀλλ' εἰς τὰ Χανιά δὲν ἐγνώριζον τίποτε γιὰ τὴν τύχη μας. Εἶχε δὲ τελείως ἀπελπισθῆ καὶ ἐθεώρει ὅλην του τὴν οἰκογένειαν χαμένην, ὅτε μετὰ ἕνα ἢ δύο μῆνας ἐπληροφορήθη ὅτι εἶχαμε διασωθῆ εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὅτι ἐμείναμεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Κρουβίδης ἐξηκολούθησε τὰ ταξίδια του μεταξὺ Κρήτης καὶ Ἑλλάδος. Ἄλλὰ μιὰ φορὰ ἐπῆγε καὶ δὲν ἐγύρισε. Ἐχάθη μὲ καμιὰ εἰκοσαριά ἄτομα πού εἶχε πάρει στὸ καΐκι του ἀπὸ τὰ Ρεθεμιώτικα. Τοὺς εἶχαν πιάσει Τοῦρκοι καὶ τοὺς ἔσφαξαν ἄλλ' ἴσως καὶ νὰ ἐπνίγησαν.

ΑΡΙΣΤΟΜ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ

Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ

Θεὰ τοῦ πόνου, ταπεινὴ περὶ τὰ μονοπάτια
 ποὺ φέρονται στ' ἄχαρη λημέρια,
 κι' ἔχεις πλουσία τὴν καρδιά καὶ πρόθυμα τὰ χέρια
 κι' ἀγγέλον ἀγαθότητα στὰ σπλαχνικά σου μάτια.

Εἶσαι ἡ πλουσιότερη τῆς γῆς, Ἐλεημοσύνη,
 κι' ὅταν ἀκόμα φτωχικὰ τὸ χέρι σου χαρίζῃ.
 Λέν εἶναι πλούσιος κανεὶς γιὰ ὅσα θησανρίζει,
 ἀλλὰ γιὰ ὅσα μὲ χαρὰ καὶ μὲ ἀγάπη δίνει.

Λαβαίνεις, κι' ὁ ἀγέρας σου παρηγοριὰ σκορπίζει,
 λουλούδια δλόγητά σου σπέρνεις,
 δίνεις χαρὰ κι' ἀνάσταση, καὶ γιὰ μισθὸ σου παίρνεις
 δάκρυ, ποὺ σὰν ἀγίασμα τὰ χέρια σου ραντίζει.

Λάμπει ἡ ἐλπίδα, ἅμα φανῆς σὲ μάτι ἀπελπισμένο,
 τὸ κλάμα γίνεται τραγοῦδι,
 καὶ ἡ ζωὴ, ποὺ κοίτεται σὰ δένδρο μαραμένο,
 ροιῶθει κοντὰ σου ἄνοιξη, πετᾷ γιὰ σὲ λουλούδι.

Μέσ' στὴν καλύβη τοῦ φτωχοῦ, τὴν πιὸ σκοτεινιασμένη,
 τὸ φωτεινὸ σου θρόνο στήνεις,
 κι' ἡ ὄψη σου φεγγαβολᾷ σὰν ἄστρο τῆς γαλήνης,
 λαμπρότερη μέσ' στὴν καρδιά τὴν πιὸ δυστυχισμένη.

Κρύβεσαι, ἀλλ' ἡ χάρη σου σὲ μύριες ὄφες λάμπει,
 σ' ἀμέτρητες καρδιὲς μυρίζει,
 σὰν λούλουδο ποὺ ταπεινὸ βαθιὰ στὰ χόρτα ἀνθίζει,
 μὰ τὸ γλυκό του ἀνάσασμα μυροβολοῦν οἱ κάμποι.

Τὴ δύναμή σου, ὦ θεά, τὴ μαγεμένη, οὐράνια,
 δὲν κτίζεις σὺ μὲ περηφάνεια
 ἀπάνω εἰς τὰ μάταια τοῦ κόσμου μεγαλεῖα,
 τὴ θεμελιώνεις στὴν εὐχὴ καὶ εἰς τὴν εὐλογία.

Οἱ πιὸ ἀδύνατοι τῆς γῆς, ἰδοὺ ἡ δύναμή σου!
 Χῆρες, παιδάκια ὄρφανεμένα,

ποὺ τὰ γλυκαίνει, ὡσὰν τὸ φῶς, ἡ μητρικὴ στοργή σου,
σηκώνουνε τὸ θρόνο σου σὲ χέρια εὐλογημένα.

Ἐλεημοσύνη, ταπεινὴ περᾶς τὴν οἰκουμένη,
κα' ἐνῶ τὸ γόνυ ἐμπρός σου κλίνει
καὶ μ' εὐλογίες καὶ μ' εὐχῆς καὶ δάκρυα σὲ θραίνει,
σὸ γονατίζεις σπλαχνικὴ στῆς συμφορᾶς τὴν κλίτη.

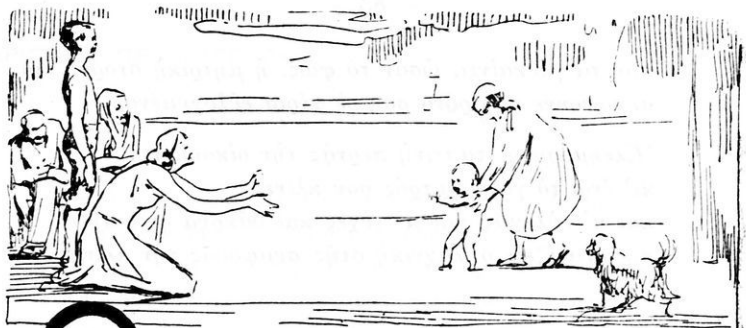
ΔΙΟΝ. ΣΟΛΩΜΟΥ

Η ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΗΣ

Καθαρότατον ἥλιο ἐπρομηνοῦσε
Τῆς αὐγῆς τὸ δροσᾶτο ὕστερο ἀστέρι.
Σύγγεφο, καταχνιά, δὲν ἀπεροῦσε,
Τ' οὐρανοῦ σὲ κανένα ἀπὸ τὰ μέρη
Καὶ ἀπὸ 'κεῖ κινημένο ἀργοφυσοῦσε
Τόσο γλυκὸ στὸ πρόσωπο τ' ἀέρι,
Ποὺ λὲς καὶ λέει μέσ' στῆς καρδιᾶς τὰ φύλλα:
Γλυκιά ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος μαυροῖλα.

Χριστὸς Ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες,
Ὅλοι, μικροί, μεγάλοι, ἐτοιμαστῆτε.
Μέσα στὶς ἐκκλησιᾶς τὶς δαφνοφόρες
Μὲ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχτῆτε
Ἀνοίξετε ἀγκαλιὰς εἰρηνοφόρες
Ὅμπροστὰ στοὺς Ἅγίους καὶ φιληθῆτε,
Φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μὲ χεῖλη,
Πέστε «Χριστὸς Ἀνέστη!» ἐχθροὶ καὶ φίλοι.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΣΤΟ ΛΙΒΑΔΙ

Ἦτο ὥρα δειλινοῦ καὶ ἀπὸ πρωΐας ὁ αἰθὴρ ἦτο θολωμένος καὶ σκότος ἐπεκρέματο καὶ συννεφιά μεγάλη. Τέλος οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνοίγησαν καὶ ἐγινε βροχή, θάλασσα, καταποντισμός. Τὸ κατώγειον τῆς γριὰ Ραγιάδαινας ἐγένεσε ὡς δυὸ πήχεις. Τὸ ἐλαιοτριβεῖον τοῦ Δαυκιώτη ἐπατήθη μέχρι ἀναστήματος καὶ πλέον ἀπὸ τὸ νερόν, καὶ οἱ κοπάνες ἐγένεισαν, αἱ ἐλαῖαι παρεσύρθησαν ἀπὸ τὸν χαμηλὸν σοφάν, τὸ ἄλλογον ἐσταμάτησε καὶ ὁ Γιάννης ὁ Ἀρμένιος ἔμεινε μὲ τὸ πτυάριον εἰς τὴν χεῖρα. Ἡ θειά-Μαριώ, ἡ Κατσικάκαινα, ἐβγῆκεν ἔξω εἰς τὸ χαγιάτι καὶ συνέπλεκε τὰς χεῖρας εἰς προσευχὴν ἀγωνίας.

Ὁ σταῦλος τοῦ γέρο-Κουμενῆ εἶχε πλημμυρῆσει καὶ τὸ γαῖ-δούρι ἐπλεεν εἰς τὸ νερόν. Ὁ κύριός του ἄλλο μέσον δὲν εὔρε, παρὰ νὰ τραβήξῃ τὴν τριχιὰν ἀπὸ τὴν κλαβανὴν ἐπάνω εἰς τὸ πάτωμα, ὥστε τὸ ζῶον νὰ πλέῃ τὸ σῶμα κάτω καὶ τὴν κεφαλὴν ν' ἀνατείνῃ ἐπάνω, μὲ κίνδυνον νὰ πνιγῇ ἀπὸ τὸ σχοινίον, πρὶν γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ νερόν. Πέραν, εἰς τὸν κῆπον τοῦ Σαραφιανοῦ, ἡ πλημμύρα εἶχε ρίξει κάτω τοὺς τοίχους, καὶ τὸ νερόν ἐξέσπασε μέσα εἰς τὸν κῆπον, παρασῦρον καλύβας, σταῦλους, φυτείας καὶ δένδρα. Ὁ Σαραφιανὸς μὲ τὸν κηρωτὸν ἐπενδύτην, μὲ τὰ ὑποδήματα μέχρι τῶν μηρῶν, ἐπροσπάθει νὰ ἐμβαλώσῃ ἐκ τῶν ἐνό-

των τὸ ρῆγμα τοῦ τοίχου, κουβαλῶν χονδρὰ ξύλα καὶ κατσουρα καὶ σωρεύων ταῦτα διὰ νὰ φράξῃ τὴν ὀρυμνίαν. Ἡ γριὰ-Χιόνω ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐφώναζε :

—Κάψε τα, γιέ μου, κάψε τα!

Ἴσως ἐφαντάζετο, ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἐσώρευε τὰ ξύλα διὰ νὰ ἀνάψῃ φωτιάν.

Κάτω εἰς ποτόκι* ὅλα ἦσαν θάλασσα.

Τὰ κατώγεια τῶν οἰκιῶν εἶχον πλημμυρίσει ὅλα. Τὸ βαρελάδικο τοῦ μαστρο-Στεφανῆ εἶχε γεμίσει νερὸ ὡς δύο μπόγια, ὁ βρόχινος ποταμὸς εἶχε ρίψει κάτω, πρῶτον τὸ τσαρδάκι* ἢ τὸ μικρὸν παράπηγμα τοῦ Στεφανῆ, εἶτα παρέσυρε τὰ βαρέλια εἰς χορὸν ὅλα, ὅσα ἦσαν ἀποκάτω εἰς τὸ τσαρδάκι, εἶτα εἰσώρμησεν εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ καλοῦ χειρώνακτος καὶ τὸ ἔκαμε νὰ πλέῃ. Ἄλλ' ἢ πλημμύρα ἦτο εἰς ὅλα τὰ ἰσόγεια καί, ὅπου τὰ πατώματα ἦσαν χαμηλά, ἐκινδύνευε νὰ τὰ φθάσῃ. Ἡ γριὰ-Ραγιαδάινα, ἐφώναζεν ἀπ' ἀντικρὺ νὰ πάγουν νὰ τὴν γλυτώσουν.

Θὰ ἐχρειάζετο βάρκα, διὰ νὰ τῆς κάμουν τὴν χάριν. Ἀλλὰ βάρκα δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη, εἰμὴ τὰ βαρέλια τοῦ μαστρο-Στεφανῆ, ὅπου ἔπλεαν ὅλα εἰς τὴν σειρὰν μὲ γραφικὴν νωθρότητα. Ὁ υἱὸς τοῦ βαρελά, ὁ μικρὸς, εἶχε καθαλλικεύσει τὸ ἐν τούτων, καὶ εὔρε μεγάλην διασκέδασιν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε ν' ἀνακαλύψῃ τὸ πηδάλιον τοῦ αὐτοσχεδίου πλοιαρίου. Ἐκλινε πότε μὲ τὸν ἕνα πόδα καὶ πότε μὲ τὸν ἄλλον κατὰ τὸ ρεῦμα καὶ ἦτο ἕτοιμος κάθε στιγμὴν νὰ δώσῃ βουτιάν.

Ἐπάνω εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς συνοικίας, τὸ ἀνατολικόν, δὲν ἦτο φόβος νὰ φθάσῃ τὸ νερὸν εἰς τὰς οἰκίας. Ἐκεῖ ἦσαν τὰ Κοτρῶνια, ὑψηλοὶ βράχοι, καμωμένοι ἐπίτηδες διὰ νὰ κτίζουν φωλεὰς τὰ νυκτοπούλια καὶ διὰ νὰ ἀναβαίνουν τὰ παιδιὰ νὰ παίζουν μὲ τοὺς χαρτίνους ἀετούς, διὰ νὰ κάμουν τρέλλας καὶ νὰ φωνάζουν. Ἡ γριὰ Σακαβάραινα εἶχεν ἐξέλθει εἰς τὸν ἐξώστην καὶ ἐτραβοῦσε τὰ μαλλιά τῆς καὶ ἐφώναζε :

—Τ' εἶν' αὐτό, Θεέ μου, τι' εἶν' αὐτό! Ἄμαρτωλοὶ εἶναι καὶ θὰ τοὺς βουλιάξῃ.

Καὶ ἡ θειά-Καρπέταινα, σύζυγος πλοιάρχου, ἐνθυμουμένη τὸν ἄνδρα τῆς καὶ τοὺς υἱούς τῆς, ὅπου ἑταξίδευαν μὲ τὸ καράβι, ἔκραζε :

—Παναγιά μου, στὸ πέλαγο! Παναγιά μου, στὸ πέλαγο!

Ὁ γέρον πατήρ, ὁ καλὸς οἰκογενειάρχης μιᾶς πτωχῆς οἰκίας

δίπλα εἰς τὸ βαρελάδικο, εἶχεν ὀπλισθῆ προχείρως μὲ σκαπάνην καὶ μὲ κουβάν καὶ εἶχε καταβῆ εἰς τὸ ἰσόγειο. Ἐπροσπάθει νὰ ἀδειάσῃ τὸ νερὸν ἀπὸ τὸ κατώγι, ἐπαιδεύετο νὰ φράξῃ ἕως δύο πιθαμὰς τὸ κατώφλιον καὶ ἐπάσχιζε νὰ δέσῃ τὸ πιθάριον τοῦ ἐλαίου εἰς ἕναν κρίκον ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἦμην κι' ἐγὼ ἐκεῖ ἰστάμην εἰς τὸ παράθυρον, ἔβλεπα κι' ἐπροσπαθοῦσα νὰ διώξω τὸν φόβον, νὰ διεσκεδάσω. Γυναῖκες ἀνασκουμπομέναι μέχρι γονάτων, πατοῦσαι εἰς τὰ νερά, ὁ βαρελάς κοπιάζων νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ ἐργαστήριόν του, νὰ μαζώξῃ τὰ βαρέλια του, νὰ βάλῃ στὴν ἄκρην τὰ κλαδιὰ καὶ τὰ ξύλα ἀπὸ τὸ χαλασμένο παράπηγμά του, ὅλα ἀπετέλουν παιδικὸν θέαμα. Ἡ φουρνάρισα ἐφώναζεν ἀπ' ἀντικρὺ νὰ πάγουν νὰ γλυτώσουν τὶς κλάρες τῆς, ὅπου τὰς εἶχε παρασύρει τὸ ρεῦμα. Δύο ἢ τρεῖς γέροντες τῆς γειτονιᾶς ἦσαν μέχρι βουβῶνων εἰς τὸ νερόν, διὰ νὰ γλυτώσουν ὀλίγες κουτσουῖρες καὶ καυσόξυλα, ὅπου ἔπλεαν εἰς τὸν ποταμόν. Ἡ γριὰ-Μερεγλίνα, ἀπὸ τὸ στενὸν μέσα, ἐφώναζε νὰ τῆς γλυτώσουν τὴν σκαφίδα τῆς, ὅπου τὴν εἶχε πάρει τὸ ρεῦμα καὶ τὴν ἔσπρωχνε κάτω πρὸς τὴν θάλασσαν.

Τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ σχολεῖον εἶχαν κάμει γενικὴν ἔξοδον, καθὼς ἐκόπασεν ἡ βροχή, καὶ τὸ ρεῦμα τῆς πλημμύρας ἐφούσκωνεν ἀκόμη. Ἐξῆλθον δρομαίως μὲ ἀτάκτους φωνὰς καὶ ἔτρεχαν εἰς τὴν μεγάλην λίμνην τοῦ νεροῦ κάτω πρὸς τὸν αἰγιαλόν, διὰ νὰ προφθάσουν νὰ χορτάσουν καράβισμα καὶ παιγνίδι εἰς τὰ νερά μίαν φορὰν, νὰ βραχοῦν, νὰ παίξουν μὲ τὸ ρεῦμα. Καὶ δύο κοπάδια πάπιες ὅπου ἔπεσαν εἰς τὰ νερά ἅμα ἐσταμάτησεν ἡ βροχή, κι' ἐβουτουσαν, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἔντρομα.

Πτωχὴ χήρα, ἡ Μαριὼ Λιβαδάκαινα, μαζὶ μὲ τὴν κόρη τῆς τὴν Ματώ, εὐρίσκοντο εἰς τὸν μεμονωμένον οἰκίσκον των, εἰς τὸ χαμηλότερον μέρος τοῦ Λιβαδιοῦ, πρὸς τὴν ἔσοχὴν, εἰς τὴν ἄκρην τοῦ χωρίου. Ἄμα ἤρχισεν ἡ καταιγὶς καὶ τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας ταχέως κατεπλημμύρισαν. Ἄλλ' ἡ Μαριὼ δὲν ἐπρόσεχε κατ' ἀρχὰς εἰς τοῦτο. Εἶχε τὸ μάτι ὑψηλὰ κατὰ τὸ βουνόν. Ἦτον ἀφηρημένη.

- Μάνα, θὰ πλημμύρουμε, ἐφώναξεν ἡ κόρη τῆς.
- Ἡ μήτηρ ἐξηκολούθει νὰ κοιτάζῃ ὑψηλὰ εἰς τὸ βουνόν.
- Ἄς πᾶ νὰ πλημμύρουμε, ἐψιθύρισε.
- Μάνα, πλημμύραμε! ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον ἡ Ματώ.

Ἡ χήρα ἔστρεψε τὸ βλέμμα πρὸς τὰ παρὰ πόδας. Ὅλη ἡ στεφάνη τοῦ ἐδάφους ὀλόγυρα εἶχε πλημμυρῆσει καὶ τὸ ἰσόγειον τῆς οἰκίας ἦτο γεμάτον νερόν. Τὸ χαμηλὸν πάτωμα ἐκινδύνευε νὰ τὸ φθάσῃ. Θάλασσα, ποταμός, πέλαγος.

— Πῶ, πῶ, πῶ! ἔκαμεν ἡ μήτηρ συμπλέκουσα τὰς χεῖρας.

Ἀπὸ τὴν στέγην τῆς οἰκίας εἶχαν ἀνοίξει δέκα ἕως δώδεκα σταλαγμοί. Τὰ φορέματα, ἡ «τέμπλα» μὲ τὰ στορώματα καὶ τὰ σινδόνια, τὰ πενιχρὰ ἔπιπλα, ὅλα ἦσαν καταβρογμένα.

Ἡ κόρη τὰ μετέφερε καὶ τὰ ἐσώφρυνεν ὅλα μαζί, πότε εἰς τὴν μίαν γωνίαν καὶ πότε εἰς τὴν ἄλλην· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἤνοιγε σταλαγμός. Τέλος τὰ ἐκουβάλησε ὅλα εἰς τὴν μέσσην· ἀλλ' ἐκεῖ ἤνοιξε μέγας σταλαγμός εἰς τὸν «καβαλλάωρον» τῆς στέγης.

Τὴν προηγουμένην ἐβδομάδα εἶχαν ξανασύρει τὴν σκεπὴν. Νὰ τὸ ἤξευραν νὰ μὴ βάλουν μάστορην!

Ἄλλὰ καὶ τί τὸν ἤθελαν τὸν μάστορην; Μήπως ἦτο ἰδικόν τους τὸ σπίτι; Ὁ κύρ-Ἀργυρὸς ὁ Ξυγκοχέρης, ὁ πιστωτὴς τῶν, τοὺς ἐφοβέριζε καθημερινῶς νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι. Πρὸ δύο ἡμερῶν ἀκόμη εἶχε περάσει ἀπὸ ἐκεῖ καὶ τοὺς εἶπε, ὅτι θὰ τοὺς πάρῃ τὸ ποτάμι... Ἄς χαρῆ τώρα.

— Πῶ, πῶ! θὰ πνιγοῦμε, μάνα! ὠλόλυζεν ἡ κόρη συμπλέκουσα τὰς χεῖρας, κοιτάζουσα διὰ τοῦ παραθύρου κάτω καὶ βλέπουσα ὅλο τὸ Λιβάδι θάλασσαν. Δὲν ἐφαίνετο πουθενὰ πάτημα διὰ νὰ πατήσῃ τις. Καὶ ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει ἀκόμη.

— Θὰ πνιγοῦμε! ἐθρήνησεν ἡ μήτηρ, τραβοῦσα τὰ μαλλιά της, καὶ ὁ ἀδελφός σου ποὺ λείπει ἀπ' τὸ πρῶτ' στὸ χωράφι, δὲν θὰ πνιγῇ;

Σπαρακτικὴ ἦτο ἡ φωνὴ τῆς μητρὸς.

Ἀπέναντι πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος, πεντακόσια βήματα μακρὰν, ἐκατοικοῦσεν ἡ Μαργαρώ ἡ Μποστανού, ἐντὸς τοῦ λαχανοκῆπου, τὸν ὁποῖον ἐκαλλιέργει ὁ σύζυγός της. Ὁ οἰκίσκος τῶν ὑψηλά, ἐπὶ λοφίσκου, ἀψηφοῦσε τὴν πλημμύραν. Ἡ γυνὴ εἶχε ἀνοίξει τὸ παράθυρον καὶ ἐφώναζε πρὸς τὴν Μαριῶ τὴ Λιβαδάκαινα.

— Θὰ πνιγῆτε, χριστιανές!

— Ἡ Μαριῶ ἦτον ἀφωσιωμένη ὅλη εἰς τὸν στοχασμὸν τοῦ νιόυ της, ἦτον παραδομένη εἰς τὴν ἀνησυχίαν της. Ἐκοίταζε τὸ βουνὸν μὲ ὄμμα ἀπλανές, ὡς νὰ ἔβλεπε ὀπτασίαν. Ὁ νιός της ποῦ νὰ εἶναι μὲ αὐτὸν τὸν κατακλυσμὸν;

— Πνιγήκατε, χριστιανές, εφώναξε πάλιν ἡ Μαργαροῦ ἡ Μποστανού.

Ὅλον τὸ Λιβάδι πέλαγος. Καὶ ἄν ἐπροθυμεῖτο τις νὰ υπάγη εἰς βοήθειαν τῶν ἀγωνιόντων, δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον.

Ὁ σύζυγος τῆς Μαργαροῦς ἦτο κάτω εἰς τὸ ἰσόγειον καὶ διώρθωνε τὰ τσαπιά, καὶ ἐτρόχιζε μὲ δξύν τριγμὸν μικρὸν προίονιον, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχρησίμευε διὰ κλάδευμα τῶν δένδρων. Τὸ νερὸν ἐπρεπε ν' ἀναβῆ δύο μπόγια ἀκόμη διὰ νὰ τοὺς φθάσῃ. Διὰ τῆς μικρᾶς θυρίδος ἔβλεπε καὶ αὐτὸς τὴν τεφράν, χωματόχρον, κυματώδη θάλασσαν, τὴν κατακλύζουσαν ὅλα τὰ ἀλώνια καὶ τοὺς κάμπους.

— Καλέ, δὲν ἀκοῦς τί γίνεται, δὲν βλέπεις! ἐφώναξεν ἄνωθεν διὰ τῆς κατακακτῆς ἡ σύζυγος του. Θὰ χαλάσῃ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον.

Ὁ κηπουρὸς κάτωθεν ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησιν δι' ἄσματος ψάλλων μὲ τὴν βραχνὴν φωνὴν του :

*Βρέχει ὁ οὐρανὸς καὶ βρέχουμαι,
ξενάκ' εἶμαι καὶ ντρέπουμαι.*

Ἡ θέσις τῶν δύο γυναικῶν εἰς τὸ μοναχικὸν σπιτάκι τοῦ Λιβαδιοῦ ἤρχισε νὰ γίνεται ἀπελπιστική. Ἡ κόρη ἐκφρων ὠλόλυξεν. Ἐκοίταξε βλοσυρὰ τὸ παράθυρον, τὸν ἐξώστην, τὴν ξυλίνην σκάλαν, ὅλα ἀπειλούμενα καὶ σαλευόμενα ἀπὸ τὴν πλημμύραν. Ἡ μήτηρ εἶχε παύσει ἀρτίως νὰ τραβᾷ τὰ μαλλιά της. Ἐσχίζε τὰς παρειάς, ἐκόπτετο κι' ἐμοιρολογοῦσε. Δὲν ἔκλαιε τὸ σπῖτι, δὲν ἔκλαιε τὴν κόρην της, οὔτε τὸν ἑαυτὸν της. Ἐκλαιε τὸν υἱὸν της, ὅστις ἦτο μακράν. Ἐκοίταξε κατὰ τὸ βουνόν, ἀλλὰ δὲν τὸ διέκρινε πλέον. Ὁ πελώριος σίφων, στῦλος φοβερός, ἐνώνων τὸν οὐρανὸν μὲ τὴν γῆν, ὁποῦ διὰ πενθίμου ἀντανγείας ἐφώτιζεν ἐκ διαλειμμάτων τὰ πέριξ καὶ ἔκαμε τὸ βουνὸν νὰ ξεχωρίζῃ, ἐσχίσθη ἤδη, διερράγη καὶ διελύθη, καὶ τὸ βουνόν, μαῦρος ἀτμός, ἔγινε ἐν μὲ τὸν αἰθέρα.

Ἐφαντάζετο ἤδη πνιγμένον τὸν υἱὸν της, πτῶμα ἐλεεινόν, φοβερόν τὴν θέαν, παρασυρόμενον ἀπὸ τὸ ρεῦμα, κτυπῶντα τὴν κεφαλὴν ἀπὸ βράχου εἰς βράχον, ἀγκιστρούμενον καὶ σφηνούμενον εἰς τοὺς βάτους καὶ τοὺς θαμνῶνας, ἀπὸ αἵμασιὰ εἰς αἵμασιάν. Ἡτύοσχεδίαζεν ἀκουσίως τὰ μοιρολόγια : Πῶς θὰ σὲ φέρουν, γιόκα μου, πνιμένον μὲς' στὸ ρέμα ! Πῶς θὰ σὲ ἰδῶ !...

Ἡ βροχὴ εἶχε παύσει, καὶ ἡ πλημμύρα δὲν εἶχε καταπέσει. Εἶχαν κατέλθει ὅλα τὰ ἀνώνεμα ρεύματα τοῦ ποταμοῦ, ὅλα τῶν κοιλάδων τὰ θολὰ ποτάμια, ὅλα τὰ χειμέρια κατακαθίσματα τῶν ὑπορειῶν.

Τὸ μικρὸν σπιτάκι στὸ Λιβάδι ἔτριζεν, ἔτριξε, κατέρρεεν. Ἡ βοή τοῦ καταποντισμοῦ ἀνήρχετο εἰς τὸν αἰθέρα, καὶ εἰς τὴν βοήν αὐτὴν δὲν ἐχίνετο ὁ στεναγμὸς τῶν πενήτων διὰ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ.

Τὸ σπιτάκι τῆς πτωχῆς γήρας εἶχε καθίσει ἀπὸ τὸ ἕν μέρος, καὶ εἶχε λάβει στάσιν χωλοῦ, κλίνοντος πρὸς τὸν ἕναν ὄμον, πτωχοῦ γέροντος στηριζομένου ἐπὶ τῆς ράβδου του. Δὲν ὑπῆρχεν ὄρατὸν στήριγμα δι' αὐτό. Πλὴν, ἀόρατος χεῖρ ἐφαίνετο νὰ τὸ κρατῆ ἀπὸ τὸ ἕν μέρος διὰ νὰ μὴ καταρροῦση ὅλον.

Ὅταν ἐκόπασεν ἡ βροχὴ, χωρικοὶ κατέβαινον τρέχοντες μὲ τὰ ὑποζύγια των. Ἐπανήρχοντο ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς μισοπνιγμένοι, ὡς τὸ κόκκαλον. Διήρχοντο εἰς ἀπόστασιν ἑκατοντάδων βημάτων. Ἡ Μαριῶ ἴστατο εἰς τὸ παράθυρον, παρακαλοῦσα ἐκθύμως τὴν Παναγίαν, καὶ ἐρωτῶσα μεγαλοφώνως τοὺς διαβαίνοντας μακράν.

—Μὴν εἶδατε τὸν Μανώλη, τὸν γιό μου;

Ὅυτε φωνή, οὔτε ἀκρόασις. Ὁ καθεὶς ἔσπευδε διὰ νὰ ἴδῃ τὶ ἔγινε τὸ σπίτι του, ἡ φανιλιά του, καὶ δὲν ἤκουε τὶ τὸν ἠρώτα ἡ γήρα τοῦ Λιβαδιοῦ.

Ἄλλ' αὕτη δὲν ἀπέκαμνε νὰ ἐρωτᾷ, ἐνόσφ διεβλέπεν εἰς τὸ σκότος. Ἡ Δεκεμβριανὴ ἡμέρα εἶχε δύσει, ἡ πλημμύρα κατέπιπτε, καὶ τὸ σκότος ἀπειλητικὸν ἐπεκρέματο εἰς τὰ φωσφορίζοντα νερά.

—Μὴν εἶδατε πουθενὰ τὸν γιό μου τὸν Μανώλη;

—Δὲν τὸν εἶδαμε... τῆς ἐφάνη ὅτι ἤκουσεν ἀπαξ, καὶ ἡ ἀπάντησις ἦτο παραγμὸς δι' αὐτήν. ὦ, Παναγία μου!

—Μάνα, ἀφοῦ γλυτώσαμε ὡς τώρα, πᾶμε νὰ κατεβοῦμε κι' ἄς πλέψουμε στὸ ποτάμι. Τὸ σπίτι θὰ πέσῃ, μπορεῖ νὰ γλυτώσουμε!

—Πᾶμε νὰ ἰδοῦμε τὶ γίνηκε ὁ Μανώλης.

Ἡ κόρη ἔμπρός, ἡ μήτηρ ὀπίσω, ἐδοκίμασαν νὰ καταβῶσι τὴν σαλευομένην καὶ σειομένην σκάλαν.

Εἶχον κατέλθει δύο σκαλοπάτια καὶ πλατάγισμα ἠκούσθη μέσα εἰς τὸ νερόν. Ἐφάνη κάτι τὶ μεγαλόσωμον, διπλοῦν τὸ

σχῆμα, τεράστιον, κενταυρικόν, κατὰ τὸ ἥμισυ πλέον, κατὰ τὸ ἥμισυ πατοῦν, πηδῶν καὶ παραδέρον, μέσα εἰς τὸ ρεῖμα.

— Μάνα, εἴστε καλά; Γλυτώσατε;

Ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ Μανώλη.

— ὦ, γιέ μου! ὦ, παιδί μου! Εἶσαι καλά; ἤρθες;

Ἦτον ὁ Μανώλης, καβάλλα εἰς τὸ ἄλογόν του. Ἐπήδησε κάτω ἕως τὴν μέσην εἰς τὸ νερόν, καὶ ἠγκαλίσθη τὴν μητέρα του.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἡ πτωχὴ οἰκογένεια ἐπῆγε καὶ διενυκτέρευσε εἰς τῆς Μαργαῶς τῆς Μποστаноῦς. Ὁ κηπουρὸς ἐσυμβούλευσε τὸν Μανώλην.

— Νὰ κάμης νομο-τρόπο, λέω ἔγω, ν' ἀγοράσης ἓνα σπιτότοπο ἀπάνω στὰ Κοτρώνια, ἢ στὰ Γελαδάδικα, ἢ στὸν Ἀπάνω Μαχιά, νὰ χτίσετε κανένα σπιτάκι, νὰ μὴ σᾶς πατῆ τὸ νερό.

Ἡ χήρα ἔλαβε τὸν λόγον.

— Καλὰ τὸ λές, γείτονα, μὰ κείνος ὁ νταβατζής* μας ὁ Ξυγκάκας, τοῦ χρωστοῦμε, λέει, δὲν ξέρω πόσα γίνονται, τριακόσιες δραχμές, ὅλο τὸ διάφορο-κεφάλι, τὸ διάφορο-κεφάλι... κι' ἄς τοῦ πληρώναμε ταχτικά τὸ διάφορο, μόνο δυὸ χρονιᾶς δὲν τοῦ πληρώσαμε... Θὰ μᾶς ἔχη πάρει ἄλλα τόσα, κι' ἀκόμη δὸς του, τὸ διάφορο-κεφάλι του,... κι' ἐφοβέριζε νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ μᾶς τὸ πουλήσῃ στὴ δημοπρασία... καὶ μᾶς εἶπε τίς προάλλες, θὰ πέσῃ, μᾶς εἶπε, τὸ σπίτι νὰ μᾶς πλακώσῃ... Νὰ ποῦ ἔπεσε τώρα, ἄς τὸ χαρῆ.... Δὲν ἔστειλε δὲ σήμερα κανένα κλήτορα ἢ κανένα ταχτικό* νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπ' τὸ σπίτι, μεγάλη χάση θὰ μᾶς ἔκανε.... ὅλοι μας, δυὸ πῆγες τόπο θὰ χρειαστοῦμε γιὰ νὰ μᾶς θάψουν...

Ἄς χορτάσουν πλιὰ οἱ ἀναχόραγοι...

Ὁ κηπουρὸς ἔσεισε τοὺς ὄμους, ἔπτε μίαν εἰς ὑγείαν τῆς χήρας καὶ τῶν τέκνων της, καὶ ἔψαλεν εὐθύμως τὸ βραχν' ἴν ἄσμα του:

*Ἐλα βαριά σιγὰ καὶ ταπεινά,
μὴν πάρουν τ' ἄρματα φωτιά
καὶ κάψουνε τὴ γειτονιά.*

*Ἐρχομαι, καλέ, δὲν ἔρχομαι,
ὄξω στὴν πόρτα στέκομαι,
ξενάκ' εἶμαι καὶ ντρέπομαι.*

Καὶ ἡ Μαργαρώ, ἡ γυναίκα του, εἶπεν :

— Ἐγλύτωσεν ὁ κοσμάκης καὶ τὴ φορὰ αὐτή, δόξα νᾶζη ὁ Θεός!

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

ΤΟ ΞΕΝΟ ΣΠΙΤΙ

Ὅταν ὁ πατέρας μου ἔλασε τὴν περιουσία του ἀπὸ μιὰ ὥρα σὲ ἄλλη, ὅπως χάνονται τόσα πράγματα στὸν κόσμον, τὰ κτήματά μας ἐπουλήθηκαν ἕνα ἕνα στὴ δημοπρασία. Τελευταία ἦρθε καὶ ἡ σειρὰ τοῦ σπιτιοῦ μας. Μιὰ Κυριακὴ πρωτὶ, πρὶν πάμε στὴν ἐκκλησία, τὸ σπίτι ἦτον ἀκόμα δικό μας. Ὅταν γυρίσαμε μάθαμε πὼς καθόμαστε σὲ ξένο σπίτι. Καὶ σὲ λίγες μέρες ἔπρεπε νὰ ξεσπιτωθοῦμε ἀπὸ τὸ σπίτι ποῦ εἶχε κτίσει ὁ ἴδιος ὁ πατέρας μου, πέτρα πρὸς πέτρα, μηχανικὸς καὶ ἐπιστάτης ὁ ἴδιος, ἀκολουθώντας νὰ ψηλώνη σιγὰ σιγὰ γιὰ μῆνες ὀλόκληρους ἀπὸ τὰ θεμέλια ὡς στὴ στέγη. Μιὰ ἡμέρα ἐπὶ τέλους ἐκουβαλήσαμε τὰ πράγματά μας. Ὁ πατέρας μου, μὲ ὅλη του τὴν ἀρρώστια, ποῦ τὸν εἶχε καρφωμένο γιὰ χρόνια σὲ μιὰ πολυθρόνα, ἦτανε γενναῖος ἄνθρωπος. Καὶ μολονοὶ εἶχε δέκα χρόνια νὰ βγῆ μέσα ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὅταν ἔβγαινε τώρα γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίση, δὲν ἐδείλιασε καθόλου. Ἐβάσταξε τὸν ἀποχαιρετισμό, σὰ παλικάρι. Θυμοῦμαι μόνο, πὼς σὰν τὸν ἐπιάσαμε ἀπὸ τὰ χέρια καὶ τὸν βάλαμε στὸ ἀμάξι, δὲν ἐγύρισε καθόλου τὰ μάτια του πίσω, νὰ ἰδῆ τὸ σπίτι του, ποῦ ἄφηνε. Ἦτανε μάλιστα βιαστικὸς καὶ ἀνυπόμονος νὰ φύγη μιὰ ὥρα ἀρχύτερα.

— Ἐμπρός, ἀμαξά, τράβα.

Ἐφώνησε μὲ φωνὴ ἀποφασιστικὴ. Καὶ τὸ ἀμάξι ἐκίνησε. Ἡ μητέρα μου δὲν ἔλεγε λέξη. Ἐγώ, καθισμένος στὸ ἀντικρὸν ὀσκαμνί, ἐκοίταζα τὸ περιβόλι μας ποῦ χανότανε πίσω μας καὶ μέσα στὸ δροσερὸ πρωῖνὸ φῶς, οἱ ἀνθισμένες ἀκακίες, καὶ ἡ γαζία μας ποῦ σκαρφάλωνε ἀπάνω ἀπὸ τὸν τοῖχο κι ἔδειχνε τὰ κίτρινα λουλούδια της στὸ δρόμο, θαρροῦσα πὼς μοῦ μιλοῦσαν

μιὰ γλῶσσα πού τὴν ἐκατάλαβαινα. Ἔπειτα δὲν ἔβλεπα παρὰ τὶς κορυφές τῶν δύο ψηλῶν κυπαρισσιῶν, στὴν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ, πίσω ἀπὸ τὶς μάνδρες καὶ τὰ χημηλὰ σπίτια. Ὁ πατέρας μου μιλοῦσε γιὰ τὸν ὥραϊο καιρὸ καὶ κοίταζε τὰ νεόχτιστα σπίτια, πού εἶχαν φυτρῶσει ὀλοτρογύρα, ἀπὸ τὸν καιρὸ πού εἶχε βγῆ ἀπὸ τὸ σπίτι. Ὅταν εἶχαμε κτίσει τὸ σπίτι μας, ἦτον ἐρημιὰ τριγύρω. Μία ἔκτασις ἀπὸ χωράφια καὶ μανδρότοιχους. Καὶ τὸ σπίτι μας, ὀλομόναχο μὲ τὸ μεγάλο του περιβόλι, ἐφάνταζε σὰν παλατάκι ἀπάνω ἀπὸ τὸ ἥσυχο λιμάνι. Οἱ σπάνιοι διαβάτες, πού ξέπεφταν ὡς ἐκεῖ, ἔστεκαν καὶ τὸ καμάρωναν. Τώρα ὅλα τὰ οἰκόπεδα καὶ οἱ μάνδρες εἶχαν γεμίσει σπίτια, καὶ τὰ χωράφια εἶχανε γίνεи δρόμοι, μὲ πλατιά πεζοδρόμια. Ὁ κόσμος εἶχε πλουτίσει. Ἐνα μπακαλόπουλο, πού μᾶς ἔφερεν τὰ ψώνια στὸ σπίτι, εἶχε γίνεи ἀφέντης καὶ εἶχε χτίσει ἀπὸ τὸν ἐπάνω δρόμο ἓνα παλατάκι. Ὁ πατέρας μου, πού τᾶβλεπε γιὰ πρώτη φορά, ὕστερα ἀπὸ δέκα χρόνια, πού εἶχε νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ σπίτι του, τὰ κοίταζε προσεκτικὰ καὶ εἶχεν ἓνα χαμόγελο τόσο γλυκό, σὰν νὰ τὰ καμάρωνε...

Ὅταν ἐφθάσαμε στὸ καινούργιο σπίτι, ἓνα σπίτι μὲ τὸ νοῖκι, χαμηλὸ καὶ μελαγχολικό, μέσα σ' ἓνα στενὸ δρόμο, ἐβοήθησα τὸν πατέρα μου νὰ κατέβῃ ἀπὸ τ' ἀμάξι. Καθὼς τὰ πόδια του ἦσαν μισοπαραλυτικά, ἐκοπίασε πολὺ ν' ἀνεβῆ τὰ δύο τρίτα σκαλοπάτια τοῦ καινούργιου σπιτιοῦ. Ἐπέρασε μὲ κόπο τὴ στενὴ χαμηλὴ θύρα. Δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ κανεὶς, ἂν ἦτανε λυπημένος ἢ πονοῦσε. Τὸν ἐκαθίσαμε ἀπάνω σὲ μιὰ καρέκλα καὶ τὸν ἀνεβάσαμε στὴ σκάλα. Ποιὸς ξέρει πότε θὰ ξαναβγαίνει πάλι ἀπὸ τὴ στενὴ, χαμηλὴ θύρα ὁ καυμένος ὁ πατέρας...

Ἐγὼ ξαναγύρισα πάλι στὸ σπίτι μας νὰ φροντίσω γιὰ τὴ μετακόμιση τῶν ἄλλων ἐπίπλων. Τὰ παλαιὰ μας ἐπιπλα ἔβγαιναν μὲ κόπο ἀπὸ τὴ θέση τους. Τόσα χρόνια ἀκίνητα καὶ ἥσυχα, τὰ βαριὰ ἐπιπλα, εἶχαν κολλήσει ἐπάνω στὰ χρώματα τοῦ πατώματος, σὰν νὰ εἶχαν γίνεи ἓνα πρᾶγμα μὲ τὸ σπίτι. Ἐνόμιζε κανένας πὼς δὲν ἠθέλαν νὰ ξεκολλήσουν. Καθὼς τὰ τραβοῦσαν βάνουσα οἱ χαμάληδες, ἔτριζαν καὶ βογγοῦσαν πονετικά.

Σιγά, σιγά, μὲ πολὺ κόπο τὰ ξεκόλλησαν οἱ βασιάζοι καὶ τὰ κατέβραζαν ἀπὸ τὴ μεγάλη, μαρμαρένια σκάλα. Ἐνα ἓνα κατέβαιναν τὰ βαριὰ ἐπιπλα: ἡ βιβλιοθήκη τοῦ πατέρα μου μὲ τᾶδιανὰ τὰ ράφια της, πού ἔκρυναν τὰ μεγάλα χρυσὰ βιβλία,

μὲ τὶς ὥραιες ζωγραφίες, πὸν μοῦ ἄρξεε τόσο νὰ φυλλομετρῶ, πρὶν μάρθω ἀκόμη τὸ ἀλφάβητο, τὸ μεγάλο τραπέξι τῆς τραπεζαρίας μας, μὲ κρεμασμένα τὰ φύλλα του, σὰν φτερὰ μεγάλου πεθαμένου πουλιοῦ, οἱ παλαιοὶ βενετσιάνικοι καθρέφτες, πὸν ἐκαθρέφτιζαν τώρα τὰ πρόστυχα, ἰδρωμένα πρόσωπα τῶν βασιτάων, τὰ παλαιὰ κάδρα, ἐλαιογραφίες παλαιῶν συγγενῶν, μὲ παραξένα ροῦχα καὶ λυπημένα πρόσωπα, καὶ στὸ τέλος τὸ σιδερένιο χρηματοκιβώτιο τοῦ πατέρα μου, βαρὺν ἀκόμα καὶ δυσκολοκίνητο, συνωδευμένο ἀπὸ ἓνα πρόστυχον ἄνθρωπον πὸν τὸ εἶχε ἀγοράσει γιὰ νὰ τὸ ξαναγεμίση, γιὰτὶ ἐμᾶς δὲν μᾶς ἐχρησίμευε πιά, στὸ καινούργιο σπίτι. Σὲ λίγο ἄδιασε τὸ σπίτι. Ποῦ καὶ ποῦ στὶς γωνιῆς τῶν δωματίων ἦσαν ἀκόμη ριγμένα παλιόχαρτα καὶ σκουπίδια, κομμάτια ἀπὸ ἐφημερίδες, φάκελοι ἀπὸ γράμματα, ἓνα σωρὸ περιττὰ μικροπράγματα, ὅλα γνωριμὰ μου, ὡς τὸ μικρότερο κουρέλι. Τὰ μάζεψα ὅλα μὲ εὐλάβεια καὶ τὰ πέταξα ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ὁ ἄνεμος τὰ πῆρε, τὰ σκόρπισε καὶ τὰ στριφογύρισεν, ὡς πὸν χάθησαν ἀπὸ μπροστά μου.

Τὰ δωμάτια ἦσαν ἄδια τώρα καὶ ἔρημα. Ἐκαμα ἓνα γῦρο μέσα στὴν ἐρημία τους καὶ τὰ βήματά μου ἀντηχοῦσαν μέσα στὸ ἄδιο διάστημα, μ' ἓναν ἦχον ἐνοχλητικὸ πὸν μὲ πείραζε. Μοῦ ἦρθε νὰ σφυρίζω, κί' ἐγὼ δὲν ξέρω γιὰτί. Ἐσφύριξα ἓνα παλαιὸ σκοπὸ. Τὸ σφύριγμά μου ἀντήχησε μέσα στὰ γυμνά δωμάτια, μὲ μιὰ εὐθυμία μοναδική, πού μοῦ θύμισε μιὰ παλιὰ ἐποχή, τὸν καιρὸ πού οἱ ἐργάτες ἐπάνω στὶς ψηλὲς σκαλωσιὲς τραβοῦσαν τὶς τελευταῖες πινελιὲς ἐπάνω στὰ ταβάνια τοῦ ἴδιου σπιτιοῦ κί' ἐσφύριζαν εὐθυμοὺς σκοπούς, μέσα στὸ νεόχτιστο σπίτι. Ἐτσι καὶ τότε ἀντηχοῦσε τὸ σφύριγμά τους μέσα στὸ ἄδιο διάστημα, πὸν ὁ πατέρας μου κί' ἐγὼ καμαρώναμε τὰ ὠραῖα σχέδια ἐπάνω στοὺς νεοχρωματισμένους τοίχους.

Ἐπειτα ἔκαμα ἓνα γῦρο ἀκόμα, στάθηκα στὰ ὀρθάνοιχτα παράθυρα, κοίταξα τὸ περιβόλι μας, καταπράσινο καὶ ἀνθισμένο μέσα στὸ δροσερὸ φῶς, ἀπὸ τὴν κρεβατοκάμαρα τῆς μητέρας μου, καὶ τὸ πέλαγος ἀπλωμένο, ἦσυχον καὶ ἀκίνητο, μὲ χρυσὰ σπινθοβολήματα, κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρο τὸ δικό μου. Μοῦ ἦλθε πάλι νὰ καθήσω κοντὰ στὸ παράθυρο πὸν περνοῦσα ὥρες ὀλόκληρες, σὰν χαζὸς τὴν ὥρα πὸν μ' ἔστελναν νὰ διαβάσω. Τὶ εἶχε νὰ κάνη σὰν δὲν ἤξερα αὐριο τὸ μάθημά μου; Δὲν ἦτανε ἡ πρώτη φορὰ. Δυὸ λευκὰ πανάκια ἐχάνοντο στὸ πέλαγος μα-

κρια, ἔσβησαν σιγά μέσα στά τελευταῖα σύγνεφα τοῦ ὀρίζοντος. Ἔκαμα νά πάρω τήν καρδέλλα μου. Δέν εὐρῆκα τίποτε τριγύρω μου, ἀπό τέσσερες τοίχους. Ἡ ἔρημία αὐτή μ' ἐτρούμαξεν. Ἐφυγα μέ τήν ἰδέα νά μὴν ξαναγυρίσω πίσω. Πῶς ἤθελα νά ἤμουν μαζί μέ τὰ λευκά πανάκια πού ἔφευγαν στήν ἄκρη τοῦ πελάγου!

Ἀπό τόν καιρὸ ἐκεῖνο δὲν ξαναγύρισα, Ἀπόφευγα μάλιστα νά περάσω ἀπὸ τόν παλιό μου δρόμο. Σηχνά εὐρέθηκα σέ ἀνάγκη νά τὸ κάμω, μὰ πάντα ἄλλαξα δρόμο, ἔκανα ἕναν ἀλλόγουρο καὶ τραβοῦσα στή δουλιά μου. Ὅχι ἔτσι, μόνο καὶ μόνο γιστὶ μοῦ ἔκανε λύπη νά ξαναβλέπω τὸ σπίτι, πού δὲν ἦτανε πιὰ δικό μας· ἔξεναντίας ἡ λύπη αὐτὴ μοῦ ἔκανε κατὰ βάθος μιὰ εὐχαρίστηση καὶ πολλές φορές, ὅταν ἀπὸ μακριὰ ξεχώριζα τὶς δύο κορυφές των κυπαρισσιῶν, πίσω ἀπὸ τοὺς μανδρότοιχους καὶ τὰ χαμηλόσπιτα μοῦ ἄρεξε νά στέκω καὶ νά τὰ κοιτάζω σάν παλιούς γνωρίμους. Μὰ δὲν ξέρω, ἕνα περιστατικὸ μ' ἔκανε νά κρυώσω μέ τὸ παλιό μας σπίτι καὶ ν' ἀποφειγῶ περισσότερο νά τ' ἀντικρύξω.

Μιὰ φορὰ πού περνοῦσα ξηνοιασμένος ἀπὸ κάτω, κάτι τι μέ ξάφνισεν. Ἐνα τραγοῦδι δυνατό, ἄγριο καὶ πρόστυχο, συνωδευμένο ἀπὸ παράχορδα ὄργανα, μοῦ χτύπησε στ' αὐτιά. Γύρισα καὶ εἶδα τὰ παράθυρά του φωτισμένα, ἀνοικτὰ πέρα πέρα, μέ μιὰ βάνανση χαρά. Τὸ τραγοῦδι ἔβγαινε ἀπὸ κεῖ μέσα κι' ἔξακολουθοῦσε δυνατό, μέ διακοπές, ἀπὸ γέλια καὶ ξεφωνήματα. Μέσα ἀπὸ ἕνα ἀνοικτὸ παράθυρο εἶδα στὸν τοῖχο ἀπάνω νά γυαλίζουν ἐπιδεικτικὰ ἀραδιασμένα ἀπάνω σ' ἕνα ἔπιπλο, διάφορα γυαλικά καὶ ἀσημικά. Ἦταν στὸν ἴδιο τοῖχο πού ἀκκουμβοῦσε ἄλλοτε ἡ βιβλιοθήκη τοῦ πατέρα μου, μέ τὰ σοβαρά, χονδρὰ βιβλία. Καὶ τὸ τραγοῦδι ἔξακολουθοῦσε ὀλοένα δυνατώτερο, ὀλοένα βραχνότερο...

Ἀπὸ τὴ στιγμὴν ἐκεῖνη τὸ σπίτι μας μοῦ εἶχε γίνει ξένο. Μιὰ ἀηδία μάλιστα εἶχε γεννηθῆ βαθιὰ μέσα μου. Τὰ βάνανσα τραγοῦδια καὶ οἱ χαρές τοῦ ταίριαζαν τόσο λίγο, πού γιὰ μιὰ στιγμὴ δὲν ἤξερα, ἂν πρόπη νά τὸ σιχαθῶ ἢ νά τὸ λυπηθῶ. Θαρροῦσα πὼς κι' αὐτὸ μέσα στά θεμέλια του ἔπασχεν ἀπὸ τὴν εὐθυμία αὐτὴ. Ἦταν ἕνα σπίτι μελαγχολικὸ καὶ λυπημένο ἀπὸ τὰ νιάτα του. Ἡ χαρὰ ποτὲ δὲν ἀντήχησε μέσα του μέ βιολιά καὶ τραγοῦδια. Ἦταν οἱ χαρές του σιγαλές καὶ μετρημένες σάν τὶς λῦπες τους. Μιὰ ἥσυχη μελαγχολία τὸ σκέπαζε πάντα, κι' ἕνας

πόνως κρυφὸς κατοικοῦσε κάτω ἀπὸ τὴ στέγη του. Ὁ πατέρας μου μπῆκε ἄρρωστος καὶ βασανισμένος ἐκεῖ μέσα, ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν, καρφωμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα. Ἡ μητέρα μου, νοσοκόμος στὸ πλάϊ του πιστὴ κι' ἀφοσιωμένη. Κι' ἐγώ, ὅταν ἐκοίταζα τὴ θάλασσα μὲ τὰ λευκὰ πανάκια, ἀπὸ τὸ παράθυρό μου, καθισμένος δίπλα του, νὰ τοῦ διαβάζω ἀπὸ τὰ μεγάλα παλαιὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης του, ποὺ δὲν τὰ καταλάβαινα, μὰ τ' ἀγαποῦσα. Καὶ ἡ ὑπέρειρά μας, μιὰ γριά, χαροκαμένη, φορτωμένη λῦπες, μὲ τὰ μάτια πάντα κόκκινα ἀπὸ τὰ παλαιὰ κλάματα, ποὺ εἶχαν στερέψει τώρα. Καὶ ὅλοι περπατούσαμε σιγὰ καὶ διακριτικὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Ὡς καὶ τὰ πουλιά, μέσα στὰ κλαδιά τῶν ἀκακιῶν καὶ τῆς γαζίας μας, τραγουδοῦσαν κι' αὐτὰ μὲ σβησμένες φωνοῦλες. Καὶ ὅμως ἦτον μία ὠραία καὶ εὐγενικὰ θλίψη ἢ θλίψη τοῦ σπιτιοῦ αὐτοῦ. Δὲν ἔμοιαζε μὲ τὶς λῦπες τὶς ἄσχημες ποὺ σὲ πιάνουν ἀπὸ τὸ λαιμό, μέσα στὰ ἀκάθαρτα καταγώγια μέσα στὴ σκιά καὶ τὴν ὑγρασία. Τὸ φῶς ἔμπαινε ἄφθονο καὶ ὠραῖο ἀπὸ τὰ μεγάλα παράθυρα, ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἀγκάλιαζε πρόσωπα καὶ πράγματα, ὁ μπάτης βαλσάμωνε μὲ τὶς θαλάσσιες μυρωδιὲς τῆ μελαγχολία μας καὶ ἡ εὐωδιασμένη ἀναπνοὴ τοῦ κήπου μᾶς ἔκανε πάντα συντροφιά. Ὡς καὶ τὰ παλαιὰ θλιβερὰ πρόσωπα ἀπάνω στοὺς τοίχους, ἐφαίνοντο σὰν νὰ ἤθελαν νὰ ξαναζήσουν κι' αὐτὰ σὲ μιὰ νέα ζωὴ μαζί μας. Ὡ! χωρὶς ἄλλο τώρα, μὲ τὴ νέα του ζωὴ καὶ τὴν καινούργια του χαρά, τὸ δυστυχισμένο τὸ σπίτι θὰ ἔνοιωθε μιὰ βαθιὰ λύπη καὶ μιὰ παράξενη ἀποστροφή μέσα στὰ θεμέλιά του. Τὸ λυπήθηκα ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά μου κι' ἔφυγα μακριὰ καὶ δὲν ἠθέλησα νὰ ξαναπεράσω πιά σιμά του.

Καὶ ὅμως πῶς μοῦτυχε νὰ ξαναγυρίσω ἐκείνη τὴ βραδιά, καὶ ἐγὼ δὲν τὸ καταλαβαίνω. Ὅσοι ἄκουσαν τὸ πάθημά μου, ἓνα ἄστειο πάθημα, γελοῦν ἀκόμη μὲ τὴν ἀφηρημάδα μου. Γελῶ καὶ ἐγὼ μὲ τὰ χεῖλια μου. Μόνο μὲ τὰ χεῖλια μου.

Εἶχαν περάσει τέσσερες μῆνες ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἄφησα γιὰ πάντα τὸ παλαιό μας σπίτι. Στὸ καινούργιο σπίτι εἶχαμε φέρεи μαζί μας τὴ μελαγχολία μας, χωρὶς τὰ θαλάσσια δροσερὰ βάλσαμα τοῦ μπάτη, χωρὶς τὶς εὐωδιὲς τῶν ἀκακιῶν καὶ τῆς γαζίας μας. Ὁ πατέρας μου δὲν μπόρεσε νὰ βαστάξῃ στὴν καινούργια ζωὴ. Τώρα καταλαβαίνω πῶς ἡ ὁμορφιά τὸν κρατοῦσε σιτὸν κόσμῳ. Ἡ σκοτεινὴ λύπη τοῦ νέου σπιτιοῦ τὸν ἔπνιξε. Καὶ

μιάν ημέρα πέρασε πάλι για τελευταία φορά κάτω από τὴ στενή, χαμηλὴ θύρα. Καὶ τὸ πρόσωπό του ἦτανε πιὸ χαρούμενο καὶ πιὸ ἡμερο, τώρα πού ἔφευγεν, ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἐρχότανε.

Τέσσερες μῆνες, ναὶ σωστοὶ τέσσερες μῆνες εἶχαν περάσει ἀπ' τὸν καιρὸν πού ἀφήσαμε τὸ παλαιὸ μας σπίτι. Ἐνα βράδυ γύριζα νὰ κοιμηθῶ, μὲ μιὰ παραξένη εὐθυμία. Ὁ νοῦς μου ἔτρεχε στὰ πιὸ εὐθυμα πράγματα τῆς ζωῆς. Καὶ τὰ πόδια μου μ' ἔφερον ἐλαφρὰ χωρὶς νὰ καταλαβαίνω ποῦ πηγαίνω. Ἐφθασα τὴ θύρα τοῦ παλαιοῦ μας σπιτιοῦ καὶ χτύπησα τὸ κουδούνι. Ὁ ἦχος ἦτον γνωστός καὶ εὐχάριστος. Δυὸ χτυπήματα σὰν πάντα. Καὶ περίμενα νὰ μοῦ ἀνοίξουν. Μιὰ ἐλαφρὰ μυρωδιὰ ἀπὸ νυχτολούλουδα μὲ χαιρετοῦσε ἀπὸ τὰ βάρη τοῦ κήπου. Ἐξαφνα ἀνοίγει ἓνα παράθυρο. Ὁ κρότος του μοῦ φάνηκε πὼς μ' ἐξύπνησε ἀπὸ ἓνα ὥραϊο ὄνειρο σὲ μιὰν ἄσχημη ζωὴ. Εἶχα καταλάβει πιά τὴν πλάνη μου. Στὸ σπίτι μας δὲν ἄνοιγαν ποτὲ ἔτσι τὰ παράθυρα σὰν χτυποῦσε ἡ θύρα. Μὰ δὲν ἦταν πιά καιρὸς νὰ διορθωθῇ τὸ λάθος μου. Μιὰ στιγμή ἐσκέφθηκα νὰ τρέξω καὶ νὰ χαθῶ σὰν κλέφτης. Ἐμεινα ὡς τόσο καρφωμένος ἐκεῖ μπροστὰ στὴν ξένη θύρα. Μιὰ φωνὴ ἄγρια μοῦ χτύπησε στ' αὐτιά.

— Ποιὸς εἶναι;

Ἐμεινα βουβός.

Δεύτερη φωνὴ ἀγριώτερη.

— Ποιὸς εἶναι;

— Ἐδῶ κάθεται σᾶς παρακαλῶ, ὁ κύριος . . .

Καὶ εἶπα μὲ ντροπὴ τὸ οἰκογενειακό μας ὄνομα, κρύβοντας τὸ πρόσωπό μου στὴ σκιά.

Τὸ παράθυρο ἔκλεισε δυνατὰ, μὲ λίγα μασημένα ἄγρια λόγια πού δὲν τὰ κατάλαβα. Τὸ λάθος ἦτανε δικό μου. Εἶχα χαλάσει τὸ βαρὺ ὕπνο ἐνὸς εὐτυχισμένου ἀνθρώπου.

Ἐτροβήξα τὸ δρόμο μου μὲ μιὰ τρομούλα στὰ γόνατα, μακριὰ ἀπὸ τὴν ξένη θύρα. Στὸ χαμηλὸ ταρατσάκι, δίπλα στὴ μάντρα, ἓνα ταρατσάκι πού σκέπαζε τὰ δωμάτια τοῦ κηπουροῦ μας, ἓνα μαῦρο κουλουριασμένο πρᾶγμα κοντὰ στὸν καπνοδόχο, μ' ἔκαμε νὰ σηκώσω τὰ μάτια μου. Ἦτανε ἡ χαϊδεμένη μας ἡ γάτα. Πάντα στὴν ἴδια τῆς θέσης, κοντὰ στὸν καπνοδόχο. Αὐτὴ μονάχα δὲ θέλησε νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ. Ἐμεινε πιστὴ στὸ δικό της σπίτι. Καμιὰ δύναμη δὲν μποροῦσε νὰ ξεκολλήσῃ τὸ ἀδύνατο

αὐτὸ πλάσμα, ἀπὸ τῆ στέγη ποὺ γεννήθηκε. Καὶ δὲν ἤξεύρω πῶς τὸ ἀσθενικὸ αὐτὸ πλάσμα μοῦ γέννησε κάποιο σεβασμὸ μὲ τὴ δύναμη τῆς ἀγάπης του. Ἐκαμα νὰ τὴ φρονάζω, ν' ἀκούσω τὸ παραπονετικὸ μισοῦρισμά της, νὰ τῆς πῶ ἀκόμα, πῶς πέθανε ὁ πατέρας. Μὰ ὁ ἥσυχος, εὐτυχησμένος ὕπνος της μοῦ φάνηκε σὰν κάτι ἱερό, ὑπὸ τὴν ὠραίαν ἀστροφεγγιά. Τὴν ἄφηκα νὰ κοιμηθῆ. Ἐγὼ μονάχα ἔπρεπε νὰ φύγω μακριὰ ἀπὸ τὸ ξένο σπίτι. Καὶ τράβηξα τὸ δρόμο μου μὲ βιαστικὰ βήματα, σὰν κλέφτης.

ΔΗΜ. ΒΟΥΤΥΡΑ

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΛΕΒΑΝΤΗ

Καθισμένοι στὸ ἰδιαίτερο τοῦ μαγαζιοῦ τοῦ κ. Ἡλία, μέναμε ἀπ' ὦρα σιωπηλοί. Μιὰ στενοχώρια μᾶς βάρυε. Πρὶν, εἴχαμε πεῖ πολλὰ γι' αὐτὴ τὴ στενοχώρια, καὶ ἀφοῦ εἴπαμε ὁ ἕνας στὸν ἄλλο πάλι γι' αὐτήν, ἀρχίσαμε νὰ λέμε καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μας.

Πάνω σ' αὐτὸ ἡ πόρτα ἀνοίξε καὶ φάνηκε ὁ γέρο-Λεβαντής. Ἦρθε καὶ κάθησε κι' αὐτὸς στὸ τραπέζι μας. Ἡ συζήτηση μὲ τὸν ἑαυτό μας ἔπαψε σὴν ἐμφάνισή του. Ἄλλ' αὐτὸς ἀντὶ νὰ μιλήσῃ, νὰ πῆ, ὅπως πάντα, γιατί εἶχε εὐθυμία νεανική, μ' ὅλα του τὰ ὀγδόντα τέσσερα χρόνια τὸν εἶδαμε νὰ μένη σκεπτικὸς κι' αὐτὸς καὶ στενοχωρημένος σὰν καὶ μᾶς.

— ὦ! ὦ! ἔκανα, ἔκανα, ἄλλος μὲ στενοχώρια μᾶς ἦρθε.

Μὴ ἔχουμε συνέδριο στενοχωρημένων ;

— Μὰ τὸν ἅγιο, εἶπε αὐτός, ἔχεις δίκιο, εἶμαι στενοχωρημένος ! Δὲν ἔχω ὄρεξη ἀπόψε, μοῦ κόπηκε.

— Μὰ πῶς ἔγινε αὐτὸ τὸ θαῦμα ; ρώτησε ἕνας ἀπ' τὴν παρέα μας !

— Θὰ σᾶς τὸ πῶ, μωρὲ παιδιά, γιατί εἶναι ἀλήθεια, περίεργο ! Ἀλλὰ πῶς ν' ἀρχίσω ; Πρέπει πρῶτα, πρῶτα, νὰ σᾶς πῶ μιὰ παλιά μου ἱστορία, ἕνα μυστικὸ μου ! Τώρα πάλιωσε πιά ! . . .

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Β'. τάξ. Ἐκδ. 1η 7

“Ὀλὼν τὰ μάτια λάμπανε, μιὰ πνοὴ φύσηξε ζωῆς στὴν παρῶα μας, καὶ οἱ καρτέλεις κινηθῆκανε πιὸ κοντά!

—Γιὰ λέγε, λέγε μας!

—Ἀκούτε καλά!... Εἶχα κι' ἐγώ, ἄρχισε αὐτός, μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρό, μάνα! Δὲν πιστεύω κανεὶς σας ν' ἀμφιβάλλη, πὼς δὲν εἶχα μάνα κι' ἐγὼ καὶ δὲν ἤμουνα μιὰ φορὰ κι' ἕναν καιρό, παιδί, καὶ φώναζα: Μαμά, μάνα. Ναὶ εἶχα κι' ἐγὼ μαυιά, μάνα... Μάνα! Ἄς εἶναι. Ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος!... Ποὺ λέτε, ὅπως καὶ τώρα ἐδῶ, μιὰ ἀσθένεια εἶχε πέσει στὴν πατρίδα μου, μεγάλη ὅμως πολὺ αὐτῆ, καὶ θέριζε κόσμο καὶ κοσμάκη... Ἄλλοι εἶχανε φύγει, πῆραν τὰ βουνά, ὅπως λέγε, γιὰ νὰ σωθοῦν, κι' ἄλλοι εἶχαν κλειστῆ στα σπίτια τους. Οἱ δρόμοι ἦταν ἔρημοι, ἄκουγα νὰ λέη ὁ πατέρας μου ἔπειτα, καὶ κάποτε ξεφωνητὰ ἀκούγονταν... Φόβος καὶ τρόμος!... Ἐνα ἀμάξι μαζοῦ, λέγανε, γύριζε κι' ἔπερνε τὰ πτώματα καί, χωρὶς πατὰ καὶ διάσο, τὰ πηγαιναν!... Ἐμεῖς καθόμαστε ἔξω ἀπ' τὴν πόλη. Ἐκεῖ δὲν εἶχε γίνεϊ κανένα κροῦσμα. Μέσα στὸ περιβόλι μας καὶ στὴν ἀποθήκη μας εἶχαμε ὅ,τι μᾶς ἀναγκαιοῦσε κι' ἔτσι δὲν τρέχαμε νὰ ζητοῦμε δῶ καὶ κεῖ... Καὶ δὲ βγαίναμε διόλου ἔξω ἀπ' τὴ μάντρα τοῦ περιβολιοῦ, μέναμε κεῖ κλεισμένοι. Ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μάνα μου μᾶς φοβέριζαν. Ἄλλ' ἐγὼ ἔβγαίνα κρουφά. Δὲν πηγαινα πρὸς τὴν πόλη, ἀλλὰ γύριζα κι' εὔρισκα κάτι φίλους μου καὶ παίζαμε. Παιδιά, παιδιά!.. Πεντάρρα δὲν δίναμε γιὰ τὴν ἀρρώστια, κοιτάζαμε τὸ παιχνίδι μας...

Ἄλλὰ μιὰ μέρα ἕνα ἀπ' αὐτὰ τὰ παιδιά, ἕνα πολὺ φτωχὸ παιδί, μᾶς εἶπε κάτι. Μᾶς εἶπε, ὅτι σ' ἕνα σπίτι, πὸν τὸ ξέραμε καλά, κοντὰ σὲ μιὰ ἔρημη ἐκκλησίτσα μισὴ ὥρα ἀπὸ μᾶς, κι' ἔξω σχεδὸν ἀπ' τὴν πόλη, ὅλοι μέσα κεῖ εἶχανε πεθάνει ἀπ' τὴν ἀρρώστια! Ἰσαμε τὸν τελευταῖο! Καὶ τὸ σπίτι ἔμενε ἄδιο ἀπ' ἄνθρωπο, μὲ τὰ πουλερικά...

Ἡ ἰδέα τῆς ἀρπαγῆς κίνησε τοὺς συντροφους μου νὰ πᾶνε. Καὶ πῆγα κι' ἐγὼ μαζί. Καὶ μπῆκαμε στὸ σπίτι ἐκεῖνο τὸ ἔρημο... Ἄστε τα!.. Ἐγὼ δὲν πῆρα τίποτα, γιατί πὼς θὰ τὸ πηγαινα στοὺς γονιούς μου; Οἱ ἄλλοι πῆραν. Τώρα πὼς θὰ τὰ παρουσιαζανε δὲν ξέρω! Μετὰ δύο ὅμως μέρες, νὰ ἡ μάνα μου καὶ ἀρρωσταίνει ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀσθένεια! Καὶ τὴ χάσαμε!.. Ἀρρώστησε καὶ ὁ πατέρας μου καὶ μιὰ ἀδελφή μου, ἀλλὰ σωθῆκανε.

Ὁ πατέρας μου δὲν ξαναπαντρεύτηκε, ἔμεινε ἔτσι, καὶ μόνος μᾶς περιποιότανε. Καὶ ἤμαστε τρία κορίτσια καὶ δυὸ ἀγόρια. Κᾶποτε ἄκουγα τ' ἀδελφια μου νὰ λένε.

— Εἶδα ἀπόψε τὴ μανούλα μας!

Καὶ ὁ πατέρας μου πάλι:

— Εἶδα ἀπόψε τὴ μάνα σας!..

Ὅλοι τὴ βλέπανε στὸν ὕπνο τους, σὲ ὅλους πῆγαινε, καὶ μόνο σὲ μένα, σὲ μένα ποὺ τὴν ἐπιθυμοῦσα τόσο, κι' ἔκλαιγα νὰ τὴ δῶ, δὲν ἐρχότανε!..

Πέρασαν λίγα χρόνια. Ἡ μάνα μου σὲ μένα δὲν εἶχε φανῆ! Μιὰ μέρα, μεγάλος πιά, καὶ γραμματισμένος, μοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα πὼς ἐγὼ τῆς πῆγα τῆς μάνας μου τὸ θάνατο. Καὶ τότε σὰ νὰ βρῆκα καὶ τὴν αἰτία, ποὺ δὲ φανερονότανε σὲ μένα!.. Τὶ μαρτύριο τράβηξα!.. Χρόνια καὶ χρόνια μοῦ ζοβε αὐτὸ τὴν κάθε χαρά! Καὶ μοῦ παρουσιαζόταν αὐτό, ἴσα ἴσα στὶς στιγμές, ποῦχα κάποια εὐθυμία. Ἄλλὰ σιγὰ σιγὰ ἔπαψε νὰ μ' ἐνοχλῆ. Καὶ μήπως ἔφταιγα γώ, ἓνα παιδὶ ἀνόητο; Ἄλλὰ καὶ μεγάλος πιά, ἄντρας, ἡ μάνα μου ποτὲ δὲν μοῦ εἶχε παρουσιαστῆ στὰ ὄνειρά μου. Ὅταν πῆγαινα νὰ δῶ τὶς ἀδελφές μου, παντρεμένες μὲ παιδιά, τὸν ἀδελφό μου, ἄκουγα, πὼς εἶχανε δεῖ τὴ μάνα μας στὸν ὕπνο τους. Καὶ γὼ τί νὰ τοὺς πῶ; Τοὺς ἔλεγα πὼς κι' ἐγὼ τὴν εἶχα δεῖ. Κρατοῦσα καὶ τόνα μυστικὸ καὶ τᾶλλο.

Περάσανε χρόνια καὶ χρόνια. Ἄλλα ἀπ' τ' ἀδελφια μου στὴν πατρίδα πεθάνανε, καὶ ἄλλα ζοῦν ἀκόμα μὲ παιδιά κι' ἐγγόνια. Κᾶποτε, ἀργὰ καὶ ποῦ, ποὺ βάζουν καὶ μοῦ γράφουνε, μοῦ λένε, ὅτι βλέπουν, εἶδαν τὴ μάνα μας ἢ τὸν πατέρα μας στὸν ὕπνο τους. Καὶ αὐτὸ ἴσα ἴσα τοὺς παρακινεῖ καὶ μοῦ γράφουν. Ἐγὼ τὸν πατέρα μου κᾶπου κᾶπου τὸν βλέπω καὶ τὸν ἔβλεπα πάντα, ἀλλὰ τὴ μάνα μου ποτέ! Ποῦ νὰ φανῆ σὲ μένα! Σὰ νὰ μοῦ βαστῆ κάκια γιὰ κείνο ποὺ τῆς ἔκανα!.. Κι' αὐτὸ εἶναι, αὐτό!..

Λοιπὸν, σήμερα, νά, αὐτὸ τὸ ἀπόγευμα, πῆγα στὸ σπίτι καὶ πλάγιασα λίγο, ὅπως συνηθίζω, καὶ τί εἶδα στὸν ὕπνο μου, νομίζετε; Τὴ μάνα μου... ναί, ναί, τὴ μάνα μου! Ὅστερα ἀπὸ τόσα χρόνια μὲ θυμήθηκε! Καὶ νὰ δῆτε! Ἡμουνά, λέει, μικρὸς καὶ καθόμαστε κεῖ, στὸ σπίτι τὸ παλιὸ μὲ τὸ περιβόλι στὴν πατρίδα μας...

— Ν' ἀλλάξῃς, μοῦ εἶπε, σοῦ τᾶπλυνα τὰ ροῦχα σου καὶ στεγνώσανε...

Κ' εὐθύς ξύπνησα...

Ὁ γέρο-Λεβαντῆς ἔπαψε καὶ χαμήλωσε τὸ κεφάλι. Ἐμεῖς μείναμε ἄφωνοι. Αὐτὸς πάλι μίλησε μὲ κάποιο πικρὸ χαμόγελο, ὑψώνοντας τὸ κεφάλι :

— Παιδιά, νὰ τὸ ξέρετε, μὲ συγχώρεσε ἡ μάνα μου, ἀλλά... τώρα μὲ θέλει μαζί της!..

Τοῦ δώσαμε θάρρος, τὸν περγελάσαμε, ἔπειτα φάνηκε ὁ γέρο Λεβαντῆς νὰ λησιμόνησε. Τὴν ἄλλη ὅμως βραδιὰ μάταια τὸν περιμέναμε νὰ ἔρθῃ. Καὶ ἄλλη μέρα, πού τὸν ζητήσαμε στὸ σπίτι του, μάθαμε πὼς ἦταν ἀρρωστος βαριά ἀπ' τὴν ἀρρώστια, πού ἔδερε τὴν πόλη μας...

ΑΡΓ. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΧΑΛΑΣΜΟΣ ΚΟΣΜΟΥ

Παράξενο τὸ βράδυ ἐκείνης τῆς Κυριακῆς, πού ἐξετάστηκα. Ἡ θάλασσα φαινότανε σὰ λιποθυμισμένη. Τὰ βουνὰ γύρω καθρεφτιζότανε μέσα της πέρα καὶ πέρα μὲ τὴν ἀστροφεγγιά. Φύλλο δὲν σάλευε. Βγήκαμε στὸν ἡλιαζό* ν' ἀνασάνουμε, οἱ τρεῖς μας κι' ὁ γέρος. Τώρα πού πήγαινε καλὰ τὸ χτήμα καὶ τότε βοηθοῦσε καὶ παραγιός, τότε βλέπαμε συχνότερα σπίτι τὸ γέρο. Καθίσαμε καί, σὰ μιλήσαμε γιὰ τὴν ἐξέταση, γύρισε ὁ λόγος καὶ στὶς δουλιές, σὰ στερνά μας. Ἦταν ὅλοι τῆς γνώμης νὰ μείνω σκολειὸ καὶ νὰ μάθω. Ἡ Ἀννούλα δὲν εἶχε πιά τὴν ἀνάγκη μου. Ἡ προίκα της ἦταν ἔτοιμη* καὶ χάρις τὸ γέρο, δὲν ἔλειπε μήτ' ὁ γαμπρός. Ὁ γιὸς τοῦ Καπλάνη μελετοῦσε νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴν ξενιτιά σ' ἓνα χρόνον. Τὰ βόλεψε ὅλα ὁ γέρος μὲ τὴν Καπλάναινα. Ὁ σκοπὸς ἦταν νὰ στεριώσῃ τὴ νύφη στὸ χτήμα μαζί μὲ τὸ γαμπρὸ καὶ νὰ κλείσῃ τὰ μάτια του ἀναπαμένος. Ἐλεγε λοιπόν, κι' ἡ μακαρίτισσα συμφωνοῦσε, νὰ μάθω ἐγὼ καλὰ γράμματα, νὰ βγῶ ὕστερα πρᾶματευτῆς, καὶ σὰ γυρίσω, ν' ἀγοράσω ἄλλα δυὸ χτήματα πού ἦτανε φόβος νὰ περάσουνε σὲ τούρκικα χέρια. Κι' ἔτσι νὰ ριζώσω κι' ἐγὼ στὸ Με-

σοβούνι, νά καμαρώνη κι' ἡ γριά τὰ δυό της παιδιὰ νοικοκυρμεμένα.

“Ὀλη αὐτὴ τὴν ὥρα ἡ Ἄννούλα πότιζε γλάστρες καὶ τραγουδοῦσε. Ἐκεῖ ἀπάνω ἀκοῦμε μεγάλο βουητό. Δὲν μποροῦσε νάναι βροντή, γιατί σύννεφο δὲν εἶχε στὸν οὐρανό. Δὲν προφτάξαμε νὰ ρωτήξουμε ἕνας τὸν ἄλλον τί εἶναι. Βλεπιούμαστε ἀμίλητοι καὶ γλωμοί. “Ὅ,τι σάλεψε τὰ χεῖλη του ὁ γέρος νά μας πῆ καίτι, κι' ἄρχισε νὰ τραντάξη ὅλο τὸ σπίτι, ἀρχίσανε νὰ τρίζουν ὅλοι οἱ τοῖχοι.

—Σεισμός! κρυφοφώναζαν οἱ γυναῖκες.

Σὰν τρελλοὶ σηκωθήκαμε καὶ τρέξαμε κατὰ τὴ θύρα τοῦ ἡλιακοῦ. Ὁ γέρο Βασίλης τότε φωνάζει καὶ μᾶς λέει νὰ σταθοῦμε. Σταθήκαμε μιὰ στιγμή. Σταμάτησ' ὁ σεισμός.

Κάμαμε τὸ σταυρό μας.

—Τώρα τρεχάτε, κι' ἴσα στὸ περιβόλι, μᾶς λέει ὁ γέρος τρομασμένος καὶ βιαστικά.

Μπαίνουμε στὸ σπίτι, κατεβαίνουμε τὴ σκάλα, ἐρχοῦμαστε στὴν πισόπορτα, καὶ βγαίνουμ' ἔξω. Τὶ φωνές, τὶ τσιριχτιά σ' ὅλη τὴ γειτονιά!

—Δόξα νάχη ὁ Θεὸς ποὺ δὲ βάσταξε πιότερο! μουρομούριζε ἡ μακαρίτισσα καὶ κεῖ ποὺ τόλεγε, ξανάρχεται μεγαλύτερο βουητό ἀπ' τὰ βάθια τῆς γῆς, κι' ἕστερ' ἀπὸ τὸ βουητὸ μεγαλύτερο τραντάσμα. Ἀκούγαμε τοὺς τοίχους ποὺ κατορακυλούσαν ἀπὸ παντοῦ. Τὰ χάσαμε, καὶ δὲν μπορούσαμε νὰ σαλέψουμε ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ τὸν τοῖχο μας. Ἀξαφνα γχορμενιέται καὶ αὐτὸς καὶ κατορακυλοῦνται ἀμέτρητες πέτρες τριγύρω μας, κι' ἕνα σύννεφο σκόνη.

Τίποτις ἄλλο δὲ θυμοῦμαι τῆς τρομερῆς ἐκείνης βραδιᾶς παρὰ ποὺ ἦρθαν κατόπιν μ' ἀναμμένα δαδιὰ καὶ σήκωναν πέτρες, καὶ φώναζαν, καὶ ἀναστενάζαν κι' ἔκλαιαν. Μοῦ φαινότανε σὰν νὰ ἤμωνα μισοθαμμένος. Δὲν πονοῦσα πουθενά, μὰ θαροῦσα πὼς σὲ δυὸ κομμάτια χωρίστηκα. Ἔτσι κι' ὁ νοῦς μου ἦτανε χωρισμένος. Δὲν καλόνοιωθα τί ἔτρεξε, μὰ ἔβλεπα, ἔβλεπα τὶς πέτρες ποὺ σήκωναν, τὰ ξύλα ποὺ τραβοῦσαν σιγανά, τὴ σκόνη ποὺ μ' ἔπνιγε. Ἐβλεπα καὶ τὸ γέρο-Βασίλη ξεσκισμένο, λαβωμένο, χωματιασμένο, νὰ τοὺς φωνάζη ὅλους μὲ βραχνὴ φωνή: «Προσέξτε ἀπὸ δῶ, παιδιὰ, τραβᾶτ' ἀπὸ κεῖ». Ὑστερα ἔνοιωσα πὼς δὲν ἤμουν πιὰ πεθαμένος, πὼς μ' ἐσήκωναν. Κατόπιν βρέθηκα

στρωμένος σὲ μέρος πού μὲ τὸ φῶς ἑνὸς φαναριοῦ μὲ κοιτά-
ζανε, μὲ ψάχνανε, μ' ἔδεραν, κι' ὕστερα-ὕστερα βυθίστηκα καὶ
πιὰ δὲν ἔβλεπα τίποτις, δὲν ἄκουγα τίποτις...

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΠΟΥ ΓΕΝΝΗΘΗΚΑ

Στὸ σπίτι, ποὺ γεννήθηκα,
κι' ἄς τὸ πατοῦν οἱ ξένοι,
στοιχειὸ 'ναὶ καὶ μὲ προσκαλεῖ,
ψυχὴ, καὶ μὲ προσμένει.

Τὸ σπίτι, ποὺ γεννήθηκα,
ἴδιο στήν ἴδια στράτα,
στὰ μάτια μου ὅλο ὑψώνεται
καὶ μ' ὅλα του τὰ νιάτα.

Τὸ σπίτι—ἄς τοῦ νοθέψανε
τὸ σχῆμα καὶ τὸ χροῶμα—
καὶ ἀνόθεντο καὶ ἀχάλαστο,
καὶ μὲ προσμένει ἀκόμα.

Τῆς πόρτας του ἢ παλαιῆ κή κορώνα,
ὦ! γὰ ἢ καμάρα!
μόνο οἱ χορδὲς τῆς λείπουνε
γὰ γὰ γενῆ κιθάρα,

γὰ συνοδέψη τοῦ σπιτιοῦ
τ' ὀλόχαρο τραγοῦδι.
Πρὸς τὸ παιδί γυρίζω ἀνθός,
δροσιά, ξεπεταροῦδι,

πάω σιῆ φωλιά, σιῆ γάστρα μου,
στο πρωῖ μου, στο μαγνήτη,
σιῆ ζέστη τῆς μητέρας μου,
στο πατρικό ἅγιο σπίτι.

Ἦς ἦρθαν τὰ γεράματα
κι' ἄς κύλησαν οἱ χρόνοι,
ἀπ' τὸ ψιμύθι τοῦ ἀλλαγμοῦ
κι' ἀπ' τοῦ χαμοῦ τῆ σκόνη

καὶ ἀπείραχτο κι' ἀνέγγιχτο
σιῆ Μοῖρα ἀγνάντια στέκει
κι' ἀπὸ τὸν κῆπο του γιὰ μὲ
χλωρὰ στεφάνια πλέκει.

Τοῦ κάκου οἱ ἔγνοιες, οἱ καιροί,
πληγὲς καρδιῶν καὶ τόπων
τὰ μάτια μου ἄλλα, κι' ἄλλα ἔναι
τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.

Ἀπὸ τὴν ἰσκιερὴ ἔμπατη
σιῆ φωτισμένη σάλα
μὲ τ' ἀκριβὸ ρολοῖ χροσὸ
σιῆν κροουσταλλένια γνάλα,

ὄλα βαλμένα ρυθμικά,
γιορτάτικα ρτυμένα,
προσώπατα, ἀντικείμενα,
μὲ καρτεροῦν ἐμένα.

Στὸ πλάι τῆς δοῦλας τῆς πιστῆς
ἢ ἀρχόντισσα γιὰ μὲν
καὶ ἢ θῆγισσα τῆς προκοπῆς—
ἢ μάνα μου, ὦ! χαρὰ μου!

Τὸ στερογογέννητο καρπὸ
σιῆν ἀγκαλιά, καὶ πέρα
μπερὸς σὲ χαρτιὰ τὸ φάντασμα
γνωσιασμένο τοῦ πατέρα.

Καὶ μέσ' ἀπ' τοὺς ἀνασασμοὺς
τοῦ ρόδου καὶ τοῦ δρύσμου
καὶ δουλεντῆς καὶ φυτευτῆς
τοῦ κήπου, ὁ ἀδελφός μου!

Τὸ σπίτι, πὸν γεννήθηκα—
—κι' ἄς τὸ πατοῦν οἱ ξένοι—
στοιχειό, καὶ σὰν ἀπάτητο,
μὲ ξῆ καὶ μὲ προσμένει.

ΓΕΩΡΓ. ΣΤΡΑΤΗΓΗ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ

Σὲ, τῆς καρδιάς μαργαριτάρι
καὶ τῆς ζωῆς σεμνὸ προσκυνητάρι,
ὅπου ἔχτισεν ὁ ἄνθρωπος στὴ γῆ,
ὅταν σ' ἀντὶ τὴν ἔρμη ἤθελε πλάση
ἀντὶ γὰρ τὴν Ἐδέμ, ὅπου εἶχε χάσει,
τὴ θεῖκή νὰ μαλακώσῃ ὀργή·

ἄπαρτο κάστρο, πὸν ποτὲ δὲν μπαίνει
καὶ πάντα ἀπὸ τῆ θύρα σου ἔξω μένει
ἔχθρα, ζαζία καὶ προδοσιὰ κρυφή·
πὸν αἰώνια τῆς ἀγάπης τὴ λαμπάδα
κρατεῖ ἀναμμένην ἄγρυπνη Τριάδα,
Πατέρας καὶ Μητέρας κι' Ἀδελφοί·

ὦ σπίτι μας καλὸ καὶ τιμημένο,
χίλιες φορὲς ἄς εἶσαι ἐβλογημένο
καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιὰ
τ' ἀδέλφια μου νὰ ραίνει μ' ἐβλογία,
καὶ νὰ μυρρώνῃ ἀδιάκοπα μὲ ὕγεια
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γηραιά.

Σὲ μ' ἔμαθες τὸν Πλάστη νὰ πιστεύω
καὶ τὴ γλυνιὰ Πατρίδα νὰ λατρεύω,
ἔσὸν καὶ τὴ Φιλία νὰ λαχταρῶ·

σὸν κράβεις μέσ' στὸ λατρευτὸ σου χτίριο
τὸ φῶς, καὶ τῆς Ἀγάπης τὸ μυστήριον
ποῦν μὲ κερνά τῆς Αἰήθης τὸ νερό.

Πόσες φορὲς μέσ' στῆς καρδιάς τὰ βάρη,
σὰν ἔνοιωσα τοῦ κόσμου τ' ἄγρια πάθη,
ποῦν οἱ τρικυμίες μᾶς φέρουν τῆς ζωῆς,
σὰν ἔμπαινα μέσ' στὴν καλή σου θύρα,
μ' ἐγιάτρευες ἀμέσως μὲ τὰ μῦθα
μιας τρισενλογημένης σου προῆς !

Πόσες φορὲς μέσ' στὴ θεομὴ σου ἀγκάλῃ,
ἔστερ' ἀπ' τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν πάλῃ
γαλήνῃ εὐρῆκα καὶ παρηγοριά,
γιατὶ στὸ στήθος μέσα μὲ φωτίζεις
καὶ κάλλιο τὴν ψυχὴ μου ἐσὺ γρωρίζεις
ἀπὸ τῆς γῆς τ' ἀνθρώπινα θηριά !

Ἡ κάθε σου γωνιά κι' ἡ κάθε σου ἄκρη
ἀντιλαλεῖ τὸ γέλιο μου ἢ τὸ δάκρυον,
χαρὰ τῶν τραγουδιῶν μου ἢ στεναγμό·
στὶς κάμαρές σου μέσα καὶ στοὺς τοίχους
θωροῦ ὄλα τὰ ὄνειρά μου καὶ τοὺς στίχους,
τὸν πόνο, τὴν ἔλπίδα, τὸν καῦμό.

Καὶ τ' ἄψυχα ἀκόμα μὲ γρωρίζουν,
κι' ἀγάπης λόγια γύρω ψιθυρίζουν,
τραπέζι, εἰκονοστάσι καὶ σκαμνί
χαμόγελο μοῦ δείχνει κάθε εἰκόνα,
τὴν ἀγκαλιὰ μοῦ ἀνοίγει ἢ πολυθρόνα,
ποῦν γάθονται οἱ γονεῖς μου οἱ σεμνοί.

Χαῖρε, ὦ ! χαῖρε, σπῆτι τιμημένο,
χιλίες φορὲς ἄς εἶσαι εὐλογημένο,
καὶ τοῦ Θεοῦ μας πάντοτε ἡ ματιὰ
τ' ἀδέλφια μου νὰ φαίνῃ μ' ἐλλογία,
καὶ νὰ μυρώνη ἀδιάκοπα μὲ ὑγεία
τὰ τίμια τῶν γονιῶν μου γερατειά.

ΑΛ. ΦΩΤΙΑΔΟΥ

Η ΜΑΝΑ ΞΑΓΡΥΠΝΑΕΙ

Ἐσβήσανε σιγὰ σιγὰ
Τὰ λίγα φῶτα τοῦ χωριοῦ
Καὶ δὲν ἀκοῦς στήν ἐρημιὰ
Παρ' ἓνα γαύγισμα σκυλιοῦ.

Κοιμᾶται τὸ χωριὸ βαθιά,
Καὶ μέσ στη νύχτα τὸ βουνό,
Σὰν φάντασμα, ἀποπάνω του
Τὸ παραστέκει σκοτεινό.

Καὶ λάμπει, λάμπει ὁ οὐρανός
Καὶ κάποιο ἀστέρι σβήνει
Σὰν ποιὰ ψυχούλα γᾶσβησε
Στῆς νύχτας τῆ γαλήνη;

Ἐνα σπιτάκι τοῦ χωριοῦ
Μονάχα δὲν κοιμᾶται,
Ἐκεῖ στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ
Ποιὸς ἴσκιος γὰ πλανᾶται;

Κι' ὄλο πηγαίνει κι' ἔρχεται
Μὴν κάνει ἐκεῖ νυχτέρι
Καὶ ράβει ἡ κόρη τὰ προικιά
Γιὰ τὸ χρυσὸ της ταίρι;

Ὁ γεωργὸς μὴν ξέπνησε
Νὰ δῆ τὰ ζωντανά του,
Ποὺ ἀναχαράζον καθιστὰ
Στῆ δράνα του ἀποκάτου;

Δὲν εἶν' ἡ κόρη οὐδ' ὁ ζευγάς
Στὰ ζωντανὰ ποὺ πάει,
Κοίτεται ὁ γιὸς μονάκριβος
Κ' ἡ μάνα ξαγρυπνάει!

Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ

ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΟΣΤΙΜΟΝ ΗΜΑΡ

3 *Ἰουνίου* 1906.

Ἐφυγα σχεδὸν παιδί καὶ ξαναγυρίζω σχεδὸν γέρος. Δεκατέσσερα δόλακαιρα χρόνια ἢ κακὴ μου μοῖρα μ' ἐκράτησε δεμένον στὴν ξενιτιά, πότε μὲ δυστυχίες ἀφάνταστες, πότε καὶ μ' εὐτυχίες πλανερούς... Εὐτυχίες καὶ δυστυχίες τὸ ἴδιο μ' ἀλυσόδεσαν καὶ μ' ἐστεροῦσαν τὴ μεγάλη εὐτυχία τῆς Πατρίδας, πού δεκατέσσερα δόλακαιρα χρόνια τὴν ὄνειρευόμουν στὸν ὕπνο καὶ στὸν ξύπνο.

Μιά μέρα μοῦ χαμογέλασε ἄξαφνα ἡ Μοῖρα καὶ μοῦ εἶπε: Πήγαινε! εἶσαι ἐλεύθερος.

—Θὰ πάω!...

Νὰ μπῆκα στὸ πλοῖο μὲ τὸ καλὸ, καὶ τὸ πλοῖο ξεκίνησε μὲ τὴν πλώρη πρὸς τ' ὄνειρό μου... Ἡ θάλασσα λάδι... Αὔριο τὸ πρωτὶ θὰ προβάλουν μπροστά μου τ' ἅγια χώματα.

Ἄξαφνα σηκώθηκε τρικυμία, καὶ σιγὰ σιγὰ ἡ τρικυμία μεγάλωσε. Τὸ μικρὸ πλοῖο παράδερνε καὶ χοροπηδοῦσε ἀπάνω στὰ μανιασμένα κύματα. Μὲ δυσκολία ἢ πλώρη κρατιόταν ἀκόμη πρὸς τ' ὄνειρό μου. Τὰ πλευρὰ δερνόταν ἀλύπητα καὶ τὸ θαλάσσιο ξύλο ἀναστέναζε σὰν ἄνθρωπος καὶ τριζομανοῦσε νὰ σπάσῃ.

Στὸ θυμὸ ἐκεῖνο τῆς θάλασσας, τὸν ἀνέλπιστο, πού εἶχε σατίσει καὶ τὸν καπετάνιο τὸν ἴδιο, ἔβλεπα μὲ τρόμο τὸ θυμὸ τῆς

Μοίρας μου. Τὸ μετάνοιωσε λοιπὸν ἡ φθονερὴ, πού γιὰ μιὰ στιγμή μ' ἄφησε λευθερο κι' ἤθελε τώρα νὰ μὲ βουλιάξει;

Ἔτσι θὰ ἦταν· ἡ Μοῖρα δὲν θάθελε νὰ ξαναἰδῶ τὴν πατρίδα μου. Διαφορετικά, πῶς θὰ μὲ κρατοῦσε τόσω χρόνων ἡμέρες ἄλυστοδεμένο; Ἐκοίταξα τὸν οὐρανὸ ἀπελπισμένος.

Τόσος ἦταν ὁ πόνος μου κι' ὁ σπαραγμὸς μου, πού κι' ἡ Μοῖρα ἢ ἴδια πρέπει νὰ μὲ λυπήθηκε. Εἶδεμὴ, πῶς κόπηκε ἄξαρνα ὁ ἄνεμος, καὶ πῶς κατέβηκε τὸ κῆμα, καὶ πῶς ξανάγινε ἡ θάλασσα γυαλί;

Ὡς τὸ βράδνυ, εἶχαν τελειώσει ὅλα. Ἡ νύκτα πέρασε ἡσυχῆ καὶ μὲ τὸ γλυκοχάραμα, σηκώθηκα ἀπὸ τὸ κρεβάτι κι' ἀνέβηκα στὸ κατάστρομα.

Ἡ θάλασσα ἦταν μολυβένια. Πρὸς τὸ μέρος τῆς ἀνατολῆς λίγα σύννεφα μαῦρα μὲ στριφώματ' ἀσημένια. Καὶ μπροστά, μέσα στὴν αὐγινὴ ὁμίχλη, οἱ κορυφὲς μακρουσμένων ἀέρινων βουνῶν . . .

Ὁ ἔλικας ἐδούλευε δραστήριος, βιαστικός. Ὁ αὔλακας πού ἄφηγε πίσω του τὸ γρήγορο πλοῖο, μεγάλωνε σταθερά. Κι' ἡ πλώρη ἴσια πρὸς τ' ὄνειρό μου . . .

Λίγο ἀκόμη, μιὰ-δυὸ ὄρες, καὶ τ' ὄνειρο γίνεται πρᾶγμα.

Ὁ ἥλιος!

Καὶ μαζί του ἡ Ζάκυνθο προβάλλει ἀπὸ τὸ γαλανὸ καὶ χρυσαφένιο πέλαγο.

Μιὰ λουρίδα γῆς κίτρινης, χωρὶς χάρη καὶ χωρὶς σχῆμα, καὶ κάτι βουνὰ ἀπὸ πίσω, πού μόλις ξεχωρίζουν χωμένα μὲς στὰ σύννεφα. Τὸ πράσινο, τὸ ὄνειρευτό, τὸ πολυῦμητο ζακυνθινὸ πράσινο, δὲν ἐπρόβαλε ἀκόμα. Καμιὰ μυρωδιά, οὔτε κίτρων, οὔτε μπουγαριῶν, * οὔτε ρόδων, δὲν φέρνει ἀκόμα ὡς τὸ κατάστρομα ὁ πρωῖνὸς ἀέρας. Καμιὰ ὁμορφιά . . .

Ἄ! τὴν κακὴ Μοῖρα! Μοῦ μάγεψε τὴν πατρίδα καὶ μοῦ τὴν ἔκανε ἄσχημη! Κι' ὁμως, δεκατέσσερα χρόνια ζοῦσα μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν ξαναἰδῶ. Τὰ μάτια μου δακρύζουν ἀπὸ χαρὰ κι' ἀπὸ λύπη. Μιὰ βαθιὰ, μυστικὴ ἀπογίτευση κρατεῖ τὴν καρδιά μου πού σπαρατᾷ . . .

Ἄλλὰ γιατί τόσο βιαστικός κι' ἀνυπόμονος;

Νά, ἡ κίτρινη λουρίδα ἄρχισε σιγά-σιγά νὰ στολίζεται μὲ στίγματα πράσινα, βαθυπράσινα... Ἡ ὄψη τῆς παίρνει λίγο λίγο γραμμὲς μαλακῆς, καμπύλης μὲ χάρη καὶ μ' ὁμορφιά. Ἀγαπητὰ

μου χρώματα καὶ σχήματα, ἄρχισα νὰ σᾶς ἀναγνωρίζω. Naί, εἶστε ὠραῖα, ὅπως σᾶς ἤξερα κι' ὅπως σᾶς ἄφησα!... Στὴ μακρουλή κιτρινάδα, καταμεσίς, διακρίνεται ἓνα ζωηρὸ κόκκινο σημάδι. Λὲς καὶ κάποιος ἄγριος θεὸς ἔχωσε τὴ ρομφαία του σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος κι' ἐτύπησε τὴ γῆ, κι' ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς ἔβγαλε αἷμα. Ἡ πληγὴ εἶναι μεγάλη, βαθιά. Τὸ αἷμα τρέχει ἀπὸ πάνω ὡς κάτω στὴ θάλασσα. Κι' ἡ κοκκινάδα ἐκεῖνη μοῦ τραβᾷ τὸ μάτι καὶ τὸ λογισμό, καὶ μοῦ τὰ καρφώνει ἐκεῖ.

Εἶναι ὁ Κόκκινος Βράχος, ποὺ φαίνεται ἀπὸ μακριὰ σὰν πληγὴ ματωμένη.

Εἶναι ἡ τοποθεσία ποὺ μ' ἐμάγεψε νὰ γράψω τὸ ἀγαπημένο μου ἐκεῖνο διήγημα. Εἶναι τὸ ἀπέραντο κοκκινόχωμα ποὺ γεννᾷ τ' ἀγριόφυλλα λιοστάσια καὶ τὰ ὠραῖα ξανθόμαλλα κορίτσια.

Ἔολ' ἡ Πατρίδα σὲ μιὰ Γυναίκα:

Ἡ μάνα μου μὲ περίμενε στὴν ἀποβάθρα.

Σὲ λίγο πατῶ τ' ἅγια χώματα καὶ βρίσκομαι στὴν ἱερὴ ἀγκαλιά...

Ὅταν τὴν εἶδα ἐκεῖ, — ἀναλλοίωτη, ἀγέραστη, σὰν τὴν ἐλπίδα ποὺ ἔτρεφε καὶ τὴ ζωογονοῦσε, — νὰ στηρίζῃ τὸ λιγνὸ μαυροφύρο κορμὶ στὸ κάγγελο τῆς σκάλας καὶ νὰ κοιτάξῃ πρὸ τὸ πλοῖο, μοῦ φάνηκε πὼς δεκατέσσερα χρόνια, νύχτα καὶ μέρα, μ' ἐπερίμενε ἐκεῖ, στὴν ἴδια θέση...

Μὴν κλαῖς, μανούλα μου γλυκιά! Τῆς χαρᾶς σου τὸ δάκρυ μοῦ σπαράζει τὴν ψυχὴ. Ἀλήθεια, σ' ἔκαμα νὰ περιμένης πολὺ... Μὴ μοῦ τὸ λές, τὸ ξέρω... Μὰ δὲ φταίω ἐγώ, μάνα, καὶ μὴ μὲ μαλώνῃς. Φταίει ἡ Μοῖρα. Ἐκεῖνη μ' ἐκράτησε ἀλυσσοδεμένο ὡς τώρα πότε μὲ δυστυχίες ἀφάνταστες καὶ πότε μ' εὐτυχίες πλανερές. Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία, ἡ μόνη, ναί, εἶν' αὐτὴ ποὺ αἰσθάνομαι τώρα στὴν ἀγκαλιά σου. Ὅπως ἡ ἀληθινὴ δυστυχία δὲν εἶν' ἄλλη, ἀπὸ κείνη ποὺ θὰ σ' ἐμπόδιζε ν' ἀκολουθήσης τὸ δρόμο σου καὶ τὸν προορισμό σου. Εἶσαι μεγάλη ψυχὴ ἐσὺ καὶ τὰ καταλαβαίνεις... Δὲν ἐστάθηκα στὴ ζωὴ μου εὐτυχισμένος, μὰ μπόρεσα ν' ἀκολουθήσω τὸ δρόμο μου καὶ τὸν προορισμό μου. Ἴσως ἡ εὐτυχία μου ὅλη νὰ εἶν' αὐτή. Πικρὴ εὐτυχία, ποὺ μοῦ κοστίζει τὸ χωρισμὸ τῆς Μάνας καὶ τῆς Πατρίδας. Μὰ ὅλα δὲν μπορεῖ νὰ τᾶξῃ κανεὶς!...

Στὸ πλοῖο πάλι γιὰ τὴν ξενιτιά. Καὶ ποιὸς ξέροι γιὰ πόσα χρόνια πάλι!...

Θεέ μου, μαλάκωσε τὴ σκληρή μου Μοῖρα, νὰ μὲ ξαναφήση, τοῦλάχιστο γιὰ νὰ πεθάνω... Ἄχ, ἄς μὴ μοῦ δώση εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον! Ἀλήθεια, Κάλβε.* *Εἶναι γλυκὸς ὁ θάνατος, μόνον ὅταν κοιμώμεθα εἰς τὴν πατρίδα...*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗ

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ

Εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ δύο μικροὶ ἴστανται. Ἡλιοκαῖ εἶναι τὰ πρόσωπά των καὶ τὰ ἐνδύματά των τετριμμένα. Ἄσχεπεῖς καὶ οἱ δύο καὶ ἡ δασεῖα κόμη των, ἄτακτος καὶ ἀκτένιστος, μόνη καλύπτει τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. Τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν ἀναστήματος καὶ μὲ ὁμοίομορφον περίπου τὴν πενιχρὰν περιβολήν, ἦν συμπληρώνει καταπίπτουσα ἀπὸ τῆς ζώνης μέχοι τῶν γονάτων μικρὰ ποδιά. Ὁ εἰς κρατεῖ ἀνὰ χεῖρας τμῆμα χαρτίου, κατεροκωμμένον, κατεσπλωμένον, ὑπομέλαν, ἐφ' οὗ διακρίνοντ' ἐξίτηλα τ' ἀποτυπώματα πλυθύος δακτύλων, ἐφ' ὧν διήλθε. Καὶ ὁ ἄλλος προστριβόμενος εἰς αὐτόν, μηρὸν πρὸς μηρόν, ἀγκῶνα πρὸς ἀγκῶνα, κλίνει πλαγίως τὸ πρόσωπόν του ἐπὶ τοῦ χαρτίου καὶ ἀκροᾶζεται μετὰ προσοχῆς τῆς ἀναγνώσεως τοῦ γραμματος. Διότι εἶναι γράμμα, καὶ ὁ φάκελλος αὐτοῦ ἐρριμένος, κεῖται πρὸ ποδῶν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, καὶ τὸ εἰκοσάλεπτον αὐτοῦ σῆμα ἔξωθεν, γράμμα δι' ἐπιτηδευμένων καλλιγραφικῶν χαρακτήρων γεγραμμένων μετ' ἐπιμελείας, μ' εὐθείας τὰς σειράς, ὡς διὰ χάρακος τεθέντος ὑποκάτωθεν ἴσως ἐπὶ τούτῳ, ὅπως τὰς σημειοῖ. Καὶ ἀπενθύνεται, φαίνεται, πρὸς ἓνα τῶν μικρῶν, ἐκεῖνον, ὅστις παρατηρεῖ πλαγίως μετὰ προσοχῆς, ὡς προσπαθῶν νὰ μαντεύσῃ, κάλλιον ἀντιλαμβανόμενος αὐτόν, διὰ τοῦ βλέμματος τὴν ἄγνωστον αὐτῷ σημασίαν τῶν ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ σημείων, ἅτινα τῷ ἀπαγγέλλει ὁ σύντροφός του πλέον γραμματισμένος, καθ' ὅλα τὰ

διδόμεν' ἀπ' αὐτὸν καὶ εἰς ὄν, ὅπως ἐξάγεται, κατέφυγεν, ἵνα τοῦ τ' ἀναγνώσῃ.

Καὶ ἀναγινώσκει ὁ μικρὸς διεορμηθεὺς πράγματι :

Καλαμάτα, 27 Μαρτίου 1889. Παιδί μου Γιώργη. Προῦτον ἔρχομαι νὰ ἐρωτήσω διὰ τὴν καλὴν σου ὑγείαν καὶ δεύτερον, ἂν ἐρωτᾷς καὶ δι' ἡμᾶς, καλῶς ὑγιαίνομεν. Παιδί μου, σοῦ γράφω καὶ σοῦ λέω πῶς ἀφότου ἔφυγες εἶμαι εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν καὶ λαχταρίζω νύκτα καὶ ἡμέραν κάθε ὥρα καὶ στιγμή πῶς νὰ βροῖσκεσαι μοναχό σου, σὲ τόσο μεγάλη πολιτεία, πού χάνονται οἱ μεγάλοι καὶ ὄχι ἐσὺ δέκα χρόνων παιδί, καὶ τί νὰ γίνεσαι. Τὸ γράμμα σου ἔλαβα ὅπου μοῦ ἔγραφες πῶς ὁ μπάορας σου ὁ Ἀντώνης ἐφρόντισε καὶ σ' ἔβαλε σ' ἓνα μαγαζὶ μὲ τριάντα δραχμὲς τὸ μῆνα. Ἔκαμα, παιδάκι μου, τὸ σταυρό μου καὶ ἐπαρκαλίεσα τὸ Θεό, μέρες νὰ μοῦ κόβῃ καὶ χρόνους νὰ σοῦ τὶς δίνῃ.

Ἔλαβα καὶ τὰ δύο τάλληρα, πού μοῦ ἔστειλες ἀπὸ τὸ μισθό σου μὲ τὸν Παναγιώτη, καὶ σὲ εὐχήθηκα, ἢ δυστυχησμένη. Πέτρα νὰ πιάνῃς καὶ μάλαμα νὰ γίνεται. Τώρα, ἀπὸ τότε ἔχω νὰ μάθω γιὰ σένα. Τί κάνεις, τί γίνεσαι, δὲν ξέρω. Ξημερώνει, βραδιάζει, μὲ τὴν ἔννοια σου ξυπνῶ. Ἡ ἀδελφή σου μοῦ λέει : «Μὰ μὴ στενοχωριέσαι, τί κάνεις ἔτσι, θ' ἀρρωστήσῃς καὶ μὲν μητέρα!», μὰ ἐμένα ὕπνος δὲ μὲ πάει νὰ συλλογίζομαι ὁλόενα πού νὰ εἶσαι καὶ πῶς νὰ περῶς. Ὅσους ἔρχονται αὐτοῦ πηγαίνω καὶ τοὺς ρωτῶ γιὰ σένα, μὰ ἀριὰ καὶ πού νὰ βρῶ κανένα νὰ μοῦ πῇ πῶς σὲ εἶδεν. Ἡ ἀδελφή σου μοῦ λέει πάλι : «Μὰ πού νὰ τὸν ἰδοῦνε μάνα, τόσοσ κόσμος ἐκεῖ πέρα...» μὰ ἐμένα μοῦ φαίνεται σὰ νὰ σ' ἔχω χαμένο καὶ σένα καὶ τὸν πατέρα σου.

Καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἐξακολουθεῖ, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόνου καὶ δι' ἀναλόγων φράσεων, ἀνησυχίαν καὶ λύπην καὶ ἀγωνίαν ἐκδηλοῦσα. Προδήλως, μητρὸς εἶναι τὸ κατερορακωμένον γράμμα, μητρὸς ἀγραμμάτου καὶ πτωχῆς—διὰ ξένης βέβαια χειρὸς γραφέν—μητρὸς, ἥτις θὰ κατέφυγε βέβαια καὶ αὐτὴ εἰς κανένα γραμματισμένον διὰ νὰ τῆς τὸ γράψῃ, ὑπαγορεύουσα αὐτῷ, ὅπως ὁ υἱὸς τώρα εἰς τὸν μικρὸν φίλον του διὰ νὰ τοῦ τ' ἀναγνώσῃ. Καὶ ἡ ἀγωνία, ἣν ἐκφράζει εἶναι ἡ ἀγωνία τῆς χωρισμένης ἀπὸ τὸν υἱὸν τῆς αὐτόν, ὃν ἔστειλε φαίνεται, μακρὰν, εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν πολιτείαν περὶ ἧς ὁμιλεῖ, εἰς τὴν Ἀθήνα, εἰς τὴν πρωτεύουσαν, ἀναγκασθεῖσα πιθανῶς ὑπὸ τῆς δυστυχίας, διὰ νὰ

εὔρη πόρον ζωῆς, καὶ ἀγνοεῖ ἔκτοτε τί γίνεται καὶ πονεῖ διὰ τὸν χωρισμὸν του. Ὁ μικρὸς ἀναγινώσκει ἀργά-ἀργά, πιστῶς, εὐσυνειδήτως, συλλαβιστά, ἀπομονῶν τὰς λέξεις, διαιρῶν αὐτὰς μίαν πρὸς μίαν, ὡς νὰ ταῖς ἀποδίδη ὑπέροχον ἔννοιαν. Καὶ ὁ ἄλλος ἀκούει ἐν σοβαρότητι, συγκινημένος κάπως, παρακολουθῶν τὸ βλέμμα τοῦ φίλου του φερόμενον ἐπὶ τῶν γραμμῶς, διαπορούμενος ἴσως καθ' ἑαυτόν, πῶς τ' ἀνηγα αὐτὰ στοιχεῖα, τὰ κεκαυραγμένα διὰ μελάνης ἐπὶ τοῦ χάρτου, νὰ ἠμποροῦν νὰ τῷ φέρουν τὴν φωνὴν τῆς μάνας του, νὰ τῷ φανερόνουν τί σκέπτεται, νὰ τῷ μεταδίδουν πληροφορίας, νὰ τῷ διαβιβάζουν ἐρωτήσεις, ὡς νὰ τὴν ἔχει ἐμπροστά του καὶ νὰ τὴν ἀκούει τὴν ἰδίαν. Πρὸ τριῶν μηνῶν τὴν ἀφῆκεν ἐκεῖ κάτω εἰς τὴν πατρίδα των τὴν Καλαμάταν, καὶ ἔφυγε, καὶ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, πλησίον τοῦ θείου του Ἀντώνη, διὰ νὰ τὸν βάλῃ εἰς κανένα μαγαζί, ἢ νὰ τὸν μάθῃ καμίαν τέχνην. Καὶ ἔκτοτε πλανᾶται τὸ παιδίον ἀνὰ τὴν πρωτεύουσαν, ὑπὸ τὸν προστασίαν τοῦ θείου του πάντοτε, ἀλλ' ἀφημένον εἰς τὰς ἰδίας του δυνάμεις, ἐργαζόμενον ὅπως ζήσῃ, καὶ ἀμειβόμενον διὰ λογαριασμὸν του, ὑπηρέτης εἰς ἓνα μαγαζί, εἰς τὸ ὁποῖον τὸν ἔβαλε, μικροσκοπικὸς παλαιστὴς τοῦ τοῦ ἀγῶνος τῆς ζωῆς. Καὶ ἰδοὺ ὁποῦ ἡ πτωχὴ μητέρα του τὴν ὁποῖον ἐνόμιζεν, ὅταν ἔφευγεν ὅτι τὴν ἔχανε διὰ παντός, ἢ ἀπομείνασα ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον των, χήρα, μὲ τ' ἄλλα δύο τῆς μικρᾶ, ἀποφασίσασα νὰ τὸ ἐμπιστευθῇ ὡς εἰς ἄλλην μητέρα εἰς τὴν πρωτεύουσαν, εἰς τὴν Ἀθήνα, ὡς τὴν ὀνομάζει—ἰδοὺ ὁποῦ τοῦ γράφει τώρα,—περίεργον! ὡς νὰ τοῦ ὀμιλῇ—ἀπὸ τὴν ἄκραν ἐκείνην τῆς Πελοποννήσου, ἀπὸ τὴν Μεσσηνίαν, διὰ νὰ τὸν ρωτήσῃ τί κάνει καὶ νὰ μάθῃ τί γίνεται . . .

—Παιδί μου, λέγει, παιδί μου, νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴ μου, ν' ἀκοῦς τὸν μάρμαρα σου τὸν Ἀντώνη, σὲ ὅ,τι καὶ ἂν σοῦ λέῃ, σὰ νὰ εἶμαι ἐγὼ ἡ ἴδια. Νὰ κάνῃς τὴ δουλιὰ σου ἄξια καὶ τίμια καὶ νὰ γίνῃς καλὸς ἄνθρωπος καὶ νὰ ἰδῶ κι' ἐγὼ καὶ τ' ἀδέσφια σου καλὸ ἀπὸ σένα, μιὰ καὶ θέλησε ὁ Θεὸς καὶ μᾶς πῆρε τὸν πατέρα σου καὶ μᾶς ἄφησε στοὺς πέντε δρόμους. Ν' ἀκοῦς τὸν ἀφεντικό σου καὶ νὰ κάνῃς ὅ,τι θελήματα σοῦ λέει. Τὰ λεπτά νὰ τὰ φυλᾷς καὶ νὰ μὴν τὰ σκορπᾷς ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ ἅμα σοῦ περισσεύουν νὰ τὰ δίνῃς τοῦ μάρμαρα σου νὰ σοῦ τὰ φυλάῃ ἢ νὰ βροίσῃς ἄνθρωπον πιστὸν ἀπὸ τοὺς πατριώτας μας καὶ νὰ μοῦ τὰ στέλνῃς... Μοῦ εἶπαν πὼς αὐτοῦ εἶναι καὶ ἓνα σχολεῖο

για τὰ φτωχὰ τὰ παιδιὰ τῶν Ἀπόρων, καὶ ἔγραψα καὶ εἰς τὸν μπάρομπα σου νὰ σὲ βάλῃ καὶ ν' ἀρχίσῃς νὰ πηγαίνῃς γιὰ νὰ μάθῃς καὶ λίγα γράμματα, γιατί σήμερα ὅποιος δὲν ξέρει γράμματα χάνεται...».

Τὸν συμβουλεύει δὲ οὕτω ἐπὶ μακρόν, ἐν ἀφελείᾳ μετὰ πόνου ψυχῆς, κοινοτάτων, ἀλλὰ πλήρων ποιήσεως ἐν τῇ πεζοτητί των, ἐκφράσεων μητρὸς ποθοῦσης νὰ ἴδῃ τὸ τέκνον της ἀποζῶν ἐκ τῆς ἐργασίας του ἐν τιμῇ καὶ βοηθοῦν καὶ τὴν οἰκογένειάν του, καὶ γινόμενον ἄνδρα τελειὸν καὶ ἀποκαθιστάμενον, καὶ αὐτὸν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐν εὐτυχίᾳ. Καὶ τῷ δίδει ἐπὶ πολὺ ὁδηγίας καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων, καὶ τὸν νουθετεῖ καὶ τὸν ποδηγετεῖ ἢ καλῇ ἐπαρχιωτῆς, πῶς πρέπει νὰ βαδίσῃ ἐν τῷ βίῳ, ἀπαραιλλάτως, νομίζεις, ὅπως θὰ τὸν ἐποδηγέει, ὅταν ἦτο βρέφος, καὶ θὰ τοῦ ἐμάνθανε, πῶς νὰ βαδίζῃ ἐπὶ τοῦ ψυχροῦ ἐδάφους τοῦ ταπεινοῦ των οἰκίσκου. Καὶ ὁ μικρὸς συγκινεῖται προδῆλως ἐπὶ μᾶλλον, ἐφ' ὅσον προβαίνει ἢ ἀνάγνωσις, καὶ ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του ἀποτυποῦται ἐκφρασις ἐνδομύχου ψυχικῆς ἐργασίας, ἣτις τελεῖται, φαίνεται, ἐν αὐτῷ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ γράμματος, καὶ τὸ ὄμμα του πλέει ἐνίοτε διὰ μιᾶς ὑγρὸν εἰς αἴφνιδιον δάκρυ.

Ὅμως ἀπὸ μιᾶς στιγμῆς ἀπροσδόκητον νέφος ἐσκίασε τοῦ παιδίου τὴν μορφήν. Τὰς παρειάς του ἀνέρχεται παραδόξως βίαιον ἐρύθημα καὶ λευκαίνονται τὰ χεῖλη του τρέμοντα. Οἱ ὀφθαλμοὶ του μεγεθύνονται ἐν ἐκπλήξει καὶ σχεδὸν ἀνοίγει τὸ στόμα ἀποροῦν.

Προβαίνουσα λέγει ἡ ἐπιστολή :

«Παίδι μου, Γιώργη, κάποιος ἀπὸ τοὺς πατριώτας ἦρθε ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐρώτησα καὶ μοῦ εἶπε πὼς εἶσαι κακὸ παιδί καὶ δὲ δουλεύεις τακτικὰ εἰς τὸ μαγαζὶ καὶ γυρίζεις μὲ τοὺς μπερμπάντες στὰ σοκάκια καὶ ξοδεύεις τὰ λεπτὰ σου, ὅπου τύχη. Ἐγώ, παιδί μου, δὲν τὸ πίστεψα, μὰ κοίταξε καλὰ νὰ μὴν τύχη καὶ εἶναι ἀλήθεια, γιατί δὲν θέλω πιά νὰ σὲ ξέρω γιὰ παιδί μου...»

Εἶναι πραγματικῶς διάδοσις ἀνακοινωθεῖσα αὐτῇ ἢ εἰδησις ἢ εἶναι τέχνασμα τῆς καλῆς μητρὸς ἐπιθυμούσης νὰ δοκιμάσῃ τὸν χαρακτήρα τοῦ παιδίου ; Ἄδελον. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἢ ἀνάγνωσις, ἐπὶ τοσοῦτον κοκκινίζει ἐξ ἀγανακτήσεως κι' ἐξαγριοῦται μὴ συνεχόμενος πλέον :

—Ψέματα, ἀνακράζει αἴφνης ἐν ὀργῇ, εἶναι ψεύτης!

— Ποιὸς νᾶν' αὐτὸς τάχα; λέγει διακόπτων τὴν ἀνάγνωσιν ἐρωτηματικῶς ὁ σύντροφός του.

— Τὸν ξέρω κι' ἐγὼ τὸν ψεύτη; ἀπαντᾷ, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀργιζόμενος ὁ παῖς.

— Σὲ φίλῳ. Ἡ μητέρα σου Ἀγγελικὴ, ἐπανελάβεν ὁ ἄλλος. Ἐτελείωσεν ἡ ἐπιστολή. Καὶ οἱ δύο μικροὶ ἀποχωρίζονται.

— Πότε θάρθῃς νὰ κάμουμε τὸ γράμμα ποὺ θὰ στείλω ἐρωτᾷ ὁ πρῶτος.

— Τὸ βράδυ νὰ μὲ περιμένῃς στὸ μαγαζί.

Δίδουν τὰς χεῖρας, ἀποχαιρετίζονται ὡς μεγάλοι συμφωνοῦντες περὶ σπουδαίας τινὸς ὑποθέσεως. Καὶ ἐνῶ ὁ ἀναγνώστης τοῦ γράμματος ἀπέρχεται ἤδη, ὁ φίλος ἵσταται ἀκόμη ἐπὶ μικρόν, διπλώνει μετὰ προσοχῆς τὸ ὑπομέλαν καὶ κατεσπιλωμένον χαρτίον καὶ τὸ εἰσάγει εὐλαβῶς καὶ τὸ ἐναποθέτει εἰς τὸ κόλπον του:

— Ψεῦτες, ὑποντοθορίζει ἐκ νέου μεταξὺ τῶν ὀδόντων του θυμωδῶς, ψεῦτες!...

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΑΝΥΠΟΜΟΝΗΣΙΑ

*Κυλίστε γρηγορώτερα ἡμέρες, καρφωμένες,
Καὶ φέριτε, φέριτε τὴ συγμῆ,
Ποὺ θ' ἀναπνέω γιὰσεμὶ
Σὲ χῶρες μυρωμένες.*

*Δὲν εἶμ' ἐγὼ γιὰ ξενιτιά, δὲν εἶμ' ἐγὼ γιὰ ξένα.
Παιδὶ τοῦ ἡλίου, τῆς φωτιᾶς,
Δὲν θέλω χιόνια ξενιτιᾶς
Καὶ χνῶτα παγωμένα.*

*Ἔχω μανούλα τὴν ἀυγή, τὸν ἡλιο γιὰ πατέρα.
Δημέρι, πράσινα κλαδιά
Προή, τοῦ ῥόδου μυρωδιά
Καὶ νύκτα, τὴν ἡμέρα.*

Εἶναι μητρὶὰ ἢ ξένη γῆ, κακὴ μητρὶὰ στὸν ξένο
Δίνει φαρμάκι γιὰ νερό
Ψωμί, ὡσὰν αὐτῆ, πικρό,
Μὲ δάκρυ ζυμωμένο.

Ποῦ, μαύρη μοῖρα μ' ἔρριξες; Στὴ χώρα' αὐτὴ μαυρίζει
Γῆ, θάλασσα καὶ οὐρανός·
Ὁ ἥλιος μαῦρος, σκοτεινός,
Καὶ τ' ἄστρο δὲν φωτίζει.

Ἐνὸς πουλιοῦ δὲν ἄκουσα ὡς τῶρα τὸ τραγοῦδι
Ἄν κάθησα σ' ἕνα βουνό,
Ἄν εἶδα κῆμα γαλανό,
Ἄν μύρισα λουλούδι!

Ἐχθὲς τ' ἀστέρια ἐκοίταζα, καὶ πονεμένες εἶδα
Ματιὲς ἀράπικες... Κι' αὐτὰ
Τ' ἀστέρια εἶναι σὰν σβυστὰ
Ἄν ἔχουν φῶς κι' ἐλπίδα.

Ἄχ! μόν' ἀπ' τῆς πατρίδος μου τ' ἀνθόστρωτα λημέρια
Βλέπεις τὸ κῆμα γαλανό
Καὶ πρᾶσινίζει τὸ βουνό
Καὶ λάμπουνε τ' ἀστέρια.

Ἐκεῖ θ' ἀκούσω τὰ πουλιά, λουλούδια θὰ μυρίσω
Καὶ ἡλιοφώτιστη φωλιά,
Μέσ' στῆς στοργῆς τὴν ἀγκαλιά,
Τὸ φῶς θὰ χαιρετήσω!

Α Λ. Π Α Λ Λ Η

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Στήν πόρτα στέκει ἡ μάνα μου, καὶ τ' ἄσπρο της τ' ἀχείλι
σὰν φύλλο τρεμοσείνεται σὰν ψάρι πὸν σπαράζει
ἡ ἀδελφούλα μου «**ἔχε γειὰ**» μοῦ λέει μὲ τὸ μαντήλι,
μιὰ τὸ σαλεύει κι' ἔπειτα στὰ μάτια της τὸ βάζει.
Κι' ὁ ἀδελφός μου ὡς τὴ γωνιὰ τοῦ δρόμου μὲ πηγαίνει
μὲ πρόσωπο σὰ χαρωπό, μ' ἀθόλωτα τὰ μάτια,
μὰ νοιώθω, ὅταν μ' ἀγκάλιασε, πὼς βράζει κι' ἀνασαίνει,
πὼς μέσα σποῦν τὰ σπλάχνα του καὶ γίνονται κοιμάτια.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ο ΧΑΡΟΣ

Ποιὸς ἔχει πέτρινη καρδιά, θέλω νὰ μὴ ραγίσῃ,
νὰ εἰπῶ τραγούδι θλιβερὸ καὶ παραπονεμένο.
Μηδ' ἀπὸ χῆρες τ' ἄκουσα, μηδ' ἀπὸ παντρεμένες,
τοῦ Χάρου ἢ μάνα τῶλεγε, τῶσουρε μοιρολόγι.

— Πόχον παιδιά, ἄς τὰ κρύψουνε, κι' ἀδέρφια ἄς τὰ φυλάξουν,
γυναῖκες τῶν καλῶν ἀντρῶν, νὰ κρύψουνε τοὺς ἀντρες,
γιατὶ ἔχω γιὸ κνηρητή, γιατί ἔχω γιὸ κουρσάρο*
ὄλες τίς νύχτες περπατεῖ καὶ τίς αὐγὰς κουρσεύει
κι' ὅπου εὔρη τρεῖς παίρνει τοὺς δυὸ κι' ὅπου εὔρη δυὸ
(τὸν ἕνα,
κι' ὅπου εὔρη κι' ἕνα μοναχό, 'κεῖνον τὸν ξεκληρίζει».

Μὰ νὰ τον καὶ κατέβαινε στοὺς κάμπους καβαλλάρης.
Μαῦρος ἦταν, μαῦρα φορεῖ, μαῦρο καὶ τᾶλογό του,
στέλνει σιλέττα* δίκοπα, σπαθιά ξεγυμνωμένα
σιλέττα τᾶχει γιὰ καρδιές, σπαθιά γιὰ τὰ κεφάλια.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΙΟΥ

Τρωῶτε καὶ πίνειτ' ἄρχοντες, κί' ἐγὼ νὰ σᾶς δηγοῦμαι,
κί' ἐγὼ νὰς σᾶσε διηγηθῶ γιὰ ἕναν ἀντρωιωμένο,
γιὰ ἕναν νιόν, τὸν εἶδα ἐγὼ στοὺς κάμπους κί' ἐκνήγα,
κνήγα κί' ἐλαγώνευεν* ὁ νιὸς κί' ἀγρομολόγα.*
Στὸ γλάκιο* πιάνει ὁ νιὸς λαγὸ, στὸν πῆδο πιάνει ἀγρίμι,
τὴν πέριδικα τὴν πλουμιστὴ ὀπίσω τὴν ἀφίρει.

Μὰ ὁ Χάροντας ἐπέρασε κί' ἦτανε μανιασμένος·
— Ἐβγαλε, νιέ, τὰ ροῦχα σου καὶ θέσε τ' ἄρματά σου,
δέσε τὰ χέρια σου σταυρό, νὰ πάρω τὴν ψυχὴ σου.
— Δὲ βγάνω ἴγώ τὰ ροῦχα μου, δὲ θέτω τᾶρματά σου
μηδὲ τὰ χέρια μου σταυρό, νὰ πάρῃς τὴν ψυχὴ μου.
Μὰ ἄντρας ἐσύ, ἄντρας κί' ἐγὼ, κί' οἱ δυὸ καλὰ ἀντρωιω-
(μένοι,
κί' ἄντε νὰ πα' παλαίψωμε στὸ σιδερόν ἀλώνι,
νὰ μὴ ραῖσουν τὰ βουνὰ καὶ νὰ χαλάσῃ ἡ χώρα.

Καὶ πᾶνε νὰ παλέψουνε στὸ σιδερόν ἀλώνι.
Κί' ἐννιά φορὲς τὸν ἔβαλε ὁ νιὸς τὸ Χάρο κάτω,
Μὰ πάνω στὶς ἐννιά φορὲς τοῦ Χάρου βαροσφάνη,
Πιάνει τὸ νιὸ ἀπὸ τὰ μαλλιά, χαμαὶ τὸν γονατίζει

— Ἄφες μου, Χάρε, τὰ μαλλιά καὶ πιάσε μ' ἀπ' τὴ μέση
καὶ τότε δὰ σοῦ δείχνω ἐγὼ πῶς εἶν' τὰ παλικάρια.
— Ἀποκειδὰ τὰ πιάνω ἐγὼ οὔλα τὰ παλικάρια,
πιάνω κοπέλες ὁμορφες κί' ἄντρες πολεμιστάδες
καὶ πιάνω καὶ τὰ μωρὰ παιδιὰ μαζὶ μὲ τὶς μανάδες.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

Α'

Εἶχα μῆλιὰ στήν πόρτα μου καὶ δέντρο στήν αὐλή μου
καὶ τέντα κατακόκκινη τὸ σπίτι σκεπασμένο,
καὶ κυπαρίσσι δλόχρυσο, κι' ἤμουν ἀκκουμπισμένη,
εἶχα κι' ἀσημοκάντηλο στὸ σπίτι χρομασμένο.
Τώρα ἡ μῆλιὰ μαράθηκε, τὸ δέντρο ξεροζιῶθη
κι' ἡ τέντα ἡ κατακόκκινη κι' ἐκείνη μαύρη ἐγίνη,
τὸ κυπαρίσσι τὸ χρυσὸ ἔπεσε κι' ἐτσακίστη,
τ' ἀσημοκάντηλο ἔσβησε, τὸ σπίτι δὲ φωτιάει.

Β'

Ποῖος ἦταν κείνος πῶβανε φωτιά στὸ περιβόλι
κι' ἐκάη ἡ φράχτη τοῦ ἀμπελιοῦ κι' ἐκάη τὸ περιβόλι
κι' ἐκάησαν τὰ δυὸ δεντρά, πὸν ἦσαν ἀδερφωμένα ;
Καὶ τόνα κἀη κι' ἔπεσε, καὶ τᾶλλο κἀη κι' ἐστάθη.
Κεῖνο πὸν κἀη κι' ἔπεσεν ἐβγήκε ἀπὸ τί ἐγνοίες,
κεῖνο πὸν κἀη κι' ἔμεινε πολλὰ ἔχει γὰ περάση.
Θὰ τὸ φουσήξη κι' ὁ βοριάς καὶ θὰ τὸ βρέξει ὁ νότος,
θὰ ρίξει ξεροπάγο γὰ κἀψη τὴν καρδιά του.

Ι. ΓΡΥΠΑΡΗ

Ο ΟΡΘΟΣ ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ

Τ' ἀστέρια τρεμοσβήρουνε κι' ἡ νύχτα εἶναι λίγη
Μὲ φῶς χλωμὸ καὶ ἄρρωστο οἱ κάμποι ἀντιφεγγίζουν,
Κι' δλόχρυσά του, ὅπου στραφῆ, τὸ μάτι σου ξανοίγει
Ἐδῶ κορμιὰ, ἐκεῖ κορμιὰ στρωμένα γὰ μαρτζίζουν.
Φίλους κι' ἐχθροὺς ὁ θάνατος σ' ἓνα τραπέζι σμίγει,
Ὅπου τ' ἀργίμια ἀκάλεστα μὲ πῆνα τριγυρίζουν.

Χαρά στον όπου γλύτωσε, χαρά στον πῶχει φύγει,
Μὰ ὅσους τὸ βόλι ξέσχισε, κοράκια ξανασχίζουν.

Ἄξαφρα ὀρθὸς ὁ Σαλιχιτῆς πηδάει ὁ λαβωμένος.
Στριγγὴ φωνὴ καὶ σπαραχτὴν ἢ σάλπιγγά του βγάζει,
Ποῦ λῆς τὸν ἴδιο της χαλκὸ—κι' ὄχι αἰτιά—σπαράζει.
Μὰ δὲν ξυπνάει στ' ὀρθοῖνὸ κἀνέναν πεθαμένος,
Μὲν' τὰ κοράκια φεύγουνε κοπαδιασιά, σὰν γάνα
Τῶν σκοτωμένων οἱ ψυχές, ποῦ στὰ οὐράνια πάνε.

Λ. ΠΟΡΦΥΡΑ

ΤΟ ΕΡΜΟΣ ΠΙΤΙ

Σπίτι, βουβό, σκοτεινιασμένο,
ἄπ' τὴν προή μου στοιχειωμένο,
σπίτι—τοῦ τάφου ὁ ἀδελφός—
ἐγὼ σοῦ σφάλησα τὴ θύρα,
τὰ χελιδόνια ἐγὼ σοῦ πῆρα
καὶ σοῦσβησα τ' ἅγιο σου φῶς.

Τοῦ χρόνου πετροκαταλέτη,
Προσμένεις, λείψανο, ἔρμος σπίτι,
Τὴν πᾶσα μέρα καὶ νυχτιά,
Προσμένεις οἱ νεκροί σου πάλι
Μήπως κι' ἐρθοῦν ἄπ' τ' ἀχρογιάλι,
Πέφ' ἄπ' τὴ μαύρη ξενιτιά.

Κι' ὠϊμένα! οἱ νυχτερίδες μόνο,
Τριγύρω σου κλώθουν τὸν πόνο,
Καὶ τὸ σκοτάδι πιὸ πυκνό,
Κι' οἱ ἀράχνες σου παντοῦ σπαρμένες,
Στοὺς ἀργαλιούς των βυθισμένες,
Σάβανα ὑφαίνουν ἄπ' ἀχνό.

ΤΑΣΟΔΙΑ

ΑΛ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΟΥ

ΑΘΩΝΑΣ

“Ότε ποτὲ περιηγούμενος τὸ “Άγιον” Όρος, διέβαινον, ταπεινὸς προσκυνητὴς ἀπὸ Μοναστηρίου εἰς Μοναστήριον, συχνὰ ὁ ἄνεμος τῆς Χερσονήσου, ὁ ἠγιασμένος ἀπὸ τὰ τόσα καιόμενα θυμιάματα τῶν προσευχῶν, διανοίγων τῶν πυκνοφύλλων καστανεῶν τοὺς κλάδους, μοῦ ἀπεκάλυπτε μίαν τριγωνικὴν κορυφήν, ὡς ἀσκητοῦ πολὺν κεφαλὴν, προσευχομένου, ἐγγὺς τῶν νεφῶν, ἓνα κῶνον πέτρινον, ὅστις σὰν νὰ μ’ ἐκοίταζε, καὶ σὰν νὰ με συνώδεε, πανταχοῦ παρών, μὲ τὸ τεφρὸν ἐκεῖνο μέτωπόν του.

Καὶ ἀρχὰς ἠσθιανόμην ἀναφροικίασιν φόβου καὶ περιδεῖς ἀπέστρεφον ἀλλαγῶν τὸ βλέμμα, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὰ μαῦρα ἔλατα τοῦ ξηροποταμινοῦ δάσους. “Άλλ’ ἐν τῇ παρακαμπῇ τῆς ὁδοῦ, πάλιν, ἰδοὺ ἐνώπιόν μου ὁ πέτρινος ἀσκητὴς, μὲ τὴν μολυβδίνην ἐκείνην ὄψιν του, ἱλαρῶς προσμειδιῶν μοι ἀπὸ τοῦ κρημνώδους του ὕψους. “Άλλοτε ὡς νεφέλη καὶ ἄλλοτε ὡς πέτρα αἰωρούμενη. Κι’ ἐκυπτον τὴν κεφαλὴν, ἀναμένων κάτι τί νὰ πῆσῃ ἐπ’ ἐμοῦ. “Άλλ’ ἔπειτα τόσον τὸν ἐσυνήθισα, ὥστε τὸν ἐθεώρουν πλέον συμπροσκυνητὴν μου. “Όπου καὶ ἂν ἤμουν, ὁ φαλακρὸς γέρων πάντοτε ἐμπρὸς μου. “Έν ὁδῶ βαδίζοντα μὲ παρηκολούθει. Εἰς τὶς ξυλίνας ἀπλωταριᾶς τῶν Μονῶν καθήμενον, μ’ ἐσυντρόφευεν. “Έν θαλάσῃ παραπλέοντα τὴν ἀπότομον ἀκτὴν μὲ κατευώδωνεν. Εἰς τὸν ὕπνον μου μ’ ἐσκέπαζε. Καὶ ὅταν ἀφυπνι-

ζόμενος ἐπήγαινον νὰ νιφθῶ εἰς τὴν βούσιν τὴν κρούαν, τὸν ἔβλεπον πρῶτον πρῶτον, ὡς ἄγγελον νεφελοσκέπαστον, τὸν πέτρινον σύντροφόν μου. Ἐπρόβαινον εἶτα ἀπὸ τὸν λεμονεῶνα τῶν Ἰβήρων εἰς τοὺς ἀμπελῶνας, πέραν εἰς τοὺς Πέντε Μάρτυρας, νὰ ὁ ἐρημίτης ἐνώπιόν μου μὲ τὸ συννεφένιον τοῦ κουκούλιον. Ἀνηχόμενην ἀπὸ τὰ Παντοκρατορινὰ κελίια πρὸς τὰς Καρούας, μοῦ ἐθώπευε τὸ βλέμμα μου ἡ στακτερὰ ὄψις του. Ἐξετρώπωνον ἀπὸ καμμίαν χαράδραν τοῦ Διονυσίου, πέραν ἀπὸ τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Νήφωνος, ὅπου κρημνώδης ἡ ἀτραπός, παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ βράχου, ἰδοὺ πάλιν μ' ἐχειραγῶγει ὁ σύντροφός μου ἀπὸ τὰ οὐράνια ὕψη του.

Μίαν ἡμέραν ὁμως, ἡμέραν συννεφώδη καὶ βροχερίν, τὸν ἔχασα τὸν προσφιλῆ συμπροσκυνητὴν μου, ἀφανισθέντα μέσα εἰς τὰ πυκνωθέντα νέφη, τὴν ἀγαπημένην του συντροφιάν. Εἰς τὸ Ρωσικὸν Σαράϊ * καθεζόμενος εἶδα τότε ἰσοπεδουμένην ὅλην τὴν Χερσόνησον κι' ἐκτεινομένην ὁμαλίην, ὡσάν ἓν μόνον ὄροπέδιον. Ὁ οὐρανὸς μ' ἐφάνη ὅτι κατῆλθε μολύβδινος καὶ βαρὺς πρὸς τὰ κάτω, κι' ἔλειψαν ἐν τῷ ἅμα καὶ λόφοι καὶ κρᾶσπεδα τῶν κορυφῶν. Ἐνόμισα πρὸν στιγμὴν ὅτι εὐρισκόμενην εἰς τὸ ὑψηλότερον τῆς χερσονήσου μέρος. Ἄλλ' αἴφνης, μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τῆς τρικυμίας, διελύθησαν διωχθέντα ἐδῶ κι' ἐκεῖ τὰ νέφη καὶ ἀνέκυψε πάλιν ἡ ἱερὰ τοῦ Ἁθωνος κορυφή, ὡσάν μία Βυζαντινοῦ Παντοκράτορος εἰκὼν, ἐξωσμένη γύρω-γύρω τοῦ ἁγίου στήθους του ἀπὸ φαιὰ νεφελώματα, ὡς πυκνωμένοι ἐκεῖ λιβανοκαπνοῦ.

Ὁ Ἁθωνας εἶναι αὐτός!

Ὁ Ἁθωνας, τὸν ὁποῖον ὁ ἀρχαῖος γλύπτης ἐσχεδιάσεν ποτε νὰ μεταμορφώσῃ εἰς ἀνδριάντα τοῦ Μεγάλου Μακεδόνα, βασιλεύοντα δύο πόλεις εἰς τὰς τεταμένας χεῖρας του, ἡ δὲ ὀρθοδοξία μετέβαλεν αὐτὸν χαριέστερον εἰς «Περιβόλι τῆς Παναγίας», καλλιδενδρον καὶ εὐανθές, ὁπόθεν ἀναρίθμητοι προσευχαὶ καθ' ἐκάστην ἀναπέμπονται πρὸς τὸν Θεόν, συνοδευόμεναι ἀπὸ τὰ εὐωδέστερα ἄνθη, τὰ θυμιάματα τῶν ἀσκητῶν, ἐν ἀρμονίᾳ γοητευτικῇ καλλικελάδων ἐρημικῶν πτηνῶν, τῶν ὀξυφώνων τῶν Μονῶν σημάτων ἀπὸ μέσα ἀπὸ ἀνθοβολοῦντας θάμνους, τ' ἀρίθμητα μαρτυρικά καὶ ὀσιακὰ λείψανα τ' ἀπολείψαντα εἰς τοὺς θησαυροὺς ἐκάστου μοναστηρίου.

—Καὶ ὅσοι ἀναβοῦν, μετανοοῦν καὶ ὅσοι δὲν ἀναβοῦν πάλιν μετανοοῦν!

Οὕτω ζωηρῶς χρωματίζει τὸ κοινὸν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει λόγιον τὸ μεγαλεῖον τῆς κορυφῆς τοῦ Ἄθωνος, ὅστις κυρίως ὑπὸ τοῦ λαοῦ καλεῖται Ἄθωνας.

Λύο χιλιάδες περίπου μέτρων τὸ ἕψος του.

Ἡ ἀνάβασις εἰς αὐτὴν γίνεται ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς, διότι ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος, πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου, τὸ μέγα βουνὸν κατέχεται καθέτως, διὰ βαθυτάτων χαράδρων, αἵτινες καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ κρυστάλλωμένας χλόνας.

Πρέπει ἀφ' ἑσπέρας νὰ ἔχη βρέξει, καὶ τότε, λίαν πρωτῆ, ἐπιτυγχάνει ἡ ἀνάβασις εἰς τὴν θαυμαστὴν κορυφὴν, ὅτε ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε διαυγῆς καὶ καθαρὰ, ἀμειβομένων ἀπεριγράπτως τῶν κόπων τοῦ προσκνητοῦ διὰ τοῦ ἐξελισσομένου ἐκεῖθεν μεγαλοπρεποῦς πανοράματος.

Συνήθως ὁμως γίνεται ἡ ἀνάβασις τὴν 6ην Αὐγούστου, ὅτε πανηγυρίζει τὴν ἐορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ναῖσκος. Τότε ἀφ' ἑσπέρας, ἀφ' ὅλης τῆς Χερσονήσου μοναχοὶ ἀνέρχονται βαστάζοντες εἰς χεῖρας, ἀντὶ ράβδου ἀπὸ ἓν χονδρὸν ἔξυλον, ἵνα τὴν νύκτα, ἐν τῇ ἀγρουπνίᾳ, ἀνάψωσι φωτιὰν καὶ θεομανθῶσι διὰ τὸ πῦρος, τὸ ὁποῖον ἐπάνω ἐκεῖ εἶναι λίαν ἐπαισθητόν, ἰδίως ἐν αἰφνιδία μεταβολῇ τοῦ καιροῦ, τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας τοῦ Αὐγούστου.

Φθάσαντες εἰς τὴν Κερασιάν, τὴν ὑδατόρρυτον καὶ γλοερὰν ἐκείνην κοιλάδα, ὅπου οἱ ἀμπελῶνες τῶν κελίων τοῦ Χατζῆ Γεώργη καὶ οἱ καταπράσινοι κῆποι μὲ τὰ μικρὰ, μικροσκοπικὰ καζανάκια τοῦ παπα-Ἱεροθέου, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ ἀλάδωτος ἐρημίτης, εἰς τὰ Χιώτικα, μὲ τοὺς πολλοὺς ὑποτακτικούς του, — οὗτοι εἶναι οἱ καλούμενοι ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἀλάδωτοι, ὡς εἶπομεν, οὐδέποτε ἐν τῇ ζωῇ ἐσθίοντες ἔλαιον, οὐδὲ ἐλαίας — ἀποσταλλάζει εἰς μικρὰ φιαλίδια τὸ ριγανέλαιον τὸ πολύτιμον, τὸ φασκομηλέλαιον τὸ εὐῶδες καὶ τὸ φλυσκουνέλαιον τὸ κοκκινωπὸν, φάρμακα θευστά, ἐκ βοτάνων ἰαματικῶν, ἀρχίζομεν ἐντεῦθεν τὴν ἀνάβασιν δι' ἡμιονικῆς ὁδοῦ, πότε πλαγίως καὶ πότε δι' ἐλιγμῶν, διὰ μέσου ὠραιοτάτου δάσους ἐλάτων καὶ πευκῶν, ὧν πολλοὶ κορμοὶ κατὰξηροὶ ὑψοῦνται κεραυνόπληκτοι, ὡς σκελετοὶ παλαιῶν τιτάνων.

Οὕτω μετὰ τρίωρον πορείαν φθάνομεν εἰς τὴν Παναγίτσαν, μικρὸν ναῖσμον, ὅπου σταθμεύουν συνήθως οἱ προσκυνηταὶ οἱ ἀναμένοντες τὴν εὐδίαν τοῦ ὄρθρου διὰ τὴν ἀνάβασιν. Ὁ ναῖσμος οὗτος, ὡς μία ἀετοφωλιὰ διακρινόμενος ἀπὸ τὸ πέλαγος μετὸν χαμηλὸν σφαιρικὸν θόλον του, τέσσαρας μῆνας τοῦ ἔτους εἶναι ἀόρατος, σαβανωμένος ὑπὸ τὰς χιόνας μετὸ μικρὸν παρὰ τὴν ἡμιόνουσ των, οἱ ἀποστελλόμενοι ἀπὸ τὴν Λαύραν*, εἰς τὴν ἀνήκει ἡ κορυφή, διὰ τὴν ἐτήσιον τῆς Μεταμορφώσεως πανήγυριν, δεκτικὰ πνοῦντες ἐδῶ ἀφ' ἐσπέρας καὶ τὴν ἐπαύριον μετὰ τὴν λειτουργίαν, ἐν τῇ καταβάσει, παραθέτοντες γέφυρα εἰς τοὺς προσκυνητάς.

Ἀπὸ τὴν Παναγίτσαν ἡ ὁδὸς πλέον εἶναι ἄβατος, ἐπὶ τοῦ βράχου, δι' ἀτραπῶν ἀποκρήμων. Καὶ ἐδαπάνησε μὲν Ἰκανὸς λίρας ἐξ ἰδίων του Ἰωακείμ ὁ Γ'. ἵνα καταστήσῃ βατὴν εἰς τοὺς ἡμιόνους τὴν ἐπὶ τοῦ βράχου δυσχωρίαν, ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ἐπὶ κίνδυνος ἡ μέγρι τῆς κορυφῆς δι' ἡμιόνου ἀνάβασις, διότι τὸ μέρος εἶναι ὅλως ἄδενδρον, ὀλισθηρὸν καὶ πετρώδες.

Εἶναι αὐτὴ ἡ φαλακρὰ κορυφή πλέον, ἡ πανταχόθεν τῆς Χερσονήσου θεωρουμένη μετὸ μολύβδινόν της κουκούλλον. Εἰς ἓν διάστημα ἡ ὁδὸς εἶναι σκαλιστὴ ἐπὶ τοῦ βράχου, καὶ εἰς ἓν αὐτῆς μέρος, ἀπόστασιν ἕως πέντε βημάτων, ἕνας ἕνας διέρχονται οἱ προσκυνηταί, ἔντρομοι θεωροῦντες τὴν ἄβυσσον τῆς χαίνουσαν κάτω μετὸς δυσαναβάτους κρημνοὺς της.

Μετὰ ἡμίσειαν ἀκριβῶς ὥραν ἀναχωροῦντες ἀπὸ τὴν Παναγίτσαν, εὐρισκόμεθα ἐπὶ τῆς κορυφῆς.

Οὐδεὶς ποιητὴς, οὐδεὶς ζωγράφος κανὲν χοῶμα καὶ καμμία φαντασία, καμμία πτερωτὴ λογογράφου γραφίς δὲν ἠμπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον πληροὶ θαύματα βουὸς βαθυτάτου τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅλη ἡ Χερσονήσος, μετὰ τὰ βουνὰ της καὶ μετὸς λόφους της, τὰ ἀκρωτήριά της καὶ τοὺς ὄρους της, ὅλη εὐρίσκειται θαρρεῖς, γύρω γύρω, εἰς τὴν εὐρείαν τοῦ Ἄθωνος ποδιάν. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς καὶ πολυώροφοι Μοναί, ἄλλαι μὲν ὡς καλυβάκια ἐν τῷ δάσει, ἄλλαι δὲ ὡς πεταλίδες ἐπὶ τῶν σκοπέλων. Ἐνθεν ἡ Χαλκιδικὴ ὅλη καὶ ὁ Θεσσαλὸς λάμπων ὡς καθρέπτῃς ἀπὸ ἀέρος γυρον, ὁ Ὀλυμπος καὶ τὰ βουνὰ τῆς Θεσσαλίας. Ἐκεῖθεν τὸ Ἰθρακικὸν πέλαγος μετὰ τὰς νήσους του, ὡς κύκλους κολυμβῶντας πρὸς τὰ Δαρδανέλια. Κάτω τὸ Αἰγαῖον μετὰ τὰ κύματα τὰ κάτα

στρα καὶ τὰ Ἐρμονήσια, ὡς κήτη φουρτουνιασμένα, συμμαζευμένα ὡς πρὸς σωτηρίαν, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μεγαλοπρεποῦς βουνοῦ. Ὅπισθεν τῶν βουνῶν ἰδοὺ οἱ κάμποι τῆς Μακεδονίας, μὲ τοὺς ποταμούς της, ὡς ὄφεις ἀσημένιους, διολισθαίνοντας μὲ γυαλιστεροὺς ἔλιγμους ὑπὸ τὴν ἀνταύγειαν τῶν πρώτων τοῦ ἡλίου ἀκτίνων. Ὅσοι δὲ τῶν προσκυνητῶν εἶναι καλῶς ἐτοιμασμένοι μὲ ἰσχυρὰς διόπτρας βλέπουν τὴν Προποντίδα ὡς ὀμίχλην ἀπλουμένην, καὶ τὸ ὀγκῶδες Ἑπταπύργιον, τὴν περιφημον τοῦ Βυζαντίου Ἀκρόπολιν, ὡς μίαν μαυρίλαν μὲ ἑπτὰ στεφανωμένην κορυφάς, τοὺς ἑπτὰ πύργους της.

Ἔχουν δίκαιον λοιπὸν οἱ μοναχοὶ νὰ λέγουν ὅτι καὶ ὅσοι ἀναβοῦν εἰς τὸν Ἄθωνα μετανοοῦν, καὶ ὅσοι δὲν ἀναβοῦν πάλιν μετανοοῦν. Μετανοοῦν οἱ πρῶτοι, διότι καταβαίνοντες χάνουν μίαν τοιαύτην μυθικοῦ μεγαλείου εἰκόνα. Μετανοοῦν καὶ οἱ δεύτεροι, διότι ἀπὸ τὴν ὀλιγοψυχίαν των δὲν ἠξιώθησαν νὰ ἀπολαύσουν μίαν ἀλησιμόνητον ἡδονὴν ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὁποίας σπανίως χαρίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ θεία δημιουργία.

ΧΡ. ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΜΕΤΕΩΡΑ

Ἦτον Μάϊος τοῦ 1879, ὅταν διὰ πρώτην φορὰν ἐπήγαινα νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς θαυμασίους βράχους τῆς Καλαμπάκας, ὅπου ἐκλήθησαν οἱ ἀνθρώποι, φεύγοντες τὴν κοινωνίαν, ἔστησαν, πρὸ τετρακοσίων καὶ πλέον ἐτῶν, τὰς ἱεράς των φωλεάς, ἀφοῦ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀξιώματα, ἅτινα ἔχον εἰς αὐτόν.

Ἦμεθα μία συντροφιά, περισσότεροι ἀπὸ δέκα πρόσωπα, μὲ ἀρχηγόν μας τὸν μητροπολίτην Λαοίσης Νεόφυτον, καὶ εἰς σκοπὸν νὰ περάσωμεν μίαν νύκτα μ' εὐθυμίαν καὶ χαρὰν πάλιν εἰς τὸν μεγαλοπρεπέστερον καὶ φροβερώτερον βράχον πού εἰσι ἴσως πλάσει ἡ φύσις εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὸν βράχον, ὅστις ἀνὰ μέσον εἰς τοὺς ὑψηλοὺς ἄλλους ἀδελφούς του, τοὺς ἀποτελοῦν- τας τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μετεῶρα» κολοσσιαῖον ἀπὸ βράχους σύμ-

πλεγμα ὑψώνεται ὑπερύψηλος, οὐρανομήκης, γίγας ἀληθινός μεταξὺ ἄλλων γιγάντων. Ὁ βράχος οὗτος φέρει ἐπὶ τῆς κορυφῆς του τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, ἣτις κατ' ἔξοχὴν, μεταξὺ τῶν ἄλλων εἰκοσιτεσσάρων μοναστηρίων, ἅτινα εὐρίσκοντο ἄλλοτε ἐκεῖ, ὀνομάζεται «Μετέωρα». Ὁ ἠγούμενος τῆς μονῆς εἶχεν εἰδοποιηθῆ ἀπὸ τὸ πρῶτ' περὶ τῆς μεταβάσεώς μας καὶ μᾶς ἐπερίμενε.

Ποῖν φθάσωμεν εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βράχου, βαδίζοντες ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖνον τὸν βραχόκοσμον, καὶ ποῖν ἴδω τὸ φοβερὸν ὕψος, πὺν χωρίζει τὴν κορυφὴν ἀπὸ τὴν βάσιν αὐτοῦ, τὸ δίχτυ, τὸ καρβόσχοινο πὺν τὸ κρατεῖ καὶ τὴν ἀνεμόσκαλα, πὺν ἔχει ἑκατὸν καὶ περισσότερα σκαλοπάτια, μὺ φαίνεται παιχιδάκι ἢ ἀνάβασις· ἀλλ' ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ καὶ περιεργάσθην ὅλα αὐτὰ ἀπὸ κοντά, μ' ἔπιασε λιποψυχία. Καὶ δὲν εἶναι μόνον τὸ ὕψος πὺν προξενεῖ φόβον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγριωτιάη ὄφτις τῆς φύσεως. Ὅλα ἐκεῖ εἶναι σκυθρωπὰ καὶ φοβερά. Τίποτε δὲν γελᾷ. Νομίζει κανεὶς ὅτι ὅλα τὸν φοβερίζουν, ὅτι ὅλα ἐπιβουλεύονται τὴν ζωὴν του. Ἡ φύσις ἀγριωτιάη. Τὸ ἔδαφος ἀνωμαλώτατον. Πελώριοι βράχοι, ἀπὸ τὸν μεγαλύτερον, τοῦ ὁποῖου ἡ κορυφὴ ὑψώνεται ἀποτόμως διακόσια πενήντα καὶ πλέον μέτρα ἀπὸ τὴν βάσιν του, ἕως τὸν μικρότερον. Ἀληθινὸ δάσος ἀπὸ βράχου. Μόλις ὀλίγος οὐρανός, καὶ αὐτὸς γεμάτος ἀπὸ ὄρνεα, πὺν ἔχουν ἐκεῖ τριγύρω τὰς φωλεὰς των, εἰς τὰς κρύπτας τῶν βράχων.

Εἶχομεν μαζευθῆ ὅλοι οἱ λαϊκοὶ τῆς συνοδείας κάτω ἀπὸ τὸν βράχον τῶν Μετεώρων, καὶ ἐπεριμέναμεν τὸν Μητροπολίτην· ὅστις εἶχε καταβῆ ἀπὸ τὸ ἄλογόν του μαζράν, καὶ τῶρα ἀνέβαινε σιγὰ σιγὰ τὸ ἀνηφορικόν, μονοπάτι πὺν ἔφερε πρὸς τὸ μοναστήρι, ὑποβασταζόμενος ἀπὸ τὸν διάκον του. Τὸ δίχτυ ἦτο κατὰ γῆς, καὶ οἱ καλόγηροι, πὺν θὰ ἐγύριζαν τὴν ἀνέμην, ἦσαν τοποθετημένοι καθέννας εἰς τὴν θέσιν του, ὡσάν τὰ ἄλογα εἰς τὰ μαγκανοπήγαδα· ἄλλο δὲν ἔλειπε παρὰ νὰ φθάσῃ ὁ Σεβασμιώτατος διὰ ν' ἀρχίσῃ ἢ ἀνέμῃ νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ τριῖσῃ, τὸ σχοινὶ νὰ μαζεύεται, καὶ νὰ ἀνέρχεται τὸ δίχτυ σιγὰ-σιγὰ πρὸς τὰ ἐπάνω, περιζελιὸν μέσα του μίαν ζωὴν, πὺν ἠμποροῦσε μὴ χαρὰ νὰ χαθῆ κακὴ κακῶς, ἐάν τυχὸν ἐκόπτετο τὸ σχοινὶ ἢ ἐχαραρώνετο ἡ ἀνέμῃ.

Ἐπὶ τέλους ἦλθε κοντὰ μας καὶ ὁ Μητροπολίτης. Ἡ καρδιά μου ἤρχισε νὰ κτυπᾷ τίξ-τάξ μὲ πολλὴν βίαν, τὰ πόδια μου

ἔτρεμον, ὥσάν νά εἶχε γίνει τὸ σῶμα μου δέκα φορές βαρύτερον, καὶ ἐπροσπάθησα νά παραμερίσω, νά κρυφθῶ, μὴ τυχόν διατάξῃ ὁ Μητροπολίτης νά εἰσέλθω πρῶτος ἐγὼ εἰς τὸ δίκτυ· διότι εἶχον μάθει, σχετικῶς πρὸς τὴν εἰς τὰ Μετέωρα ἀνάβασιν, ὅτι ἀναβαίνουν πρῶτοι οἱ μικρότεροι κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ ἔπειτα οἱ μεγαλύτεροι· καὶ ὁ λόγος δὲν εἶναι μόνον ὁ φόβος, ὁ ὁποῖος φυσικὰ σιγά-σιγά ἐλαττώνεται, ἐφ' ὅσον βλέπει κανεὶς ὅτι σῶσι καὶ ἀβλαβεῖς ἀνέβησαν οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ἰδίως τὸ περίεργον θέαμα τῆς ἀναβάσεως, τὸ ὁποῖον ἀπολαμβάνουν ἔτσι οἱ μένοντες τελευταῖοι· διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς λοιπὸν ὁ Μητροπολίτης θ' ἀνέβαινε τελευταῖος ὅλον.

Ἄλλ' ἔπαθα ὅτι ἀκριβῶς ἐφοβοῦμην. Ἐκεῖ πού ἐστεκόμην παρήμερα, προσπαθῶν νά μὴ φαίνωμαι, ἀκούω τὴν ἔρρινον φωνὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου νά κράξῃ ἐπιτακτικῶς.

— Ἐμπρός! Ἄς ἔμβῃ μέσα ὁ νεώτερος!

Ἔγω πού νά πάρῃ ἡ ὁργὴ! εἶπα μέσα μου. Μ' ἔπιασε ρίγος. Ν' ἀρηθῶ; Ἡ φιλοτιμία μου δὲν τὸ ἐπέτρεπε. Τί νά κάμω; Ἐμπρός βαθὺ καὶ πίσω ρέμα, κατὰ τὴν λαϊκὴν παροιμίαν. Ὅλη ἡ συνοδεία εἶχε καρφωμένα ἐπάνω μου τὰ μάτια. Τέλος ἔκαμα τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν, ἐπροχώρησα ὀλίγα βήματα, ἔκλεισα τὰ μάτια καὶ ἐκάθισα μέσα στὸ δίκτυ, ὠχρός, ἄφωνος, σὰν νά ἐπρόκειτο ν' ἀναβῶ τὰς βαθμίδας τῆς λαιμητόμου. Ὅλον τὸ αἶμα μου ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχε μαζευθῆ εἰς τὴν καρδίαν μου· ἤθελα νά φωνάξω, νά πεταχθῶ ἔξω ἀπὸ τὸ δίκτυ, ἀλλὰ τὰ πόδια μου δὲν εἶχαν τὴν δύναμιν νά κινηθοῦν, ἡ φωνὴ μου εἶχε πνιγῆ μέσα στὰ στήθη μου.

Μετ' ὀλίγον τὸ σχοινὶ ἐτραβήχθη ἀπτότομα, ἠσθάνθην ἕνα βίαιον κλονισμόν καὶ εὐρέθην μετέωρος εἰς τὸ κενόν. Ἡ ἀνάβασις εἶχεν ἀρχίσει. Πάησε πλιά! Μοῦ ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ὅτι εἶχον ἀποθάνει καὶ ὅτι, ἐγκαταλείψας τὸ γήϊνον σαρκίον μου, ἀνησχόμην πρὸς τοὺς οὐρανοὺς μετὰ τὴν κλίμακα τοῦ Ἰακώβ. Ἀλλὰ δυστυχῶς μετ' ὀλίγον συνῆλθον· ἡ συναίσθησις τοῦ κινδύνου διαρκῶς ἐμεγάλωνε καὶ ἐκυριόρχει εἰς τὸ πνεῦμα μου. Ἦκουα τώρα καθαρώτερα τὸ ἀδιάκοπο τριξίμο τῆς ἀνέμης καὶ τὰς φλυαρίας τῶν στρεφόντων αὐτὴν καλογήρων, ἤκουα δὲ ἀκόμη καὶ τοὺς συντρόφους μου εἰς τὴν ρίζαν τοῦ βράχου, πού ὠμιλοῦσαν δι' ἐμέ. Ἴσως νά μὲ ἤλεγχον, διότι δὲν ἔλεγα κἀνένα τραγουδάκι κατὰ τὴν ἀνοδὸν μου διὰ νά τοὺς διασκεδάσω περισσότερον.

Ἡ ἀνέμη ἐξηκολούθει νὰ τρίζη, τὸ σχοινὶ νὰ μαζεύεται, τὸ δίχτυ διαρκῶς ν' ἀναβαίνει, ἀναβιβάζον συγχρόνως κί' ἐμὲ συμμαζεμένον μέσα του σὺν ψάρι στὴν ἀπόχη. Ὁ κίνδυνος καθίστατο ὄλονέν περισσότερον ἀποτρόπαιος. Ἐρριπτα τὰ βλέμματά μου πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ θέαμα τῆς ἀβύσσου, πού ἠπλώνετο ἐκεῖ, μ' ἔκαμνε νὰ ζαλίζωμαι καὶ νὰ λιποθυμῶ· ἔστρεψα τὸ κεφάλι τότε πρὸς τὰ ἐπάνω, ἀλλ' ἀντίκρουσα τὸ ξεφτισμένο ἔδω κί' ἐκεῖ σχοινὶ πού μ' ἔτραβοῦσε. Καὶ πρὸς παρηγορίαν καὶ ἐμφύχυσίν μου μοῦ ἤλθε τότε εἰς τὸν νοῦν ἕνας διάλογος, πού εἶχα κάνει ἄλλοτε μ' ἕνα καλόγηρον τῶν Μετεώρων εἰς τὰ Τροίκαλα, σχετικῶς μὲ τὴν ἀνάβασιν :

—Καὶ πότε ἀλλάξετε τὸ σχοινί :

—Μά, ὅταν κόβεται· μοῦ εἶχεν ἀπαντήσει ἀπαθής. Θεὲ καὶ Κύριε ! Ἐχει γοῦστο νὰ ἤλθε ἡ ὥρα ν' ἀλλαθῇ τώρα τὸ κατηροαιένο σχοινί ! Ἐκλεισα τὰ μάτια καὶ τὰ τρέμοντα χεῖλη μου ἤρχισαν νὰ ψιθυρίζουν μικρὰν προσευχήν.

Ἐνας αἰὼν τρόμου καὶ ἀγωνίας, διαρκῶς ἐπιτεινομένης, ἐπέρασεν ἀκόμη· ζάλη μὲ εἶχε καταλάβει, τὰ δὲ χεῖλη μου ἀσυναισθητῶς πλέον ἐξηκολούθουν νὰ συλλαβίζουν τὰς λέξεις τῆς προσευχῆς, ὅτε ἔξαφνα τράκ ! συγκρούομαι ἐκ τῶν κάτωθεν μ' ἕνα σκληρότατον σῶμα, καὶ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμούς μου βλέπ· ὅτι ἤμην ἐπάνω εἰς τὸ μοναστήρι, μέσα εἰς τὸ δίχτυ, ἀλλὰ καθήμενος εἰς στερεὸν ἔδαφος, εἰς τὸν βράχον τῆς μονῆς. Εἶχα κτυπήσει ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω εἰς τὸ ἔδαφος κλεισμένος, ὅπως ἤμην εἰς τὸ δίχτυ, τὸ ὁποῖον ἐκρατεῖτο ἀκόμη ἀπὸ τὸ καραβόσχοινο.

Βαθὺς στεναγμὸς ἀνακουφίσεως ἐβγῆκεν ἀπὸ τὸ στόμα μου, ἐνῶ πέντε ἕξ καλόγηροι ἔσπευδαν νὰ μὲ ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ σχοινιά.

ΑΛ. ΜΩΡΑΪΤΙΔΟΥ

ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Ἐχάθη πλέον ὀλοτελῶς ἡ Σμύρνη. Εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἔξοδον ἀκριβῶς τοῦ Ἑρμαίου. Παραμερίσας ἀπὸ τὸν πυκνὸν ὄμιλον τῶν Ρώσων προσκνητηῶν—ὁ «Ἱμπεράτωρ» ἤρχετο ἀπὸ τὴν Ἰόπην, ἔνθα εἶχε παραλάβει ἱκανοὺς προσκνητὰς τῶν Ἁγίων Τόπων—ἠτένιζα, μὲ κάποιαν λύπην ὁμως ἀνεξήγητον, τὸ πάντερον θέαμα τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀνατολῆς, πρὶν ἐπέλθῃ ἡ νύξ καὶ πρὶν ἀπομακρυνθῇ τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἔπλεεν ὀλοταχῶς, σὰν νὰ ἐβιάζετο, σὰν νὰ ἐδιώκετο. Ἡ πολυλίμενος καὶ βαθυλίμενος Μυτιλήνη δεξιά, διπλαρωμένη εὐμορφα πρὸς τὴν ξηράν, σὰν νὰ τὴν ἀπωθῆ πρὸς τὰ ἐκεῖ ὁ ἄνεμος. Πρὸς ἀριστερά ἡ Χίος. Νησάκια, βαρκίτσες. Σπιτάκια μέσα εἰς τὰ ἀμπέλια. Χωριά ἐπάνω εἰς τὸ βουνόν. Χωριά κάτω εἰς τὸ γιαιλό, κάτω εἰς τὸ περιγιάλι. Ἄσπρα, σταχτιά, χρωματιστὰ σπιτάκια. Μέσα εἰς τὰ καταπράσινα ἀμπέλια, ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ βαθύσκια δένδρα. Καὶ ἀπὸ πάνω των βράχοι ξηροί, γυμνοὶ βράχοι, ἔτοιμοι νὰ πέσουν ἐπάνω των. Βράχοι ὅπου διαρκῶς τὰ φοβερίζουν. Σπιτάκια ἄλλα παραπέρα, κάτω εἰς τὴν ἄμμον, εἰς τὸ κῆμα. Σὰν χαλασμένα, σὰν καινούργια, σὰν ἀτέλειωτα, μὲ τοὺς μαστόρους ἐπάνω εἰς τὴν σκαλωσιάν.

Καὶ προχωρεῖ ὀλονὲν ὁ κολοσσός, διασχίζων μεγαλοπρεπῶς τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου, τοῦ Βορῶ τὰ κύματα, ἀναταράσσων μαυνοδῶς μὲ τὴν ἑλικά του πίσω τὴν θάλασσαν, ἥτις ἠχεῖ, κροτεῖ καὶ τρέμει, ἐνῶ ἡ καπνοδόχος του ἀφήνει ἓνα κατάμαυρον σύννεφον καπνοῦ, ἀποφράσσοντος πρὸς στιγμὴν τὰς φλογεράς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας.

Βραδιάζει. Κοιτάζετε ὅσον ἀκόμη φέγγει ἡ ἡμέρα. Σὰν νὰ ξανοίγω κάτω ἐκεῖ, εἰς τὴν ἀκριγιαλιάν, ἐκείνην τὴν ἀπαστρόπτουσαν Ἐκκλησίτσα, μ' ἓνα δένδρακι ἐμπρὸς της, νὰ τῆς κάμνη σκιάν. Παραπέρα φαίνονται πάλιν μύλοι. Καὶ πανάκια λευκὰ καὶ κύματα λευκὰ. Κοιτάζετε ἀκρογιαλία εὐμορφα, καὶ εὐμορφα στολισμένα χωριαδάκια. Ἐνα χωριό. Τώρα ἔγειναν δύο. Τώρα πάλιν ἓνα. Τὰ μισὰ σπιτάκια ἐπάνω ἠψηλά, μέσα σὲ μιά πλαγιά. Καταπράσινα σπιτάκια, τὰ μισὰ κάτω εἰς τὸ γιαιλό, κάτω εἰς τὸ περιγιάλι. Σὰν νὰ κατέβηκαν νὰ πάρουν τὸ λουτρόν των. Καὶ

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Β'. τάξ. Ἐκδ. 1η 9

πάλιν ξεχωριστά, σὺν τῷ νερόπουνται. Καὶ ἓνας μύλος εἰς τὴν κορυφήν, σὺν φρουρός. Ἐπάνω εἰς τὸ κατακόρυφον ἓνας ἄλλος, σὺν σημεῖον γεωμέτρου. Καὶ παραπέρα καὶ ἄλλοι μύλοι, καὶ ἄλλοι φρουροί.

Βραδιάζει. Ἀφήνομεν πλέον τὴν Χίον καὶ παραπλέοντες περνοῦμεν πολὺ κοντὰ ἀπὸ τὰ Ψαρά, μὲ τὴν κατάλευκον πολίχνην τὸν, σιμμαζευμένην ὡς λευκόλιθον, πέριξ ἀπὸ ἓνα κατάλευκον ἐπίσης ὄγκον, τὸν Ἅγιον Νικόλαον, τὸν ἱστορικὸν μέγαν ναόν τὸν. Καὶ ἀποκαλυπτόμεθα ἐν ἱερῷ συγκινήσει χαιρετίζοντες τὴν εἰθνηκὴν δόξαν, ὅπου ὡσάν ἓνα οὐράνιον φάντασμα, κατὰ τὸν ποιητὴν, περιπατεῖ πάντοτε μονάχη, εἰς τῶν Ψαρῶν τὴν ὀλομαύρη ράχη, στεφανωμένη μὲ ἓνα ἅγιον στεφάνι, τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ὀλοκαυτώσεως στεφάνι, πλεγμένον ἀπὸ λίγα χορτάρια ὅπου εἶχαν ἀπομείνει εἰς τὴν ἀποστεφρωθεῖσαν ἔρημον γῆν.... Ἀποκαλυφθῆτε !...

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΠΗΛΙΟΥ

Ἡ πλάση, ἡ παντοδύναμη κι' ἀπόνετη μητέρα,
 γιὰ σένα δὲν ἐστάθηκε καθόλου ἀκριβοχέρα.
 Ἄν ἔδωσε σ' ἄλλο βοννὸ ψηλὸς καὶ περηφάνεια,
 κι' ἄλλο βοννὸ ἂν τὸ σκέπασε μὲ λόγγους καὶ ρουμάνια,
 κι' ἄλλο βοννὸ ἂν τὸ πύργωσε σὲ βράχους καὶ ζοτροῦνια,
 κι' ἄλλο βοννὸ ἂν στεφάνωσε ὀλοχρονοὺς μὲ χιόνια,
 μάζεψε ἀπ' ὅλα τὰ βοννὰ τὴ μοιρασμένη χάρη,
 τὴν ἔσμιξε καὶ σ' ἐπλάσε, Βοννὸ—βοννῶν καμάρι !..
 Ὅταν ὁ πόνοσ μυστικὰ τὰ σπλάχνα σου σπαράζει,
 τοῦ πόνου ἀχνάδα, ἡ καταχνιά, τὴν ὄψη σου σκεπάζει
 κι' ὅταν παλεύης μὲ στοιχειὰ κι' ἀπὸ θυμὸ ξανάφτης,
 θεριεύεις, ἀνταριάζεσαι, σειέσαι, βροντᾶς, ἀστράφεις,
 πανόρωιο στὴ νεροποντὴ καὶ στὴν ἀνεμοζάλη,
 πανόρωιο καὶ στὴν ξαστεριά, ποὺ σὲ φωτίζει πάλι.
 Κι' ὅταν ἀτάφιο καὶ βαρὺ καὶ παγωμένο χιόνι

ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορφὴ πέφτη καὶ σὲ πλακώνη,
μαρμαρωμένο φαίνεσαι, καθὼς στὰ παραμύθια...
Μὰ ἔχεις χρομμένη τὴ ζωή, στὰ παρωμένα στήθια,
κι' ἅμα προβάλλη δλόφεγγος ὁ ἥλιος ἀπ' ἀγνάντια,
τὸ μάρμαρο σπᾶ καὶ γεννῆ σμαράγδια καὶ διαμάντια:
σμαράγδια τὰ ρομμένα σου, διαμάντια τὰ νερά σου,
ἀπλώνονται, σκορπίζονται, χύνονται δλόγυρά σου,
χαρίσματα ἀξετίμητα καὶ δῶρα εὐλογημένα,
στὰ εἰκοσιτέσσερα χῶριά ποὺ κρέμονται ἀπὸ σένα.
Καὶ δίτεις στὶς ζωὲς ζωή, φέρνεις στὶς χάρες χάρη,
περήφανο καὶ σπλαχνιζὸ Βοῦνδὸ—βουνῶν καμᾶρι.

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΕΦΤΑ ΝΗΣΙΩΝ

Ἄπὸ τὴν Κέροκρο, ὄνειρο μέσ' στὴ χαρὰ τοῦ Μύη,
ὡς τὸν Καβομαλιά,
σκιᾶχτρο κοντὰ στὰ Κύθηρα, κάθε κορφὴ γελᾶει
καὶ κάθε ἀκρογιαλιά.

Λάμπεις, Ἰόνιο πέλαγο, σὺν γᾶσαι ἀπὸ διαμάντια.
Μιά ὁρμὴ πάντα ὀδηγεῖ,
σὰ χαῖδια, ἀπ' τὴν Ἑλλάδα σου, τὰ κέματά σου, ἀγνάντια,
ὡς τοῦ Ἰταλοῦ τὴ γῆ.

Καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ πέλαγο τὰ Ἐφτάνησα χαράζουν
πλασμένα ἀπ' τὸν ἀφρό,
καὶ ἐφώνονται καὶ πλέκονται σεμνὰ κι' ἀναγαλλιᾶζον,
καὶ στήσανε χορό.

Κι' ἡ ἐφτάδιπλη ὁμορφάδα τους ἐφτάφωτη εἶναι πούλια·
γύρω ὑποταχτικούς
ἔχουν τοὺς χρυσοδέλφινες καὶ τὰ θαλασσοπούλια,
κι' ἓνα τραγοῦδι ἀκοῆς:

«Σαράντα χρόνια πέρασαν! ὦ μάνα μας, ἡ ἀγκάλη
τοῦ ξένου εἶναι βραχνάς·
αἷμα γιὰ σένα χύσαμε καὶ γίνηκε κοράλλι
γιὰ σένα· μὴν ξεχνᾶς.

Τοῦ κάκου ὁ ξένος μὲ λογῆς δολώματα καὶ βρόχια
καὶ μάγια μᾶς τραβᾷ.

Ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς θησαυρούς, μάνα, ἡ δική σου φτώχεια
στοιχίζει πιὸ ἀκριβά.

Παρὰ τοῦ ξένου φόρεμα κι' ἀρχοντικὸ στεφάνι
μὲ λάμψη περισσή,
κάλλιο, ὦ μητέρα, νὰ εἴμαστε σὰν τὰ χοιτάρια, φτάνει
νὰ μᾶς πατᾶς ἐσύ.

Ἐμεῖς τὸ πίνουμε τὸ φῶς ἀπ' τὰ δικά σου μάτια,
ποὺ εἶν' ἥλιος τῆς αἰγῆς.

Καὶ τοῦ κορμιοῦ σου τ' ἄχραντον τ' ἀχώριστα κομμάτια,
μητέρα, εἴμαστ' ἐμεῖς».

Ζάκυνθο, χαῖρε δλόανθη, Κεφαλλονιά δονλεύτρα,
ὦ Κύθηρα, ὦ Παξοί,
κι' ἐσὸν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς, ὦ Κέρκυρα μαγεύτρα,
καὶ Ἰθάκη ἐσὸν ἀκουστή.

Χαῖρε κι' ἐσὸν τῆς Ρούμελης γειτόνισσα, ὦ Λευκάδα,
τοῦ ἄρματολοῦ φωλιά!

Ἀκόμα τὴν ἠρωϊκὴ σοῦ σπέρνει ἀνατριχάδα
τοῦ ψάλτη σου ἢ λαλιά.

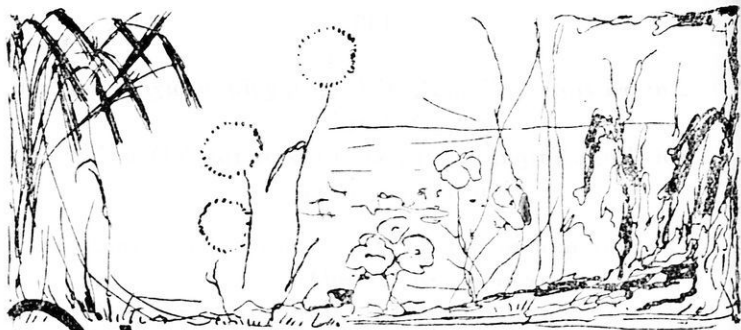
Τ' ἄνθια τῆς πάντα ἢ λεμονιά, καὶ πάντα νὰ σᾶς ἔχη
καρποὺς ἢ ἐλιά, νησιά,
καὶ πάντα ἢ Ἀφροδίτη σας ἀπάνου σας νὰ βρέχη
τοῦ Ἀπρίλη τῆ δροσιά!

Πάντα, καθὼς ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ θεῖου Ὀμήρου, ὡς τώρα,
ποὺ ἀνθίζει ὁ Σολωμός,
καμάρι σας νὰ τᾶχετε τοῦ τραγουδιοῦ τὰ δῶρα,
καὶ ἡ γνώμη σας, ρυθμός.

Σὰν γὰ εἶστε Ἠλύσια*, σ' ἐσᾶς ἀρχαῖα στοιχεῖα καὶ νέα,
μακάρια, δοξαστά,
τοῦ Καποδίστρια ἢ ψυχὴ κι' ὁ ἴσκιος τοῦ Ὀδυσσεά,
φιλιούνται ταιριαστά.

Ἄμποτε ἀπὸ τὸ ταίριασμα κι' ἀπὸ τὸ φίλημά τους
κάποιος γὰ γεννηθῆ
Πλάστης, ἀπάνου ἀπ' τοὺς γροεμοὺς κι' ἀπάνου ἀπ' τοὺς
θανάτους,
μὲ λόγο, ἢ μὲ σπαθί.

Χαρακτήρες και τύποι

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ

Παίζανε στο βάθος τὸ ἱσκιερὸ τρεῖς κόρες σὰν νεοαῖδες ἔμορφες.

Ἡ μιὰ στὴν ἀσημένια ρεματιά, πὺν ἐγλυκομουρομύριζε, ἔσκυπτε περήφανη κι' ἔβλεπε τὸ χιονάτο της λαιμὸ καὶ τὰ χουσιὰ μαλλιάκια της.

—Σ' εὐχαριστῶ, Θεέ μου, πὺν καθρέφτες μοῦ ἐτοιμάσες παντοῦ καὶ βλέπω τὴν ἔμορφιά μου, πὺν εἶναι δικό σου ἐργόχειρο.

Αὐτὰ ἔλεγε καὶ χαμογελοῦσε.

Ἡ ἄλλη ἄκουε τ' ἀηδονιοῦ τὸ λάλημα τὸ γλυκὸ καὶ τὴ φλογέρα τοῦ βοσκοῦ, πὺν ἔβοτκε ἐκεῖ σιμὰ ἀρνάκια σὰν τὸ χιόνι. Ἄκουε καὶ τὸ γλυκὸ μουρομύρισμα τῆς ρεματιᾶς κι' ἔβλεπε τὰ δένδρα τὰ ψηλὰ νὰ ἐνώνουν τὶς περήφανες κορφές καὶ πότε χαμηλὰ νὰ σκύφτουνε πότε ἀψηλά, νὰ δείχνουνε τὸ μεγαλεῖο τους. Κάθε φυλλάκι ἔφερνε σκιά καὶ χάριζε δροσιά, κάθε κλωνάκι εἶχε καὶ πουλιοῦ φωλιά.

Τὸ χέρι της πετᾷ ἀπάνω στὸ χαρτί καὶ γράφει τραγοῦδια, τὸ Θεὸ εὐχαριστεῖ, γιὰ τὸ ἐργόχειρό του, τὴν ἔμορφιά τοῦ κόσμου. Τὸ χέρι γράφει καὶ τὸν ἑαυτό της νιώθει τόσο ἐλαφρό, ὅπου θαρρεῖς φτερὰ τῆς ἔδωκε χέρι ἀόρατο, ψηλὰ γιὰ νὰ πετάξῃ.

Ἡ τρίτη ράφτει, ράφτει, ράφτει. Ἐπὶ καμιά φορὰ σταματᾷ τὸ βελόνι καὶ βλέπει τὴν ἀσημένια ρεματιά.

— Ἄ! πόσοι διφρασμένοι ἠῦθρανε δροσιά σ' αὐτὸ τὸ κουσταλλένιο τὸ νερό, λέγει ἡ κόρη δακρυσιμένη. Περνᾷς, ἀδιάκοπα περνᾷς, εὐλογημένη ρεματιά, καὶ χωρὶς περηφάνεια, βρέχεις τὰ χεῖλη τὰ κατὰξερα τοῦ φτωχοῦ, ποτίζεις τ' ἀονάκια τὰ χιονάτα καὶ δίνει ἡ δροσιά σου ζωὴ σ' αὐτὰ τὰ λουλούδια, ποὺ δὲν τὰ φύτευσε κανεὶς. Μὰ ἐκεῖνα δὲν εἶναι ἀχάριστα, σκορπίζουνε τὴ μυρωδιά τους καὶ μὲ τὰ χρώματά τους διπλὴ ἔμορφιά σου δίνουνε. Εὐτυχησμένος ἔδω κάτω, ποὺ εἶναι τόσο λίγη ἡ ζωὴ καὶ λιγώτερη ἡ εὐτυχία, εὐτυχησμένος, ὅποιος μπορεῖ ζωὴ καὶ δροσιά νὰ σκορπίζη, ὅπως αὐτὴ ἔδω ἡ ρεματιά.

Καὶ πάλι, ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ, τὸ χέρι τὸ καματερὸ ράφτει ἀδιάκοπα.

— Ἔφρεις τί συλλογίστηκα; εἶπεν ἡ πρώτη.

— Τί συλλογίστηκες;

— Νὰ πᾶμε σ' αὐτὸν τὸ βοσκὸ, ποὺ παίζει τὴ φλογέρα νὰ τὸν ρωτήσουμε, ποιὰ ἀπὸ τίς τρεῖς ἔχει χάρες περισσότερες.

— Καλὴ ἰδέα καὶ ἐλληνικὴ, εἶπεν ἡ δευτέρα· ὁ Πάρις ἄς κρίνῃ πάλι τίς τρεῖς Θεὸς καὶ δίπλωσε τὸ χαρτί ποὺ ἔγραφε.

Τὸ χέρι τὸ καματερὸ ράφτει.

— Εἰστε καλύτερές μου, τὸ ξέρω, ἀδελφοῦλες μου, καὶ ἂν μαζί σας ἔλθω γιὰ νὰ μετρηθῶ, θὰ πῆ, πὼς ὀλοφάνερον ἀλήθεια δὲν τὴν εἶδα. Τρέξατε σεῖς οἱ δυὸ στὸ βοσκό.

Ἀφήνει τὴ φλογέρα ὁ βοσκὸς καὶ χαιρετᾷ τὰ ἔμορφα κορίτσια.

— Ἔφρεις τί θέλομε, βοσκέ;

— Ποῦ νὰ τὸ ξέρω;

— Νὰ μᾶς πῆς ποιὰ εἶναι ἡ καλύτερη ἀπὸ τίς τρεῖς μας.

— Ἡ ἄλλη ποῦ εἶναι;

— Ἐκεῖ σιμὰ στὴ ρεματιά.

Ἀλήθεια, ἡ ξανθοῦλα, ποὺ τοῦ μίλησε, ἦταν ὠραία, ἔμοιαζε νύφη, ποὺ ἐπρόβαλε ἀπὸ καμιά δροσερὴ σπηλιά.

Μὰ δὲν ἐπρόφτασε νὰ τῆς εἰπῆ λέξη καὶ νὰ τῆς προσφέρει τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο ποὺ ἔκοψε ἀπὸ μιὰ τριανταφυλλιά, καὶ ἄρχισεν ἡ δευτέρα μὲ φωνὴ ἀγγελικὴ, πρόσωπο τριανταφυλλί ἀπὸ παρθενικὴ ντροπὴ, τὰ τραγούδια τῆς καὶ ἔλεγε :

«Θαρρεῖς στεφάνι ὀλόχρσο τὸ μέτωπό της ἔστεφάνωνε...»

Τὴ γνώμη του ὁ βοσκὸς δὲν ἐπρόφθασε νὰ πῆ· ἄκουσε κλάματα καὶ παρίονα πικρά.

Ἐνα παιδάκι φτωχὸ ἔπαιζε κι' ἔπεσε, μέσα στὰ αἵματα βουτήχτηκε· καὶ ἡ κόρη πὺν ἔρραφε στὴ ρεματιὰ σιμά, καρφώνει τὸ βελόνι τῆς στὸ ράψιμο καὶ ἀρπάζει τὸ παιδάκι τὸ φτωχό, τὸ πλένει μὲ τὸ χρυστάλλινο νερὸ καὶ τοῦ φιλεῖ τὰ ὄμορφα ματάκια μὲ ἀγάπη, πὺν θαρρεῖς μαννούλα ἦτανε.

Τὸ ἔβαλε σιμά τῆς νὰ καθήση, τοῦ ἔδωκε ζαχαρωτὰ ἀπὸ τὸ πανεράκι τῆς καὶ πῆρε πάλι τὸ ταπεινὸ βελόνι τῆς.

Οἱ ἄλλες οἱ δυὸ οὔτε τὰ εἶδανε αὐτά. Ἡ μιὰ μεθυσμένη ἀπὸ τὴν ἔμορφιά τῆς, καὶ ἡ ἄλλη ἀπ' τὰ τραγουδία τῆς, δὲν βλέπανε καὶ δὲν ἀκούανε.

Σηκώθηκε ὁ νέος βοσκός, πλησίασε τὴν κόρη τὴν ἐργατικὴ, τῆς ἔδωκε τὸ ἄσπρο τριαντάφυλλο καὶ εἶπε :

— Σὲ προσκυνῶ μὲ σεβασμό· ἐσὺ εἶσαι ἡ βασίλισσα!)

ΝΕΟΦ. ΒΑΜΒΑ

ΜΕΓΑΛΟΨΥΧΙΑ

Ἡ ἀρετὴ αὕτη δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπον νὰ πράττῃ ἢ νὰ λέγῃ μικροπροπῆ καὶ ἀνάξια. Ὁ μεγαλόψυχος δὲν ἐκπλήττεται εἰς τοὺς κινδύνους· δὲν δίδει ποτὲ ἀκρόασιν εἰς τὰς κολακείας τῆς φιλαυτίας· δὲν ταπεινώνεται εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης. Εἶναι πρόθυμος νὰ εὐεργετῇ· αἰσχύνεται νὰ εὐεργετηθῆ, ἀντεεργετῆ δὲ μεγαλύτερα. Φυλάττει πρὸς τοὺς μεγάλους χαρακτῆρα σεμνόν, πρὸς δὲ τοὺς μικροὺς συγκαταβατικόν· εἶναι φανερόμισος καὶ φανερόφιλος, παρρησιαστικός, ἀληθευτικός· δὲν εἶναι μνησίκακος, οὔτε κακόλογος, ἀλλ' οὐδὲ ἐπαινετικός μὲ εὐκολίαν. Εἰς ἓνα λόγον, ὁ μεγαλόψυχος μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται πᾶσαν μικροπρέπειαν καὶ εἰς λόγους καὶ εἰς πράξεις.

Ἦτο νόμος εἰς τὰς Θήβας οἱ ἄρχοντες τοῦ Κοινοῦ, οἷτινες ὠνομάζοντο Βοιωτάρχαι, νὰ παραδίδωσι τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν των, εὐθὺς ἅμα ἤθελε τελειώσει ὁ ὄρισμένος καιρὸς τῆς Βοιω-

ταρχίας των ὅστις ἤθελε παραβῆ τὸν νόμον τοῦτον νὰ θανατώ-
νεται. Ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας, στρατηγοὶ καὶ Βοιω-
τάρχαι, πολεμοῦντες τοὺς Πελοποννησίους, ἐβάστασαν τὴν Βοιω-
ταρχίαν τέσσαρας μῆνας παρὰ τὸν ὁρισμένον χρόνον, διὰ νὰ μὴν
ἀφήσωσιν ἀτελῆ τὴν ἐκστρατείαν των. Ἀφοῦ ὅμως ἐπέστρεψαν,
ὁ φθόνος ἤγειρεν ἐναντίον των πολλοὺς κατηγοροὺς. Ἄλλ' ὁ Ἐπα-
μεινώνδας συκοφαντούμενος ὡς παραβάτης τοῦ Βοιωταρχικοῦ
νόμου, δὲν κατεδέχθη οὔτε ν' ἀπολογηθῆ, οὔτε συγγνώμην ἀνα-
ξίως νὰ ζητήσῃ, ἀλλὰ: «Δέχομαι, εἶπε, τὴν ἀδυστηρὰν καταδίκην
τῶν νόμων· τοῦτο ὅμως σᾶς ζητῶ, Κριταί, νὰ ἐγχαρθῆ ἐπάνω
εἰς τὸ μνήμα μου ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη: ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐκαταδι-
κάσθη εἰς θάνατον, διότι χωρὶς τὴν θέλησιν τῶν Θηβαίων ἐλεη-
λάτησε τὴν γῆν τῶν ἐχθρῶν Λακεδαιμονίων, ἀνέστησε τὴν Μεσ-
σήνην ἠφανισμένην ἀπὸ τοὺς πολεμίους, εἰρήνευσε τὴν Ἀρκα-
δίαν καὶ ἠλευθέρωσε ὅλην τὴν Ἑλλάδα». Οἱ λόγοι οὗτοι ἔφε-
ραν εἰς αἴσθησιν τοὺς κριτὰς καὶ ἀπέλυσαν εὐθὺς τὸν Ἐπαμει-
νώνδαν.

Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἔστειλεν εἰς τὸν Φωκίωνα δωρεὰν ἑκα-
τὸν τάλαντα, ἠρώτησε τοὺς φέροντας, διατί εἰς μόνον αὐτὸν ἀπ'
ὅλους τοὺς Ἀθηναίους δίδει τόσα· καὶ ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν.

— Διότι γνωρίζει σὲ μόνον ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν.

— Λοιπὸν ἄς μὲ ἀφήσῃ, εἶπε, νὰ φρίνωμαι πάντοτε καὶ νὰ
εἶμαι τοιοῦτος.

ΝΕΟΦ. ΒΑΜΒΑ

ΑΝΔΡΕΙΑ

Ἡ ἀνδρεία εἶναι δύναμις πνεύματος, ἥτις κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ καταφρονῇ ἢ νὰ ὑποφέρῃ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς θλίψεις μετὰ λόγου καὶ φρονήσεως, ἀλλ' ὄχι ἀπὸ ἀναισθησίαν ἢ ἄγνοιαν ἢ ἀπειρίαν ἢ ἐλπίδα, διότι δὲν εἶναι πλέον ἀρετὴ.

Ὁ Κλεομένης, βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, πολεμῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος του καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος, ἦλθεν εἰς ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ βοήθειαν ἀπὸ τὸν Πτολεμαῖον τὸν Φιλοπάτορα, βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, ὅστις τοῦ ὑπεσχέθη βοήθειαν, μὲ τὴν συμφωνίαν ὅμως νὰ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα του. Ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ προβάλλῃ τοιοῦτον πρᾶγμα εἰς τὴν μητέρα του· ἐπλησίασε πολλάκις νὰ τῆς τὸ εἰπῇ καὶ πάλιν συστελλόμενος ἀνεχώρει, ἕωσού ἐκείνη, βλέπουσά τον κατηφῆ καὶ ζητοῦσα νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν, τὸν ἐβίασε νὰ εἰπῇ τὴν ἀλήθειαν. Τότε γελῶσα τοῦ εἶπε.

—Τοῦτο εἶναι, τὸ ὁποῖον πολλάκις ὀρμήσας νὰ μὲ εἰπῆς, ἐσυστάλθης :

Δὲν μὲ βάλλεις εἰς κἀνὲν πλοῖον νὰ μὲ στείλῃς, ὅπου νομίζεις ὅτι τοῦτο τὸ σῶμα ἤμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, πρὶν καθίμενον ἐδῶ, διαλυθῆ ἀπὸ τὸ γῆρας :

ΜΑΡΙΝΟΥ ΣΙΓΟΥΡΟΥ

ΠΕΡΙ ΚΟΛΑΚΕΙΑΣ

(Ἐκ τῶν «Χαρακτήρων» τοῦ Θεοφράστου)

Ἥμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ κολακεία δὲν εἶναι ἔντιμον πρᾶγμα, ἀλλ' ὅτι συμφέρει εἰς τὸν κόλακα.

Ὅποιος τύχῃ νὰ συνοδεύεται ἀπὸ ἓνα κόλακα, θὰ τὸν ἀκούσῃ εἰς τὸν δρομον νὰ λέγῃ : «Κοίταξε πῶς σὲ παρατηροῦν, κανένα δὲν κοιτᾶζουν ὅπως ἐσέ. Χθὲς σὲ ἐπαινοῦσαν εἰς τὴν Στοάν*, θὰ ἦσαν τριάκοντα ἄνθρωποι καὶ ἔτυχε νὰ ἐρωτήσουν ποῖος

είναι ὁ ἄριστος πολίτης· ὅλοι τότε ἄρχισαν ἀπὸ σὲ καὶ εἰς σὲ ἐτελείωσαν».

Καὶ λέγει πολλά ἄλλα παρόμοια. Ξεσκονίζει καὶ τὸ ἐλάχιστον ἴχνος ἀπὸ τὸ φόρεμα τοῦ φίλου του· ἂν ὁ ἄνεμος ρίψη ὀλίγον ἄχρουν εἰς τὴν κόμην του, τὸ ἀφαιρεῖ καὶ λέγει μὲ τὸ μειδίσμα εἰς τὰ χεῖλη: «Βλέπεις; Δυὸ ἡμέρες δὲν σὲ εἶδα καὶ ἐγέμισες ἄσπρες τρίχες, ἂν καὶ ἔχῃς, διὰ τὴν ἡλικίαν σου, τὴν κόμην μαύρην περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον».

Ὅταν ὁ φίλος ὁμιλῇ, θὰ ἴδῃς τὸν κόλακα νὰ προστάξῃ τοὺς ἄλλους νὰ σιγήσουν· ὅταν ἀκούῃ, τὸν ἐπαινεῖ, καὶ ὅταν τελειώσῃ τὴν ὁμιλίαν του, χειροκροτεῖ καὶ τοῦ φωνάζει «εὐγε».

Ἄν ὁ φίλος εἴπῃ κανὲν ἀνόητον ἄστεϊον, θὰ ἴδῃς εὐθύς τὸν κόλακα νὰ κροιεύεται ἀπὸ δυνατὸν καὶ ἀχράτητον γέλωτα καὶ νὰ βουλώσῃ τὸ στόμα του μὲ τὸ φόρεμά του, ὡς νὰ προσπαθῇ νὰ συγκρατηθῇ.

Εἰς τὸν δρόμον λέγει πρὸς τοὺς διαβάτας νὰ σταθοῦν διὰ νὰ περάσῃ ὁ φίλος.

Ἄγοράζει μήλα καὶ ἀπίδια καὶ τὰ δίδει εἰς τὰ παιδιά ἔμπρὸς εἰς τὸν πατέρα, ἔπειτα τὰ φιλεῖ καὶ λέγει: «Τὶ καλὰ παιδάκια, σὺν τὸν πατέρα τους».

Ἄν ὁ φίλος ἀγοράξῃ ὑποδήματα, θ' ἀκούσῃ τὸν κόλακα νὰ τοῦ λέγῃ, ὅτι ἔχει τὸ πόδι ἐντελέστερον καὶ πλέον σύμμετρον ἀπὸ ὅλα τὰ δείγματα.

Εἰς τὰς ἐπισκέψεις τρέχει ἔμπρὸς διὰ νὰ τὸν προαναγγεῖλῃ, ὕστερα γυρίζει εὐθύς ὀπίσω διὰ νὰ εἴπῃ: ἔδωσα τὴν εἶδησιν. Εἶναι ἀκόμη ἱκανὸς νὰ τρέξῃ εἰς τὰ καταστήματα διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ γυναικείας ἀγοράς.

Εἰς τὰς ἐορτὰς εἶναι ὁ πρῶτος, ποὺ ἐπαινεῖ τὰ καλὰ κρασιά. Κάθεται κοντὰ εἰς τὸν φίλον του καὶ τοῦ λέγει: «τρώγεις χωρὶς ὄρεξιν», ἢ τοῦ προσφέρει μερίδα καὶ λέγει: «πάρε αὐτό, εἶναι ἐκλεκτόν».

Ἦμπορεῖ ἀκόμη νὰ τὸν ἐρωτήσῃ μήπως κρυώνῃ, ἂν θέλῃ τὸ ἐπανωφόρι του ἢ καὶ νὰ τὸν περισκεπάσῃ ὁ ἴδιος μὲ προσοχὴν.

Ὡς νὰ μὴν ἀροκοῦν αὐτά, πλησιάζει περισσότερο τὸν φίλον του, τὸν ἀτενίζει καὶ κᾶτι τοῦ ψιθυρίζει, ἀλλὰ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ τὸν ἀκοῦν καὶ οἱ ἄλλοι.

Εἰς τὸ θέατρον παίρνει τὰ προσκέφαλα ἀπὸ τὸν δοῦλον του, νὰ τὰ στρώσῃ αὐτὸς περιποιητικώτατα.

Βεβαιώνει, ὅτι τὸ σπίτι τοῦ φίλου του ἔχει οἰκοδομηθῆ με ἀρίστην ἀρχιτεκτονικὴν, ὅτι ὁ ἀγρὸς εἶναι λαμπρὰ καλλιεργημένος καὶ ἡ εἰκὼν ὁμοιάζει περισσύτερον ἀπὸ τὸ πρωτότυπον.

Ὡστε ἡμπορεῖ κάνεις νὰ παρατηρήσῃ διὰ τὸν κόλακα, ὅτι λέγει καὶ κάμνει ὅλα ἐκεῖνα, μετὰ τὰ ὁποῖα φαντάζεται πὼς γίνεται εὐχάριστος.

Λατυρικά

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΟΥ

ΤΟ ΞΕΣΤΟΥΠΩΜΑ

Ὁ ἥλιος ἔμεσουράνει κάθετος ἐπὶ κεφαλῆς, ἐνῶ ἀνηρχόμην μετὰ ὀμηλίκου δωδεκαετοῦς συμμαθητοῦ μου τὸν ἀνήφορον, τὸν ἄγοντα εἰς γείτονα τῆς Ἐρμουπόλεως ἔξοχὴν, τὴν καλουμένην Πισκοπεῖο ἢ Ἐπισκοπεῖον.

Ὡς πάντες γνωρίζουσι, τὰ βουνὰ τῆς Σύρου εἶναι γυμνὰτα· τὸ χόρτον εἶναι τελείως ἄγνωστον καὶ ἡ βλάστησις περιορίζεται εἰς ψωριώσας τινὰς τὸ φθινόπωρον φασκομηλέας καὶ ἠλιοκαεῖς κατὰ τὸ θέρος ἀκάνθας.

Εἰς ἀπέστασιν ὀλίγων βημάτων προηγεῖτο ἡμῶν, κατάξηρος καὶ ἐκείνος, ψωραλέος ὄνος, σύρων ἐπιπόνως βαρέλαν ὕδατος, τοποθετημένην ἐπὶ εἶδους διτροχου χειραμάξης, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν χωρικῆς. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἐβλέπαμεν, ἀλλὰ μόνην τὴν ῥάχιν, ἣτις τοσοῦτον εἶχε κυρτωθῆ ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ τῶν μόχθων, ὥστε ἐσχημάτιζεν ὀρθὴν σχεδὸν γωνίαν μετὰ σκέλη της.

Τὸν ὄνον, τὴν βαρέλαν καὶ τὴν γραῖαν εἶχαμεν ἀκολουθήσει μηχανικῶς, ἀπὸ τὴν παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου βρῦσιν μέχρι τῆς ἐγγιζούσης κορυφῆς αὐτοῦ, ἀσθμαίνοντες καὶ ἄφωνοι ἐκ τῆς ζέστης καὶ τοῦ καμάτου. Ὁ πυρακτωμένος κονιορτὸς ἔκαιεν ὡς θερμὴ στάκτη τὰς πτέρνας τῶν ποδῶν μας, ἐνῶ ἐτύφλωνε τοὺς ὀφθαλμούς μας τῶν λευκῶν βράχων ἢ ἀκτινοβολία.

Παντός εΐδους μυΐαι ἐβόμβουν περὶ τὴν κεφαλὴν μας καὶ αἱ ἀκρίδες ἐπερήμεναν σχεδὸν νὰ τὰς πατήσωμεν, διὰ νὰ τιναχθῶσι δι' ἐνὸς πηδήματος εἰς μακρὸν ἀπόστασιν, ἀνοίγουσαι ὡς ριπίδιον τὰ κόκκινα ἢ γαλανὰ των περὰ.

Ἡ γραΐα ἔσυρε πάντοτε τὸ καπίστρι, ὡς νὰ ἤθελε νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπίπονον πρόβασιν τοῦ ἀσθμαίνοντος ὑποζυγίου της· οἱ κακῶς προσηρμοσμένοι τροχοὶ ἔτριζαν πενθίμως καὶ τὸ ἐπ' αὐτῶν βαρέλιον ἐξηκολούθει νὰ ταλαντεύεται πρὸς δεξιὰν καὶ ἀριστεράν, ὡς μεθυσμένος βρακάς.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ μεσημβρινὸς δαίμων μοῦ ἐνεφύσησεν ἰδέαν, ἥτις μ' ἔκαμε νὰ γελᾶσω :

— Γιαννακό, ἐφιθύρισα εἰς τὸ οὖς τοῦ συντροφίου μου, δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου τὸ ἐκ στουπίου πῶμα τῆς βαρέλας, δὲν θὰ ἦτο νόστιμον ν' ἀνοιξομεν τὴν βούσιν :

Ἡ ἰδέα μου τόσον τοῦ ἤρесе, ὥστε τὸν ἔκαμεν ἀμέσως νὰ λησμονήσῃ τὴν κόρησίν του· ἐπλησίασεν ἐπὶ τῆς ἄκρας τὸν ποδῶν εἰς τὸ βαρέλι, ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ πώματος, ἐστράφη τότε νὰ μὲ κοιτάξῃ, ἐξέφραξε μετὰ ἐνθαρρυντικὸν νεῦμα μου τὴν ὀπὴν, καὶ τὸ νερὸν ἐξεχύθη ὡς κρυστάλλινος κροινὸς ἐπὶ τῆς κονιορτώδους ἀτραποῦ.

Περαιτὸν νὰ εἶπω, ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸ πραξικόπημα εὐρέθη καὶ πάλιν πλησίον μου ὁ Γιαννακός, ἢ ὅτι οἱ τέσσαρες πόδες μας ἦσαν ἔτοιμοι εἰς φυγὴν. Κατεσκοπεύαμεν τὴν γραΐαν, ἥτις ὅμως δὲν ἐστράφη, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο βαρήκοος ἢ δυστυχής.

Ἐφ' ὅσον ἐξηκολούθει ἡ χύσις, τὸ βῆμα τοῦ ὄνου ἀπέβαινε ταχύτερον· τὸ κενωθὲν βαρέλι, ἀντὶ νὰ βαρουταλαντεύεται ὡς μεθυσμένος, ἐχόρευεν εὐθύμως κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῶν δύο τροχῶν, οὔτινες, ἀνακουφισθέντες κ' ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ ὑπερβολικὸν βῆρος, ἔπαυσαν νὰ τρίζωσιν ἀπαισιῶς.

Μετ' ὀλίγον, ἀντὶ νὰ σύρεται ὁ ὄνος ὑπὸ τῆς γραΐας, ἤρχισε νὰ σύρῃ ἐκεῖνος τὴν γραΐαν. Τοῦτο ἦτο τόσον ἀσύνηδες, ὥστε τὴν ἔκαμε νὰ ὑποπτεύσῃ, ὅτι κάτι ἔκατον εἶχε συμβῆ. Ἐσταμάτησε, ἀφῆκε τὸ κάρων νὰ προχωρήσῃ ἐν ἡ δύο βήματα, καὶ εἶδε τὴν ἄφρακτον τρύπαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέσταζαν αἱ τελευταῖαι ρανίδες τοῦ τόσον ἐπιπόνως μετακομισθέντος ὑγροῦ. Τότε μόνον ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ μας εἶδε, καὶ εἶδομεν καὶ ἡμεῖς τὸ

πρόσωπόν της. Ὁμοιάζεν ἑκατοντούτις, ἦτο κάτισχνος, ξηρὰ καὶ μαύρη.

Ἐπεριμέναμεν φωνάς, ὕβρεις, κατάρας, ἢ καὶ πετροβόλημα. Οὐδὲ λέξιν ὅμως μᾶς εἶπεν, ἀλλ' ἠρκέσθη νὰ στενάξῃ· ἀδύνατον ὅμως εἶναι νὰ λησμονήσω τὸ ἄφωνον παράπονον τοῦ βλέμματος αὐτῆς, ὅταν ἐπέρασεν ἔμπροσθέν μας ἐπιστρέφουσα νὰ μεταγεμίση τὸ βαρέλι της εἰς τὴν μακρὰν ἀπέχουσαν βούσιν. Τὸν Γιαννακὸν ἔτυχε νὰ ἐπανίδω εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ εἴκοσιν ὄλα ἔτη, καὶ οὐδ' ἐκεῖνος τὸ εἶχε λησμονήσει.

Γ. ΣΟΥΡΗ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ

(Ὁ ποιητὴς ἐν ἀρχῇ τῆς ἐμμέτρου αὐτοβιογραφίας του ὁμιλεῖ περὶ τῆς καταγωγῆς του, τῶν γονέων του καὶ τῶν πρώτων σπουδῶν του, εἶτα δὲ συνεχίζει ὡς ἑξῆς) :

*Κι' ἐνῶ τὸ μέλλον ἔβλεπα ἐμπρός μου μελανόν,
ἐφάνησαν στὸν ὕπνον μου δυὸ ἄνδρες σκεπτικοί,
καθὼς ἐφάνησαν ποτὲ εἰς τὸν Λουκιανόν
ἢ τῶν γραμμῶν ἀνασσα κι' ἢ Ἑρμογλεφικῆ.*

*Ὁ εἰς ἐκ τούτων ἔλεγε πὼς εἶναι ὁ Ἀπόλλων,
ὁ τῆς ποιήσεως πατήρ με βλέμ' ἀκτινοβόλον,
ὁ ἄλλος ἦτον ὁ Ἑρμῆς μ' ἐμπορικὰ τεφτέρια*,
μὲ πῆγες, μέτρα καὶ σταθμὰ, καὶ ρόζους εἰς τὰ χέρια.*

*Λοιπὸν μὲ παίρνει ὁ Ἑρμῆς μὲ τρόπον κατὰ μέρος,
κι' «ἔλα νὰ γίνης ἔμπορος» μοῦ λέγει ἰδιαιτέρως.
Κι' ἀφοῦ μοῦ εἶπεν ἀρκετὰ μὲ τὸν γνωστὸν του δόλον
μὲ πιάγει ἀπὸ τὸν γιαζὰ ὁ κύριος Ἀπόλλων,
καὶ ποιητὴς νὰ βαπτισθῶ κρυφίως μὲ προτρέπει,
γιατὶ νὰ γίνω ἔμπορος καθόλον δὲν μοῦ πρέπει.*

Ταῦτα εἰπόντες ἔφυγαν κι' οἱ δύο μὲ δρομὴν
κι' ἀμέσως μὲ πυρέσσουσαν ἠγέροθην φαντασίαν.
Ἄλλ' ὅμως ἀπεφάσισα ν' ἀκούσω τὸν Ἑρμῆν
καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔφυγα κι' ἐπῆγα εἰς Ρωσίαν.
Τὸ τί ἐτράβηξα ἐκεῖ στῆς ξενιτιᾶς τὸν δρόμον
τὸ περιγράψω ἐκτενωῶς σὶ τὸν πρώτον μου τόν τόμον.

Ἐπανελθὼν στὴν πάτριον ἀμέσως ἐνθυμήθην
πὺς εἶχε μέγα δίκαιον ὁ κύριος Ἀπόλλων
καὶ τότε τὸ ἐμπόριον παρέδωσα εἰς λήθην
καὶ πρὸς τὰς Μούσας ἔστρεψα τὸν ἔρωτά μου ὅλον.

Τὰ μετὰ ταῦτα περὶ τὸν νομίζω γὰρ τὰ πῶ
καὶ ὅλα, ὡς πολὺ γνωστά, τὰ παρασιωπῶ.
Διότι θὰ γνωρίζετε, καθὼς δὲν ἀμφιβάλω,
πὺς ἐχρημάτισα κι' ἐγὼ φαντάρος μὴ φορὰ
καὶ συλλογὴν ἐξέδωκα, εἰς τὴν ὁποίαν ψάλλω
ὅσους πολέμους ἔκαμα μὲ ἄσφαιρα πυρὰ.

...Καὶ τώρα βγάζω τὸν «Ρωμῆό» ἀπὸ τεσσάρων χρόνων,
τιμᾶται δὲ ὀλόκληρος δραχμὰς τριάντα μόνον,
Καὶ τῆς Ἑλλάδος τραγουδῶ τὸ κλασσικὸν βασίλειον
κι' ἐμμέτρως ἀεροβατῶ περιορῶν τὸν ἥλιον.

ΓΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

*Βογγομαχοῦσεν ἀσθενής
Κατάζοιτος στήν κλίνη,
Τοῦ χάρον παίρνει, δίνει.*

*Καὶ λυπημένη καὶ πιζορή
Ἡ μαύρη σύζυγός του
Θρηνοῦσε στο πλεuroύ του.*

*Σὲ τοῦτο μπαίνει κι' ὁ γιατρός
Καὶ τὸ σφυγμό του πιάνει,
Τὸν ἐρωτᾷει τί κάνει;...*

— ὦχ! τί γὰρ κάμω, δὲν μπορῶ,
Χειρότερα ὅσο πάνω
Φοβοῦμαι, θά πεθάνω.

— Μὴ δὰ τὸν θάνατον ἐφτὺς
Στοχάζεσαι, δειλιάζῃς,
Καὶ τοῦ πατρός σου ὁμοιάζεις.

*Ὁ μακαρίτης, σὰν κι' ἐσὺ
Μοῦ ἔλεγε, θυμοῦμαι,
Γιατρέ, δὲν τὸν πατοῦμε*

*Τὸν χάρο τούτην τὴ φορά!
Μόν' κείνος ἦταν γέρος,
Καὶ τοῦ θανάτου μέρος.*

— Δὲν ἔχω δύναμη, γιατρέ,
Μηδὲ γὰρ γὰρ μιλήσω,
Καὶ δὲ θαρρῶ γὰρ γλύσω.

*Τὸν ἴδιον εἶχε, καὶ σωστά,
Ὁ μακαρίτης θεῖός σου.
Τὸ φόβο τὸ δικό σου.*

*Μόν' ἐσύ, φίλε μου, ἀγκαλὰ
Ἀπὸ πολλῆς στο στρῶμα,
Χαμοβαστιέσαι ἀκόμα.*

— Καλὸ δὲ βλέπω, γὰρ γιατρὲ,
Δὲν τρώγω, δὲν κοιμοῦμαι
Πῶς λῆς γὰ μὴ φοβοῦμαι;

— Σοῦροναι στὸ νοῦ, καθὼς θωροῦ,
Τὰ λόγια τοῦ ἀδελφοῦ σου,
Τοῦ μεγαλύτεροῦ σου.

Ὁ μακαρίτης φαγητό,
Καὶ ὕπνον ἐποθοῦσε,
Καὶ μὲ σιγχορωτοῦσε.

Μόν ἐσέ, φίλε μου, προχτές
Ζομί, θαροῦ, χαμπόσο
Νὰ σοῦ ησες ὡς τόσο.

Αὐτὰ γ' ἀκούση ἡ ὀρφανὴ
Γενναῖα του, ἀρχινάει
Νὰ ζιαίγη, γὰ θοιρήη.

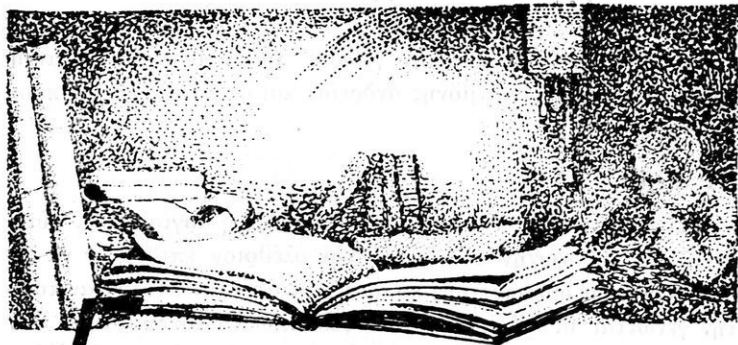
Ὡχ! λέγει ὁ ἄντρος.— Ἄμ γιατί
Τοῦ κάκου γὰ λυπιέσαι,
Καὶ δὲν παρηγοριέσαι;

Κἄν τὸ γιατρὸ δὲν ἀγοηκῆς,
Ποὺ λέει γὰ παντέχω.
Καὶ ζίντυνο δὲν ἔχω;

— Ἄμ μὰ τίς θάροος καὶ καρδιά!
Ἡ ἄτυχη φωνάζει,
Βασιὰ ἀναστενάζει

Ἄφοῦ ἀκέρια φαμιλιὰ
Τὴν ἔχει μαζαριόσει,
Σ' ἐσένα θὰ εὐτυχήση;

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ΚΟΡΑΗ

Γ Ν Ω Μ Α Ι

Ἡ ζωή.

Παρηγοροῦ με τὸν λογισμόν, ὅτι ὄλη ὄλων ἡμῶν, ἀπὸ πρώτης γενέσεως μέχρι τελευτῆς, ἡ ζωὴ ἄλλο δὲν εἶναι, πλὴν ποιήριον συγκερασμένον ἀπὸ λυπηρὰ καὶ χαρμόσυνα· καὶ ἡ σύγκρασις αὕτη εἶναι ἔργον τῆς Προνοίας, διὰ νὰ μὴν ἀηδιάζωμεν ἀπὸ τὸ μέλι τῶν χαρμοσύνων, μηδὲ νὰ ἀγανακτῶμεν πάλιν ἀπὸ τὴν πικρίαν τῶν λυπηρῶν, ἀλλὰ νὰ κρατούμεθα πάντοτε εἰς τὸ μέσον, τὸ ὁποῖον διακρίνει τοὺς ἀληθεῖς ἄνδρας ἀπὸ τοὺς κοινούς ἀνθρώπους.

—Ἡ Πρόνοια οὔτε τὰ καλὰ μᾶς χωρίζει ἀμικτα καὶ καθαρὰ ἀπὸ κάθε κακόν, οὔτε πάλιν συγχωρεῖ νὰ πάσχωμεν τὰ κακά, χωρὶς νὰ τὰ γλυκαίνῃ με τίποτε καλόν. Τοιαύτην διδασκαλίαν ἔπρεπε νὰ φυτεύσωμεν ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὰς νεαρὰς μας ψυχάς, πρὶν δοκιμάσωμεν καλὰ ἢ κακά, διὰ νὰ εἴμεθα προετοιμασμένοι καὶ εἰς τὰ δύο.

Αἱ δυστυχίαι.

—Αἱ δυστυχίαι εἶναι τῆς ἀρετῆς ἡ παλαιόστρα, εἰς τὴν ὁποίαν διακρίνεται ὁ ἀνδρεῖος ἀπὸ τὸν ἀνανδρον ἀθλητήν. Πότε ἄλλοτε ἔχει τις νὰ δείξῃ με πλειοτέραν βεβαιότητα, ὅτι εἶναι φρόνιμος, ἂν δὲν τὸ δείξῃ εἰς τὴν συμφορὰν του; Τὸ νὰ βασιλεύῃ τις τὰ

καλὰ δὲν χρειάζεται μεγάλην γνῶσιν· τὸ νὰ ἐργάζεται, ὅταν ἡ
χρεία τὸ καλέσῃ, εἶναι μόνης ἀνδρείας καὶ φρονίμου ψυχῆς προ-
τέρημα.

Ἡ ἀργία.

Ἡ δαψιλεστέρα πηγή τῶν κακιῶν εἶναι ἡ ἀργία, διότι αὐτὴ
γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀργοῦ τὴν ὀλέθριον ἐπιθυμίαν νὰ ζῆ
ἀπὸ τῶν ἐργαζομένων τοὺς κόπους, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν ταύ-
την γενῶνται οἱ κόλακες, οἱ συκοφάνται, οἱ ὠτακουσταί, οἱ κα-
ταδόται, οἱ κλέπται, οἱ λησταί, οἱ φρονεῖς, οἱ πωληταὶ τῆς ἰδίας
των ἐλευθερίας, οἱ προδόται τῆς πατρίδος, οἱ τύραννοι.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ

ΠΟΙΗΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

1. Δὲ Θέλω.

*Δὲ θέλω τοῦ γισσοῦ τὸ πλάνο ψήλωμα
σὲ ξένα ἀναστειλῶματα δεμένο.
Ἄς εἶμαι ἓνα καλάμι, ἓνα χαμόδεντρο
μὰ ὅσο ἀνεβαίνω, μόνος ν' ἀνεβαίνω.*

*Δὲ θέλω τοῦ γιαιλοῦ τὸ λαμπροφέγγισμα
ποὺ δείχνεται ἄστρο μὲ τοῦ ἥλιου τὴ χάρη
Θέλω νὰ δίνω φῶς ἀπὸ τὴ φλόγα μου
κι' ἄς εἶμαι κι' ἓνα ταπεινὸ λυχνάρι.*

2. Ἡ ξέρα.

*Στῶν κομμάτων τὸ φρενιάσιμα
καὶ στὴ λύσσα τοῦ ἀνέμου,
μὲ μιὰ βάρκα στὸ πέλαγος
δὲν λογιάζω ποτὲ μου.*

*Μὰ ἔχω πάντα τὴν ἔννοια μου
στὴν κορυμμένη φοβέρα,
στὴ βουβή, στὴν ἀθώρητη,
στὴν προδότρα τὴν ξέρα.*

3. Βλέπω.

Βλέπω τὸν κάμπο ἀπέραντο μὲ τ' ἄνθη του
σὲ μιὰ σταλαματιὰ καθάριο μέλι,
καὶ βλέπω στὸ κρασί τὸ αἱματογέννητο,
χλωρὸ καὶ πολυστάφυλο τ' ἀμπέλι.

Βλέπω τὸ δέντρο τῆς ἐλιῦς δλόχορομο
στὸ λάδι, πὸν μικρὸ καντήλι καίει,
καὶ βλέπω σ' ἓνα ἀμίλητο παράπονο
κάποια μεγάλη συμφορὰ πὸν κλαίει

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΤΟΥ ΝΤΟΥΝΙΑ

Χαρῆτε νιοί, χαρῆτε νιές, χαρῆτε παλικάρια,
καὶ σεῖς οἱ χαμογέροντες, χαρῆτε τὰ παιδιά σας.
Σὰν τὸνερο πὸν εἶδα χτές, κοντὰ γὰ ξημερώση,
ἔτσι εἶναι τοῦτος ὁ ντουνιας, ὁ ψεύτικος ὁ κόσμος.
Σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ποῦμαστε ἄλλοι τὸν εἶχαν πρῶτα,
σ' ἐμᾶς τὸν παραδώσανε κι' ἄλλοι τὸν καρτεροῦνε.
Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, ποτέ τους δὲν γεργᾶνε,
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα χιόνι,
καὶ καρτεροῦν τὴν ἀνοιξη, τῶμορφο καλοκαίρι,
γὰ μπουμπουκιάσουν τὰ κλαριά, γ' ἀνοίξουνε τὰ δέντρα,
γὰ βγοῦν οἱ στάνες στὰ βουνά, γὰ βγοῦν οἱ βλαχοπούλες,
γὰ βγοῦν καὶ τὰ βλαχόπονλα, λαλώντας τίς φλογέρες.

ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

1.

Ὁ κόσμος εἶν' ἓνα δευτοί, κι' ἐμεῖς τὸ ὀπωρικὸ του,
ὁ Χάρος εἶναι τρυγητὴς καὶ παίρνει τὸν ἀνθὸ του.

2.

Μὴ πετᾶς τὰ λόγια σου σὰν τᾶχερο στ' ἀλλῶνι,
γιατὶ τὰ παίρνει ὁ δαίμονας καὶ ποῖος τὰ συμμαζώνει ;

3.

Τὰ λόγια σου, πρὶν γὰ τὰ πῆς, μέτρα τα ἕνα-ἕνα
καὶ τῆς καρδιᾶς σου τὰ κλειδιὰ μὴ δίνης στὸν καθένα.

4.

Ὅποιος ἀγαπᾷ τᾶ ὄδα, πρέπει γὰ χη ὑπομονή
ὅταν τὸν τρυπᾶν τ' ἀγκάθια, γὰ μὴ λέγῃ πῶς ποιεῖ.

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΑΛΗΘΟΓΟΡΑΙ ΜΥΘΟΙ

X. ANNINOY

ΑΙ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ

Βρέφος ἀοτιγέννητον ἐκοιμάτο εἰς τὴν μισθάν του κοιτίδα· ἀφρὸς πέπλων ἐκλεύκων περιέβαλλεν αὐτό· ἠρέμα ἀνέπαυε τὸ ἀπαλόν του στήθος καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων του διεγράφετο τὸ πρῶτον ἄδολον μειδίαμα, τὸ ἀνατέλλον κατὰ τὴν χαραυγὴν τῆς ζωῆς.

Παρέστησαν τότε ἐκεῖ αἱ πέντε Αἰσθήσεις, ἃς ἡ φύσις ἐδώρει πρὸς τὸν νεωστὶ ἐλθόντα εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠτοιμάσθησαν ὅπως ἀναλάβῃ ἐκάστη τὴν τεταγμένην λειτουργίαν.

Πρώτη πασῶν προὐχώρησεν ἡ Ὅρασις.

— Εἶμαι τὸ πολιτιμότερον δῶρον ἔξ ὧσων σοῦ ἐχάρισεν ἡ φύσις, εἶπεν ἀποτεينوμένη πρὸς τὸ βρέφος· εἶμαι ἡ ἡγεμονὶς τῶν αἰσθήσεων. Δι' ἐμοῦ θὰ ἴδῃς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως· δι' ἐμοῦ θὰ ἐντραυφήσῃς εἰς τὰς ἐορτὰς καὶ τὰ θεάματα, δι' ἐμοῦ θὰ ἐκτιμήσῃς τὰ θαυμαστά προϊόντα τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης· τόσον θὰ σοῦ εἶμαι προσφιλέης καὶ τόσον ἀπαραίτητος, ὥστε ὁ ἱερώτερος ὄρκος σου θ' ἀναφέρεται εἰς τὴν διατήρησίν μου.

Προῆλθε κατόπιν ἡ Ἀκοή.

— Καὶ ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ εἶμαι ὀλιγώτερον τῆς ἀδελφῆς μου πολύτιμος, εἶπεν. Ὁ λόγος, τὸ τιμαφέστερον διὰ τὸν ἄνθρωπον χάρισμα, θὰ ἦτο ἄνευ ἐμοῦ σχεδὸν ἀνωφελές· ἄνευ ἐμοῦ θὰ ἔξῃς ὡς ἀναίσθητος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους, θὰ σὲ περιβάλλῃ ἄστοργος καὶ θλιβερὰ μόνωσις. Χάρις εἰς ἐμὲ θ' ἀκούσῃς τὸ

ἄσμα τῆς ἀηδόνος καὶ τὸν ψίθυρον τῆς αὔρας καὶ τὸν φλοῦσβον τῆς θαλάσσης καὶ τὴν ἔνθεον τῆς μουσικῆς ἁρμονίαν. Χάρις εἰς ἐμὲ θὰ γνωρίσης τὴν προσφιλῆ φωνὴν τῶν φίλων σου καὶ τῶν οἰκείων σου...

Εἶτα προέβη ἡ Ὅσφορησις :

— Εἶμαι ἡ ποιητικωτέρα μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν μου, εἶπε· Τὸ κράτος μου εἶναι περιορισμένον, ἀλλὰ πόσον εἶναι εὐγενές! Ἄν ἔλειπον ἐγώ, τὰ ῥόδα καὶ αἱ ἀκαλῆφαι* θὰ ἦσαν ἐν ἴση μοίρᾳ εἰς τὸν κόσμον. Τὸ ἄβρον ἄρωμα τῶν ἀνθέων, τὴν μεθυσιτικὴν ὁσμὴν τῶν βαρυτέρων μύρων, τὴν εὐωδίαν, ἣτις διαχέεται εἰς τὰς λαμπροστολίστους τῶν φαιδρῶν ἑορτῶν αἰθούσας, τὴν εὐοσμὸν κνῖσαν, ἣν ἀναδίδουσιν ἐκλεκτὰ ἐδέσματα, ἐγὼ θὰ σὲ κάμω νὰ τ' ἀπολαύσης.

Μετ' αὐτὴν ἔλαβε τὸ λόγον ἡ Γεῦσις, ἣτις προὐχώρησε μὲ ὄψιν θαλαρᾶν καὶ εὐχαριστημένην.

— Ὅ,τι παράγει τὸ ἀπέραντον βασίλειον τῆς φύσεως πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου, ὅσα ἐφεῦρεν ἀνεκάθεν ἡ τέχνη τῶν γαστρομαγῶν, εἰς ἐμὲ θὰ ὑποβληθῶσι πρὸς ἐκτίμησιν. Καὶ ὅταν αἱ ἄλλαι ἠδοναὶ τοῦ βίου θὰ σὲ ἀποχαιρετίσωσιν, ἐγὼ θὰ ἔξακολουθῶ νὰ σὲ παρηγορῶ καὶ νὰ σὲ εὐφραίνω.

Τελευταία προέβη δειλὴ καὶ συνεσταλμένη ἡ Ἀφή :

— Ν' ἀκούσωμεν καὶ σὺ τί θὰ ὑποσχεθῆς καὶ τί θὰ τοῦ χάρισης, εἶπον ἐμπαιτικῶς.

— Τίποτε δὲν ἔχω νὰ χαρίσω, εἶπε μετριοφρόνως ἡ Ἀφή, ὑπόσχομαι ὅμως νὰ παραμείνω ἕως τέλους ἡ πιστοτέρα ὄλων ἡμῶν.

Καὶ τὰ ἔτη παρῆλθον, παρῆλθον. Τὸ βρέφος βαθμηδὸν ἠλικιώθη· ἐγένετο νέος, ἐγένετο ἀνήρ. Ἀνῆλθε μὲ πόδα σταθερὸν τὴν ἀνάτη* ὁδόν, ἣν καταναγάζει ὁ χρυσοῦς φωστὴρ τῆς ἐλπίδος· ἔφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν σφριγῶν, ρωμαλέος καί, χωρὶς νὰ σταματήσῃ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, ἤρχισε νὰ καταβαίνει. Καὶ ὅσον ἐπροχώρει, τόσον ὁ ὀρίζων ἔξοφουτο· αἱ τέρψεις καὶ αἱ ἠδοναὶ ἤρχισαν νὰ σπανίζωσιν· οἱ τέως στιβαροὶ ὄμοι τοῦ ἤρχισαν νὰ κυρτώνται· τὸ γῆρας ἤρχισε νὰ ἐπαργυρώνῃ τὴν κόμην τοῦ· αἱ ρυτίδες ἠυλάκωνον ἤδη τὸ λείον μέτωπόν του.

Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ καταβαίνει. Αἱ πρὶν ἀκμαῖαι αἰσθήσεις τοῦ ἤρχισαν νὰ ἔξασθενῶνται.

Πρώτη πασῶν ἀπέκαμεν ἡ Ὅρασις.

— Ἦροχισα νὰ βαρύνωμαι! εἶπεν. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐθόλωσαν πλέον. Ποῦ εἶναι τὰ θεάματα καὶ αἱ ἐορταὶ καὶ αἱ διασκεδάσεις! Ὅλα τὰ βλέπω παρηλλαγμένα· αἱ στερήσεις τοῦ γήρατος δὲν μὲ θέλγουν.

Καὶ ἤροχισε νὰ ζάμνη συχνὰς ἐκλείψεις, ἕως ὅτου μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐξηφανίσθη πλέον.

Ὁ γέρον ἐυρέθη ἐν παντελεῖ ζόφῳ.

Ἐπειτα ἦλθεν ἡ σειρὰ τῆς Ἀκοῆς.

— Ποῦ ὁ φαιδρὸς θόρυβος τῶν πανηγύρεων, ἔλεγε, ποῦ οἱ κῶμοι καὶ τὰ ἄσματα καὶ αἱ εὐχάριστοι συνδιαλέξεις! Πολὺν ὀλίγην διάθεσιν ἔχω ν' ἀκούω τώρα τὰς μεμνημοσύνας τῶν συνομηλίκων του!

Καὶ τὸν ἐγκατέλειπε καὶ αὐτή, ὁ δὲ γέρον ἐυρέθη βυθισμένος εἰς στιγνὴν μόνωσιν καὶ σιγῆν.

Μετὰ ταῦτα ἐξανέστη ἡ Ὁσφρησις.

— Μ' ἐπνίξεν ὁ γεροντικὸς κατάρρους! ἔλεγε δυσανασχετοῦσα. Ἀκοῆς ἐκεῖ, ὕστερον ἀπὸ τόσας εὐωδίας νὰ καταντήσω εἰς τὸν ταμβάζον!

Καὶ ἡ Γεῦσις ὡσαύτως ἦτο ἀπαρηγόρητος.

— Δὲν ἔχει δόντια ὁ γέρον! ἐβόα θρηνοδῶς. Χυλὸν τοῦ δίδουν νὰ τρώῃ μοναχά. Ὅρίστε! ὕστερα ἀπὸ τὰ πλούσια συμπόσια καὶ τὰ ἐκλεκτὰ φαγητά, εὐχαριστήσου μὲ τὸν χυλόν, ἂν ἀγαπᾷς!

Καὶ ἀμφοτέραι αἱ αἰσθήσεις αὐταὶ ἐξησθένησαν βαθμηδὸν καὶ κατέστησαν παντελῶς σχεδὸν ἄχρηστοι εἰς τὸν ταλαίπωρον γέροντα. Ἐν τοσοῦτῳ ἐξηκολούθει αὐτὸς νὰ καταβαίνει, νὰ καταβαίνει πάντοτε, κύπτων ἔτι μᾶλλον ὅσον προῦχώρει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ τῶν συμφορῶν του.

Ἐφθασεν ἤδη εἰς τὸ ἔσχατον ὄριον τῆς ζωῆς, πέραν τοῦ ὁποίου χαίνει σκοτεινὸν τὸ χάσμα τοῦ τάφου...

Μόνος ἐντὸς θαλάμου ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἔδρας του, ἐφ' ἧς πρὸ καιροῦ ἤδη ἔμενεν ἀκίνητος. Λαμπρὸς καὶ ζωογόνος ὁ ἥλιος τοῦ ἔαρος ἐφαιδρυνε τὸν θάλαμον, ἀλλὰ τὸ ἀγλαὸν ἐκεῖνο φῶς δὲν ἐφαιδρυνε καὶ τὴν χυλὴν καὶ ἄτονον μορφὴν τοῦ γέροντος· οἱ ἐσβεσμένοι ὀφθαλμοὶ του δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ τὸ ἴδωσι.

Ἦχοῦντο ἀπὸ τοῦ κήπου προερχομένη φαιδροτάτη συναυλία ἐοθινῶν ἀσμάτων πτηνῶν, βόμβου ἐντόμων, χαρμοσύνων κραυ-

γῶν παιδίων σκιζόντων ἀνὰ μέσον τῶν προσιῶν. Ἄλλὰ τὴν ἀκοὴν τοῦ γέροντος πρὸ καιροῦ ἐσφράγιζε σιγὴ τάφου.

Τὸ τεροννὸν ἄρωμα τῶν ἀνθέων τοῦ κήπου εἰσερχόμενον διὰ τῶν ἀνοιχτῶν παραθύρων διεχέετο εἰς τὸν θαλάμου· ἀλλ' εἰς τὴν νεναρκομένην ὄσφρησίν του οὐδεμίαν ἐξήγειρε πλέον εὐφρόσυνον ἐντόπωσιν.

Ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης παρέκειτο τὸ πρόγευμα, τὸ ἀπλοῦν ἐκεῖνο ρόφημα, τὸ μὴ παρέχον αὐτῷ πλέον ἡδονήν, ὅπερ ἐλάμβανεν ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ παρατείνῃ τὴν ἀθλίαν του ὑπαρξιν.

Στηρίζων τὴν τρέμουσαν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ἀδυνάτου παλάμης ὁ προσβύτης, ὁ ξένος ἤδη πρὸς τὴν ζωὴν καὶ τὰ θέληττα αὐτῆς, ἐφαίνετο βερνθισμένος εἰς διαλογισμούς. Ἐκ τοῦ ἐτοιμοθανάτου ἐκεῖνου σαρκίου μόνον ἡ μνήμη ἔζη, προσπαθοῦσα νὰ διακορῖνῃ μέσῳ τῆς ὀμίχλης τοῦ παρελθόντος τὰ φάσματα ἀρχαίων εὐτυχῶν ἡμερῶν.

Μικρὸν, ξανθὸν, εὐειδέστατον κοράσιον ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ θαλάμου. Εἰς τὴν εὐθαλῆ ὄψιν του καὶ εἰς τὰ γαλανὰ ὄμματά του εἰζονίζετο ἡ ἀθωότης καὶ ἡ στοργή.

Προῦχώρησε μὲ βῆμα ἐλαφρὸν πρὸς τὸν προσβύτην, ἀνεροχίθη ἐπὶ τῶν γονάτων του, ἐξέτεινε τοὺς μικροὺς βραχίονας καὶ περιέβαλε τὴν πολλὴν κεφαλὴν του, ἔπειτα ἐπλησίασε τὰ μικρὰ ρόδινα χεῖλη ἐπὶ τὸν ὄχρου μετώπου του.

Ὁ γέρον ἀνεσκήρτησεν αἰσθανθεὶς τὸν ἐναγκαλισμὸν τῆς μικρᾶς ἐγγονῆς του, ἥτις ἤρχετο κατὰ πάσαν προΐαν ν' ἀποτείνῃ αὐτῷ τοιοῦτον φιλόστοργον χαιρετισμὸν.

Καὶ ἐνῶ αἱ ἄτονοι χεῖρες του ἐπετίθεντο θωπευτικῶς ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς τοῦ παιδιοῦ καὶ τ' ἀχροα χεῖλη του ἠσπάζοντο τὰς ἀγνάς παρειάς του, ἄροητος ἰλαρότης διεχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς του. Αὐτὴ ἦτο ἡ μόνη χαρμονὴ τοῦ βίου του!

Ἡ Ἀφῆ ἐτήρει τὴν ὑπόσχεσίν της.

ΑΡΙΣΤ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Ο ΒΡΑΧΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΜΑ

— «Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ!», τὸ κῆμ' ἀνδρειωμένο
λέγει στὴν πέτρα τοῦ γυαλοῦ θολό, μελανιασμένο.
» Μέριασε' μὲς στὰ στήθη μου, ποῦσαν νεκρὰ καὶ κρῦα,
» μαῦρος βοριάς ἐφώλιασε καὶ μαύρη τρικυμία.
» Ἄφροὺς δὲν ἔχω γι' ἄγρατα, κούφια βοή γι' ἀντάρα·
» ἔχω ποτάμι αἵματα, μὲ θέρειψε ἢ κατάρρα
» τοῦ κόσμου, ποὺ βαρέθηκε, τοῦ κόσμου, ποῦπε τώρα,
» βράχε, θὰ πέσης, ἔγασεν ἢ φοβερὴ σου ἢ ὦρα.
» Ὅταν ἐρχόμουνα σιγά, δειλό, παραδαρμένο
» καὶ σῶγλυφα καὶ σῶπλενα τὰ πόδια δουλωμένο,
» περήφανα μ' ἐκοίταζες καὶ φώναζες τοῦ κόσμου
» νὰ ἰδῆ τὴν καταφρόνηση ποὺ πάθαινε ὁ ἀφρός μου.
» Κι' ἀντὶς ἐγώ, κρυφὰ κρυφὰ, ἐκεῖ ποὺ σ' ἐφιλοῦσα,
» μέρα καὶ νύχτα σ' ἔσκαφτα, τὴ σάρκα σου ἐδαγκοῦσα,
» καὶ τὴν πληγὴ ποὺ σ' ἄνοιγα, τὸ λάκκο ποῦθε κάμω
» μὲ φέκη τὸν ἐπλάκωνα, τὸν ἔκρυβα στὴν ἄμμο.
» Σκῦψε νὰ ἰδῆς τὴ ρίζα σου στῆς θάλασσας τὰ βύθη,
» τὰ θέμελά σου τᾶφαγα, σ' ἔκαμα κονφολίθι.
» Μέριασε, βράχε, νὰ διαβῶ! Τοῦ δούλου τὸ ποδάρι
» θὰ σὲ πατήσῃ στὸ λαιμό . . . Ἐξέπνησα λιοντάρη».

Ὁ βράχος ἐκοιμότουνε. Στὴν καταχνιὰ κρυμμένος,
ἀναίσθητος σοῦ φαίνεται, νεκρός, σαβανωμένος.
Τοῦ φώτιζαν τὸ μέτωπο, σχισμένο ἀπὸ ρυτίδες,
τοῦ φεγγαριοῦ, ποῦταν γλωμό, μισόσβυστες ἀχτίδες.
Ὁλόγυρά του ὀνειράτα, κατάρες ἀνεμίζουν,
καθὼς ἀνεμογέροντε καὶ φτεροθοροβοῦνε,
τὴ δυνωδία τοῦ νεκροῦ τὰ ὄρνια ἂν μυριστοῦνε.
Τὸ μούγκρισμα τοῦ κύματος, τὴν ἄσπλαγχη φοβέρα
χίλιες φορὲς τὴν ἄκουσεν ὁ βράχος στὸν αἰθέρα
ν' ἀντιβοᾷ τρομαχτικά, χωρὶς κἄν νὰ ξεπνήσῃ
καὶ σήμερ' ἀνατρίχιασε, λὲς θὰ ψυχομαχήσῃ.

— «Κῦμα, τί θέλεις ἀπὸ μὲ καὶ τί μὲ φοβερίζεις ;
» Ποῖος εἶσαι σὺ κι' ἐτόλμησες, ἀντὶ γὰρ μὲ δροσίζης,
» ἀντὶ μὲ τὸ τραγοῦδι σου τὸν ἔπνο μου γὰρ εἰφραίνης
» καὶ μὲ τὰ κρούα σου νερὰ τῆ φτέρνα μου γὰρ πλένης,
» ἔμπρός μου στέζεις φοβερό, μ' ἀφροὺς στεφανωμένο ;
» Ὅποιος κι' ἂν εἶσαι, μάθε το, εὐκόλα δὲν πεθαίνω».
— «Βράχε, μὲ λένε Ἐκδίκηση· Μ' ἐπότισεν ὁ χρόνος
» χολὴ καὶ καταφρόνηση. Μ' ἀνάθρεψεν ὁ πότος.
» Ἡμουγα δάκρυ μιὰ φορὰ, καὶ τώρα, κοίταξέ με,
» ἔγινε θάλασσα πλατιά, πέσε, προσκύνησέ με.
» Ἐδῶ μέσα στὰ σπλάγχνα μου, βλέπεις, δὲν ἔχω φύκη,
» σέρνω ἓνα σύγγεγο ψυχῆς, ἔρομιὰ καὶ καταδίκη
» ξύπνησε τώρα, σὲ ζητοῦν τοῦ Ἄδη σου τ' ἀγράμια . . .
» Μ' ἔκαμες ξυλοκρέββατο . . . Μὲ φόρτωσες κουφάρια . . .
» Σὲ ξένους μ' ἔροιζες γυαλοῦς . . . Τὸ ψυχομάχημά μου
» τὸ περιέλασαν πολλοί, καὶ τὰ παιδήματά μου
» τὰ φαρμακέψανε κρυφὰ μὲ τὴν ἐλεημοσύνη.
» Μέριασε, βράχε, γὰρ διαβῶ, ἐπέρασε ἢ γαλήνη
» καταποτήρας εἴμ' ἐγώ, ὁ ἄσπονδος ἐχθρὸς σου,
Γίγαντας στέκω ἔμπρός σου!»

Ὁ βράχος ἐβουβάθηζε. Τὸ κῆμα στὴν ὁρμή του,
ἐκαταπόντισε μὲ μιᾶς τὸ κοῦφιο τὸ κορμί του.
Χάνεται μὲς στὴν ἄβυσσο, τρίβεται, σβήγει, λιώνει
σὰν γᾶταν ἀπὸ χιόνι.

Ἐπάνωθι του ἐβόγγησε γιὰ λίγο ἀγριωμένη
ἢ θάλασσα κι' ἐκλείστηκε. Τώρα δὲν ἀπομένει
στὸν τόπο ποῦτ' ἄν τὸ στοιχειὸ κανεῖς, παρὰ τὸ κῆμα
ποῦ παίζει γαλανόλευκο ἐπάνω ἀπὸ τὸ μνῆμα.

ΛΥΠΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑ

1.

Στὸ δρόμο ποὺ ψηλὰ πηγαίνει
ἀπαντηθῆκαν μιὰ φορὰ
ἡ Λύπη ἢ μαυροφορεμένη
κι' ἢ ἀνθοσιτόλιστη Χαρά.

2.

Κι' εἶν' ἢ Χαρὰ γεμάτη νῆατα,
ξανθομαλλούσα, γαλανή.
Κι' εἶναι κι' ἢ Λύπη ἢ μαυρομάτα
γλυκιὰ Παρθένα, ταπεινή.

3.

Μέσα στὰ χεῖλη της, στὴν ἄκρη,
κρούβει ἕνα γέλιο ἢ Χαρά.
Κρούβει κι' ἢ Λύπη ἕνα δάκρυον
στὰ μάτια της τὰ φωτερὰ.

4.

Κι' εἶπ' ἢ Χαρά — Σὰν τί σοῦ λείπει
κι' ἔχεις τὸ βλέμμα ταπεινό;
Καὶ τῆς ἀπάντησεν ἢ Λύπη:
— Ποῦ, αἰῶνια ποῦ!

5.

Καὶ ἢ Χαρά, καλὴ παρθένα,
τὴ συμπονεῖ στ' ἀληθινά,
κι' ἔνοιωσε ἀμέσως δακρυσμένα
τὰ μάτια της τὰ γαλανά.

6.

Πρώτη φορὰν, ὅπου δακρῶζει
αὐτὴ τοῦ γέλιου ἢ συντροφιά,
κι' ἢ Λύπη πὸν τὴν ἀντικρῶζει
θαμβώνει' ἀπ' τὴν ὁμορφιά.

7.

Κι' εἶπεν ἡ Λύπη:—Σ' ὁμορφαίνει
τὸ δάκρυ μου, Χαρά τρελλή!...
Κι' εὐθὺς στὸ πλάγι τῆς πηγαίνει
καὶ τὴ φιλεῖ καὶ τὴ φιλεῖ.

8.

Κι' ἡ Λύπη, γά, χαμογελάει,
αὐτὴ τοῦ πόνου ἢ συντροφιά,
καὶ ἡ Χαρά ποὺ τὴν κοιτάει
θαμβώνει' ἀπ' τὴν ὁμορφιά.

9.

Κι' εἶπ' ἡ Χαρά:—Σὲ ὁμορφαίνει
τὸ γέλιο μου, Λύπη δειλή!...
Κι' εὐθὺς στὸ πλάγι τῆς πηγαίνει
καὶ τὴ φιλεῖ καὶ τὴ φιλεῖ.

10.

Κι' ἐνῶ φιλοῦνται καὶ χαϊδεύουν
ἡ μιὰ τῆς ἄλλης τὰ μαλλιά,
δάκρυα, γέλια ἀνακατεύουν
μέσα σ' ἐκεῖνα τὰ φιλιά.

11.

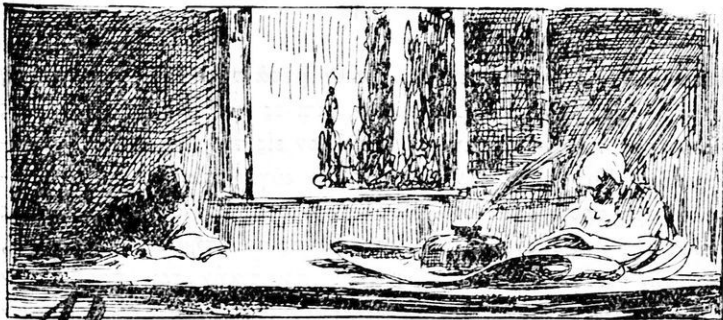
Λέγει ἡ Χαρά ἡ ζηλεμένη
στὴ Λύπη ποὺ ἀλώγια ζῆι:
—Ἡ μιὰ τὴν ἄλλην ὁμορφαίνει,
ἔλα γὰ ζήσωμε μαζί.

12.

Ἡ λύπη μιὰ δὲν τὴν ἀφήνει,
μιὰ κι' ἡ Χαρά τὴν προσκαλεῖ.
Κι' οἱ δύο, γυναῖκες, τὴ γά γίνῃ;
θέλουν γ' ἀρέσουν πιὸ πολὺ.

13.

Γι' αὐτὸ ξεγάρω πάντα ζῆ
ἡ Λύπη κι' ἡ Χαρά μαζί.

Βιογραφικοί σημειώσεις

ANNINOS XAPALAMΠΗΣ

Γεννήθη, εις τὸ Ἀργαστόλιον τῆς Κεφαλληνίας τὸ 1852. Ἀπὸ τοῦ 1878 ἤρχισε δημοσιογραφῶν ἐν Ἀθήναις, διεκρίθη δὲ ὡς συντάκτης καὶ συνεργάτης τῶν γνωστωτέρων ἡμερησίων καὶ περιοδικῶν.

Τὰ σπουδαιότερα αὐτοῦ ἔργα εἶναι: «Λυκαυγές», «Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ», «Ἡ νίκη τοῦ Λεωνίδα», «Νίκαι κατὰ βαρβάρων». Μετέφρασε διάφορα ξένα φιλολογικὰ καὶ θεατρικὰ ἔργα καὶ ἐδημοσίευσεν πλείστας μελέτας εἰς περιοδικά.

Τὰ περισσότερα ἔργα του εἶναι γραμμένα μὲ ὕψος εὐχάριστον καὶ ὁρροσπρόν, τὰ διακρίνει δὲ ἐπιτυχεστάτη εἰρωνική καὶ πολλάνκις σατυρικὴ διάθεσις.

ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ

Γεννήθη, εις τὴν Λευκάδα τὸ 1824. Κατὰ πρῶτον ἐξεπαιδεύθη, ἐν Κερκύρᾳ, εἶτα δὲ ἐσπούδασεν τὰ Νομικὰ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἠγάπησεν τὴν ποίησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφωσιώθη μέχρι τοῦ θανάτου του. Τοῦτο δὲν τὸν ἤμποδισε νὰ ἀναμιχθῆ εἰς τὴν πολιτικὴν, κινούμενος κυρίως ὑπὸ τῆς φλογερᾶς του φιλοπατρίας. Πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος διετέλεσεν βουλευτὴς τοῦ Ἰονίου Κοινοβουλίου καὶ ἠγωνίσθη, εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως. Ὅταν δὲ

τέλος τὸ 1864 ἡ Ἐπτανήσος ἠνώθη μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη μεταξὺ τῶν πρώτων βουλευτῶν, οἵτινες ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς ἐλευθέρας πλέον Ἐπτανήσου εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Βουλὴν, διεκρίθη δὲ διὰ τὴν πατριωτικὴν εὐγλωττίαν του καὶ τὰ φιλελεύθερα φρονήματά του. Μετὰ τινα ὅμως χρόνον ἀπεσύρθη τῆς πολιτικῆς καὶ ἔμεινε σχεδὸν διαρκῶς εἰς τὸ κτῆμα του Μαδουρή, εἰς τὴν Λευκάδα, συνεχίζων τὴν ποιητικὴν του παραγωγὴν καὶ καταγινόμενος ἐπίσης εἰς μελέτας ἱστορικὰς ἐπὶ διαφόρων ἐπεισοδίων τοῦ ἐλευθερωτικοῦ ἔθνικοῦ ἀγῶνος.

Τὰ σπουδαιότερα ποιητικὰ ἔργα του εἶναι : 1) «Στιχουργήματα» συλλογὴ τῶν πρώτων αὐτοῦ ποιημάτων. 2) «Μνημόσυνα» μὲ τὰ ὅποια ἤρχισε νὰ γίνεταί πανελληνίως γνωστός. 3) «Κυρὰ Φροσύνη» μακρὸν ἐπικὸν ποίημα, τὸ ὅποσον ἀναφέρεται εἰς διάφορα τραγικὰ γεγονότα τῆς σκληρᾶς τυραννίας τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ ἐν Ἡπείρῳ. 4) «Ἀθανάσιος Διάκος», ἐπικολυρικὸν ποίημα, τοῦ ὁποίου εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην δημοσιεύομεν τὴν ἀρχὴν μὲ τὴν τὸσον συγκινητικὴν προσευχὴν τοῦ Διακοῦ. Εἰς τὸ ποίημα τοῦτο παρελαύνουσι καὶ ἐξυμνοῦνται

οἱ ἀγῶνες καὶ ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ ἥρωος τούτου, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Ἀλαμάναν προτάξας τὰ στήθη του ἔσωσε τὴν Ἐπανάστασιν. 5) «Φωτεινός», ποίημα ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐνετοκρατίας τῆς Ἐπτανήσου, τὸ ὅποσον ἔμεινεν ἀσυμπλήρωτον λόγῳ τοῦ ἐπελθόντος ἐν τῷ μεταξὺ θανάτου του (1879).

Γνωστὰ εἰς ὅλους ποιήματα τοῦ Βαλαωρίτου εἶναι ὁ «Δῆμος καὶ τὸ καριοφίλλι του», ἡ «Φυγὴ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ», ὁ «Βράχος καὶ τὸ Κῦμα», ἡ προσφώνησις «εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε΄», ὁ «Κίττος» καὶ τὸ «Γεράκι» κ.λ.π.

Τὰ «Ἄπαντα» τοῦ Ἀρ. Βαλαωρίτου, ἔμμετρα καὶ πεζὰ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν διδλιοθήκην Μαρσαλῆ εἰς τρεῖς τόμους.

Τὰ σπουδαιότερα χαρακτηριστικὰ τῆς ποιήσεώς του εἶναι ζωηροτάτη φαντασία, θαυμασία παραστατικότης καὶ ἀσυγκράτητος πατριωτισμός.

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους ὡς εἰς ἓκ τῶν μεγαλυτέρων ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος μετὰ τὸν κορυφαῖον Διονύσιον Σολωμόν.

ΒΑΜΒΑΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Είς τῶν λόγιων κληρικῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Χίον τὸ 1770. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1885. Ἡ πρώτη δρᾶσις αὐτοῦ ἤρχισεν εἰς Παρισίους, ὅπου συνειργάσθη μετὰ τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ πρὸς ἔκδοσιν τῶν συγγραμμάτων του. Ἀργότερον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα καὶ διηύθυνε τὴν ἐκεῖ Σχολὴν μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας. Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἔσπευσεν εἰς Ἰῶραν, ὅπως διὰ τῶν λόγων του ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἀγωνιζομένους. Βραδύτερον διορίσθη καθηγητῆς τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἴονίου Ἀκαδημίας καὶ τέλος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐξελέγη καθηγητῆς τοῦ ἀριστοσάτου τότε ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου.

Ἐγραψε πολλὰ ἔργα φιλοσοφικὰ καὶ φιλολογικὰ, ὡς «Στοιχεῖα φιλοσοφικῆς ἠθικῆς», «Συντακτικὸν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης», «Στοιχεῖα Φιλοσοφίας», «Ἐγχειρίδιον τῆς ἠθικῆς» κ. ἄ.

Ὁ Νεόφυτος Βάμβας εἰς τὰ ἔργα του, ὅπως ὅλοι οἱ λόγοι κληρικοὶ τῆς προγενεστέρης καὶ τῆς συγχρόνου του γενεᾶς, συνενώνει τὴν θρησκευτικὴν πίστιν μὲ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ κλασικὴν παιδείαν.

ΒΗΛΑΡΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1771 εἰς Ἰωάννινα. Τὸ 1789 μετέβη εἰς Πατάριον, ὅπου ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν. Ἐπανελθὼν εἰς Ἰωάννινα προσελήφθη ὡς ἰατρός εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βελῆ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλῆ-Πασᾶ. Μετὰ τὴν εἴσοδον εἰς Ἰωάννινα τῶν σουλτανικῶν στρατευμάτων ἠ οἰκία του κατεστράφη καὶ κατέφυγεν εἰς Ζαγόριον, ὅπου μετὰ δύο ἔτη ἀπέθανεν ἐν πενίᾳ (1823).

Τὸ 1814 ἐξέδωκε τὸ πρῶτον ἔργον του «Ρομέϊκη Γλῶσσα», τὸ ὅποιον περιέχει διαφόρους στίχους καὶ μετάφρασιν τοῦ Πλατωνικοῦ «Κρίτωνος».

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἔργου τούτου εἶναι δημοτικὴ, μὲ τοπικοὺς ἰδιοτισμοὺς καὶ μὲ πλήρη κατάργησιν τῆς ἰσχυροῦσης ἱστορικῆς ὀρθογραφίας. Τὸ 1827 ἐν Κερκύρᾳ ἐξέδωκε τὰ «Ποιήματα καὶ Πεζᾶ» μὲ μετάφρασιν τῆς «Βατραχομουμαχίας», τοῦ μικροῦ ἀρχαίου ἔπους, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ παρωδίαν τῆς Ἰλιάδος. Τὰ περισσότερα ποιήματά του εἶναι ἔμμετροι ἀποδόσεις ἢ ἀπομιμή-
Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Β'. τάξ. Ἔκδ. 1η 11

σεις τῶν αἰσωπειῶν μύθων καὶ τῶν «Χαρακτήρων» τοῦ Θεοφράστου.

Ὁ Βηλαρὰς ὑπῆρξεν ἐπιτυχὴς καὶ χαριεὶς στιχογράφος, προσέφερε δὲ μεγάλην ὑπηρεσίαν εἰς τὴν Νεοελληνικὴν ποίησιν, διότι εἶναι ἀπὸ τοὺς πρώτους, οἱ ὅποιοι ἔγραψαν τὰ ποιήματά των εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ διότι οἱ στίχοι τοῦ ὑπῆρξαν ὑποδείγματα εἰς τὸν σύγχρονόν του Σολωμόν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ Βηλαρὰς (ὅπως ὁ ἐπίσης σύγχρονός του Χριστόπουλος) θεωρεῖται ὁ πρόδρομος τοῦ μεγάλου μας Σολωμοῦ.

ΒΙΚΕΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἐρμούπολιν τὸ 1835, καταγόμενος ἀπὸ πατρὸς μὲν ἐκ Βαρραίας, ἀπὸ μητρὸς δὲ ἐξ Ἰωαννίνων. Ἀπὸ μικρῆς ἡλικίας ἔδειξε μεγάλην κλίσιν εἰς τὰ γράμματα. Τὸ 1852 μετέβη εἰς Λονδίνον καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἀσχολούμενος εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπὶ 24 ἔτη. Εἶτα ἐγκατεστάθη ἐπ' ἀρκετὸν εἰς Παρισίους καὶ τέλος τὸ 1900 ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα ἀνέπτυξε πρὸς τοὺς ἄλλοις μεγάλην κοινωνικὴν δράσιν. Ἰδρύσε τὸν «Σύλλογον πρὸς ἐκδόσιν ὠφελίμων βιβλίων», τὸν Οἶκον τῶν Τυφλῶν, τὴν Σιδιτανίδειον Ἐπιμαθηματικὴν Σχολὴν κλπ. Ἀπέθανε τὸ 1908.

Ἔργα του εἶναι: «Στίχοι» «Λουκῆς Λάρας», μακρὸν διήγημα μεταφρασθὲν καὶ εἰς ξένας γλώσσας, «Διηγήματα», «Σουηδία», «Γυναικεῖα ἀγωγή». Πλὴν τούτων ἐξεπόνησεν ἐμμέτρους μεταφράσεις εἰς ἀπλὴν καὶ ὀμαλὴν γλῶσσαν τμημάτων τῆς «Ὀδυσσεΐας» καὶ τῶν δραμάτων τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ δραματικοῦ Σάικσπηρ, ἐπίσης δὲ ἔγραψε καὶ τ' ἀπομνημονεύματά του, τὰ ὅποια ἐξεδόθησαν μετὰ θάνατον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ζωὴ μου».

Ἄλλα τὰ ἔργα τοῦ Βικέλα καὶ ἰδίως τὰ διηγήματά του χαρακτηρίζονται διὰ τὰς ἠθικὰς ἰδέας των, τὴν λεπτότητα τοῦ αἰσθηματος καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς ἐκφράσεως.

ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ναύπακτον τὸ 1868. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας κατέργησεν εἰς ἱστοριοδιφικὰς μελέτας. Κυρίως ἠσχολήθη καὶ ἠρεύνησε λεπτομερείας, ἔγγραφα, ἐπεισόδια καὶ ἀνέκδοτα τῶν Προεπαναστατικῶν καὶ τῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 χρόνων. Μὲ τὰς ἐρεῦνας αὐτὰς συνετέλεσεν, ὥστε νὰ συμπληρωθῆ καὶ νὰ διαφωτισθῆ ἐν πολλοῖς ἡ ἱστορία τῶν χρόνων τούτων. Τὰ προϊόντα δὲ τῶν ἐρευνῶν του ἐδημοσίευσεν εἰς ἐπιστημονικὰς ἱστοριοδιφικὰς μελέτας, ἀνέλαβε δὲ ὡς εἰδικὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, εἰς ἣν διατελεῖ μέχρι σήμερον. Πλὴν ὁμῶς τῶν καθαρῶς ἐπιστημονικῶν μελετῶν του ἔγραψεν ἔργα λογοτεχνικὰ ἐμπνευσμένα καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ἠρεύνησε. Ταυτοτρόπως ἐξεδόθησαν ὑπ' αὐτοῦ: «Ἱστορίαι τοῦ Γιάννη Ἐπαχτίτη», Ἀθήναι: 1893. «Ἐρμος κόσμος» διήγημα, Ἀθήναι 1923, «Τοῦ Χάρου ὁ χαλασμός» πεζὴ σάτυρα, 1923 καὶ τέλος τὰ ἐκλεκτότερα διηγήματα του ὑπὸ τὸν τίτλον «Μεγάλα χρόνια» εἰς πρώτην ἔκδοσιν τὸ 1910 καὶ εἰς δευτέραν συμπεπληρωμένην τὸ 1930.

Εἰς τὸν τελευταῖον τούτων τῶνον περιέχονται διηγήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Σουλίου, τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 21 καὶ ἰδιαιτέρως τοῦ Μεσολογγίου, εἶναι δὲ ὑποδείγματα ὕψους καὶ γλώσσης.

ΒΟΥΤΥΡΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ 1871. Ἐνωρίτατα ἠσχολήθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν διακριθεὶς ὡς διηγηματογράφος. Τὰ θέματα τῶν διηγημάτων του ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἑλληνικὴν ζωὴν καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Λαοῦ. Εἶναι εἰς ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων συγχρόνων διηγηματογράφων. Ἐδημοσίευσεν πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ διηγήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους: «Λαγκάς», «Παπὰς εἰδωλολάτρης», «Ζωὴ ἀρρωστημένη», «Φῶς στὸ σκοτάδι», «Ὁ Νέος Μωϋσῆς», «32 διηγήματα», «Μέσα στὴν Κόλαση», «Ἀνάστασι νεκρῶν», «Στοὺς Ἀγνωστους Θεοὺς» καὶ ἄλλα.

ΓΡΥΠΑΡΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Σίφνον τὸ 1872. Τὴν πρώτην μόρφωσίν του ἔλαβεν εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατόπιν δὲ ἐσπούδασε τὴν φιλολογίαν εἰς τὸ πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Συμπληρώσας τὰς σπουδὰς του εἰς Ἑσπερίαν ὑπηρετήσεν ἐπὶ πολὺ ὡς καθηγητῆς καὶ γυμνασιάρχης, διετέλεσεν ἔπειτα Διευθυντῆς τοῦ τμήματος τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τελευταίως δὲ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἠσχολήθη εἰς εἰς τὰ γράμματα, δημοσιεύσας τὰ πρῶτα ποιήματά του εἰς τὴν φιλολογικὴν «Ἑστίαν». Τὸ 1919 ἐδημοσίευσε συλλογὴν ποιημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκαραβαῖοι καὶ Τερρακόττες». Ἐπίσης μετέφρασεν εἰς τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν τὴν «Ὀρέστειαν», τοὺς «Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας», τὸν «Προμηθεὺς Δεσμώτην» καὶ τὰς «Ἰκέτιδας» τοῦ Αἰσχύλου καὶ ἄλλα. Ὁ Γρυπάρης καὶ μετὴν πρωτότυπον καὶ μετὴν μεταφραστικὴν ἐργασίαν του κατέλαβε μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας θέσεις εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν, τῆς ὁποίας διήνοιξε νέους δρόμους.

ΔΡΟΣΙΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1859 ἐκ γονέων Μεσολογγιτῶν. Νέος ἔτι ἐχρημάτισε συνδιευθυντῆς μετὰ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Ν. Γ. Πολίτη τοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ τῆς «Ἑστίας».

Ἐπειτα ἱδρυσε καὶ διηύθυνε τὴν πολιτικὴν Ἐφημερίδα «Ἑστία». Ἐξέδωκεν ἐπίσης τὰ περιοδικὰ «Μελέτη» καὶ «Ἐθνικὴ Ἀγωγή». Βραδύτερον διετέλεσε τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τελευταίως διευθυντῆς τοῦ Μουσείου Χειροτεχνημάτων. Εἶναι δὲ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν Γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου πρὸς ἔκδοσιν Ὁφελίμων Βιβλίων.

Εἰς ἡλικίαν εἴκοσι ἑνὸς ἐτῶν ἐδημοσίευσε τὰ πρῶτα ποιήματά του. Ἡ ποίησις ὑπῆρξεν ἡ κυριωτέρα ἀσχολία του. Εἶναι ὁμως καὶ πεζογράφος μετὰ πλουσίαν παραγωγὴν.

Ἔργα του ποιητικὰ εἶναι : «Ἰστοὶ Ἀράχνης», «Γαλήνη», «Φωτῆρὰ Σκοτάδια», «Σταλακτῖται», «Εἰδύλλια», «Κλειστά Βλέφαρα»,

«Θὰ βραδιᾶζα». Πεζὰ δὲ εἶναι: «'Αγροτικαὶ ἐπιστολαί», «Διηγήματα καὶ Ἀναμνήσεις», «Διηγήματα τῶν Ἀγρῶν καὶ τῆς Πόλεως», «Ἀμαρυλλίς» καὶ ἄλλα. Ἐπίσης ἐξέδωκε καὶ εἰς τὴν σειρὰν τῆς βιβλιοθήκης τῶν «Ὁφελίμων Βιβλίων» τὰ ἐξῆς: «Αἱ μέλισσαι», «τὸ ψάρευμα», «Οἱ τυφλοὶ», «Ὁ κυνηγός» κ. ἄ.

Τὰ ποιήματά του εἰς στίχους πλαστικούς καὶ γλυκοὺς μὲ διαφόρων εἰδῶν ρυθμοὺς εἶναι ἐμπνευσμένα, ὅπως καὶ τὰ διηγήματά του, ἀπὸ τὸ γλυκὸ περιβάλλον τῆς ἐλληνικῆς φύσεως. Ἀπὸ τὰ ὠραιότερα διηγήματά του εἶναι «Ἡ Ἀμαρυλλίς» ἢ ὅποια ἔχει μεταφρασθῆ εἰς ἕξ εὐρωπαϊκῆς γλώσσας.

ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ ΑΡΓΥΡΙΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ λογίου Κλεάνθου Μιχαηλίδου. Ἐγεννήθη εἰς Μυτιλήνην τὸ 1849 καὶ ἀπέθανε τὸ 1924.

Συνειργάσθη εἰς διάφορα φιλολογικὰ περιοδικὰ καὶ ἐδημοσίευσε διηγήματα εἰς τελείαν δημοτικὴν γλῶσσαν ἐπίσης δὲ καὶ ποιήματα. Τὰ ἔργα του, ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς πατρίδος του, ἀπὸ ἀναμνήσεις καὶ λαϊκῆς παραδόσεις φέρουν τοὺς τίτλους: «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου», «Χησιώτικες Ἱστορίες», «Παλαιὸ σκοπὸν» κ.λπ.

ΘΕΟΤΟΚΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

Εἰς ἓν τῶν διαπρεπεστέρων λογίων κληρικῶν τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ 1736. Ἀπέθανεν εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ρωσσίας τὸ 1800. Ἐσπούδασε φιλοσοφικὰ καὶ μαθηματικὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐπιστρέψας εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ἔχειροτονήθη ἱερομόναχος καὶ ἐ χρημάτισε διδάσκαλος τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν μαθηματικῶν. Βραδύτερον μετέβη εἰς Ἰάσιον τῆς Ρουμανίας καὶ ἐγένετο διευθυντὴς τῆς ἐκεῖ Σχολῆς. Τέλος προεχειρίσθη ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς Γερᾶς Συνόδου ἀρχιεπίσκοπος.

Ἐγραψε πολλὰ, ἐξ ὧν σπουδαιότερα εἶναι: 1) Κυριακοδρόμα (Ἑρμηνεῖα τῶν Κυριακῶν Ἐδαγγελίων) καὶ 2) «Στοιχεῖα μαθηματικά».

ΚΑΛΒΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1792. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἰταλίαν. Κατόπιν μετέβη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἀσχολήσατο ἐπὶ τινα ἐτη διδάσκαλος. Τὸ 1826 κατέβη εἰς τὴν Κέρκυραν ἔθνα παρέμεινεν μέχρι τοῦ 1859, διατελέσας ἐπὶ τινα χρόνον Καθηγητὴς τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας. Τέλος ἐπανήλθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ μέχρι τοῦ θανάτου του (1867).

Πλήν δύο τραγωδιῶν, τὰς ὁποίας συνέθεσεν εἰς νεαρὰν ἡλικίαν, ἔγραψεν εἴκοσιν ᾠδὰς δημοσιευθείσας τὸ πρῶτον εἰς Παρίσιους ὑπὸ τὸν τίτλον «Λύρα». Αἱ γνωστότεραι τούτων εἶναι ἡ «Ὁδὴ εἰς τὸν ἱερόν λόγον», ὁ «Φιλόπατρις», ὁ «Ὠκεανός», τὰ «Ἠφαίστεια» κλπ., ἅπασαι ἐμπνευσμέναι ἀπὸ τοῦ ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ γλῶσσα τοῦ Κάλβου εἶναι ἀνώμαλος καὶ ἰδιόρρυθμος. Ἐχει λέξεις ἀρχαϊζούσας, δανείζεται ὄμοι καὶ λέξεις τῆς δημοτικῆς γλώσσης. Προτιμᾷ τοὺς ἀσυναίρετους τύπους (πετάου, κτυπάουσιν κλπ.) Ἀρέσκειται δὲ εἰς πολλὰς περιφράσεις καὶ μεταφοράς. Τὸ μέτρον τῶν στίχων του εἶναι ἐπίσης ἰδιόρρυθμον ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς μετρικῆς, τὴν ὁποίαν ἐπίτιδες συνέγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν μετὰ τῶν ᾠδῶν του. Τὰ ποιήματά του ὁμοί, ἂν καὶ ἄγνωστα εἰς τὸ πολὺ κοινόν, εἶναι ὑπέροχα προϊόντα ὑψηλῆς ἐμπνεύσεως καὶ μεγάλῆς διανοίας.

ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1852. Ποιητὴς εἰς τὴν νεότητά του, ἐξελίχθη βραδύτερον εἰς πεζογράφον καὶ ἱστοριοδίφην. Ἠσχολήθη εἰς ἱστορικάς, λαογραφικάς καὶ τοπογραφικάς ἐρεῦνας τῆς ἱστορίας κυρίως τῶν Ἀθηνηνῶν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας. Τοιοῦτοτρόπως ἐμελέτησε διαφόρους τοποθεσίας, ὀνόματα, παραδόσεις καὶ θρύλους τῆς ἐποχῆς ταύτης, κατόρθωσε δὲ νὰ ἐκλαϊκεύσῃ τὰ προϊόντα τῶν μελετῶν του εἰς ἔργα, ὡς τὴν «Ἱστορίαν τῶν Ἀθηνηνῶν» ἐπὶ τουρκοκρατίας εἰς τρεῖς τόμους, τοὺς «Ἀρματολούς καὶ κλέφτες» τὸν «Ἀναδρομάρην» καὶ ἄλλα. Καθαρῶς λογοτεχνικά ἔργα του εἶναι : «Μῦθοι καὶ διάλογοι», «Θρύφαλα», «Πε-

ρασιμένα χρόνια», «'Αθηναϊκά Διηγήματα», ἡ «Κυρά Τρισεύγε-
νη» καὶ ἄλλα.

ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἰθάκην τὸ 1880. Ἠσχολήθη κυρίως καὶ διε-
κρίθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἔλαβε μέρος εἰς ἔλους τοὺς ἀπὸ
τοὺς 1912 πολέμους καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰς ἐξ
αὐτῶν ἐντυπώσεις. Ἐκ τῶν ἔργων του ἐξεδόθη εἰς ἰδιαίτερον τό-
μον «Ὁ Βουλγαρικός πόλεμος».

ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὰ Λακωνικά τῆς Ἠλείας τὸ 1866 καὶ ἀπέθα-
ναν εἰς τὸ Ἀμαρούσιον τὸ 1922. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν καὶ
κατ' ἀρχὰς ὑπηρέτησεν εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοία, ἔπειτα δὲ ὡς
στρατιωτικὸς ἱατρός. Γνωστός ὅμως ἐγένετο
ὡς λογοτέχνης καὶ κυρίως ὡς διηγηματογράφ-
ος. Τὰ διηγήματά του εἶναι ἐμπνευσμένα
ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἐλληνικὸν λαόν,
ἀπὸ τὸν ὁποῖον παρέλαβε πλείστας παρα-
δόσεις, καὶ τοῦ ὁποῖου τὴν ζωὴν περιέγραψε,
εἶναι δὲ πλήρη ἀγάπης καὶ πίστεως πρὸς
τὴν πατρίδα. Ἐδημοσίευσεν πλείστα ἄρθρα
καὶ διηγήματα εἰς διαφόρους ἐφημερίδας
καὶ περιοδικά, ἐξέδωκε δὲ εἰς χωριστοὺς τό-
μους τὰ ἐξῆς ἔργα του: «Διηγήματα», «Ἡ λυγερή», «Ὁ Ζητιά-
νος», «Τὰ λόγια τῆς πλώρης», ὁ «Ἀρχαιολόγος», καὶ ἄλλα.

Ὁ Καρκαβίτσας κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς πρώτας θέσεις εἰς
τὴν Νεοελληνικὴν διηγηματογραφίαν.

ΚΟΡΑΗΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ

Ὁ διαπρεπέστερος ἀπὸ ἔλους τοὺς Ἕλληνας λογίους τοῦ 18ου
αἰῶνος. Κατήγετο ἐκ Νέου, ἀλλ' ἐγεννήθη εἰς Σμύρνην τὸ 1748.
Ἀπέθανεν εἰς Παρισίους τὸ 1833. Ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἠγά-
πησε τὰ γράμματα. Εἰς τὴν Σμύρνην, ὅπου ἔλαβε τὴν πρώτην
του μόρφωσιν, ἔμαθε τὰ ἀρχαία Ἑλληνικά, μὲ τὴν βοήθειαν
καθολικοῦ ἱερέως. Ὁ πατήρ του, ἔμπορος ὑφασμάτων, προώ-
ριζεν αὐτὸν διὰ τὸ ἐμπόριον. Διὰ τοῦτο τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸ

Ἀριστελλόδαμον τῆς Ὀλλανδίας δι' ἐμπορικὰς ὑποθέσεις. Ὁ Κοραΐης ὅμως εἰς τὸ Ἀριστελλόδαμον εὐρισκόμενος ἠσχολήθη περισσότερο μὲ τὰ γράμματα παρὰ μὲ τὸ ἐμπόριον. Τέλος ὁ πατὴρ του ἀψήφην ἐλευθέραν τὴν κλίσιν του καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς τὸ Μοριπελιέ τῆς Γαλλίας, ἵνα σπουδάσῃ τὴν ἱατρικὴν.

Ὁ Κοραΐης ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς καὶ ἔπειτα ἐγκατεστάθη εἰς Παρισίους, ὅπου κυρίως κατέγινεν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Ἐμελέτησε τοὺς ἀρχαίους Ἑλληνας συγγραφεῖς καὶ ἐξέδωκεν αὐτοὺς μὲ περισπούδαστα σχόλια καὶ ἐρμηνείας πρὸς φωτισμὸν καὶ ἐκπαίδευσιν τῶν ὁμογενῶν του. Τοιοῦτοτρόπως ἐξέδωκε: 1) Τὸν Ἰσοκράτην μὲ πολλὰς σημειώσεις καὶ μακρὰ προλεγόμενα, 2) Τοὺς παραλλήλους βίους τοῦ Πλουτάρχου 3) Τὰ γεωγραφικά τοῦ Στράβωνος, 4) Τμήμα τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου 5) Τὰ «Πολιτικά» καὶ τὰ «Ἠθικά Νικομάχεια» τοῦ Ἀριστοτέλους 6) Πλήρη συλλογὴν τῶν Αἰσωπεῖων μύθων συμπληρωθεῖσαν μὲ ἀρκετοὺς ἰδικούς του καὶ πλείστα ἄλλα, ἐν ὧν 66 τόμοις. Ἀξιωμακόμενον ἔργον του εἶναι καὶ ἡ «Ἀδελφικὴ Διδασκαλία», μὲ τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ φρονηματίσῃ τοὺς Ἑλληνας καὶ νὰ τοὺς παρακινήσῃ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα.

Ἐπίσης εἰς τὰ μετὰ θάνατον ἐκδοθέντα ἔργα του περιέχονται 3 τόμοι ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ἔγραψεν εἰς διαφόρους περιστάσεις. Ὁ Κοραΐης διὰ τὴν ἐργασίαν του ὑπὲρ τῆς μορφώσεως καὶ ἀφυπνίσεως τοῦ ἔθνους θεωρεῖται ὡς εἰς ἐκ τῶν κυριωτέρων προδρόμων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Κατέχει δὲ πολὺ σπουδαίαν θέσιν καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, διὰ τὴν σοβαρὰν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἤσκησεν ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΚΩΣΤΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Συρράκιον τῆς Ἠπείρου τὸ 1868. Ἀπὸ πολὺ νεαρῆς ἡλικίας ἔδειξε τὸ ποιητικὸν του ἄλγαντον. Τὸ πρῶτον ποιήμα του ἐδημοσίευσεν, ἐνῶ ἦτο ἀκόμη μαθητὴς εἰς τὸ γυμνάσιον τῶν Ἰωαννίνων, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σικαὶ τοῦ Ἄδου», εἰς τὸ ὁποῖον ἐξύμνει τοὺς ἀγῶνας τῶν ἡρώων τῆς Ἐπαναστά-

σεως τοῦ 1821. Ἔνεκα τούτου κατεδιώχθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατέφυγεν εἰς Ἀθήνας, ἐνθα ἔζησε βίον πλήρη στερήσεων. Εἰργάσθη ὡς στοιχειοθέτης τυπογραφείου καὶ ὡς ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος. Παρ' ἄλλην τὴν βιοπάλην ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς ἔργα: «Ὁ καλόγηρος τῆς Κλεισούρας τοῦ Μεσολογγίου», «Τ' ἀγροτικά», «Ὁ τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης», «Πεζογραφήματα».

Αἱ στερήσεις ὅμως, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβλήθη κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν του, ἐκλόνησαν τὴν υγείαν του, ἀναχωρήσας δὲ διὰ τὴν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Πατρίδα του ἀπέθανεν ἐν Ἄρτῃ τὸ 1894.

Εἰς τὰ ποιήματά του ὁ Κρυστάλλης ἐξύμνησε τὴν ἐλευθέραν ἀγροτικὴν καὶ ποιμενικὴν ζωὴν τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος (ὅπως εἰς τὰ ποιήματά του «ἡλιοβασιλευμα», «ὁ τρύφος», ὁ «κούρος» κλπ.) Ἡ νοσταλγία τῆς ζωῆς αὐτῆς τὸν ἐνέπνευσε νὰ γράψῃ τὰ ὑπέροχα ποιήματά του «Στὸ σταυραϊτό», καὶ «τὸ τραγοῦδι τῆς ξεκιτίας». Οἱ στίχοι του ὁμοιάζουν πολὺ τὰ δημοτικὰ τραγοῦδι, τὰ ὁποία ἐπιτυχῶς ἐμυμήθη.

ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Βιάννῃ τῆς Κρήτης τὸ 1862, ἀπέθανε τὸ 1920 ἐν Ἡρακλείῳ. Ἔλαβε μέρος εἰς τὰς Κρητικὰς ἐπαναστάσεις τοῦ

1877 καὶ 1896. Διατέλεσεν ἐπὶ τινα χρόνον διδάσκαλος εἰς τὴν Κρήτην, ἔπειτα δὲ ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Διεκρίθη κυρίως ὡς χρονογράφος εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἐμπρός», εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραψε ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Διαβάτης. Ἀνήγαγε τὸ χρονογράφημα εἰς λογοτεχνικὸν εἶδος καὶ ἀνεδείχθη δι' αὐτοῦ ἔξοχος φιλοσοφικὸς παρατηρητὴς τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ λεπτοῦς σατυρικός, καυτηριάζων τὰ ἐλαττώματα τῶν συγχρόνων του. Ἐξ ἴσου ὅμως διεκρίθη καὶ ὡς διηγηματογράφος, ἀντλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ θέματά του ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Κρήτης. Ἔργα του ἐκδοθέντα ἰδιαιτέτως εἶναι: «Ὁ Πατούχας», «Ὅταν ἦμουν δάσκαλος», «Ἐνῶ διέβαινα», (ἐκλογία ἀπὸ τὰ χρονογραφήματά του) καὶ ἄλλα.

ΛΥΚΟΥΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ναύπλιον τὸ 1849. Ἐσπούδασε νομικὰ καὶ ὑπερέβηεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν δικαστικὴν ὑπηρεσίαν διατελεσας ἐφέτης καὶ νομικὸς σύμβουλος τοῦ Κράτους. Ἐξεπύνησε πλείστα νομικὰ συγγράμματα. Παράλλῃλως ὅμως ἀνεδείχθη ὡς λογοτέχνης, δημοσιεύσας πλῆθος διηγημάτων μικρῶν καὶ ἐκτεταμένων εἰς ἡμερολόγια καὶ περιοδικὰ. Εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς: 1) Δύο συλλογὰς διηγημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους «Διηγήματα» καὶ «Γύρω εἰς τὸν τόπον μας» 2) Δύο μυθιστορήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Κίμων Ἀνδρεάδης» καὶ «Τὸ σπιτάκι τοῦ γαλοῦ» 3) ἐντυπώσεις ὑπὸ τοὺς τίτλους «Σελίδες» καὶ «Ὀδοιπορικαὶ ἐντυπώσεις» κ. ἄ. Ἐπίσης εἰς τὴν σειράν τῶν ἐκδόσεων τοῦ Συλλόγου ὀφελίμων βιβλίων ἐδημοσίευσεν τὰ «Καθήκοντα τοῦ Πολίτου» καὶ τοὺς «Μετανάστες».

ΜΑΒΙΛΗΣ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κέρκυραν τὸ 1858. Νέος μετέβη εἰς τὸ Μόναχον καὶ ἐσπούδασε φιλολογίαν. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα παρέμειναν εἰς τὴν Κέρκυραν ἀσχολούμενος περὶ τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησιν, εἰς τὴν ὁποίαν διεκρίθη. Φλεγόμενος ὑπὸ φιλοπατρίας ἔλαθε μέρος εἰς τὰς τελευταίας ἐπαναστάσεις τῆς Κρήτης καὶ εἰς τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1897. Τέλος κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912 κατετάχθη ὡς ἐθελοντῆς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ σῆμα τῶν Γαριβαλδινῶν, μαχόμενος δὲ εἰς τὸν Δρίσκιον τῆς Ἠπείρου ἐφονεύθη. Τὰ «Ἔργα» αὐτοῦ (κατὰ τὸ πλεῖστον πρωτότυπα ποιήματα καὶ μεταφράσεις) ἐξεδόθησαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸ 1915.

ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Μεσολόγγιον τὸ 1870. Ἐσπούδασε νομικὰ καὶ ἠσχολήθη εἰς τὴν ποίησιν. Ἐδημοσίευσεν πλείστα ποιήματα εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας. Ἐξέδωκε δὲ διαφόρους συλλογὰς

ποιημάτων υπό τούς τίτλους : «Συντρίμματα», «Ὁρμαί», «Ἀσφύδελτοι», «Πεπωμένα», «Ὁ Μπαταριάς», «Ὁ Τάκης Πλούμας», «Μπάβρον». Ἐπίσης δὲ τὸ δραματικὸν ποίημα : «Ἡ κυρὰ τοῦ Πύργου».

ΜΑΡΚΟΡΑΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κεφαλληνίαν τὸ 1826. Ἐσπούδασε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Κέρκυραν, τὸ δὲ 1849 μετέβη εἰς Ἰταλίαν, ἵνα παρακολουθήσῃ τὰ Νομικά, διακόψας ὁμως τὰς σπουδὰς του λόγῳ οἰκογενειακοῦ ἀτυχήματος καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του ἀφωσιώθη ἔκτοτε εἰς τὴν ποίησιν. Ἀπὸ τὰ ποιήματά του διακρίνεται τὸ ἐπικολυρικὸν ποίημα ὃ «Ὁρκος», τὸν ὅποιον ἐδημοσίευσε τὸ 1875, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὴν Κρητικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 καὶ εἰς τὴν τότε γενομένην ὀλοκαύτωσιν τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου. Ἄλλα ἐκδοθέντα ποιήματά του φέρουν τούς τίτλους «Ποιήσεις» καὶ «Μικρὰ ταξίδια». Ὁ Μαρκορὰς ἠκολούθησε πιστῶς τὸ ὑπόδειγμα τῆς ποιήσεως τοῦ Σολωμοῦ.

ΜΕΛΑΣ ΣΤΥΡΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1883. Ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν δημοσιογραφίαν διετέλεσε συντάκτης πολλῶν Ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Διακρίθη δὲ ὡς χρονογράφος, διηγηματογράφος καὶ δραματικὸς συγγραφεὺς. Ἐδημοσίευσε πλήθος διηγημάτων, ἠθογραφιῶν, χρονογραφημάτων, ταξιδιωτικῶν ἐντυπώσεων. Ἔργα του ἐξεδόθησαν εἰς ἰδιαιτέρους τόμους τὰ ἑξῆς : 1) «Πολιμικαὶ Σελίδες» (ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1913) 2) Ταξίδια (ἐντυπώσεις ἀπὸ διάφορα ταξίδια εἰς τὴν βαλκανικὴν γερσὸνησον, τὴν ὅποιαν περιώδευσεν ὡς ἀνταποκριτὴς ἐφημερίδων), 3) Σφυρίσματα (ἀπάνθισμα χρονογραφημάτων) 4) Ὁ «Γέρος τοῦ Μωριά» εἰς δύο τόμους, ἧτοι ἱστορικὴ βιογραφία τοῦ μεγάλου ἥρωος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως Θ. Κολοκοτρώνη, γραμμμένη με λογοσε-

χνικήν χάριν εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, δ) Δράματα: Ὁ «Γιὸς τοῦ Ἰσκιου», τὸ «Κόκκινο πουκάμισο», τὸ «Χαλασμένο σπίτι», τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ μαῦρο».

ΜΗΤΣΑΚΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

Ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα τὸ 1868. Ἀπέθανε τὸ 1916 ἐν Ἀθήναις κατόπιν μακροτάτης φρενικῆς ἀσθενείας. Νεώτατος ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἐδημοσίευσε πλείστα ἄρθρα, χρονογραφήματα, ἐντυπώσεις καὶ διηγήματα εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδας. Μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξεδόθησαν τινὰ τῶν ἔργων του ὑπὸ τὸν τίτλον «Φιλολογικὰ Ἔργα» εἰς δύο τόμους. Ἄξια ἰδιαίτερας προσοχῆς ἐκ τῶν ἔργων του εἶναι αἱ «Ἀθηναϊκαὶ σελίδες» καὶ τὸ «Φίλημα», τὸ ὁποῖον μεταφράσθη εἰς τὴν γερμανικὴν κ.λ.π.

ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1850. Ὑπῆρξε σύγχρονος, συμπαθητικῆς καὶ φίλος τοῦ ἐπίσης ἐξόχου διηγηματογράφου, συμπατριώτου καὶ συνωνύμου του Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, τὸ ὑπόδειγμα τοῦ ὁποῖου ἠκολούθησε. Ἐσπούδασε φιλολογίαν. Κατὰ πρῶτον ἐπεδόθη εἰς τὴν δημοσιογραφίαν, διατελέσας συντάκτης τῆς «Ἐφημερίδας» τοῦ Κορομηλά. Ὑπῆρέτησεν ἔπειτα ἐπὶ μακρὸν ὡς καθηγητής. Συνέγραψε δράματα, διηγήματα, χρονογραφήματα, ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν εἰς περιοδικὰ καὶ ἑφημερίδας. Πάντοτε φιλόθεργος καὶ ἀφωτισμένος εἰς τὰ θεῖα, περιεβλήθη ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του (1929) τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Τὰ ἔργα του διαπνέονται ὅλα ἀπὸ τὸ φιλόθεργον πνεῦμα του καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰς παραδόσεις. Τὰ θέματα τῶν περισσότερων διηγημάτων του ἀντλεῖ καὶ αὐτός, ὅπως ὁ Παπαδιαμάντης, ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Πατρίδος του. Ἔργα του ἐκδοθέντα εἰς ἰδιαίτερους τόμους εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) δύο δράματα. «Ἡ καταστροφή τῶν Φαρῶν», καὶ ὁ «Βάρδας Καλ-

λέργης», 2) Διηγήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Δημήτριος ὁ Πολιορκητής» καὶ «Διηγήματα» (εἰς 5 τόμους) 3) Ταξιδιωτικαὶ ἐντυπώσεις: «Μὲ τοῦ βοριᾶ τὰ κύματα» (τόμοι 6).

ΝΙΡΒΑΝΑΣ ΠΑΥΛΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ κ. Πέτρου Ἀποστολίδου. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Μυριανούπολιν τῆς Ρωσσίας τὸ 1866. Ἐσπούδασε τὴν ἰατρικὴν καὶ διετέλεσεν ἀρχίατρος τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ. Διεκρίθη ὡς διηγηματογράφος καὶ ἰδίᾳ ὡς χρονογράφος. Ὅπως ὁ Κονδυλάκης (ἔρα βιογραφίαν του), τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Νιρβάνας ἀντλῶν τὰ θέματα τοῦ ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ζωὴν ἔγραψε πλῆθος χρονογραφημάτων τελειοποιήσας τὸ λογοτεχνικὸν τοῦτο εἶδος τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὸ ὅποιον διὰ πρώτην φοράν ἐδημιούργησεν ὁ Λουκιανὸς καὶ τὸ ὅποιον κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας ἐνεφανίσθη καὶ ἤνθησεν εἰς τὰς στήλας τῶν καθημερινῶν ἐφημερίδων. Ὁ Νιρβάνας ἐξακολουθεῖ νὰ γράφῃ εἰς τὴν καθημερινὴν ἐφημερίδα «Ἐστία». Ἐγένετο μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Λογοτεχνικὰ ἔργα του ἐκδοθέντα εἰς ἰδιαιτέρους τόμους εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) Διηγήματα εἰς 4 τόμους, 2) Ἀπαναθίσματα χρονογραφημάτων ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ τὴν ζωὴν», «Ἡ ζωὴ τοῦ δρόμου», «Ἀθηναῖκοι περίπατοι», 3) Γλωσσικὴ Αὐτοβιογραφία» 4) «Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀσόφου», 5) Δράματα: «Τὸ χελιδόνι», «Μαρία Πενταγυώτισσα» «Ὁ ἀρχιτέκτων Μάρθας» κ.λ.π.

ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν τὸ 1867 ἐκ πατρὸς Ζακυνθίου. Ἀνετράφη καὶ ἔλαβε τὴν γυμνασιακὴν μόρφωσιν εἰς τὴν Ζάκυνθον, τὴν ὅποιαν ἠγάπησε καὶ πολλαπλῶς ἐξῆμνησεν ἀργότερον εἰς τὰ ἔργα του. Ἐσπούδασε μαθηματικὰ καὶ φιλοσοφίαν. Ἀπὸ ἡλικίας εἴκοσιν ἐτῶν ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἐκαλλιέργησε πάντα τὰ εἶδη τοῦ γραπτοῦ λόγου. Εἶναι εἰς ἕκ τῶν πολυγραφωτέρων Νεοελλήνων συγγραφέων. Ἐγραψε μυ-

ἱστορήματα, διηγήματα, κριτικὰς καὶ αἰσθητικὰς μελέτας, χρο-
νογραφήματα καὶ θεατρικὰ ἔργα. Τὰ θέματα πολλῶν θεατρικῶν
ἔργων του ἔλαβε ἀπὸ τὰ διηγήματα καὶ μυθι-
στορήματά του, μετὰ τέχνης διασκευάζων ταῦτα
εἰς δράματα.

Ἔργα του εἰς ἰδιαιτέρους τόμους ἐκδοθέντα
εἶναι : 1) Εἴκοσι περίπου τόμοι διηγημάτων
καὶ μυθιστορημάτων. 2) «Θέατρον» εἰς τρεῖς
τόμους μὲ πλεῖστα θεατρικὰ ἔργα. 3) «Παιδι-
κὸν Θέατρον», μὲ δράματα κωμωδίας καὶ δια-
λόγους διὰ τοὺς μαθητὰς 4) Διάφοροι αἰσθηματικαὶ καὶ Κριτι-
καὶ μελέται, ὅπως «οἱ Παράσχοι» κ.λ.π.

ΠΑΛΑΜΑΣ ΚΩΣΤΗΣ

Ὁ ὀνομαστότερος καὶ ἐνδοξότερος τῶν συγχρόνων ποιητῶν
μας. Ἐγεννήθη εἰς τὰς Πάτρας τὸ 1859 ἀπὸ οἰκογένειαν κατα-
γομένην ἐκ Μεσολογγίου. Ἀπὸ ἔλαβε τὴν πρώτην μόρφωσιν εἰς
τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἵνα σπουδάσῃ τὰ
νομικά. Ἀλλὰ ἐγκαταλείψας τὴν νομικὴν, ἣ ὅποια ἦτο ξένη,
πρὸς τὸν χαρακτήρα του, ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν καὶ ἰδιαι-
τέρως εἰς τὴν ποίησιν, τὴν ὅποιαν ἠγάπησε μετὰ πάθους. Τὸ
1897 διορίσθη γενικὸς γραμματεὺς τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς τὴν θέσιν
δὲ ταύτην παρέμεινεν ἐπὶ 32 ἔτη, ἦτοι
μέχρι τοῦ 1929 ὅτε παρῆτήθη. Τὸ 1926
ἐξελέγη μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἀθη-
νῶν, τῆς ὁποίας διετέλεσε καὶ Πρόεδρος.
Γόνιμος καὶ πολυγράφος ἔχει μέχρι τοῦδε
ἐκδόσει τὰ ἑξῆς : 1) Ποιήματα Λυρικά :
14 συλλογὰς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὀνομα-
στότερα εἶναι ὁ «Ἔγνος εἰς τὴν Ἀθηνᾶν», «Τὰ μάτια τῆς ψυχῆς
μου», ὁ «Τάφος», (ποιήματα ἐμνευσμένα ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ τέ-
κνου του), ἡ «Ἀσάλευτη ζωὴ», οἱ «Βωμοὶ» τὰ «Παράκαιρα» κ.λ.π.

2) Δύο ἐπικολυρικά ποιήματα : ὁ «Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου»
καὶ ἡ «Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ»

3) Πεζαὶ : ὁ «Θάνατος τοῦ Παλικαριστοῦ», «Διηγήματα», Τὰ
«πρῶτα κριτικὰ», «Γράμματα» (2 τόμοι) καὶ Κριτικὰς Μελέτας

διὰ τὸν Βεζυγινόν, Κρυστάλλην, Τυπάλδον, Σολομών καὶ Βαλα-
ωρίτην.

4) Δράματα : Ἡ «Τρισεύγενη» καὶ μετάφρασιν τῆς «Ἐλένης
τῆς Σπάρτης» τοῦ Βερράρεν.

ΠΑΛΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸν Παιραϊά τὸ 1851. Νέος ἐπεδόθη εἰς τὸ
ἐμπόριον ὑπηρετήσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὸν ἐν Λίβερπουλ τῆς
Ἀγγλίας ἐμπορικὸν οἶκον Ράλλη. Παράλληλως ὅμως ἠσχολήθη
εἰς τὰ γράμματα. Πρωτοεργάτης τοῦ ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς
γλώσσης ἐγράψε τὰ ἑξῆς. 1) Τραγουδάκια διὰ τὰ παιδιὰ, ἐκ τῶν
ὁποίων ἄλλα εἶναι πρωτότυπα, ἄλλα διασκευαί ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ.
Εἶναι τὰ πρῶτα παιδικὰ τραγοῦδια, τὰ ὅποια ἐγράψαν εἰς τὴν
δημοτικὴν γλῶσσαν 2) Λυρικά ποιήματα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐμ-
πορεύς καὶ Κόπανος» (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ μερικά σατυρικά
ἐπιγράμματα) 3) Μετάφρασιν τῆς Ἰλιάδος εἰς δημοτικὴν γλῶσ-
σαν, ἣ ὅποια ἐβραβεύθη ὑπὸ τοῦ Συλλόγου «Πρὸς ἐνθάρρυνσιν
τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν» ἐν Παρισίοις. Ἐπίσης μετέφρασεν τὸ
κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, τὰ πρῶτα βιβλία τοῦ Θουκυδίδου,
τὸν «Κύκλωπα» τοῦ Εὐριπίδου, τὸν «Ἐμπορον τῆς Βενετίας»
τοῦ Σαίξπηρ 4) Μπρουσός (ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις) κ. λ. π.

ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Εἰς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων Νεοελλήνων διηγηματογράφων.
Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σκιάθον τὸ 1851. Ἀπέθανεν τὸ 1911. Νεώ-
τατος ἐπεδόθη εἰς τὴν λογοτεχνίαν, ἀσχοληθεὶς ἰδίᾳ εἰς τὸ διη-
γημα. Τὰ θέματά του ἐλάμβανεν ἀπὸ τὴν
ζωὴν, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Πατρίδος
του καὶ ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὰς θρησκευτικῆς
παραδόσεις, ὅπως ὁ συμπατριώτης του Ἀλέ-
ξανδρος Μωραϊτίδης (ἶσα βιογραφίαν του).
Ὁ Παπαδιαμάντης ἔζησε ζωὴν ἡσυχον καὶ
φημίζεται διὰ τὴν πραότητα καὶ τὴν εἰρη-
νικότητα τοῦ χαρακτήρος του, ὁ ὅποδος φαί-
νεται καὶ εἰς τὰ διηγήματά του. Ἐργαζόμε-
νος εἰς διαφόρους ἐφημερίδας ἐδημοσίευσε πολλὰ διηγήματα, τὰ
ὅποια ἐξεδόθησαν μετὰ τὸν θάνατόν του εἰς ἰδιαιτέρους τόμους

ὕπὸ τοὺς τίτλους «Χριστουγεννιάτικα», «Πρωτοχρονιάτικα» καὶ «Πασχαλιὰ» διηγήματα.

Ἄλλα ἔργα του εἶναι ἡ «Γυφτοπούλα», οἱ «Ἐμποροὶ τῶν Ἐθνῶν», ἡ «Φόνισσα» κ.λ.π.

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Χάσκιό τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ 1867.

Ἀπέθανε τὸ 1906. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ ἐν Πέραν Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον τῆς «Παλλάδος». Εἰργάσθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς διδασκάλισσα. Ἐδημοσίευσεν εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ πολλὰ διηγήματα, ποιήματα καὶ χρονογραφήματα. Ἔργα τῆς ἐκδοθέντα εἰς ἰδιαιτέρους τόμους εἶναι 1) «Δεσμὶς Διηγημάτων», 2) «Περιπέτεια μᾶς διδασκαλίσσης».

ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Καρπενήσιον τὸ 1877. Διεκρίθη ὡς διηγηματογράφος καὶ τεχνοκρίτης. Τὰ πρῶτα ποιήματά του ἦσαν τὰ «Πολεμικὰ τραγούδια» ἐκδοθέντα τὸ 1897. Ἐκτοτε ἐδημοσίευσεν εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας διάφορα ποιήματα, διηγήματα, χρονογραφήματα καὶ κριτικὰς μελέτας. Διετέλεσε συντάκτης τῆς Ἐφημερίδος τῶν «Συζητήσεων» διευθυντῆς τοῦ Ἄστεως, καὶ φιλολογικὸς ἀναποκριτῆς τοῦ Ἐμπρός» εἰς Παρίσιους.

Σήμερον εἶναι διευθυντῆς τῆς Ἐθνικῆς Πανακοθήκης ἐκ τῶν ἔργων του ἐξεδόθησαν εἰς συλλογὰς, τὰ ὡς ἄνω μνημονευθέντα «Πολεμικὰ τραγούδια» καὶ «τὰ χελιδόνια» (ποιήματα διὰ παιδιὰ), 2) Πεζὰ, οἱ «Πεζοὶ ρυθμοὶ» (διάφοροι στοχασμοί), «Διηγήματα» κ.λ.π.

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἐγεννήθη τὸ 1815 εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὸ 1891.

Ὁ πατήρ του Δημήτριος ἐφονεύθη ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ 1821, ἡ δὲ οἰκογένειά του κατέφυγεν εἰς τὴν Ὀδησσόν. Ἐκεῖθεν ὁ Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ὅπουθεν ἐπιστρέψας διορίσθη ὑπάλ-
ληλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης εἰτα διετέλεσε καθηγητὴς Γυμνασίου καὶ τὸ 1851 ἐξελέγη Καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Πλὴν πολλῶν ἄλλων ἱστορικῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ μνημειῶδες σύγγραμμά του εἶναι ἡ «Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους» (ἐξάτομος μετὰ τοῦ ἐπιλόγου).

ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΑΧΙΛΛΕΥΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὸ Ναύπλιον τὸ 1838. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1895. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἠσχολήθη εἰς τὴν ποίησιν, διακρθεῖς καὶ γενόμενος εἰς ἓκ τῶν γνωστοτέρων ποιητῶν τῆς ἐποχῆς του. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ ποιήματα εἶναι ὁ «Ἰππότης», ὁ «Ἄγνωστος ποιητής», καὶ ἡ «Λυδία» δημοσιευθέντα εἰς περιοδικὰ τῆς ἐποχῆς. Ταῦτα ἐπικολούθησε γόνιμος παραγωγὴ ποιημάτων ἐκδοθέντων εἰς τρεῖς τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον : «Ποιήματα».

ΠΟΛΕΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας τὸ 1862 καὶ ἀπέθανε τὸ 1920. Ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ὑπάλληλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ ὡς γραμματεὺς τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἀφωσιώθη εἰς τὴν ποίησιν, ἐνωρίτατα γενόμενος πανελληνίως γνωστὸς διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν διαύγειαν τῶν ποιημάτων του. Ἐδημοσίευσεν πολλὰς συλλογὰς ποιημάτων, ἐξ ὧν σπουδαιότεραι εἶναι : οἱ «Χειμώνανθοι», τὸ «Παλιὸ Βιολί», «Σπασμένα μάρμαρα» κτλ. Ἐξέδωκεν εἰδικὰς συλλογὰς ποιημάτων διὰ παιδιὰ, ὡς «Τὰ πρῶτα βήματα» καὶ τὴν «Παιδικὴν Λύραν». Ἐγραψε καὶ ποιητικὰ δράματα, ἓκ τῶν ὁποίων ἐξεδόθη-

Μ. Οἰκονόμου, Νεοελλ. Ἀναγνώσματα, Β', τὰς. Ἔκδ. 1η

12

σαν εις ιδιαίτερους τόμους τὰ ἑξῆς: Ὁ «Τραγουδιστής», ὁ Βασιλικὸς ἀνήλικαρος», ἡ «Γυναίκα» κ.λπ. Ἐπίσης μετέφρασεν ἡμέτερος τὰ «Ἐιδύλλια» τοῦ Θεοκρίτου.

ΠΟΡΦΥΡΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ

Φιλολογικὸν ψευδώνυμον τοῦ ποιητοῦ, τοῦ ὁποῦ το πραγματικὸν ὄνομα εἶναι Δημήτριος Σύφωμος. Ἐγεννήθη εἰς τὴν Νίον τὸ 1879. Ἐνωρίτατα ἤρχισε δημοσιεύων εἰς διάφορα περιοδικὰ ποιήματά του. Ἡ γλυκύτης καὶ ἡ χάρις τῶν στίχων του ἀνέδειξαν τὸν Πορφύραν ἕνα τῶν συμπαθεστέρων ποιητῶν τῆς τελευταίας γενεᾶς. Τὰ ἐκλεκτότερα τῶν ποιημάτων του περιλαμβάνονται εἰς τὴν συλλογὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκιᾶς».

ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Σίφῳ τὸ 1850. Ἐσπούδασε φιλολογίαν καὶ νεώτατος ἠσχολήθη εἰς τὰ γράμματα. Ἐπί τινα χρόνον ἀνεμίχθη

εἰς τὴν πολιτικὴν ἐκλεγείς Βουλευτὴς τῆς ιδιαίτέρας αὐτοῦ πατρίδος. Ἔργα του ἐκδοθέντα εἰς ἰδίους τόμους εἶναι τὰ ἑξῆς:

- 1) Ποιητικὰ δράματα, ὡς ὁ «Ρήγας», ὁ «Νικηφόρος Φωκᾶς», ἡ «Φαίδρα» κ. ἄ.
- 2) Ποιητικαὶ συλλογαὶ ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ποιήματα παλαιὰ καὶ νέα», «Ποιήματα» κ.λπ.
- 3) Μεταφράσεις ξένων ἔργων, ὡς τοῦ «Ἀμλέτου» τοῦ Σαίξπηρ, καὶ ἄλλα.

ΡΟΪΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σύρον τὸ 1835. Ἀφοῦ ἔλαβε τὴν πρώτην μόρφωσιν εἰς τὴν ιδιαίτέραν του πατρίδα μετέβη εἰς τὸ Βερολίνον πρὸς φιλολογικὰς σπουδὰς. Διακόψας ὁμως ταύτας λόγῳ ἀσθενείας ἤλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐγκατεστάθη ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν δημοσιογραφίαν καὶ ἀφοσιωθείς εἰς τὰ γράμματα. Διατέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη Διευθυντὴς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης. Ἀπέθανε τὸ 1904. Ἔργα του εἶναι: 1) Δύο τόμοι διηγημάτων 2) Κριτικαὶ Μελέται,

3) Γλωσσική μελέτη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Εἰδῶλα», 4) Φιλολογικαί, καλλιτεχνικαί καὶ φιλοσοφικαί μελέται, 5) Ἐντυπώσεις, ἀναμνήσεις καὶ ἱστορικαί μελέται ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ τὸν τίτλον «Πάρεργα καὶ Παραλειπόμενα» κ.λ.π.

ΣΙΓΟΥΡΟΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ζάκυνθον τὸ 1885. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπηρετεῖ ὡς διπλωματικὸς ὑπάλληλος. Ἠσχολήθη εἰς ἱστορικὰς μελέτας καὶ ἐδημοσίευσε διάφορα ποιήματα πρωτότυπα καὶ μεταφράσεις, ὡς καὶ κριτικὰς μελέτας περὶ τοῦ Ἡλία Μηνιάτη, Ἰ. Πολυλά καὶ Α. Λασιναράτου.

ΣΚΙΠΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1881, καταγόμενος ἐκ Σουλιωτικῆς οἰκογενείας. Νεώτατος ἀψοσιώθη εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὴν λογοτεχνίαν. Ἐδημοσίευσε πλείστα ποιήματα καὶ πεζά, ἐξ ὧν σπουδαιότερα τὰ ἐξῆς : 1) Ποιητικαὶ συλλογαὶ «Μεγάλῃ Αὔρα», ἢ «Ἀγία Βαρβάρα», ὁ «Ἀπέθαντος», «Αἰολικὴ Ἄρπα», κ.λ.π. 2) Μεταφράσεις τῶν «Ἔργων καὶ Ἡμερῶν» τοῦ Ἡσίοδου, ποιημάτων τοῦ Μορέας καὶ τοῦ Πέρσου ποιητοῦ Ὀμάρ Κιχαίμ, 3) Ἐνδράμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Χριστὸς Ἀνέστη» κ.λ.π.

ΣΟΛΩΜΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἡ μεγαλύτερα δόξα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ κορυφαῖος τῶν Νεοελλήνων ποιητῶν. Ἐγεννήθη εἰς Ζάκυνθον τὸ 1798. Οἱ πρόγονοί του εἶχον ἔλθει ἐκ Κρήτης. Εἰς ἡλικίαν 9 ἐτῶν ἐμεινεν ὄρφανός πατρός, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐκληρονόμησε πλουσίαν περιουσίαν. Οἱ πρότεροι διδάσκαλοί του ἦσαν Ἴταλοί, ἔτρεψε δὲ πρὸς αὐτοὺς μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην. Εἰς ἡλικίαν 10 ἐτῶν ὠδηγήθη εἰς Ἴταλίαν, ὅπου ἤρχισε μελετῶν τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογίαν. Δεκαεπταετῆς ἦλθεν εἰς τὴν Πάδοβον καὶ ἐσπούδασε τὴν νομικὴν εἰς τὸ ἐκεῖ περιφημον Πανεπιστήμιον. Ἐκ φύσεως ὄμως ἐκλίνε πρὸς τὴν ποίησιν, πρὸς τὴν ὁποίαν «μικρόθεν αἰσθάνθηκε σφοδρὰ τὰ

πρώτα ὀρμήματα τῆς ψυχῆς του», ὅπως γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ φίλος του καὶ μαθητῆς εἰς τὴν τέχνην Ἰάκωβος Πολυλάς. Τὰ πρώτα ποιήματά του ὁ Σολωμὸς ἔγραψεν εἰς τὴν ἰταλικήν. Ἐπιστρέψας ἐξ Ἰταλίας καὶ ἐγκατασταθεὶς εἰς τὴν Κερκύραν διέμειναν ἐκεῖ διαρκῶς σχεδὸν μέχρι τοῦ θανάτου του. Ἐν Κερκύρᾳ ἐπεδόθη εἰς τὴν συστηματικὴν μελέτην τῆς γλώσσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τὴν ὁποίαν ἠγάπησε καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἤρχισε γράφων τὰ ποιήματά του. Ὅταν δὲ βραδύτερον ἐξεργάσθη τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασις, ἐξεδηλώθη τὸ ποιητικόν του τάλαντον ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ δυνάμει ὡς συνέπεια τοῦ πατριωτικοῦ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ἐκδηλώων τὸν θαυμασμὸν του πρὸς τοὺς ἥρωας τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἀνεξαρτησίας ἔγραψε τὸν «Ὕμνον εἰς τὴν Ἐλευθερίαν», ὁ ὁποῖος τονισθεὶς ὑπὸ τοῦ Κερκυραίου μουσικοῦ Μαντζάρου ὤρισθη βραδύτερον ὡς ἔθνικὸς ὕμνος. Πλὴν τούτου συνέθεσεν τὴν ᾠδὴν «εἰς τὸν θάνατον τοῦ Λόρδου Μαῦρον» καὶ τοὺς «Ἐλευθέρους πολιορκημένους». Τὸ τελευταῖον τοῦτο ποίημα, τοῦ ὁποίου δυστυχῶς δὲν ἐσώθησαν εἰμὴ ἀποσπάσματα, ἀποτελεῖ ὕμνον πρὸς τὸν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν ἡρωϊκὴν ἔξοδον τοῦ Μεσολογγίου. Πλὴν τούτων ὁ Σολωμὸς ἔγραψε τὸν «Κρητικόν» τὸν «Λάμπρον», τὴν «Ξανθοῦλαν», τὴν «Φαρμακεμένην», κ.λ.π. Ταχύτατα ἔγινε γνωστὸς εἰς τὸν λαόν, πολλὰ δὲ ποιήματά του κατέστησαν κοινὸν λαϊκὸν κτήμα. Διὰ τοῦτο ὁ θάνατος τοῦ ποιητοῦ (9 Νοεμβρίου 1859) ἐδύθησε τὸν λαόν τῆς Κερκύρας εἰς βαθυτάτην λύπην. Ἡ Ἐπανεησιακὴ Βουλὴ ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ θανάτου του διέκοψε τὴν συνεδριάσιν τῆς καὶ ἐκήρυξε δημόσιον πένθος. Βραδύτερον δὲ ὁλόκληρος ἡ Ἑλλὰς ἐτίμησε τὸν Σολωμὸν ἀνακηρύξασα αὐτὸν ἔθνικόν τῆς ποιητὴν. Δυστυχῶς πολλὰ τῶν ἔργων του ἀπωλέσθησαν μὴ εὐρεθέντα μετὰ θάνατον, τινῶν δὲ δὲν διεσώθησαν παρὰ ἀποσπάσματα. Τὰ «Ἄπαντα» τῶν διασωθέντων ἔργων του ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἐξεδόθησαν μετὰ προλόγου ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου Πολυλά ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1859.

ΣΟΥΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Σύρον τὸ 1853 Χρὸς τὴν καταγωγὴν. Ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας τὸ 1919. Ἐπεδόθη εἰς τὴν σατυρικήν ποίησιν, τὴν ὁποίαν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ἐκαλλιέργησε. Ἀπὸ τοῦ 1884 μέχρι τοῦ θανάτου του ἐξέδιδε τὴν σατυρικήν ἡμετέραν ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα ἢ «Ρωμῆς», ἣ ὁποία ἀφῆκεν ἐποχὴν.

Τὰ ποιήματά του ἐξεδόθησαν εἰς ἑξ τόμους, ἐκ τῶν ὁποίων δύο τόμοι φέρουν τὸν τίτλον: «Φασουλῆς φιλόσοφος». Ἐπίσης ἔγραψεν ἡμετέρους κωμωδίας καὶ μετέφρασε τὰς «Νεφέλας» τοῦ Ἀριστοφάνους.

ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς Σπέτσας τὸ 1860. Ἐσπούδασεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἐπεδόθη εἰς τὴν ποίησιν. Ἐξεδόθησαν δὲ ποιητικά καὶ αὐτοῦ συλλογαὶ ἢ «Ροδοδάφνη», «Νέα ποιήματα», «Τραγούδια τοῦ σπιτιοῦ», «Τὶ λέν τὰ κύματα» κ.λ.π.

ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Κατάγεται ἐκ Σιδηροκάστρου τῆς Μακεδονίας. Τὸ 1912 διωρίσθη Καθηγητῆς τῆς Γενικῆς Ἱστορίας εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην παρέμεινε μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ὅτε καταλήφθεις ὑπὸ τοῦ ὄριου ἡλικίας ἀπεχώρησε. Τελευταίως ἐξελέγη καθηγητῆς τοῦ νεοσυστάτου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ἐγραψε πολλὰς περισπουδάστους ἱστορικὰς μελέτας, κυρίως ἀναφερομένας εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ ἀρχαιολογίαν. Ἐξεδόθησαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἰδιαιτέρους τόμους 1) Ἡ Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν καὶ τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, 2) Ἡ Ἀκρόπολις καὶ τὸ Μουσεῖον αὐτῆς 3) Χρονολογία τῆς ἀρχαίας μεσαιωνικῆς καὶ νεωτέρας ἱστορίας, 4) Χῶραι καὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπης, 5) ὁ «Μέγας Ἀλέξανδρος» κ.λ.π.

Ἐπίσης εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Μαρασλή μετέφρασε τὴν Ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς λογονοχίας τοῦ Κρουμβάχερ κ.λ.π.

ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1800 εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1874. Διετέλεσε δικαστής, διακριθεὶς διὰ τὸν τίμιον χαρακτήρα του. Κατὰ τὴν δίκην τοῦ στρατάρχου Κολοκοτρώνη μόνος αὐτὸς μετὰ τοῦ συναδέλφου του Πολυζωΐδου ἠρνήθη νὰ υπογράψῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, παρ' ὅλας τὰς ἀσκηθεύσας ἐπ' αὐτοῦ πιέσεις. Ἐπίσης ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης.

Ἐγραψε τὰ «Συμβάντα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς» καὶ ποιήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους «Ἀπλὴ Γλῶσσα», «Κόρυνα καὶ Πίνδαρος», οἱ «Γάμοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου».

ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΑΛΕΚΟΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τὸ 1870 καταγόμενος ἐκ Σμύρνης. Νεώτατος ἀφοσιώθη εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἐδημοσίευσεν πολλὰ λυρικά ποιήματα εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια. Ἐπίσης μετέφρασεν ἑμμέτρως τὴν «Ἰφιγένειαν ἐν Αὐλίδι» τοῦ Εὐριπίδου. Πολλὰ ποιήματά του ἐξεδόθησαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀνοιχτὰ μυστικά».

ΧΡΙΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1862 εἰς τὸ Σούλι Χριστοβασίλῃ τῆς Ἠπείρου ἐκ γονέων Σουλιωτῶν. Μὴ δυνάμενος νὰ ζήσῃ εἰς τὴν ὑπόδουλον τότε πατρίδα του ἦλθε νέος εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἠσχολήθη καὶ διεκρίθη εἰς τὰ γράμματα. Δηρῶθουν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὰ γραφεῖα τῆς Ἐταιρίας τοῦ «Ἑλληνισμοῦ». Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου ἐγκατεστάθη εἰς Ἰωάννινα. Ἐγραψε πολλὰ ἱστορικά ἔργα. Ἐκ τῶν λογοτεχνημάτων αὐτοῦ ἐξεδόθησαν 1) Δηγήματα ὑπὸ τοὺς τίτλους τῆς «Στάνης», τῆς «Ξενιτιάς», «Θεσσαλικά», «Ἠπειρωτικὰ παραμύθια» καὶ ἄλλα. 2) Δράματα ἑμμετρα: οἱ Ἀγῶνες τοῦ Σουλίου, «Γιὰ τὴν τιμὴν», 3) «Ποιήματα», «Ὁ μαρμαρωμένος βασιλιάς» κ. ἄ.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Α

- ἀγοιμολογῶ** = κυνηγῶ τὰ ἀγοίμια, τὰ ἄγρια ζῶα.
- ἀδαπάνητος** — Ἐδῶ σημαίνει ἀνεξάντητος.
- ἀδελφοποιτός** = θετός ἀδελφός. Κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον πρόσωπα συνδεόμενα μὲ μεγάλην μεταξύ των ἀγάπην ἀπεφάσιζαν νὰ θεωροῦνται μεταξύ των ὡς ἀδελφοί, λεγόμενοι ἀδελφοποιτοί. Ἡ ἀδελφοποίησις αὕτη ἐγένετο μὲ μαγικὰς ἱεροτελεστίας.
- ἀθάλη** (ἦ) = ἡ αἰθάλη, ἡ καπνία.
- ἀκαλήφη** (ἦ) = ἡ τσουκνίδα.
- Ἄλμπάνκιοι** = τοποθεσία ἔξω τῆς Θεσσαλονίκης.
- ἀναδεύω** = ἀνακινῶ, σείω, σαλεύω.
- ἀνάμαλλος** = μὲ τὰ μαλλιά ἄνω κάτω, ἀχτένιστος.
- ἀνεμοκυκλοπόδης** = τὸ γρήγορο ἄλογο, τοῦ ὁποίου τὰ πόδια κáμνονιν κύκλους εἰς τὸν ἀέρα.
- ἀνάντης** = ἀνηφορικός.
- ἀγτένα** (ἦ) = ἡ κεραία, ἐπὶ τῆς ὁποίας δένεται τὸ πανὶ τοῦ πλοίου.
- Ἄντιοχος**. Προέξεται περὶ τοῦ Ἄντιόχου τοῦ Δ' τοῦ Ἐπιφανοῦς, βασιλέως τῆς Συρίας (175—163 π.Χ.).
- Ἄποσπερίτης** (ὁ) = ἡ Ἄφροδίτη, ὁ γνωστός πλανήτης, ὁ ὁποῖος, ἀναφαινόμενος τὴν ἐσπέραν λέγεται Ἄποσπερίτης (Ἐσπερος), τὴν δὲ πρωΐαν Ἀὔγερινος (Ἐωσφόρος).
- ἀπετονιά** (ἦ) = εἶδος προχείου ἀλιευτικῆς συσκευῆς.
- ἄπραγος** = ἀμάθητος, χωρὶς πείραν.
- ἀραχνισμένος** = γεμᾶτος ἀράχνης, ἄθλιος, δυστυχής.
- ἄρπα** (ἦ) = ἔγχροδον μουσικὸν ὄργανον ἐν χορῆσι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χορόνων, ἔχον σχῆμα τριγώνου, ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ ὁποίου φέρονται τεταμέναι αἱ χορδαί, ἐνῶ ἡ τρίτη χρησιμεύει διὰ νὰ συγκρατῇ τὸ ὄλον.

ἀσούσουμος = ἀγνώριστος, ἀλλαγμένος.

Ἀττάλεια (ἡ) = πόλις εἰς τὰ Ν. τῆς Μ. Ἀσίας, παρὰ τὸν ὁμόνυμον κόλπον.

Ἀύγερινός (ὁ) = ἴδε λέξιν Ἀποσπερίτης.

B

βοῖβόδας (ὁ) — Λέγεται καὶ βοεβόδας καὶ βοῖβόντας = διοικητῆς Ἐπαρχίας.

Γ

Γέρων (ὁ) — Εἰς τὸ ποίημα τοῦτο τοῦ Κάλβου Γέρων ὀνομάζεται μεταφορικῶς ὁ Χρόνος, τοῦ ὁποίου οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἀρχαιότερον.

γιουρούσι (τὸ) — καὶ γιρούσι = ἔφοδος, ὀρηκτικὴ ἐπίθεσις.

γκέγκικος = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς Γκέγκηδες. Εἶναι δὲ οὔτοι μία ἐκ τῶν Ἀλβανικῶν φυλῶν, θεωρούμενοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν.

γλάκιο (τὸ) = τὸ τρέξιμο.

γνέφια (τα) = τὰ νέφη. Δίχως γνέφια = ἀνέφελος.

Δ

δάκρυα ἀργυρᾶ — μεταφορικῶς = αἱ σταγόνες δροσίου.

δρομόχολο (τὸ) — καὶ ἀνεμόχολο = δρομὸς καὶ ὀρηκτικὸς Βορρᾶς.

δρόλαπας (ὁ) καὶ δρολάπι (τὸ) — (ὑδρολαΐλαψ) = λεπτὴ βροχὴ μετὰ σφοδροῦ ἀνέμου.

E

ἔλυτρον (τὸ) = τὸ λεπτὸν κερατῶδες κάλυμμα τῶν περὺγων εἰς τὰ ἔντομα.

Ἐρμῆς = ὁ ἀρχαῖος θεός, θεωρούμενος ὡς ἀγγελιαφόρος τοῦ Διός. Οὕτω δύναται νὰ κληθῆ κατὰ μεταφορὰν καθε ἀγγελιαφόρος καὶ ζομιστῆς εἰδήσεων.

Z

ζάλογκο (τὸ) = δασώδης τόπος.

ζαλίκι (τὸ) = τὸ φορτίον.

Ζάππειον = ἡ γνωστὴ τοποθεσία τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἐκ τῶν ὄρειότερων δεινδροφυτῶν χώρων τῆς πόλεως, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τοῦ ἐκεῖ εὗρισκομένου ὁμωνύμου μεγάρου.

Ζέφυρος (ὁ) = ὁ δυτικὸς ἄνεμος.

Η

ήλιακὸ (τὸ) καὶ ήλιαζωτὸ καὶ λιαζωτὸ = ή ταράτσα, προέκτασις τῆς οἰκίας ἀστέγαστος, ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ήλιον.

Θ

θεράπειο (τὸ) = τὸ θεραπευτικὸν φάρμακον.

Θερμιὰ (τὰ) = αἱ Θερμοπίλαι.

θυροδέρων = χτυπῶ τὶς ξένες πόρτες, ζητῶ ἐλεημοσύνην.

Ι

ιριδίξω = παρουσιάζω τὰ χρώματα τῆς ἱριδος (τοῦ οὐρανοῦ τόξου).

ιριδόχρους = ὁ ἔχων τὰ χρώματα τῆς ἱριδος.

Κ

Κάλβος = Ἐδῶ ὁ κ. Γρ. Ξενοπούλος ἐπαναλαμβάνει τὴν ἰδίαν εὐχὴν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκφράσει εἰς παρομοίαν μὲ αὐτὸν περίπτωσιν ὁ συμπατριώτης του ποιητῆς Κάλβος (ἴδε βιογραφίαν του) εἰς τὸ ποίημά του ὁ «Φιλόπατρις». Ἀναφέρει δὲ αὐτολεξεῖ τοὺς τελευταίους στίχους τοῦ ποιήματος τούτου : « Ἄς μὴ μοῦ δώσῃ ἡ μοῖρα μου εἰς ξένην γῆν τὸν τάφον. Εἶναι γλυκὺς ὁ θάνατος, μόνον ὅταν κοιμώμεθα εἰς τὴν πατρίδα ».

καλογιγλώνω = σφίγγω κατὰ τὴν γίγλαν τοῦ ἵππου (γίγλα = ἡ ζώνη, ἡ ὁποία δένεται ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ ἵππου καὶ στερεώνει τὴν σέλλαν).

καραούλι (τὸ) = ὁ φρουρός, ὁ σκοπός, (καὶ ἡ φρούρησις).

καρδάρα (ἡ) καὶ καρδάρι (τὸ) = ξύλινος κάδος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀμέλγουν γάλα.

κάσαρο (τὸ) = τὸ ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ πλοίου ἐστεγασμένον διαμέρισμα, εἰς τὸ ὁποῖον παραμένει ὁ κυβερνήτης.

κάτεργο = βασιλικὸν πλοῖον κινούμενον μὲ κουσιά.

κατώγι (τὸ) = σκοτεινὸν διαμέρισμα.

Κιοσὲ Μεχμέτ Πασᾶς = ἀρχηγὸς μεγάλου τμήματος τουρκικοῦ στρατοῦ ἐξοριθῆσαντος ἐκ Λαμίας.

κρινὶ (τὸ) = ἡ κισπέλη.

κουβέρτα (ἡ) = τὸ κατὰστρωμα τοῦ πλοίου.

κουπαστῆ (ἡ) = τὸ ἀνώτατον χεῖλος τῶν δύο πλευρῶν τοῦ πλοίου ἢ τῆς λέμβου.

- κουρσάρος** = πειρατής.
κουρσεύω = ληστεύω ὡς πειρατής.
κουφοδρομούσα φλόγα = ἡ φλόγα τοῦ κουφοδρομαίου, τοῦ καίει κρυφὰ πρὶν μεγάλωσῃ καὶ ἀνυψωθῆ.
κρεββάτι (τὸ) = τὸ ἐκ σταυροειδῶν ξύλων ἢ καλάμων στήριγμα τῆς κληματαριᾶς.
κρόσσι (τὸ) = ὁ θύσανος, ἡ φούντα.

Λ

- λάγια** (τὰ) = τὰ μαυρομάλλα πρόβατα.
λαγωνεύω = κυνηγῶ λαγούς.
λάζος (ὁ) = εἶδος μαζαιριουῦ.
Λαμπίρης — Συνήθως δίδουν εἰς τὰ βόδια διάφορα ὀνόματα ἐκ τοῦ χρώματός των. Τοιοῦτοτρόπως ἐδῶ ὀνομάζεται: Λαμπίρης = βόδι, τὸ ὁποῖον ἔχει χροῶμα λαμπρὸν (κόκκινο). Μελισσινὸς = ποῦ ἔχει χροῶμα τοῦ μέλιτος.
Λαύρα — Ἐδῶ πρόκειται περὶ ἐνὸς ἐκ τῶν μεγαλύτερων μοναστηρίων τοῦ Ἁγίου Ὁρους (Ν. Α. αὐτοῦ).
λίβας (ὁ) — (ὁ λίψ) = νοτιοδυτικὸς ἄνεμος.
λογάρι (τὸ) = ὁ θησαυρός.
λόθρα = καρφάκι. Λὲ θὰ μείνη λόθρα = δὲν θὰ ἀπουσίη οὔτε καρφάκι (ὄλα θὰ καταστραφοῦν).
λατόμος = ὑλοτόμος, ξυλοκόπος.

Μ

- Μάλες** (τὸ) = ὄρσειρά ἐν Μακεδονίᾳ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς περιοχῆς τοῦ Ἁξιοῦ. Λέγεται καὶ Δυτικὸς Ὁρβήλος.
Μελισσινὸς — Ἴδε λέξιν Λαμπίρης.
μεταλαβιά (ἡ) = ἡ θεία Μετάληψις.
μετζίτι (τὸ) = τουρξικὸν νόμισμα ἴσον πρὸς 20 γροῦσια (1 γροῦσι = 23 λεπτὰ περίπου).
Μῆτρος = ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀθανασίου Διάκου.
μόδι (τὸ) = εἶδος μέτρου διὰ τὰ σιτηρά. Εἶχε μόδια τὸ λογάρι = εἶχε ἀμέτρητους θησαυρούς.
μπάρκο (τὸ) = εἶδος ἰστιοφόρου πλοίου (ἔξ οὔ — μπαζάρω).
μπουγάρι (τὸ) — Λέγεται καὶ μπουγαρίνι = τὸ γιασεμί.
μπρίκι = πλοῖον μὲ δύο ἰστοὺς φέροντας κροαίας. (Λέγεται καὶ βρίκι).

N

Ναβουχοδονόσορ = (604—561) ἰσχυρὸς βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων, κατακτητὴς τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Φοινίκης.

ναβατιζῆς (ὁ) = ὁ μηνυτής, ὁ ἀντίδικος.

Ξ

ξύλα (τά) — ἐδῶ μεταφορικῶς = τὰ πλοῖα.

O

Ὁμέρπασας Βριώνης = ἀρχηγὸς ἰσχυροῦ τμήματος τουρκικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κιοσέ Μεχμέτ πασᾶ.

ὀμπρίζω = κοιτάζω μπροστά.

ὄχτος (ὁ) = ὁ ὄχθος, ὕψωμα γῆς.

Π

Παλέτα (ἡ) = πλάκα ἀπὸ ξύλον ἢ ἀπὸ ὀρείχαλκον τετραγωνικὴ ἢ ὠσειδής, ἐπὶ τῆς ὁποίας οἱ ζωγράφοι δοκιμάζουν τὰ χρώματά των.

παλιούρια (τά) = τὰ ἀγκυρωτὰ χαμόγλαδα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται γιὰ φράχτες.

ποριά (ἡ) = (ὁ πόρος), στενὴ δίοδος.

περγολιά (ἡ) = ἡ κληματαριά.

ποτόμι (τὸ) = χωράφι ποτιζόμενον μὲ πολλὰ νερά.

προᾶμα (τὸ) καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν τὰ προάματα = τὰ πρόβατα.

πραγές (τὸ) = ἡ κλιτὶς τοῦ ὄρου, ἡ βουνοπλαγιά.

προκριθῆν — συγκεκριμένους τύπος τοῦ παθητ. ἀορίστου εἰς τὸ ἀπαρέμφ. προκριθῆναι (προκρίνομαι = προτιμῶμαι). Ἦθελε προκριθῆν = ἤθελε προτιμηθῆν.

P

ροδόπεπλος κόρη = ἡ Αἰγὴ (κατὰ τὸ Ὀμηρικὸν ροδοδάκτυλος ἠώς).

ροῦ (τὸ) = τὸ λαγίνι, τὸ ἐκ ψευδαργύρου δοχεῖον ἐλαίου, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος ἔχει στενὸν σωλῆνα, διὰ τὴν ροὴν τοῦ ὕγροῦ.

Σ

σαλαγῶ = ραβδίζω τὰ ζῶα καὶ κραυγάζω διὰ νὰ προχωρήσουν.

Σαράϊ (τὸ) = μέγαρον, ἀνάκτορον. **Ρωσσικὸν Σαράϊ** — λέγεται ἢ ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει μονὴ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἢ ὁποῖα κατείχετο ὑπὸ τῶν Ρώσων μοναχῶν.

- σάρισσα** = Τὸ Μακεδονικὸν ἀκόντιον.
σεφέρι (τὸ) = μακρινὸ ταξίδι, ἐκστρατεία.
σκουτι (τὸ) = τὸ ροῦχο, τὸ ἔνδυμα.
σπηλιάδα (ἦ) = δυνατὸν καὶ αἰφνίδιον ρεῦμα ἀέρος.
σιλέττο (τὸ) — Λέγεται καὶ στελέττο = ἐγχειρίδιον, μαχαίρι (λέξις Ἰταλική).
Στοά (ἦ) — Ἐδῶ ἐννοεῖται ἡ λεγομένη Ποικίλη Στοά, ἡ ὄψαιότερα ἀπὸ τὰς στοὰς τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν εἰς αὐτὴν ἐσυχναζον διάφοροι φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο ὀνομάσθησαν στοϊκοί.
στομωμένος (στομῶνομαι = σκληρύνομαι) = ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἔχει σκληρυνθῆ. **Τὰ ἀργαλεῖα καὶ τ' ἀργαστήρια στομωμένα** κ.τ.λ. = τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὄργανα ποῦ ἔχουν σκληρυνθῆ πλέον ἀπὸ τοῦ χρόνου τὸ ἀργὸ πέρασμα.
σύγκρο (τὸ) = ἀνατριχίλα.
σωτρόπι (τὸ) = ἡ ἐσωτερικὴ τρόπις, ἡ δευτέρα καρίνα τοῦ πλοίου,

Τ

- ταχικὸς** (ὁ) = ὁ ἀστινομικός, ὁ ζωροφύλαξ.
τεφτέρι (τὸ) = τὸ σημειωματάριον, τὸ κατάστιχο, εἰς τὸ ὅποιον οἱ ἔμποροι καταγράφουν τοὺς λογαριασμοὺς τῶν.
τρόχαλο (τὸ) = τὸ χαλίκι.
τσαρδάκι (τὸ) = τὸ χαγιάτι.

Φ

- φελούκα** (ἦ) = ἑλαφρὰ λέμβος χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τῆς ὑπερησίας τοῦ πλοίου.
φυσᾶτο (καὶ φουσᾶτο) = ὁ στρατός.
φρύδι (τό). Ἐδῶ μεταφορικῶς = τὸ ἄνω μέρος ὑψώματος ἀπολήγοντος εἰς ὀξείαν γωνίαν.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ἄννινος Χαραλάμπης :	<i>Σελίς</i>
Αἰ αἰσθήσεις (διήγημα)	151
2. Βαλαωρίτης Ἀριστοτέλης :	
Ἡ προσευχή τοῦ Διάκου (ἐπικολυρικὸν ἀπόσπασμα)	38
Ὁ Βράχος καὶ τὸ κῆμα (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	155
3. Βάμβας Νεόφυτος :	
Μεγαλοφυχία (χαρακτηρισμὸς)	136
Ἀνδρεία (χαρακτηρισμὸς)	138
4. Βηλαρὰς Ἰωάννης :	
Γιατρικὴ παρηγορία (σατυρικὸν ποίημα)	145
5. Βικέλας Δημήτριος :	
Ὁ λυσσασμένος (διήγημα)	69
6. Βλαχογιάννης Γιάννης :	
Τὸ Εἰκοσιένα — Τραγοῦδι τοῦ χειρόμυλου (πεζοτρό- γουδο)	29
Ἔτσι ἦτανε (διήγημα)	31
7. Βουτυρὰς Δημοσθένης :	
Τὸ μυστικὸ τοῦ γέρο-Αεβεντῆ (διήγημα)	97
8. Γρυπάρης Ἰωάννης :	
Ὁ ὄρθρος τῶν ψυχῶν (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	119
9. Δροσίνης Γεώργιος :	
Ἡ Γοργόνα (ἐπικὸν ποίημα)	24
Λύσις ἡλίου (περιγραφή)	44
Ἕγμος τοῦ Πηλίου (λυρικὸν ποίημα)	130
Ποιητικοὶ στοχασμοὶ	148
10. Ἐφταλιώτης Ἀργύρης :	
Πιάστηξε (διηγηματικὴ περιγραφή)	64
Χαλασμὸς κόσμον (διήγημα)	100

11. Θεοτόκης Νικηφόρος :	<i>Σελ.</i>
Ἡ ἀγάπη (διδαχή)	67
12. Κάλβος Ἀνδρέας :	
Ῥοδή εἰς τὸν Ἱερὸν Λόγον (λυρικὸν ποίημα)	40
13. Καμπούρογλου Δημήτριος :	
Τὸ λιοντάρι (διήγημα)	19
14. Καρβούνης Νικόλαος :	
Ἡ ἀναγγελία τῆς εἰρήνης (ἀπόσπασμα ἀφηγήσεων)	32
15. Καρκαβίτσας Ἀνδρέας :	
Ἡ Γοργόνα (διήγημα)	13
Ναύαγια (διήγημα)	60
16. Κονδυλάκης Ἰωάννης :	
Ἀναμνήσεις γυναικολαίδων (διήγημα)	78
17. Κοραῆς Ἀδαμάντιος :	
Γνώμαι	117
18. Κρυστάλλης Κώστας :	
Τὸ ἡλιοβασιλεμα (λυρικὸν ποίημα)	52
Ὁ τρύγος (λυρικὸν ποίημα)	53
19. Λυκούδης Ἐμμανουήλ :	
Οἱ φτερωτοὶ μετανάσται (περιγραφή)	49
20. Μαβίλης Λαυρέντιος :	
Εἰς τὴν Πατρίδα (λυρικὸν ποίημα)	36
21. Μαλακᾶσης Μιλτιάδης :	
Τὸ μαγεμένο δάσος (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	57
22. Μελάς Σπύρος :	
Ποιμενικά (χρονογράφημα)	47
23. Μητσάκης Μιχαήλ :	
Οἱ δύο μικροὶ (διήγημα)	110
24. Μωραϊτίδης Ἀλέξανδρος :	
Ὁ Ἄθωνας (περιγραφή)	121
Διὰ τοῦ Αἰγαίου (περιγραφή)	129
25. Νιρβάνας Παῦλος :	
Τὸ ξένο σπίτι (διήγημα)	91
26. Ξερόπουλος Γρηγόριος :	
Ὁ Ἀδριανὸς καὶ αἱ Ἀθῆναι (περιγραφή)	5
Νόστιμον ἡμᾶς (περιγραφή)	107

27. Παπαδιαμάντης Ἀλέξανδρος :	Σελ.
Τὸ Φιλανδρῶν (διήγημα)	17
Τὸ σπιτάκι στὸ λιβάδι (περιγραφικὸν διήγημα)	84
28. Παπαδοπούλου Ἀλεξάνδρα :	134
Ἡ Βασίλισσα (διήγημα)	134
29. Παλαμᾶς Κωστῆς :	
Τὸ τραγοῦδι τῶν βουνῶν (λυρικὸν ποίημα)	54
Τὸ σπιτί πού γεννήθηκα (λυρικὸν ποίημα)	102
Τραγοῦδι τῶν ἐπιτὰ νησιῶν (λυρικὸν ποίημα)	113
30. Πάλλης Ἀλέξανδρος :	116
Ἐξωρισμὸς (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	116
31. Παπαντωνίου Ζαχαρίας :	26
Ἡ κατάρα τοῦ πύθρον (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	26
32. Παπαρηγόπουλος Κωνσταντῖνος :	8
Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος (ἱστορικὸν ἀπόσπασμα)	8
33. Παράσχος Ἀχιλλεύς :	114
Ἀνεπομονησία (λυρικὸν ποίημα)	114
34. Πολέμης Ἰωάννης :	57
Ἡ ἐλιά (λυρικὸν ποίημα)	57
Δύπη καὶ χαρὰ (μῦθος)	157
35. Πορφύρας Λάμπρος :	12
Τὰ μάμαρα (λυρικὸν ποίημα)	12
Τὸ ἔρσο σπιτί (ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν «Χάρον»)	120
36. Προβελέγγιος Ἀριστομένης :	82
Ἡ ἐλεημοσύνη (λυρικὸν ποίημα)	82
37. Ροῦδης Ἐμμανουήλ :	141
Τὸ ξεστούπωμα (διήγημα)	141
38. Σιγοῦρος Μαρίνος :	138
Περὶ ζολακειᾶς (Μετὰφρασις ἐκ τῶν «Χαρακτήρων τοῦ Θεοφράστου)	138
39. Σκίπης Σωτήριος :	42
Τὸ τραγοῦδι τῶν Ἀρματολῶν (λυρικὸν ποίημα)	42
40. Σολωμὸς Διονύσιος :	34
Ὁ ὕμνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	34
Ἡ καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν (ἐπικολυρικὸν ἐπίγραμμα)	43
Ἡ ἡμέρα τῆς λαμπρῆς (ἐπικολυρικὸν ἀπόσπασμα)	83

1952 4-6x

41. Σουρής Γεώργιος :	Σελ.
Σύγχρομος αὐτοβιογραφία μου (σατυρικὸν ποίημα)	143
42. Στρατήγης Γεώργιος :	
Τὸ σπίτι (λυρικὸν ποίημα)	104
43. Σωτηριάδης Γεώργιος :	
Τὸ τέλος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (ἱστορικὸν ἀπόσπασμα)	3
44. Τερτσέτης Γεώργιος :	
Οἱ γάμοι τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (ἐπιτικὸν ποίημα)	10
45. Φωτιάδης Ἀλέκος :	
Ἡ μάνα ξαγρουπνάει (ἐπικολυρικὸν ποίημα)	106
46. Χριστοβασίλης Χρήστος :	
Ἀνάβασις εἰς τὰ μετέωρα (περιγραφή)	125
47. Δημοτικὰ Τραγούδια :	
Τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ (ἐπιτικὸν)	21
Τοῦ Κρητικοῦ στρατιώτη (ἐπιτικὸν)	25
Τὸ Τραγούδι τοῦ Κύρ Βοριά (ἐπικολυρικὸν)	65
Ὁ Χάρος (ἐπικολυρικὸν)	117
Τοῦ Χάρου καὶ τοῦ γιοῦ (ἐπιτικὸν)	118
Μοιρολόγια	119
Τὸ τραγούδι τοῦ Ντουτιᾶ (λυρικὸν)	149
Λιανοτραγούδα (γνωμικὰ)	150
Βιογραφικαὶ σημειώσεις.	159
Λεξιλόγιον	183

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 36 στ. 1 ἀντὶ ἀντιπαλαίει νὰ διαβασθῇ ἀντιπαλεῦει.
 Σελ. 104 εἰς τὸν στίχον 1 τοῦ ποιήματος τὸ «Σπίτι» ἀντὶ μαργα-
 ριτάρι νὰ διαβασθῇ: κρυφὸ μαργαριτάρι.

